

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA PULE (2009. - 2015.)

ANALIZA STANJA

(Materijal za javnu raspravu)

GRAD PULA

Prosinac 2009. godine

Sveučilište u Rijeci

Centar za održivi razvoj

Bazična institucija: Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Opatija

i

Inženjerski biro d.d. Zagreb

ZNANSTVENO-STRUČNI TIM

Prof. dr. sc. Branko Blažević – voditelj tima
Dr. sc. Mladen Mlinarević
Prof. dr. sc. Milena Peršić
Prof. dr. sc. Dora Smolčić Jurdana
Dr.sc. Katarina Bačić
Dr. sc. Adriana Jelušić
Mr. sc. Lidija Bagarić
Mr. sc. Marinela Krstinić Nižić
Mr. sc. Zvonimira Šverko Grdić
Michelle Bilić, mag. oec.
Ognjen Blažević, dipl.oec.
Milan Jukić, dipl. oec.
Anita Klanac, dipl.oec.
Marica Kuzmić, dipl. iur.
Damir Magaš, dipl. oec.
Daniel Nikić, dipl.oec.
Filomena Palić, mag.oec.
Ivan Perić, dipl. ing.

PARTNERSKA SKUPINA GRADA PULE

Glavni tim

Radna grupa

Partnerski odbor

SADRŽAJ:

1. UVOD.....	5
1.1. Temeljne odrednice	6
1.2. Metodološki okvir i postupci istraživanja	7
1.3. Osnovni strateški razvojni dokumenti kao polazište istraživanja.....	9
1.3.1. Strategije i programi na razini Republike Hrvatske	9
1.3.2. Regionalni operativni program Istarske županije (ROP).....	11
1.3.3. Prostorni plan Istarske županije	14
1.3.4. Prostorni i Generalni urbanistički plan grada Pule	16
1.3.5. Strateške odrednice Prostornog plana i Generalnog urbanističkog plana grada Pule.....	18
2. PARTNERSKA SKUPINA	20
2.1. Struktura, način rada i očekivani rezultati Partnerskog odbora.....	20
3. ANALIZA POSTOJEĆEG STANJA	24
3.1. Osnovni podaci.....	24
3.1.1. Položaj grada Pule u Županiji	24
3.1.2. Osnovne značajke prostora i prirodna obilježja.....	26
3.1.3. Stanovanje, javne zgrade i površine.....	27
3.1.4. Stanovništvo	28
3.2. Komunalna infrastruktura	29
3.2.1. Cestovni promet	29
3.2.2. Zračni promet	35
3.2.3. Pomorski promet.....	36
3.2.4. Željeznički promet	38
3.2.5. Telekomunikacijski promet	38
3.2.6. Vodoopskrba	39
3.2.7. Odvodnja	39
3.2.8. Odpad	40
3.2.9. Energetika	40
3.2.9.1. Elektroenergetika.....	40
3.2.9.2. Plinifikacija.....	40
3.2.10. SWOT ANALIZA - Prostor, okoliš, infrastruktura	41
3.3. Društvena infrastruktura.....	42
3.3.1. Institucije vlasti.....	42
3.3.1.1. Nacionalna i regionalna razina ovlasti	42
3.3.1.2. Razina ovlasti lokalne samouprave Grada Pule.....	44
3.3.2. Aktivno vođenje proračuna Grada Pule.....	49
3.3.2.1. Prihodi i primici u proračunu Grada Pule	49

3.3.2.2. Rashodi i izdaci u proračunu Grada Pule.....	50
3.3.3. Društvene djelatnosti.....	54
3.3.3.1. Sustav odgoja i obrazovanja, sporta i tehničke kulture	55
3.3.3.1.1. Sustav obrazovanja i znanosti u gradu Puli.....	56
3.3.3.1.2. Sport i rekreacija u gradu Puli	63
3.3.3.1.3. Sustav tehničke kulture u gradu Puli	68
3.3.3.2. Sustav socijalne skrbi i zdravstva	69
3.3.3.3. Sustav brige o kulturnim dobrima grada Pule.....	76
3.3.3.4. Razvoj civilnog društva grada Pule.....	93
3.3.3.5. SWOT ANALIZA - društvena infrastruktura grada Pule.....	96
3.4. Prirodno i kulturno naslijeđe te njihova zaštita	102
3.5. Zaštita okoliša	103
3.6. Turizam	104
3.6.1. Smještajna i prostorna resursna osnova turizma grada Pule.....	105
3.6.2. Turistička potražnja u gradu Puli.....	109
3.6.3. SWOT ANALIZA – Turizam	114
3.7. Gospodarstvo	115
3.7.1. Ostvareni bruto domaći proizvod grada Pule.....	115
3.7.2. Ostvarena zaposlenost na području grada Pule.....	118
3.7.3. Trgovačka društva grada Pule i njihovi rezultati poslovanja.....	120
3.7.4. Vanjskotrgovinska razmjena.....	123
3.7.5. Gospodarski objekti grada Pule od značaja za državu i Istarsku županiju..	124
3.7.6. Pregled ključnih gospodarskih sektora.....	127
3.7.6.1. Brodogradnja kao vodeća industrijska gospodarska grana u Puli	127
3.7.6.2. Trgovina.....	131
3.7.6.3. Turizam.....	132
3.7.6.4. Poljoprivreda i ribarstvo	132
3.7.6.5. Građevinarstvo.....	133
3.7.7. Uloga Grada Pule u podizanju poduzetništva	134
3.8. SWOT ANALIZA - gospodarskog sustava grada Pule.....	135

1. UVOD

Za dobro osmišljeno upravljanje ili vođenje razvoja neke države mora postojati planiranje koncipirano na tri razine: državnoj, regionalnoj i lokalnoj. Država tako izrađuje strateške dokumente koji daju smjernice državi u kojem smjeru treba graditi svoju budućnost, koje su joj glavne grane gospodarstva, krupna infrastruktura i područja od nacionalnog interesa. Sukladno tome planiranje razvoja se spušta na niže razine: regije i jedinica lokalne samouprave (JLS).

U Hrvatskoj je taj sustav upravljanja razvojem ustrojen prema slijedećim elementima: Strategije RH koju donosi Vlada i Sabor Republike Hrvatske, Regionalni operativni program (ROP) kojeg donosi županija, a koji mora biti sukladan s prije spomenutim strategijama, te Program ukupnog razvoja (PUR), dokument kojeg donose općine i gradovi u RH. Stoga je PUR iznimno značajan dokument u složenom sustavu upravljanja razvojem, kojeg izrađuje općine ili gradovi, te na taj način preuzimaju odgovornost za gospodarski i ukupan razvoj svojih JLS-a. Strategija regionalnog razvoja tako od RH traži da se jasno definira strategija razvoja i način njenog financiranja, a od regija i gradova tj. JLS-a da se aktivno uključe u navedene strategije razvoja.

Iz tih razloga trebalo je izgraditi sustav nacionalnog, regionalnog i lokalnog razvoja, tj. sustava koji će omogućiti:

1. jasno definiranje potreba u razvoju,
2. usuglašavanje oko razvojnih prioriteta te
3. razvijanje ideja i predlaganje takvih projekata koji opravdavaju investiranje javnih sredstava u pojedina područja.

Takvi sustavi su također preduvjet za sudjelovanje u preraspodjeli sredstava iz predpristupnih i strukturnih fondova Europske unije. Poseban značaj za održivi razvoj zemlje i njenu konkurentnost na europskom tržištu sačinjava upravo regionalna politika. Na taj način izjednačava se gospodarska razvijenost pojedinih regija unutar države, te lakša implementacija u globalne procese koji se odvijaju na tržištu. U prilog tome govori i praksa Europske unije u kojoj ne samo da regije unutar država razvijaju politiku svojeg razvoja, već se često regije različitih država (koje imaju iste ili slične interese) povezuju te zajednički nastupaju i razvijaju na tržištu.

Kao što je potrebno da strategija i poticanje na inicijativu dolazi od strane viših instanci, isto tako je potrebno da različite razvojne projekte planiraju i provode gradske odnosno lokalne vlasti. To dolazi iz činjenice da se svi projekti međusobno razlikuju bilo u većoj ili u manjoj mjeri. Na taj način programi kreirani na nacionalnoj razini često ne mogu polučiti priželjkivane rezultate, barem ne u onoj mjeri u kojoj je to moguće postići kada se sama lokalna zajednica aktivno uključi u razvoj područja na kojem djeluje. Svako područje, regija, općina ili grad ima svoje specifičnosti i kao takve najbolje ih poznaju upravo lokalne vlasti.

Stoga je lokalne vlasti potrebno educirati o načinu planiranja razvoja i njegovu provođenju kako bi mogli biti nosioci razvoja JLS-a. Instrumenti za provedbu ovih prioriteta regionalne politike su Programi razvoja županija i širih regija ili Programi razvoja manjih gradova i općina. Budući je Istarska županija već izradila svoj Regionalni operativni program

(ROP), tim je potreba i mogućnost za izradu strategije razvoja grada Pule još više izgledna. Upravo je to i razlog što je Grad Pula pristupio izradi svog strateškog dokumenta u cilju realizacije programa ukupnog razvoja.

1.1. Temeljne odrednice

Gradsko poglavarstvo Grada Pule je 21.08.2008. godine donijelo odluku o izradi «Strategije razvoja grada Pule 2009.-2015.» (u nastavku Strategija).

SVRHA izrade Strategije je stvoriti dobar i sveobuhvatni razvojni plan u skladu sa standardima EU, kao osnovu budućeg gospodarskog, društvenog, kulturnog i svekolikog razvoja grada Pule, a temeljeno na razvojnom operativnom programu Istarske županije (ROP-u). Operativnu provedbu istraživanja i prezentiranja rezultata provesti će istraživački tim Sveučilišta u Rijeci i Inženjerski biro iz Zagreba u suradnji sa Partnerskim odborom Grada Pule.

CILJ je stvoriti pretpostavke za kvalitetniji život svim građanima grada Pule, koji treba postati **grad s visokim životnim standardom u okvirima Republike Hrvatske**, što nameće potrebu

- preispitivanja sadašnje vizije razvoja grada
- preispitivanje korištenih mjera i projekata i njihovo usklađivanje sa zajedničkom vizijom grada Pule

REZULTAT mora biti od strane svih sudionika predložena i opće prihvaćena Strategija, koja će postati osnovom budućeg gospodarskog, društvenog, kulturnog, infrastrukturnog i svekolikog razvoja grada Pule. Ona u konačnici treba omogućiti kvalitetniji život svim građanima Pule, kako bi postala jedan od gradova koji će svojim građanima nuditi visoki životni standard življenja u Hrvatskoj.

NAČIN RADA podrazumijeva uključivanje svih relevantnih i referentnih subjekata (stakeholdera) u proces izrade i provedbe Strategije. To je kvalitativna pretpostavka rada koja dovodi do boljeg ukupnog rezultata, jer se kroz uključenost svih interesnih skupina i šire javnosti (mediji) osigurava viši stupanj zainteresiranosti ali i potrebu uključivanja u realizaciju postavljenih ciljeva. U procesu rada slijediti će se «bottom up» načelo (poticati će se davanje prijedloga, sugestija i kritika od najniže do najviše razine), kako bi se testirala ranija polazišta temeljena na «top down» koncepciji (da li je u skladu sa strateškim i institucionalnim odrednicama definiranim na razini Istarske županije, Vlade Republike Hrvatske i Europske unije), na način da će se istraživanje temeljiti na metodologiji rada koja je prihvaćena na razini EU,¹ na način da će se rad provoditi i verificirati kroz slijedeće faze:

Prva faza rada će rezultirati analizom postojećeg stanja i izradom SWOT matrica za ključna područja razvoja grada Pula, na način da će se posebno sagledati skupine:

¹ Usporediti npr.: H.W.Franz, R.I.Sarcina: *Building Leadership in Project and Network Management – A Facilitator's Tools Set*, Springer, Berlin, Heidelberg, 2009.; <http://web.mit.edu/urbanupgrading/upgrading/issues-tools/tools/ZOPP.html>; <http://www.lvdg.com/gopp1.htm>; <http://portals.wi.wur.nl/ppme/?OOPP/ZOPP/GOPP>; <http://www.responsenetwork.org/index.php?sid=1857> i sl.

- «**prostor, okoliš, infrastruktura**»
- «**gospodarstvo**»
- «**turizam**»
- «**društvena infrastruktura**»

Druga faza uključuje definiranje strategije razvoja, a temeljeno na zajednički prihvaćenoj viziji te općim i posebnim ciljevima razvoja, prioritetima i strateškim opcijama.

Treća faza uključuje programski dio, u kojem će se naglasak staviti na provedbu načela održivog razvoja a temeljeno na spoznajama do kojih se došlo u prethodnom istraživačkom postupku u okviru kojeg su izdvojene ključne teme i određeni prioriteti. Na ovim će se polazištima predložiti mjere neophodne za realizaciju postavljenih općih i posebnih ciljeva, uvažavajući prioritete, te moguće mjere (od značaja za gospodarstvo, turizam, prostor, okoliš, ali i društvo u cjelini).

Završni dio rada odnosi se na predlaganje sustava financiranja prioritetnih projekata i pronalaženje adekvatnih izvora, a ovisno o karakteru i namjeni projekta. Uspješnost provedbe Strategije temelji se na sustavnom praćenju (monitoringu) i evaluaciji učinaka, što uključuje izbor relevantnih kriterija i dinamike, a uz uvažavanje načela na kojima je Strategija i postavljena.

1.2. Metodološki okvir i postupci istraživanja

Istraživanje na ovom projektu temeljiti će se na metodologiji Projektnog planiranja orijentiranog prema ciljevima - *GOPP (Goal Oriented Project Planning)*, koja se šire primjenjuje od 1980-tih godina, a predstavlja razvijeniji oblik ranije definiranog okvira logičkog pristupa problemima - *LFA (Logical Framework Approach)*, koju je 1960. godine razvila američka Agencija za međunarodni razvoj - *USAID (Agency for International Development)* a prepoznatljiv je i pod nazivom «logframe». Ovaj je pristup široko prihvaćen i razvijan od niza agencija UN-a, ali je nailazio i na veliku praktičnu primjenu, posebno kada je prethodni prijedlog značajno pojednostavljen i predložen u novoj formi.

Navedena se metodologija prihvaća i u procesu pripreme projekata koji će biti usmjereni na financiranje od strane EU i srodnih fondova. Teorijska i praktična vrijednost *GOPP* metodologije očituje se u sustavnom pristupu procesu identifikacije logičkih veza i odnosa definiranih strategijom razvoja. Integralni dio ovog pristupa je i primjena metodologije upravljanja projektnim ciklusom – *PCM (Project Cycle Management)*, što uključuje sve faze životnog ciklusa projekta (od ideje, do logične razrade, financiranja, implementacije, monitoringa i evaluacije), što je i temeljni pristup u istraživanju na ovom projektu.

Primjenom ove metodološke osnovice moguće je na transparentan način osigurati ocjenu onih aktivnosti, koje proizlaze iz procesa realizacije strateških opredjeljenja, a temeljenih na prihvaćenoj viziji i razrađenim ciljevima. Očekivani rezultati se stoga mogu sagledati u kontekstu polazišnih vrijednosti, ali i svih daljnjih faza razvoja, pri čemu se naglasak stavlja- na izbor indikatora razvoja značajnih za realizaciju ciljeva, a što se definira u

procesu evaluacije i monitoringa, a na način da se ne sagledavaju samo ekonomske već i društvene koristi prioritetnih razvojnih projekata.

U duhu načela koje podržava GOPP metodologije, istraživački tim je samom konceptu istraživanja predvidio suradnju sa partnerskim odborom (sastavljenom od glavnog tima, radne grupe, partnerskog odbora), kao i potrebu da se Strategija usklađuje tijekom izrade i to kroz svaku završenu fazu, ali i da se nakon njenog dovršenja, osigura kontrola provođenja (evaluacija i monitoring). Dakle, naglasak je na sveobuhvatnom uključivanju ciljnih korisnika iz političkog, gospodarskog, društvenog i javnog područja interesa, ali i svekoličke javnosti («stakeholderi»), kako bi se izradio dovoljno «životan» dokument, u čiju će se realizaciju te iste interesne skupine i uključiti, jer će donesenu Strategiju smatrati svojim izvornim proizvodom.

U svim fazama realizacije potrebno je održavati «workshopove» odnosno radionice, čiji je cilj da se procijeni mogućnost praktične primjene svih predloženih polazišta istraživačkog tima, ali i da se usklade često divergentni stavovi različitih interesnih skupina na strani korisnika. Stoga su u strukturu partnerskog odbora izabrani predstavnici političkih struktura (glavni tim), javne uprave (radna grupa) te stručnjaka iz različitih sfera gospodarskog i društvenog života (partnerski odbor). Time je zadovoljena glavna teza GOPP-a da su zastupljene sve interesne skupine, a da su na čelu najviši dužnosnici lokalne samouprave na čelu s Gradonačelnikom Grada Pule.

Stučni tim Sveučilišta u Rijeci i Inženjerskog biroa d.d. Zagreb ima zadatak moderatora koji, dakle modelira tijela ili pojedince koji po GOPP metodološkoj osnovici trebaju imati zadovoljavajući stupanj iskustva u razvojnim istraživanjima, te kompetencije da uspješno koordiniraju potrebe i želje ciljnih korisnika u gradu Puli. Obzirom na zauzetost svih članova partnerskog odbora, umjesto višednevnih seminara prakticira se on-line, prvenstveno e-mail komunikacija, na način da se, što se potvrdilo kao obostrano korisno, nisu umanjila temeljna načela GOPP-a, kako u fazi analize postojećeg stanja, tako i u fazi definiranja same strategije, te mjera za njenu provedbu i sustavnu ocjenu.

Članovi Partnerskog odbora su u mogućnosti ocjenjivati rezultate svake faze istraživanja, tim više što se prijedlozi temelje na **SWOT matrici**, ali i na instrumentima upravljanja prema ciljevima, poznatih kao «**SMART**» **konceptija** (*S = specifično, M = mjerljivo, A = dostižno, R = relevantno i T = vremenski usklađeno*). Na taj način je istraživački tim spreman ponuditi one strateške odrednice, koje će potencijalno biti moguće realizirati u uvjetima okruženja u kojima će se grad Pula realno pozicionirati u razdoblju do 2015. godine.

U svijesti svakog pojedinog sudionika u ovom istraživanju mora biti prisutna svijest, da svaki od njih ima jednaku važnost u izradi ove Strategije a zajednički oblikuju sustav višestrukog partnerstva, kojim su obuhvaćena sva područja djelovanja i sve strukture sudionika. Istraživanjem se traže odgovori na mnoga otvorena pitanja budućeg razvoja, ali i nude odgovori o načinu i rezultatima njihove realizacije. Poseban se naglasak stavlja na one činitelje, koji su presudni za uspjeh, uz naglasak na indikatore kojima će se isti moći i mjeriti, na način da se kasnije slijede načela cost-benefit pristupa. Ovakvom pristupu sudionici mogu zamjeriti određenu krutost i strogost, jer od partnerskog odbora zahtjeva stalnu angažiranost, koja često prelazi dnevne obveze, no bez aktivnog uključivanja sviju, neće biti moguće postići one ciljeve, koje suvremeni javni menadžment grada Pule i svi njegovi stanovnici zaslužuju.

1.3. Osnovni strateški razvojni dokumenti kao polazište istraživanja

U istraživanju se pošlo od sagledavanja temeljnih dokumenata koji su značajni za konačno oblikovanje STRATEGIJE razvoja grada Pule do 2015. godine, pa su istraživači prvenstveno bili orijentirani na:

- Osnovne Strateške dokumente donesene na razini Republike Hrvatske
- Osnovne strateške dokumente donesene na razini Istarske županije
- Osnovne strateške dokumente donesene na razini grada Pule.

Sagledavanjem relevantnih sadržaja u okvirima gornjih dokumenata, posebno bi se mogla izdvojiti:

- Strategija i Program prostornog uređenja Republike Hrvatske (NN 50/99 i NN 13/97)
- Regionalni operativni program (ROP) Istarske županije (2006.)
- Prostorni plan Istarske županije (SN Istarske županije 2/02, 4/05, 5/05 i 14/05 – pročišćeni tekst)
- Prostorni plan uređenja grada Pule (SN Grada Pule 12/06)
- Generalni urbanistički plan grada Pule - GUP (iz 2008. godine i prethodni iz 1983. godine)

1.3.1. Strategije i programi na razini Republike Hrvatske

Uvažavajući sustavni pristup strategiji i ciljevima razvoja Grada Pule, neophodno je poznavati osnovne strateške dokumente na razini Republike Hrvatske a koji su vezani direktno ili indirektno sa svojim podsustavom na regionalnoj (Istra) i gradskoj razini (Pula). Riječ je o sljedećim strategijama i programima :

- Strategija "Informacijska i komunikacijska tehnologija-Hrvatska u 21. stoljeću" (N.N. br. 05/02.)²
- Strategija energetskog razvitka Republike Hrvatske (N.N. br. 38/02.) te Prilagodba i nadogradnja strategije energetskog razvoja Republike Hrvatske (nacrt Zelene knjige, 2008.)
- Strategija prometnog razvitka Republike Hrvatske (N.N. br. 13/99.)
- Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske (N.N. br. 13/97)
- Program prostornog uređenja Republike Hrvatske (N.N. br. 50/99)
- Nacionalna strategija zaštite okoliša (N.N. br. 46/02.)
- Nacionalni plan djelovanja na okoliš (N.N. br. 46/02)
- Strategija i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti Republike Hrvatske (N.N. br. 81/99.)
- Strategija gospodarenja otpadom Republike Hrvatske (N.N. br. 130/05.)
- Strategija poljoprivrede i ribarstva Republike Hrvatske (N.N. br. 89/02.)

² <http://www.hrvatska21.hr/>

- Nacionalna šumarska politika i strategija (N.N. br. 120/03.)
- Razvojna strategija hrvatskog turizma, (N:N. br. 113/93.)
- Strategija razvitka Republike Hrvatske "Hrvatska u 21. stoljeću" (N.N. br. 108/03.)
- Strategija Programa One Stop Shop (HITRO:HR)³
- Strateški okvir za razvoj 2006. - 2013. godine⁴

Uz navedene strategije, potrebno je sagledati i upoznati sadržaj onih zakonskih propisa⁵ kojima se pristupa operativnoj razradi navedenih strategija ili su sa njima u najužoj korelaciji i značajne su za razvoj od nacionalne do lokalne razine.

Kako su u okviru Strategije i Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske sadržane globalne smjernice prostornog ali i ukupnog razvitka Republike Hrvatske, potrebno je izdvojiti samo one ključne činitelje, koji su značajni za njihovu primjenu na lokalnoj razini. To se prije svega odnosi na organizacijske i strukturne promjene temeljene na uvođenju modernih tehnologija, organizacijski preustroj, uvođenja novog javnog menadžmenta i novih menadžerskih metoda u gospodarstvu i sl. Cilj je operacionalizirati okvirne strategije, kako bi se mogli ostvariti ciljevi orijentacije na konkurentne strategije, a time i bolje tržišno i globalno pozicioniranje u okruženju.

Iz ovih dokumenata proizlazi potreba da se u gospodarskoj strukturi Republike Hrvatske postupno smanji dominacija bazične (teške) industrije i one koja traži velike količine energije i vode, ali i one koja se orijentira na nekvalificiranu radnu snagu. Prednost treba dati onim granama industrije za koje postoje komparativne prednosti u zemlji (prirodni resursi, položaj, kvalificirana radna snaga, tržište, kapital i tradicija), ali i one koje se mogu povezati sa ukupnom prepoznatljivošću fizionomije područja.

Razvoj i prostorni razmještaj proizvodnih kapaciteta treba se temeljiti na načelima održivog razvoja i na uravnoteženom razmještaju s jedne strane široke mreže manjih i raznorodnih proizvodnih jedinica, ali i na restrukturiranju već formiranih velikih i složenih gospodarskih cjelina, koje su od posebnog značenja za gospodarstvo Republike Hrvatske na širem planu. Naglasak je da Republika Hrvatska u svom daljnjem razvoju bolje i sustavnije

³ http://www.vlada.hr/Download/2004/12/16/Strategija_POSS_V2.pdf

⁴ http://www.vlada.hr/Download/2006/08/03/179_1_2.pdf

⁵ To se prvenstveno odnosi na slijedeće **ZAKONE**:

1. *Zakon o vodama*, Narodne novine, 107/95. i 150/05.
2. *Zakon o financiranju vodnog gospodarstva*, Narodne novine, 107/95., 19/96., 88/98. i 150/05.
3. *Zakon o koncesijama*, Narodne novine, 89/92.
4. *Zakon o komunalnom gospodarstvu*, Narodne novine, 26/03., 82/04. i 178/04.
5. *Zakon o plovidbi i lukama unutarnjih voda*, Narodne novine, 109/07.
6. *Zakon o zaštiti prirode*, Narodne novine, 70/05.
7. *Zakon o zaštiti okoliša*, Narodne novine, 110/07.
8. *Zakon o normizaciji*, Narodne novine, 163/03.
9. *Zakon o zaštiti od elementarnih nepogoda*, Narodne novine, 73/97.
10. *Zakon o prostornom uređenju i gradnji*, Narodne novine, 76/07.
11. *Zakon o šumama*, Narodne novine, 140/05. i 82/06.
12. *Zakon o poljoprivrednom zemljištu*, Narodne novine, 66/01., 87/02., 48/05. i 90/05.
13. *Zakon o izvlaštenju*, Narodne novine, 9/94., 35/94., 112/00., 114/01. i 79/06.
14. *Zakon o energiji*, Narodne novine, 68/01. i 177/04.
15. *Zakon o rudarstvu*, Narodne novine, 27/91., 26/93., 92/94., 35/95. i 114/01.
16. *Zakon o sustavu provedbe programa Europske unije i sustavu provedbe projekata financiranih iz sredstava zajmova i darovnica iz ostalih inozemnih izvora*, Narodne novine, 58/06.

koristi prednosti položaja na Mediteranu, a to znači viši stupanj orijentacije na suvremeni razvoj turističkog i pomorskog gospodarstva, što znači da naglasak treba staviti na:

- pomorski promet i brodarstvo
- lučko gospodarstvo (uključivši prateće gospodarske djelatnosti i slobodne zone)
- brodogradnju
- razvoj marikulture (ribarstvo, školjkarstvo) i
- turizam.

Turizam neupitno predstavlja jednu od glavnih gospodarskih okosnica razvitka Republike Hrvatske pa je njegov ukupni razvitak, uključujući i prostorni, potrebno pratiti i ocjenjivati kroz sve njegove neposredne i posredne učinke na pojedine djelatnosti i gospodarstvo u cjelini. Strateški resurs hrvatskog turizma treba ostati do sada očuvani visokovrijedni prostor, koji će dugoročno sve više dobivati na značaju. Prostorni razmještaj i kapaciteti ponude uvažavat će gospodarske i ekološke kriterije. Zbog osobitog utjecaja na prostor potrebno je sustavno kriterijski utvrditi:

- razmještaj i dimenzioniranje MARINA usuglasiti s ostalim aspektima korištenja prostora
- zaštititi vrijedne dijelove obale sukladno potrebama stanovništva,
- uvoditi nove sadržaje (osobito u području sporta i rekreacije), računajući i na golf igrališta koja treba pripremati temeljem istraživanja najpovoljnijih lokacija (na manje kvalitetnom poljoprivrednom zemljištu)
- uvažavati prostorne i funkcionalne norme i standarde obiteljskih turističkih jedinica
- uskladiti odnos turizma, kulturne i prirodne baštine s gledišta očuvanja, aktivirati ih u funkciji razvoja turizma.

1.3.2. Regionalni operativni program Istarske županije (ROP)

U Regionalnom operativnom programu Istarske županije⁶ (ROP) dana je razvojna vizija Istarske županije kao i temeljni strateški ciljevi. Tako je oblikovana razvojna vizija Istarske županije, koja treba postati

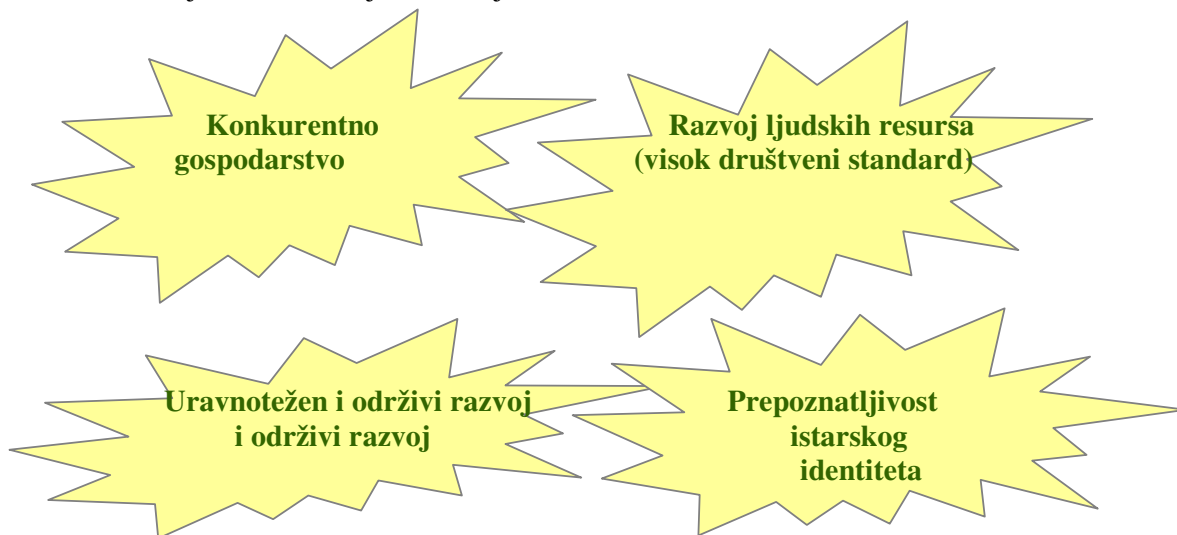
«moderna, otvorena i gospodarski konkurentna regija, prepoznatljive kulturne i prirodne baštine, visokog društvenog standarda u sklopu uravnoteženog i održivog razvoja»

što je nedvojbeno i putokaz za definiranje vizije razvoja grada Pule, jer ona odražava težnje svih slojeva društva u ovoj regiji.

No, ovakva je vizija ujedno i obveza svima da se ustroje dokumenti, koji će omogućiti da se usmjerava razvoj, čemu upravo služi STRATEGIJA, koju Grad Pula treba i želi donijeti,

⁶ vidi: <http://www.ida.hr/fileadmin/sadrzaji/datoteke/ROP.pdf>

a koja ga mora usmjeravati u željenom smjeru. Navedenoj viziji u okviru ROP-a podređeni su i definirati temeljni strateški ciljevi razvoja i to:⁷

Cilj 1: KONKURENTNO GOSPODARSTVO predstavlja glavni gospodarski cilj svakog nacionalnog i/ili regionalnog gospodarstva, odnosno gospodarskog subjekta. Istarska županija se opredjeljuje za multisektorski razvoj s glavnim naglaskom na čiste industrije, turizam i autohtonu poljoprivredu. U vezi s takvim odabirom, postizanje konkurentnosti podrazumijeva ponajprije daljnje poticanje razvoja malog i srednjeg poduzetništva i stvaranje preduvjeta za ulaganje u gospodarstvo; stalno nastojanje oko primjene i razvoja suvremenih tehnologija, inovacija i znanja - posebno informacijskih i komunikacijskih; restrukturiranje i repozicioniranje turističkog gospodarstva na način koji će ga učiniti globalno prepoznatljivim i produžiti "sezonu" na veći dio godine; organiziranje poljoprivrede i ribarstva u sektor koji proizvodi visokokvalitetne /autohtone/ prepoznatljive/brendirane proizvode; dosljedan odabir «čistih» novih industrija i integracija brige za okoliš u postojeće industrije - sve s ciljem nadilaženja mogućeg konflikta s opredjeljenjem za turizam i proizvodnju "zdrave" hrane.

Cilj 2: RAZVOJ LJUDSKIH RESURSA I VISOK DRUŠTVENI STANDARD, vezuje se uz tezu da je "konkurentnost zasnovana na znanju, visokoj tehnologiji i inovacijama" postala opće mjesto razvojnih strategija. Razvoj ljudskih resursa podrazumijeva ponajprije pojačano ulaganje u obrazovanje - u svim njegovim fazama: od osnovnoškolskog, preko strukovnog, do visokoškolskog; stalno osvježavanje važnosti i osiguranje preduvjeta za cjeloživotno učenje te stalnu prilagodbu obrazovnih programa potrebama postojećeg i planiranog gospodarstva. Takvo obrazovanje najbolji je način za dugoročno osiguravanje visoke/pune zaposlenosti, uz pretpostavku da na svim razinama postoje i da se koriste znanja i iskustva u upravljanju razvojem. Učinkovito upravljanje otporno na slučajne i namjerne pogreške zahtijeva visoku razinu participacije, a to je moguće samo u uvjetima razvijenog civilnog društva. Konačno, visok društveni standard nije zajamčen ako se zajednica kao cjelina svjesno ne opredijeli za visok stupanj zdravstvene i socijalne zaštite.

⁷ vidi: <http://www.ida.hr/fileadmin/sadrzaji/datoteke/ROP.pdf>, str. 11.

Cilj 3: URAVNOTEŽEN I ODRŽIV RAZVOJ postaje sve manje pitanje izbora a sve više potreba da se zanemari kratkoročno gledanje na nužnost razvoja, jer su granice nakon kojih su posljedice nepopravljive ili vrlo teško popravljive sve bliže i sve ih se brže i lakše doseže. U kontekstu razvoja Istarske županije, uravnotežen i održiv razvoj podrazumijeva ponajprije prostorno uravnoteživanje i smanjivanje postojećih razvojnih pritisaka i trendova njihovim strožim usmjeravanjem i ograničavanjem u obalnom području, a poticanjem i osmišljavanjem u prostoru unutrašnjosti poluotoka. Osim toga, očuvanje okoliša u uvjetima suvremenog standarda i načina življenja i potrošnje zahtijeva osiguranje kvalitetne infrastrukture - prvenstveno sustava gospodarenja otpadom te sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda.

Cilj 4: PREPOZNATLJIVOST ISTARSKOG IDENTITETA, je ključan element samobitnosti u globaliziranom svijetu, ali sve više postaje i vrlo važan razvojni resurs. Istarski identitet (koji možda i nije dovoljno prepoznatljiv), traži uključivanje u strateške razvojne ciljeve, jer podrazumijeva dodatno osvješćivanje i razvoj na svim razinama. To se prvenstveno treba provoditi istraživanjem, podizanjem svijesti o očuvanju i održivom korištenju biološke/krajobrazne i kulturne baštine, koju treba staviti u funkciju razvoja. Sustavno treba poticati multikulturalizam, kao povijesnog temelja željenog jedinstva tradicije i otvorenosti. Njegovanje istarskog identiteta i njegove prepoznatljivosti podrazumijeva i poticanje kulturnih i obrazovnih aktivnosti raznolikih segmenata kulturnog života, te poticanje unutar županijske, međuregionalne i međunarodne kulturne i obrazovne suradnje, kao i suradnje s više kulturnih skupina ali i regija pri provedbi multikulturalnih projekata, u skladu sa županijskim razvojnim prioritetima.

Temeljeno na ovim polazištima, razvoj grada Pule se može sagledati u kontekstu odrednica globalnog i regionalnog razvoja, tim više što je ROP Istarske županije dobio bespogovornu podršku svih vijećnika Istarske županije, uz podršku stanovnika Istre, te u suradnji s privatnim sektorom i civilnim društvom. Naime, ROP je pokušaj uspostavljanja ravnoteže u odnosima globalnih procesa i specifičnosti regionalnog razvoja što je vidljivo i u viziji razvoja, gdje je uspješno istaknut «istarski identitet», koji se nastojao uspješno inkorporirati u zahtjeve globalizacije, tim više što se želi Istarsku županiju kao jednu od vodećih u Republici Hrvatskoj usmjeriti u pravcu da bude među vodećim regijama Europe. U cilju podizanja životnog standarda i sigurnosti građana, potrebna su konkretna ulaganja u očuvanje prostora ali i u razvoj onih gospodarskih grana, koje osiguravaju višu razinu zaposlenosti. U okviru ROP-a je potenciran partnerski odnos svih interesnih skupina, čije se uključivanje odrazilo i na životnosti ovog dokumenta.

Slijedom načela definiranih ROP-om nužno je definirati sve one razvojne projekte, kojima se mogu ostvariti ciljevi, na način da se posebno izdvoje projekti koji osiguravaju viši stupanj zapošljavanja, a istovremeno se temelje na načelima održivog razvoja, koji u suvremenim uvjetima nema alternative. Dakle, ROP predstavlja nezaobilazni putokaz kojim treba ići i u okviru kojeg treba sagledati one specifičnosti grada Pule koje prioritetno treba realizirati uvažavajući pri tom globalne trendove i skori ulazak Republike Hrvatske u Europsku uniju.

Kako su svi resursi ograničeni, a posebno financijska sredstva, potrebno je postići konsenzus o tome koji su to glavni regionalni projekti, a za koje je najrealnije ostvariti financiranje od fondova Europske unije. Razvojni okvir definiran ROP-om obvezuje sve gradove i općine pa tako i Grad Pulu da razrade vlastite mogućnosti i aktivno se uključe u

oblikovanje i realizaciju razvojnih projekata, a s ciljem ostvarenja pojedinačnih i globalnih uspjeha pojedinih poslovnih subjekata, jedinica lokalne uprave i samouprave, te Istarske županije kao cjeline.

1.3.3. Prostorni plan Istarske županije

Prostornim planom Istarske županije⁸ je obuhvaćeno područje grada Pule kao jedinice lokalne samouprave, na površini veličine 41,80km². Polazi se od pretpostavke da će do 2015. godine na ovom području živjeti 71.000 stanovnika, a u prostornim dokumentima se posebno naglašava:

- prostor je ograničen i potrošiv resurs, kojeg treba koristiti na najracionalniji mogući način
- uvažavati multidisciplinarni pristup određivanja organizacije i namjene prostora, kao i režima njegova korištenja
- u razvojnim planovima uvažavati interese građana Istre i šire zajednice
- razvoj zaštićenog obalnog područja temeljiti na važećim temeljnim propisima Republike Hrvatske
- primjenom načela održivog razvoja pomiriti gospodarske, kulturne, krajobrazne, demografske i ekološke vrijednosti
- na ograničenim poljoprivrednim površinama omogućiti isključivo razvoj onih građevina, koje su u funkciji poljoprivredne proizvodnje
- uvažavati standarde u zaštiti registriranih kulturnih dobra, kao i zaštićenih područja prirode
- senzibilizirati javnost za što aktivnije uključivanje u zaštitu i unapređenje okoliša i kulturno-povijesne baštine, te sustavno podizati ekološku svijest na svim razinama
- stvarati pozitivan odnos prema prirodnim dobrima i svim segmentima društvenog života s posebnim naglaskom na zaštitu izvorišta pitke vode.

Temeljni ciljevi razvoja, definirani Prostornim planom Istarske županije su slijedeći:⁹

- Organizacija, uređenje i zaštita prostora na načelima održivog razvitka prioritetni su razvojni ciljevi Županije.
- Poticati progresivni demografski razvitak, naročito u emigracijskim i niskonatalitetnim područjima, uz kontrolu mehaničkog prirasta u priobalnim gradovima. Prosječna stopa rasta stanovništva do 2010. godine treba optimalno iznositi 0,5 - 0,6% godišnje, tj. doseći broj od 246.000 stanovnika.
- Gradove i druga naselja koji su nositelji središnjih funkcija državnog i županijskog značaja (kao što je grad Pula) razvijati sukladno veličini i broju stanovnika gravitacijskog područja, pri čemu se funkcije moraju što pravilnije distribuirati na gradove i druga naselja u rangui važnijih regionalnih središta, te regionalnih i manjih regionalnih središta.
- Poticati rast naselja u unutrašnjosti Županije, a posebno naselja od 500 do 2000 stanovnika kao i ostalih naselja - općinskih središta, te gospodarsko i

⁸ Službene novine Istarske županije, 2/02, 4/05, 5/05 i 14/05 – pročišćeni tekst

⁹ Prostorni plan Istarske županije: SLUŽBENE NOVINE ISTARSKE ŽUPANIJE Broj 14/2005.str. 710-711.

infrastrukturno jačanje istih u odnosu na naselje iste veličine u priobalju, s krajnjim ciljem ujednačavanja gospodarskih potencijala

- Provoditi sustavno aktivnu zaštitu okoliša te sprječavanje onečišćenja okoliša, što znači izgrađivati i ustrojavati sustav upravljanja okolišem i prirodnim resursima, izbjegavati rješenja s neizvjesnim i dugoročnim utjecajem na okoliš, osigurati edukaciju o okolišu i kvalitetno sudjelovanje udruga građana te provoditi sanaciju registriranih onečišćivača i najugroženijih dijelova okoliša
- Usmjeravati izgradnju i modernizaciju gospodarskih kapaciteta uz primarnu razvojnu osovinu Pula - Pazin - Rijeka, radi stvaranja preduvjeta za razvoj demografski i gospodarski stagnirajućih područja središnjeg dijela Županije, a također i uz razvojne osovine Buje - Buzet - Lupoglav, Poreč - Pazin - Labin, Rovinj - Kanfanar - Žminj - Labin, te Pula - Labin - Lupoglav
- Optimalno povećavati kapacitete prometne, telekomunikacijske, energetske i komunalne infrastrukture u odnosu na nacionalne i šire regionalne sustave, a posebno u pograničnim područjima
- Integrirati gospodarske, kulturne, krajobrazne i demografske resurse ruralnih i prijelaznih područja Županije u marketinški prepoznatljive, financijski stabilne i administrativno upravljive sustave
- Podizati opću razinu razvijenosti Županije i povećati standard stanovništva, zaposlenosti i kakvoće življenja. Domaći proizvod po stanovniku u 2010. godini podići na razinu iznad 13.000 USD. Udio zaposlenosti u stanovništvu povećati na 40%.

U planovima užeg područja Istarske županije nužno je poštivati temeljna načela organizacije prostora za izradu planova užeg područja a to su¹⁰:

1. Prostor kao resurs
2. Održivi razvitak
3. Policentričnost razvoja
4. Otvorenost i integracija prostora

Prostor kao resurs znači racionalno koristiti i zaštititi prostor u svim elementima korištenja, vodeći računa da je isti po definiciji neobnovljiva kategorija. Županijski prostor očituje se u velikoj raznolikosti, ljepoti, višeznačnosti namjene i s vrlo povoljnim geoprometnim položajem. Prostor se ovim Planom utvrđuje kao najvredniji resurs ove sredine, s prirodnim ljepotama, poljima, morem, podmorjem i pripadajućem živom svijetu, ali i vrlo osjetljivim resursima kao što su podzemne vode, priobalni prostor i šume.

Održivi razvitak kao načelo organizacije prostora je polazište za sadašnji razvitak i jamstvo za budućnost, a to znači s gledišta korištenja prostora i prirodnih resursa, očuvanje razvojnih mogućnosti za nadolazeće generacije. Održivi razvitak ne isključuje ekonomski rast ali ne smije ugrožavati čovjekovo zdravlje, biljne i životinjske vrste, prirodne procese i prirodna dobra.

Policentričnost razvoja odnosi se na razmještaj ljudi i dobara u prostoru i treba ga temeljiti na policentričnom načelu, a to znači da organizacija regionalnog prostora ima više središta iz kojih se na određenoj razini utječe na razvitak gravitacijskog prostora. Međuodnos pojedinih

¹⁰ Prostorni plan Istarske županije: SLUŽBENE NOVINE ISTARSKE ŽUPANIJE Broj 14/2005.

središta u prostoru počiva na suradnji i konkurenciji. Policentričnost razvoja pretpostavlja jaku inicijativu pojedinih središta, veći dinamizam i privlačenje kvalitetne gospodarske i uslužne strukture.

Otvorenost i integracija prostora odnosi se na područje Županije koje je osim omeđenosti upravnim granicama otvoreni prostor za međužupanijsku i međunarodnu suradnju. Otvorenost tog regionalnog sustava je činitelj reprodukcije tog područja i razvitka. Organizacija prostora po načelu otvorenosti očituje se u svim elementima organizacije: gospodarskih, uslužnih, intelektualnih, prometnih i drugih funkcija. Integriranje prostora je neposredno vezano na otvorenost prostora Županije.

Povezivanje Županije s obodnim prostorima potreba je i nužnost koju nameće gospodarska orijentacija (promet, trgovina, turizam), a temeljena je na otvorenosti prostora. Otvorenost prostora doživljava svoj smisao i opravdanje u integraciji s obodnim prostorima što se ostvaruje preko važnih regionalnih, nacionalnih, europskih i svjetskih prometnih koridora i veza na kopnu, moru i zraku. U organiziranju prostora treba se pridržavati i drugih načela, a posebno onih iz područja urbanističke discipline kao što su načela racionalnog korištenja prostora, kompatibilnosti namjene u prostoru, opterećenja prostora (nosivost prostora), humanosti u namjeni prostora, a posebno ljudskih naselja te načela koja se odnose na zaštitu i unapređenje prirodnog bogatstva.

1.3.4. Prostorni i Generalni urbanistički plan grada Pule

Prostorni plan¹¹ i Generalni urbanistički plan¹² grada Pule su dokumenti prostornog uređenja, koji utvrđuje temeljnu organizaciju prostora, zaštitu prirodnih, kulturnih i povijesnih vrijednosti, korištenje i namjenu površina s prijedlogom prvenstva njihovog uređenja. Jedinice lokalne samouprave dužne su pratiti stanje u prostoru, izradu i provođenje dokumenata prostornog uređenja te prostorne planove mijenjati ili dopunjavati ukoliko se na temelju istraživanja, odnosno drugih saznanja, utvrde takve promjene koje bitno utječu na postojeće odnose u prostoru ili ako pojedina prostorna rješenja u donesenim planovima više ne odgovaraju interesima društvene zajednice.

Prostorni planovi Istarske županije i grada Pule uvažavaju temeljna opredjeljenja i ciljeve strateških dokumenata Republike Hrvatske, na način da razvoj temelje na uvažavanju mogućnosti i iskustvima dosadašnjeg razvoja, s posebnim naglaskom na uvažavanje globalno prihvaćenih opredjeljenja, smjernica Europske unije, te potrebe da se ostvari poboljšanje kvalitete života svih građana na lokalnoj razini. Gospodarski razvoj i korištenje prostora dugoročno je moguće samo uz spoznaju da se ne smiju dovesti u pitanje niti prirodni resursi, niti vrijednosti koje definiraju kvalitetu življenja, što uključuje dostignutu razinu standarda građana i cjelokupnu društvenu infrastrukturu.

Prostorni i Generalni urbanistički plan slijede tezu da se dosadašnji i budući razvoj mora usmjeriti u pravcu poboljšanja kvalitete života građana, što znači da se ne podržava intenzivni i nekontrolirani razvoj već da se moraju uvažavati prirodni resursi i ciljevi održivog

¹¹ Prostorni plan uređenja prostora Grada Pule od 13.12.06., Službene novine Grada Pule br. 12/06., str. 616.

¹² Odluka o donošenju GUP-a Grada Pule, Službene novine Grada Pule br. 5a/08. od 14. 07. 08.

i uravnoteženog društvenog i gospodarskog razvoja (čiste tehnologije i zaštita okoliša). Podizanje razine razvijenosti grada se u prostornim planovima povezuje s povećavanjem standarda stanovništva, zaposlenosti, kvalitete života i infrastrukturne opremljenosti.

Naglasak je na razvoju mreže i sadržaja javnih funkcija i krupne infrastrukture, a s ciljem zadržavanja sadašnjih stanovnika i privlačenja novih, kojima treba osigurati preduvjete za rad, život i razvoj. Naglasak je na kvalitetnom razvoju temeljnih gradskih funkcija, kako za građane grada Pule, tako i za stanovnike koji prirodno ovom središtu gravitiraju jer grad Pula predstavlja:

- a) **administrativno središte** – grad Pula jedino je naselje u Istri u kojem su smještene sve funkcije kategorizirane prostornim planom šireg područja. Važno je ne narušiti visok stupanj decentralizacije funkcija postignut dosadašnjim razvojem regije.
- b) **gospodarsko središte** – grad Pula je značajno gospodarsko središte zbog osobitosti prostora grada i afirmacije kroz povijest kao regionalne destinacije okupljajući oko sebe lokalnu i regionalnu ponudu i potražnju cjelokupne Istarske županije i susjednih zemalja (Italija, Slovenija). Dovoljna ponuda industrijskih zona pomoću kojih može podržati budući gospodarski rast temeljen na modernim industrijskim tehnologijama uz uklanjanje nečistih i zastarjelih tehnologija. U strukturi gospodarstva se izdvaja pomorsko gospodarstvo i brodogradnja, zatim turizam, svi oblici prometa, slijedi proizvodno obrtništvo s orijentacijom na primjenu visokih tehnologija, sve se više razvija trgovina i uslužne djelatnosti, što upućuje na zaključak da je gospodarska struktura odraz nasljeđa, te da se mora bolje koristiti geoprometni položaj za razvoj turizma i za pomorsko gospodarstvo. Ukoliko se planirani demografski rast želi osigurati kroz gospodarski rast, gospodarska struktura grada Pule mora sadržavati kombinaciju radno intenzivnih djelatnosti (brodogradnja), lake industrije, turizma i usluga (trgovina, bankarstvo, ugostiteljstvo i drugo). Uslužne djelatnosti same za sebe ne mogu biti dugoročni i trajni izvor zapošljavanja aktivnog stanovništva grada.
- c) **visokoškolsko i srednjoškolsko središte** – sustav obrazovnih institucija osigurava zadovoljavajući stupanj obrazovanja, pa je navedeno potrebno sačuvati i dalje razvijati u cilju da grad Pula postane prepoznatljivo obrazovno središte (posebice visokog obrazovanja) usklađeno sa zahtjevima gospodarstva i društvene nadgradnje, a u skladu sa globalnim zahtjevima tehnološkog razvoja. Kvalitetni i visoko educirani kadrovi su preduvjet za transfer modernih tehnologija neophodnih za budući gospodarski razvoj Pule u skladu s trendovima i globalnim procesima suvremenog društva.
- d) **zdravstveno središte** – osigurava kapacitete koji pružaju sve oblike zdravstvenih usluga, zbog čega u grad Pulu gravitira stanovništvo iz većeg dijela Županije, pa se nameće potreba za sustavan razvoj ovih usluga, na način da se organizacijski ustroj, standard i kvaliteta pružanja tih usluga usklade sa zahtjevima građana i turista, sukladno zahtjevima suvremenog društva. Daljnji razvoj zdravstva mora ići u pravcu stvaranja novih mogućnosti i obogaćivanja asortimana i kvalitete usluga u javnom i privatnom sektoru.
- e) **kulturno središte** – razvoj kulturnog života grada temelji se na kvalitetnim resursima, bogatom povijesnom nasljeđu, mreži kulturnih djelatnosti, kvalitetnim programima i odgovarajućoj obrazovnoj strukturi stanovništva.

- f) ***prometno putničko-turističko čvorište*** – povoljan geografski položaj je povijesno odredio mjesto grada Pule u odnosu na Europu i Sredozemlje, što treba bolje koristiti kao resurs razvoja, a i zbog neposredne blizine aerodroma, željezničkog kolodvora i povoljne lokacije putničke morske luke, dok je blizinu europskih središta i cestovnu dostupnost moguće koristiti kao resurs turističkog razvoja.
- g) ***multikulturalna zajednica*** – grad Pula je nedvojbeno veoma aktivna multikulturalna zajednica za koju treba uvažavati socio-demografske promjene sagledane kroz pokazatelje dobne, spolne, ekonomske, obrazovne, nacionalne i druge odlike stanovništva, koje raste mehaničkim priljevom uz negativan prirodni prirast (prognoze kretanja stanovništva grada Pule do 2015. godine u prostornoj dokumentaciji grada vezuju se uz veličinu od 71.000 stanovnika.). Politikom razvoja treba sačuvati identitet i stvoriti uvjete za rast i razvoj stanovništva grada Pule i sredina koje joj gravitiraju.

Ciljevi i razlozi za izradu GUP-a temeljeni su na izmijenjenim pretpostavkama društvenog i gospodarskog razvitka, odnosno aktualnim zahtjevima društvene zajednice za novim prostornim rješenjima, a početak izrade i na zakonskoj obvezi, te su verificirani od strane Gradskog poglavarstva Grada Pule. Rezultati analize GUP-a iz 1983. pokazali su da pojedina rješenja ne zadovoljavaju novim zahtjevima u gospodarstvu, javnim i društvenim sadržajima, stanovanju i sl. Zbog zaštite prostora od stihijskih pojava "divlje urbanizacije", novim su se prihvaćenim GUP-om (2008.) stvorile pretpostavke da se prostor, kao najvredniji resurs sačuva, kroz racionalno ponašanje prilikom njegove provedbe.

1.3.5. Strateške odrednice Prostornog plana i Generalnog urbanističkog plana grada Pule

Područje grada Pule kao jedinice lokalne samouprave obuhvaća površinu od oko 41,80 km², a pretpostavka je da će do 2015. godine grad Pulu naseljavati oko 71.000 stanovnika. Pula ima vrlo kvalitetnih, a relativno neizgrađenih i ekološki očuvanih prostora, kao jedan od važnih resursa. Otvara se mogućnost sagledavanja cjelovitog prostora grada na bazi čega se planira budući razvoj i širenje gradskih sadržaja i funkcija te osmišljenih urbanih tokova. Pri tome je važno analizirati važnije segmente prostornog potencijala i to:¹³

- **Vojne zone** Valelunga, Mulimenti s otokom Katarinom, uvala Zonki, Punta Krišto, Musil i druge, su prostori koji do sada nisu bili u funkciji grada. Danas su to većim dijelom napušteni i zapušteni prostori i građevine. Značajne su za grad jer se nalaze u samom centru grada (nepristupačne enklave) i duž većeg dijela obale u lučkom bazenu. To su danas prostori:
 - koji nisu u funkciji grada,
 - s velikim zelenim površinama, uglavnom šumskim,
 - s dobrom orijentacijom u odnosu na strane svijeta (insolacija),
 - s kojih se pružaju kvalitetne vizure,
 - u direktnom kontaktu s morem, odnosno lučkim bazenom.
- **Postojeće stambene zone:**

¹³ Pripremljeno prema Prostornom planu grada Pule, Generalnom urbanističkom planu grada Pule

- nedovoljno izgrađene – neracionalno iskorišten prostor,
 - mala gustoća stanovanja omogućava nove interpolacije stambenih i drugih sadržaja kompatibilnih stanovanju,
 - neorganizirana obiteljska stambena izgradnja na obodima grada širi se stihijski, često
 - je to i bespravna izgradnja,
 - postojeće stambene zone nedovoljno su urbano opremljene.
- **Postojeća poslovna zona u Šijani:**
- mala gustoća izgrađenosti obzirom da se nalazi u širem gradskom centru,
 - dobra prometna povezanost (kolni i željeznički promet),
 - prevladavaju sadržaji trgovačke namjene.
- **Napuštene poljoprivredne površine i šikare:**
- pogodne za lokaciju novih gradskih sadržaja,
 - često su locirane uz važnije prometnice.
- **Zone rekreacije:**
- neuređene,
 - urbano neopremljene,
 - u centru grada velike neuređene zelene površine (djelomično se koriste kao vrtovi),
 - većina planiranih nije privedena namjeni.

Osnovni cilj izrade Prostornog i Generalnog urbanističkog plana je da se dosadašnji i budući razvoj podredi poboljšanju kvalitete života. U daljnjem gospodarskom razvoju i korištenju prostora ne smiju se dovesti u pitanje prirodne i druge osnove života, a niti već dostignuti standard i kvaliteta življenja.

Poseban i specifičan problem grada Pule su značajni objekti i površine koje su imale raniju vojnu namjenu, a koje sada stoje neiskorištene, pod ingerencijom Središnjeg državnog ureda za upravljanje državnom imovinom. Navedena imovina i rješavanje njene (pre)namjene jedan je od ključnih razvojnih problema grada Pule.

Ciljevi razvoja grada Pule postavljeni su u skladu sa ciljevima održivog razvitka (čista tehnologija i zaštita okoliša) koji nalažu da se poboljšanje životnog standarda i kvalitete života može ostvariti samo kroz gospodarski rast temeljen na ulaganju u ljudske resurse i modernu tehnologiju koja je osnova zapošljavanja ljudskih resursa.

2.PARTNERSKA SKUPINA

2.1. Struktura, način rada i očekivani rezultati Partnerskog odbora

Razvojnu strategiju grada Pule preuzeo je znanstveno-stručni tim Sveučilišta u Rijeci i Inženjerskog biroa d.d. Zagreb.

- Prof. dr. sc. Branko Blažević – voditelj tima
- Dr. sc. Mladen Mlinarević
- Prof. dr. sc. Milena Peršić
- Prof. dr. sc. Dora Smolčić - Jurdana
- Dr.sc. Katarina Bačić
- Dr. sc. Adriana Jelušić
- Mr. sc. Lidija Bagarić
- Mr. sc. Marinela Krstinić - Nižić
- Mr. sc. Zvonimira Šverko Grdić
- Michelle Bilić, mag. oec.
- Ognjen Blažević, dipl.oec.
- Milan Jukić, dipl. oec.
- Anita Klanac, dipl.oec.
- Marica Kuzmić, dipl. iur.
- Damir Magaš, dipl. oec.
- Daniel Nikić, dipl.oec.
- Filomena Palić, mag.oec.
- Ivan Perić, dipl. ing.

U istraživanje će se prema potrebi uključiti i ostali sudionici, prvenstveno predstavnici Sveučilišta u Puli i drugi vanjski suradnici, kao specijalisti za pojedina područja, ako se takva potreba ukaže. No, posebno se značenje u okviru izrade Strategije daje nositeljima razvoja grada Pule odnosno svim pojedincima, organizacijama i institucijama, koji mogu utjecati na tok, aktivnosti i rezultate Projekta, bilo na pozitivan ili negativan način. Stoga je prva etapa rada na izradi Strategije razvoja grada Pule bila obilježena definiranjem članova i osnivanjem Partnerskog odbora, kako bi svi njegovi sudionici bili na odgovarajući način uključeni i kao takvi postali glavnim pokretačem ostvarenja i izrade ovog dokumenta.

Pri tom se slijedilo načelo integriranog partnerstva kroz uključivanje što većeg broja predstavnika u Partnerski odbor, na način da bude uključen što veći broj sudionika (pozvani su svi referentni nositelji razvoja Grada da sudjeluju u radu Partnerskog odbora). Partnerski odbor je fleksibilna tvorevina i još uvijek otvorena za nove sudionike (osobe iz različitih struka koje do sada nisu obuhvaćene kao i za sve nove korisnike ovog dokumenta). Sudjelovanje u Partnerskom odboru je dobrovoljno i svaki pojedinac, institucija ili organizacija koji u tim okvirima djeluje, dobiva priliku da neposredno ili posredno utječe na

razvoj grada Pule. U prvoj fazi istraživanja su se formirale ciljne skupine, koje će po načelu integralnog partnerstva sudjelovati u realizaciji ovog istraživačkog poduhvata.

a) Glavni tim čine slijedeći članovi:

- BORIS MILETIĆ, gradonačelnik Grada Pule
- VERA RADOLOVIĆ, zamjenica gradonačelnika Grada Pule
- FABRIZIO RADIN, zamjenik gradonačelnika Grada Pule
- DENIS MARTINČIĆ, predsjednik Gradskog vijeća Grada Pule
- NIKOLINA RADULOVIĆ, p.o. gradonačelnika načelnik uprave Grada Pule

U strukturi Glavnog tima nalaze se članovi vodeće političke strukture Grada Pule od utjecaja na sve sfere javnog, gospodarskog i općeg društvenog interesa. Gradonačelnik je glavni koordinator cjelokupnog procesa djelovanja partnerskog odbora. Sukladno načelima GOOP-a uz glavni odbor formirane su:

- Radna grupa, koja uključuje odgovorne osobe iz sfere javne uprave i
- Partnerski odbor, koja uključuje odgovorne osobe iz sfere gospodarstva i javnih korisnika usluga

Članovi Glavnog tima sa Radnom grupom i Partnerskim odborom uz znanstveno-stručni tim sustavno će djelovati na način da će sustavno sagledavati predložena rješenja iz ugla svojih specijalnosti (relevantna područja javnog, poslovnog, društvenog, političkog i stručnog života grada Pule). Gradonačelnik grada Pule po funkciji ima ulogu osobe, odgovorne za uspjeh cijelog istraživačkog poduhvata. Matricom integriranog partnerstva obuhvaćeni su svi referentni nosioci razvoja grada Pule koji pokrivaju javno, poslovno i društveno područje.

Nosioci razvoja grada Pule su svi pojedinci, organizacije i institucije koje treba uključiti temeljem metodološkog okvira GOPP pristupa, jer nedvojbeno mogu doprinijeti sadržaju i kvaliteti spoznaja i aktivno sudjelovati u formiranju ciljeva i oblikovanju željenih rezultata poduzetih aktivnosti. Partnerski odbor je koncipiran kao fleksibilna tvorevina ciljnih skupina, stalno otvorena za nove sudionike odnosno osobe iz određene ciljne skupine, koje nedvojbeno mogu doprinijeti kvaliteti konačnih spoznaja. Sudjelovanje u Partnerskom odboru je dobrovoljno i svaki pojedinac, institucija ili organizacija koji zna, želi i može doprinijeti kvaliteti konačnih rezultata, pozvan je da se direktno (član glavnog tima, partnerski odbor) ili indirektno (očitanjem na predložene materijale prezentirane na web stranicama Grada Pule), s ciljem da se uključi i sudjeluje u radu i doprinese konačnom oblikovanju strateških smjernica razvoja. U prvoj su fazi formirane slijedeće:

b) Radnu grupu čine slijedeći članovi:

- BERNARD ZENZEROVIĆ, p.o. gradonačelnika pročelnik Ureda Grada
- VESNA SAJIĆ, p.o. gradonačelnika pročelnica Upravnog odjela za financije i opću upravu
- GIORDANO ŠKUFLIĆ, p.o. gradonačelnika pročelnik Upravnog odjela za prostorno uređenje

- DAMIR PRHAT, p.o. gradonačelnika pročelnik Upravnog odjela za komunalni sustav i imovinu
- ERIK LUKŠIĆ, p.o. gradonačelnika pročelnik Upravnog odjela za društvene djelatnosti
- VINKO KNEZ, pomoćnik pročelnika Upravnog odjela za društvene djelatnosti
- ELENA PUH BELCI, pomoćnik pročelnika Upravnog odjela za društvene djelatnosti
- LIDIJA MUSI, voditeljica Odsjeka za kulturu u Upravnom odjelu za društvene djelatnosti
- MIRJANA BENČIĆ, p.o. gradonačelnika pročelnica Službe za unutarnju reviziju
- SILVIJA HRELJA, voditeljica Odsjeka za socijalnu skrb i zdravstvo u Upravnom odjelu za društvene djelatnosti
- KLARA UDOVIČIĆ, stručna savjetnica za međunarodnu suradnju i projekte u Uredu Grada
- LAHORKA ROPAC, predstavnica Hrvatske gospodarske komore Županijske komore Pula
- BORIS SABATTI, predstavnik Istarske razvojne agencije
- IRENA PERUŠKO, predstavnica Hrvatskog zavoda za zapošljavanje

c) Partnerski odbor čine slijedeći članovi:

- VALTER BOLJUNČIĆ, član Gradskog vijeća Grada Pule
- JADRANKA ČERNJUL, članica Gradskog vijeća Grada Pule
- BRANKA DAIC-BURSAC, članica Gradskog vijeća Grada Pule
- ELENA GATTONI-STEPANOV, članica Gradskog vijeća Grada Pule
- PEĐA GRBIN, član Gradskog vijeća Grada Pule
- ORNELA GRUJIĆ-CUKON, članica Gradskog vijeća Grada Pule
- VIKTOR LAZARIĆ, član Gradskog vijeća Grada Pule
- MAURICIO LICUL, član Gradskog vijeća Grada Pule
- MARKO MARTINČIĆ, član Gradskog vijeća Grada Pule
- MARIJAN MUŽINIĆ, član Gradskog vijeća Grada Pule
- BRUNO NEFAT, član Gradskog vijeća Grada Pule
- DUNJA RAČIĆ, članica Gradskog vijeća Grada Pule
- MIRJANA RUŽNJAK, članica Gradskog vijeća Grada Pule
- IRENKO SRDOČ, član Gradskog vijeća Grada Pule
- SERGIO STUPAR, član Gradskog vijeća Grada Pule
- SONJA SUČIĆ, članica Gradskog vijeća Grada Pule
- LOREDANA ŠTOK, članica Gradskog vijeća Grada Pule
- LOVORKA TOMIČIĆ, članica Gradskog vijeća Grada Pule
- IVAN UDOVIĆ, član Gradskog vijeća Grada Pule
- KEMAL VELAGIĆ, član Gradskog vijeća Grada Pule
- ZDENKA VRATOVIĆ, članica Gradskog vijeća Grada Pule
- MARICA VRBANAC, članica Gradskog vijeća Grada Pule
- ARDEMIO ZIMOLO, član Gradskog vijeća Grada Pule
- NETA ŽIKOVIĆ, članica Gradskog vijeća Grada Pule

- JANKO ŽUŽIĆ, član Gradskog vijeća Grada Pule
- JASNA JAKLIN MAJETIĆ, predsjednica Hrvatske gospodarske komore Županijske komore Pula
- MARKO MARŠIĆ, pročelnik Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, Područna služba Pula
- ELVIS ZAHTILA, ravnatelj javne ustanove Nature Histrice
- ROBERT MATIJAŠIĆ, rektor Sveučilišta Juraj Dobrila u Puli
- BRUNO BULIĆ, predsjednik Sindikata Istre i Kvarnera
- SLOBODAN KAPOR, povjerenik za Istarsku županiju Saveza Samostalnih sindikata Hrvatske
- KRISTINA BULEŠIĆ STANOJEVIĆ, upraviteljica Zaklade za poticanje partnerstva i razvoja civilnog društva
- DUŠICA RADOIČIĆ, predsjednica Zelene Istre
- MLADEN TOMLJANOVIĆ, predstojnik Ureda državne uprave u Istarskoj županiji
- SANJA CINKOPAN, direktorica Turističke zajednice Grada Pule
- LEMS JERIN, ravnatelj Opće Bolnice Pula
- DARKO KOMŠO, ravnatelj Arheološkog muzeja Istre
- NARCISA BOLŠEC FERRI, pročelnica Konzervatorskog odjela u Puli pri Ministarstvu kulture
- GRACIJANO KEŠAC, ravnatelj Povijesnog muzeja Istre-Pula
- LJUBOMIRA RADOLOVIĆ, ravnateljica Zavoda za javno zdravstvo Istarske županije

d) Pulski Centar za poduzetništvo čine slijedeći članovi:

- Maja Šarić, dipl.oec.

U strukturi Radne grupe, Partnerskog odbora i Pulskog Centra za poduzetništvo su nedvojbeno uključeni oni članovi koji zadovoljavaju kriterije kompetentnosti i zastupljenosti interesa svih ključnih interesnih skupina. Članovi PARTNERSKOG ODBORA prihvatili su sudjelovanje u procesu izrade i provedbe STRATEGIJE, a djelovati će po načelima integriranog partnerstva, što zahtijeva stalnu komunikaciju i korekciju prijedloga svake faze. Iskustva stečena djelovanjem partnerskog odbora nedvojbeno će biti korisna u kasnijim fazama provođenja STRATEGIJE, odnosno u procesu kontrole učinkovitosti primjene strateških ciljeva a temeljeno na operativnoj razradi i instrumentima koji će se koristiti u procesu monitoringa i evaluacije procesa, odnosno u prenošenju smjernica razvoja na sva područja javnog, poslovnog, društvenog, političkog i stručnog života, a posebno je značajno da iste budu prihvaćene od svih struktura korisnika kao i najšire javnosti.

3. ANALIZA POSTOJEĆEG STANJA

3.1. Osnovni podaci

Pula je najveći grad Istarske županije, te leži na jugozapadnom području istarskog poluotoka u dobro zaštićenom zaljevu. Administrativni je centar Istre još od rimskog doba. Grad je poznat, kao i ostatak Istre, po svojoj blagoj klimi, prirodno zaštićenoj luci i netaknutoj prirodi, s dugom tradicijom vinarstva, ribarstva, brodogradnje, turizma, i lučkom djelatnošću.

Gospodarski uspon i širenje Pule „modernih vremena“ odvijao se u drugoj polovici XIX. stoljeća. Netom prije pada Mletačke Republike 1797. godine, Grad je imao svega 600-tinjak stanovnika, a 1811. godine izbrojene su tek 204 kuće sa 906 žitelja. U vrijeme austrougarskog carstva, Pula je postala glavna pomorska baza, te je promjenila svoje lice unoseći tako u nju dah mornaričkog, pomorsko-časničkog i činovničkog kozmopolitizma. Rastao i broj stanovnika: 1857. godine na 8.551, a 1910. godine 59.051 stanovnika.

Godine 1856. u vrijeme Austro-Ugarske Monarhije, car Franjo Josip položio je kamen-temeljac brodogradilišta i pomorskog arsenala. Porinućem u more (drvenog jedrenjaka s parnim strojem od 800 KS) počela je glasovita tradicija pulske brodogradnje. Današnje brodogradilište „Uljanik“ jedno je od poznatijih u Europi.

U užem gradskom području živi oko 58.594 stanovnika¹⁴, no područje koje mu dnevno gravitira broji više od 100.000 stanovnika. Svrstava ga to, nakon Zagreba, Splita, Rijeke i Osijeka na peto mjesto po broju stanovnika među hrvatskim gradovima.

Pula je grad visokog školstva, grad književnosti i likovnih umjetnosti, kazališta, muzeja, knjižnica i galerija. Pulska Arena, kao najpoznatiji simbol grada, jedna je od najljepših svijetovih pozornica na otvorenome, mjesto održavanja ljetnog filmskog festivala, opernih, baletskih, zabavno-glazbenih i folklornih priredaba.

3.1.1. Položaj grada Pule u Županiji

Pula je najveći grad Istarske županije. Geografski položaj grada različito je utjecao na njegov razvoj. Bilo je razdoblja kad je Pula svoj povoljan geografski položaj koristila u vojno-strateškom, gospodarskom i prometnom smislu. To je u pojedinim razdobljima rezultiralo demografskim rastom Pule i njenim prostorno-gospodarskim razvojem. U današnje vrijeme, kad se bilježi pad pomorskog, teretnog i dijelom turističkog prometa, taj se položaj vrlo često negativno tumači, tj. da je to krajnje odredište putnika, misleći na poziciju koju zauzima na samom kraju Istarskog poluotoka. No, u povijesti je isturenost Pule u sjeverni Jadran bila korištena kao mogućnost razvoja i prednosti blizine u odnosu na srednju i zapadnu Europu. Pozicija Pule na jugozapadnom dijelu poluotoka, prikazuje sljedeća slika.

¹⁴ Popis stanovništva 2001.

Slika 1: Geografski položaj grada Pule

Izvor: http://www.cromaps.com/vacmap/pula_index.htm

Promatrajući širi prostor, Pula je, u geografsko-prometnom smislu, prema zapadu povezana sa Slovenijom i Italijom a preko njih i s ostalim europskim zemljama željezničkim i cestovnim pravcima, čiju okosnicu čine željeznička pruga Pula-Buzet (Divača-Slovenija) i državna cesta D21 („Istarski Y“). Prema istočnim dijelovima Hrvatske Pula je, preko Rijeke, povezana glavnim cestovnim pravcem i to državnom cestom D21 („Istarski Y“). Isti željeznički i cestovni prometni pravci čine okosnicu prometnih veza grada Pule i s ostalim dijelovima Istarske županije. grad Pula je, također, cestovno povezan s više manjih naselja udaljenih oko 10 do 15 km (Fažana, Vodnjan, Marčana, Ližnjan, Medulin, Premantura).

Osim željeznicom i cestama Pula je povezana i pomorskim prometnim pravcima s Italijom (Venecija i Trst) i ostalim pomorskim zemljama svijeta. Zračni promet ostvaruje se preko Zračne luke Pula koja se nalazi u susjednoj općini Ližnjan, a udaljena je od grada oko 6 km. Pulski zaljev prirodna je luka, a brežuljkast teren kao potencijali okoline, strateške su prednosti koje su kroz povijest omogućile stalnu egzistenciju naselja. Cjelokupno područje grada ima izraženu topografsku raščlanjenost koja u korelaciji s izrazito razvedenom morskobalnom obalom, formira prostorni ambijent visoke ekološke i vizualno-estetske vrijednosti.

Slika 2: Pulski zaljev

Izvor: <http://hr.wikipedia.org/wiki/Pula>

3.1.2. Osnovne značajke prostora i prirodna obilježja

Pula se nalazi na 44° 52' paraleli sjeverne geografske širine i 13° 51' meridijanu istočne geografske dužine, na prosječnoj nadmorskoj visini oko 30 m¹⁵, smještena na sedam brežuljaka (Kaštel, Zaro, Arena, Sv. Martin, Opatija sv. Mihovila, Mondipola i Pra Grande) unutrašnjeg dijela prostanoga zaljeva i prirodno dobro zaštićene luke. Površina Grada iznosi 5165 ha, od čega je 4150 ha na kopnu i 1015 ha na moru, a omeđena je sa sjevera otocima Sv. Jerolim i Kozadom, zatim gradskim naseljima Štinjan, Veli Vrh i Šijanskom šumom; s istoka područjima Monteserpo, Valmade, Busoler i Valdebek; s juga Starom Plinarom, marinom Veruda i otokom Veruda; te sa zapada Verudelom, Lungomareom i Musilom.

U Puli prevladava mediteranska klima, blagih zima i toplih ljeta s prosječnom insolacijom 2316 sati godišnje ili 6,3 sata dnevno, uz prosječnu godišnju temperaturu zraka od 13,2°C (od prosječnih 6,1°C u veljači do 26,4°C u srpnju i kolovozu) i temperaturnom oscilacijom mora od 7 do 26°C. Srednja godišnja temperatura pokazuje neznatnu tendenciju porasta, ako se usporede višegodišnja mjerenja (1952 – 1991.) u odnosu na mjerenja posljednjih godina, tako je npr. ona u 2007. godini bila 15,5°C, relativna vlažnost zraka je bila 70%, godišnja vrijednost oborina iznosila je 648,5 mm, na godišnjoj razini je bilo 94 vedrih dana i 75 oblačnih dana¹⁶, što je povoljno za turističku eksploataciju podneblja (tablica 1)

Tablica 1: Srednja temperatura zraka u gradu Puli

Mjesec	Sij	Velj	Ožu	Tra	Svi	Lip	Srp	Kol	Ruj	Lis	Stu	Pro	Godina
Srednji maksimum, °C	9.5	10.6	13.3	15.7	20.8	25.0	27.5	27.4	24.1	19.0	13.8	10.7	18.1
Srednja dnevna tem., °C 1952-1991.	5.6	5.5	8.3	11.7	15.9	19.9	22.7	22.7	19.4	15.1	10.0	7.2	13.7
Srednja tem. zraka u °C 2007. godine	8,8	9,1	11,3	15,8	19,5	23,6	26	23,4	18,2	13,9	9,6	6,5	15,5
Srednji minimum, °C	0.8	1.5	3.3	5.5	10.0	14.3	16.5	16.2	13.6	9.5	4.6	1.8	8.1
Oborine, mm	78.2	64.4	64.5	70.1	55.8	53.0	48.1	75.3	85.3	79.5	111.8	84.5	871.0
Oborine u mm, 2007	32,8	74,7	64,1	0	120,9	19,3	4,8	59,2	136,4	44	18,5	73,8	648,5

Izvor: www.worldclimate.com, podaci za razdoblje 1952-1991., i www.dzs.hr

Od vjetrova su najčešće prisutni bura i jugo. Bura puše iz smjera Učke, tako da su njezini zapusi „refuli“, suhi i hladni, a zimi zna postići brzinu od 70 km na sat i više. Jugo dolazi s mora iz smjera ESE/SSE, diže valove i najčešće je praćen kišom. Ostali vjetrovi koji pušu na ovom prostoru su sjeverni vjetar, garbin s jugoistoka, levant s istoka, u sparna ljetna

¹⁵ www.pula.hr

¹⁶ www.dzs.hr

popodneva je za osvježenje veoma koristan maestral, dok se tramontana može uspješno koristiti za sportove na vodi.

3.1.3. Stanovanje, javne zgrade i površine

Stambeno-komunalna djelatnost obuhvaća više djelatnosti koje se obično grupiraju u stambeno i komunalno gospodarstvo. Stambeno gospodarstvo obuhvaća četiri osnovna oblika: usmjerenu stambenu izgradnju stanova, izgradnju stanova za tržište, izgradnju individualnih stambenih objekata te izgradnju individualnih stambenih objekata privatnom inicijativom. Pod pojmom komunalnoga gospodarstva podrazumijeva se izgradnja, uređivanje i održavanje ulica i trgova, javnih zelenih površina, javnih kupališta, javnih tržnica, javne vodoopskrbne mreže, javne kanalizacije i sustava za pročišćavanje otpadnih voda, sustava gradske distribucije plina, proizvodnje i distribucije toplinske energije, distribucije električne energije te održavanje sustava javne službe čistoće.

U prošlosti, Pula postaje prihvatilište radne snage, te je postojalo nekoliko četvrti koje su bile jasno postavljene: elitne četvrti u južnom dijelu grada ili bliže centru (Monte Paradiso i Monte Rizzi – za visoke časnike, "Palazzine" uz Mornarički park i "Ville Münz" uz željeznički kolodvor – za niže časnike), radničke četvrti sjeverno i nešto dalje (Kaštanjer, Monvidal, Šijana i dr.), te kvart radničkih nastambi uz Arsenal i tvornicu cementa na južnoj padni zaljeva. Takva podjela, svojim načinom izgradnje i različitim tipom stanovanja, stvarala je prepoznatljive dijelove grada, koje, uvijek i u svakom slučaju obogaćuju izgled gradskog prostora.

Izgradnjom iza II. svjetskog rata izgubljene su te posebnosti tako da su danas manje vidljive i teško prepoznatljive. Do 70-tih godina XX stoljeća građeno je neplanski, popunjavajući slobodne prostore tipskim projektima, čime je stvorena uniformirana slika grada. Prostor Verude izgrađen je po urbanističkim planovima onog vremena, po diktatu jeftine stambene izgradnje. Danas, postojeće stambene zone imaju slijedeće karakteristike¹⁷:

- Nedovoljno izgrađene – neracionalno iskorišten prostor;
- Mala gustoća stanovanja omogućava nove interpolacije stambenih i drugih sadržaja kompatibilnih stanovanju;
- Neorganizirana obiteljska stambena izgradnja na obodima grada širi se stihijski, često je to i bespravna izgradnja;
- Postojeće stambene zone nedovoljno su urbano opremljene.

Javni objekti smješteni su, uglavnom, uz povijesnu jezgru, izvan zidina stvaraju ambijent centra grada i mogu se podijeliti u dva glavna urbano-pješačka smjera: sjever-jug, od Arene, preko Giardina do kazališta i istok-zapad, te od Tržnice, Flanatičkom i ulicom Sergijevaca do Forumu.

Zelenilo i zone za rekreaciju važno su obilježje Pule, od Šijanske šume na sjeveru, Pragrande u centru grada te Lungomare od Valovina do Stare plinare glavne su gradske zone zelenila i rekreacije, međutim, prilično zapuštene, neosmišljene, nedovoljno pješački

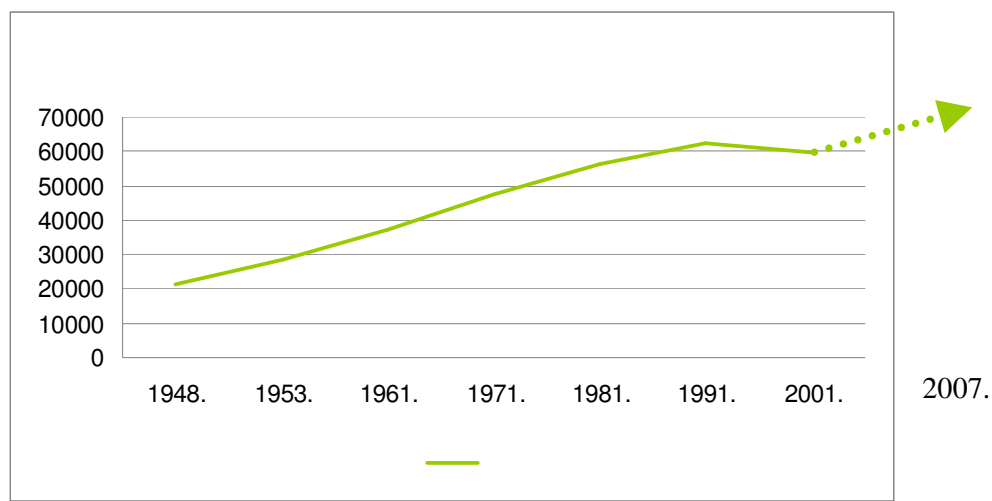
¹⁷ *Generalni urbanistički plan Grada Pule, Pula, 2008.*

povezane i urbano neopremljene. Ipak, one predstavljaju veliku resursnu vrijednost, koju se može uspješno može valorizirati u turističke svrhe, ali i u ostvarivanju temeljnih ciljeva podizanja ukupne kvalitete života i rada stanovnika Pule

3.1.4. Stanovništvo

U dugoj povijesti grada Pule zabilježene su brojne i velike demografske promjene izazvane isto tako brojnim i često dramatičnim političkim i ekonomskim zbivanjima. Od sredine XIX. stoljeća kada je Pula postala glavna ratna luka Austrougarske monarhije, a time i značajno administrativno, industrijsko i, općenito, gospodarsko središte, sve do I. svjetskog rata broj stanovnika stalno se povećavao. Tako je po popisu iz 1869. grad imao oko 18.000 stanovnika, a 1900. oko 36.000 stanovnika, dok 1910. godine oko 60.000. Nakon I. svjetskog rata stanovništvo Pule se je smanjilo i palo je na broj od 38.500 (popis iz 1921.). U iduća dva desetljeća uslijedila je stagnacija, da bi nakon II. svjetskog rata broj stanovnika ponovno drastično pao. Popisom 1948. godine u gradu je registrirano samo 21.065 stanovnika. Na ukupno kretanje stanovništva je dominantan utjecaj nakon Drugog svjetskog rata imalo mehaničko kretanje, koje je bilo znatno veće od prirodnog priliva (slika 3).

Slika 3: Broj stanovnika grada Pule od 1948-2001. (2007.) godine

Izvor: www.dzs.hr

Grad Pula je na nacionalnoj razini rangiran na deveto mjesto po broju stanovnika odnosno na peto mjesto po gustoći stanovništva u Republici Hrvatskoj (prema popisu iz 2001. g. bilo je 58.594 stanovnika a neslužbene procjene iz 2007. g. ukazuju na brojku od 67.803 stanovnika¹⁸), od čega 47,84% otpada na muškarce i 52,16% žene. Međutim, ukoliko se pribroje stanovnici susjednih općina (Barban, Fažana, Ližnjan, Marčana, Medulin, Svetvinčenat, Grad Vodnjan) dolazi se do broja od skoro 100 000 stanovnika.

Najveći udio u strukturi stanovništva (tablica 2) ima radno sposobno stanovništvo od 20-49 godina (43,7%). Nakon toga slijedi stanovništvo staro 60 i više godina (22,5%), što je

¹⁸ Pula, Wikipedija, <http://hr.wikipedia.org/wiki/Pula>, (svibanj 2008.)

znatno viši udio od prosjeka Županije (18,0%) i Republike Hrvatske (17,6%), iako je pristupna tendencija da u strukturi stanovništva udio starog stanovništva stalno raste kako u RH tako i u Istarskoj županiji (još intenzivnije). U strukturi stanovništva Pule, je udio onih od 0-19 godina 20,6%, a upravo je to populacija na koju se računa, kada se prognostički usmjerava budućnost grada Pule. Ova je struktura povoljnija u odnosu na prosjek Istarske županije (18,7%), a nešto nepovoljniji u odnosu na prosjek Republike Hrvatske (21,5%).

Tablica 2: Starosna struktura stanovništva grada Pule u 2001. godini :

Godina	Ukupno	Muškaraca	žena
0-19	12.048	6.194	5.854
20-49	25.604	12.662	12.942
50-59	7.521	3.465	4.056
60 i više	13.186	5.618	7.568
Nepoznato	235	94	141

Izvor: www.dzs.hr

Gustoća naseljenosti grada Pule iznosi 1.093,27 stanovnika/km², iz čega proizlazi da je to peti grad po gustoći stanovništva u Hrvatskoj (nakon Rijeke, Splita, Zagreba i Slavonskog Broda)¹⁹. Stopa nataliteta je 7,95‰ a mortaliteta 10,14‰, odnosno prirodni prirast je -2,19‰ uz vitalni indeks 78,45²⁰.

3.2. Komunalna infrastruktura

Grad Pula usvojio je Prometnu strategija grada Pule kao značajan strateški dokument iz područja prometne infrastrukture, čiji sadržaj je u provom redu koncentriran na područje cestovne infrastrukture.

3.2.1. Cestovni promet

Cestovni promet odvijat će se sukladno važećem Zakonu o cestama na temelju Prostornim lanom utvrđenom rješenju cestovne mreže. Plan sadrži mrežu državnih, županijskih i lokalnih javnih cesta, kao i ostalih nerazvrstanih cesta. Izvan izgrađenih dijelova građevinskih područja određuju se zaštitni koridori državnih, županijskih i lokalnih cesta te i ostalih nerazvrstanih cesta. Unutar tako utvrđenih zaštitnih koridora za gradnju cesta ili dijelova cesta ne postoji mogućnost gradnje niti rekonstrukcije građevina visokogradnje, niti građevina infrastrukture, osim infrastrukturne podzemne mreže.

Održavanje postojećih javnih cesta provodit će se temeljem posebnih propisa o cestama. Način i uvjeti uređivanja ostalih cesta određuje se temeljem posebnih propisa o cestama koje su u nadležnosti Grada Pule. Širina zaštitnog pojasa javnih cesta i režim

¹⁹ www.pula.hr

²⁰ www.wikipedia.org

njihovog uređivanja određeni su Zakonom o javnim cestama i ostalim odgovarajućim propisima.

Istočnim krakom Istarskog ipsilona Pula je spojena na mrežu hrvatskih autocesta, a zapadnim krakom iste poluautoceste izravno je spojena sa slovenskim autocestama, dakle, čitavim sistemom autocesta EU. Istarski Y za sada spada u kategoriju poluautocesta, ali u planu je početak izgradnje punog profila autoceste s dvije trake. Državne ceste, putem kojih se distribuira vanjski promet za grad Pulu su cesta D3 („Istarski Y“); D27, D66 koje Pulu povezuju s Koprom u susjednoj Sloveniji, Rijekom i dijelom centara u Istarskoj županiji, te D400 koja vodi od križanja s D3-D66 do putničke luke u Puli (Riva).

Tablica 3 : Najmanje širine zaštitnih koridora javnih cesta izvan građevinskih područja naselja prema Prostornom planu

		ŠIRINE KORIDORA (m)	
		postojeća cesta	planirana cesta
DRŽAVNE CESTE	brze ceste	85	150
	ostale ceste	70	100
ŽUPANIJSKE CESTE		40	70
LOKALNE I OSTALE CESTE		10	20

Izvor: Prostorni plan grada Pule

Ostale javne ceste koje povezuju općine i gradove te državne ceste sa gradom Pulom, a čine dio glavne gradske prometne mreže su:

- Županijske ceste Ž5119 i Ž5132 (istočna obilaznica) koje povezuju državnu cestu D66 s južnom gradskom turističkom zonom i vode prema Premanturi u Općini Medulin,
- Županijska cesta Ž5134 (Pula-Šišan u Općini Ližnjan) koja povezuje grad Pulu (istočna obilaznica Ž5119) s naseljima u općini Ližnjan,
- Županijska cesta Ž5133 (Pula-Medulin) koja povezuje grad Pulu (istočna obilaznica Ž5119) s Medulinom,
- Županijska cesta Ž5178 koja povezuje Premantursku cestu Ž5119 s naseljima Vintijan, Pješćana uvala i Vinkuran u Općini Medulin,
- Županijske ceste Ž5115 i Ž5176 koje povezuju Štinjan i Fažanu s državnom cestom D3,
- Lokalna cesta L50163 koja povezuje Ž5119 (istočna obilaznica) s istočnim naseljima Grada Pule i županijskim cestama prema Ližnjanu Ž5134 i Medulinu Ž5133,
- Lokalna cesta L50162 koje povezuju Ž5115 (Fažanska cesta) s naseljem Štinjan i zapadnom gradskom turističkom zonom.

Prometna povezanost Pule s ostalim dijelovima Istre, Hrvatske i inozemstva najbolja je autobusnim linijama, koje su brojne, umrežene i po kvaliteti zadovoljavajuće. GUP predviđa nove spojne ceste, sve smještene unutar granica grada, a projekti su navedeni u sljedećoj tablici. Problem velikih gužvi u pristupu gradu Puli posebno je izražen u periodu vršne turističke sezone.

Tablica 4 : Projekti vezani za promet uključeni u Generalni urbanistički plan

Br.	Projekt	Napomena / objašnjenja
1	Produžetak postojeće zaobilaznice s vanjskim poveznim prometnicama	U različitim fazama: - Vodnjanska cesta, cesta Prekomorskih brigada prema Šijanskoj ulici - Od Šijanske ulice prema Verudi
2	Kružni tok: Fažanska ulica/ Vodnjanska ulica	Povezivanje zaobilaznice (vidi gore) s Velim Vrhom
3	Dopunska zaobilaznica	Spajanje Valturske ulice preko Kaštanjera (Ulica Bože Gumpca) sa Mutilskom ulicom i Ulicom Marsovog Polja
4	Izravno povezivanje zaobilaznice i brodogradilišta Uljanik	Povezivanje Ulice Marsovog Polja od Lošinjske ulica prema Kranjčevičevoj ulici i unapređenje povezanosti između Kranjčevičeve ulice i Besenghijeve ulice prema Ulici Sv. Polikarpo.
5	Poboljšati kapacitet sjever–jug: Radićeva ulica, Marulićeva ulica, Nazorova ulica	Realizirati prečac između Nazorove ulice i Marulićeve ulice (postaviti jednosmjerne ulice u svim navedenim ulicama).
6	Zatvoriti promet na Giardinima	
7	Dovršiti kružni tok	Povezati Kukuljevićevu ulicu s Trgom na Mostu
8	Poboljšati povezanost s Velim Vrhom	Povezati ulicu Vallelunga s Partizanskim putem.
9	Novo povezivanje Velog Vrh a Istarskog Y	Nije posve jasno kako to učiniti.
10	Rekonstrukcija Koparske ulice	
11	Rekonstrukcija Trščanske ulice	

Izvor: Prometna strategija grada Pule

Može se navesti nekoliko ključnih elemenata koji utječu na intenziviranja problema u cestovnom prometu u gradu:

- Pula bilježi rast broja stanovnika
- u Puli je prisutna visoka stopa vlasništva vozila po glavi stanovnika
- dodani pritisak na cestovnu infrastrukturu vrše turisti.

Javni cestovni i gradski prijevoz ne koristi se u dovoljnoj mjeri, dijelom zbog objektivnih slabosti u organizaciji javnog prijevoza (što je gotovo redoviti problem u mnogim urbanim središtima), a dijelom i zbog nasljeđenih navika lokalnog stanovništva za korištenjem osobnog vozila. Parkiranje je glavni prometni problem u Puli.

Prometna gužva, kada nastane, najčešće je uzrokovana velikom potražnjom za parkirališnim prostorom. Parkirna mjesta privlače značajnu količinu prometa, a gužva na parkiralištima prouzrokuje zabranjeno parkiranje i gust promet prilikom traženja slobodnog parkirnog mjesta. Takvo stanje stvari s druge strane prouzrokuje kašnjenje javnog prijevoza, zastoje u prometu te ima negativan utjecaj na kvalitetu okoliša u centru.²¹

Karakteristike javnog cestovnog i gradskog prometa Pule ogledaju se u relativno visokim prijevoznim troškovima, potrebi za kontinuiranim i značajnim ulaganjima u ovaj segment usluga u gradu Puli.

²¹ Prema: "Prometna strategija grada Pule"

Brzi porast prometa u Gradu iziskuje, dakle, daljnja infrastrukturna rješenja koja će imati za cilj poboljšanje i ubrzanje prometa robe i ljudi.

Najznačajniji čimbenik koji doprinosi nastajanju prometnih gužvi je nedostatak uređenih parkirališta u središtu grada, te stoga vozila nepotrebno višekratno prolaze istim prometnicama i jačaju intenzitet prometa i samu gužvu. Ipak, treba naglasiti da to nije problem specifičan za Pulu, već se generalno vezuje uz urbane cjeline.

S obzirom na kontinuirani rast broja osobnih vozila i na dalji turistički razvoj (najveći dio turista također dolazi cestovnim putem) realno je očekivati dalje probleme u cestovnom prometu. U okviru Prometne strategije grada Pule analizirana su tri scenarija:

- ‘Nastavi teći’, scenarij koji oslikava današnju praksu
- ‘Zeleno blagostanje’, scenarij usmjeren ka provođenju održivog razvoja
- ‘Ekološka osviještenost’, scenarij koji je povezan sa sveukupnom promjenom vrijednosti koje grad pruža posjetiteljima u smislu očuvanja i doživljavanja nasljeđa grada.

Glavni zaključci koji proizlaze iz procjene scenarija su sljedeći:²²

- Nemaju svi projekti sadržani u GUP-u smisla, ako se gleda količina prometa koju prometnice privlače.
- Smanjujući količinu prometa u centru, povećava se opseg prometa na drugim mjestima, gdje postoji dovoljno raspoloživog kapaciteta za protok prometa.
- Iz takvog kuta gledišta moguće je zatvoriti Rivu.
- Poželjne su mjere koje podržavaju preusmjeravanje prometa sa središnjeg prstena na vanjski prsten.
- ‘Činiti puno više’ (scenarij 3) pokazuje učinke, međutim učinak se može usporediti s onim koji stvara scenarij 2, uključujući opciju zatvaranja Rive za motorni promet.
- Šijana predstavlja dobru lokaciju za razvoj strukture Park and Ride (parkiraj vozilo na parkiralištu i koristi usluge javnog prijevoza). Ulica Sv. Petra također puno obećava, što se tiče razvoja takve strukture. Povezivanje Ulice Vallelunga i Ulice Sv. Petra biti će potrebno samo u slučaju realizacije sustava Park & Ride.
- Mjere otvaraju mogućnost za povećanjem broja putnika javnog prijevoza, posebno u smjeru prema Stoji.

Analiza prometne infrastrukture u gradu Puli u okviru Prometne strategije grada Pule identificirala je ključne probleme, te je predložen set mjera za rješenje problema parkiranja i prometne infrastrukture (vidi sljedeću tablica).

²² *Prometna strategija grada Pule*

Tablica 5: Pregled mjera vezanih uz parkiranje i infrastrukturu

	MJERA	MOGUĆA AKO	POVEZANA S
1.	Ukloniti parkirna mjesta tamo gdje ona ometaju protok prometa na središnjem prstenu. U današnjoj problematičnoj situaciji oko parkiranja, parkirna mjesta se uklanjaju samo ako postoji alternativno parkirno mjesto negdje drugdje.		Alternativna parkirna mjesta usporedive kvalitete. Zatvaranje Giardina.
2.	Uvesti reguliranje na širem području od postojećeg.	Postoji dostatan broj parkirnih mjesta kao odgovor na današnju potražnju.	
3.	Pojačati reguliranje parkiranja, koristeći fizičke mjere tamo gdje je to moguće.	Ako postoji dovoljno alternativa.	Kada građani traže rješenje za njihovu problematičnu situaciju.
4.	Uvesti diferencijaciju parkirnih tarifa: luksuz je skuplji od umjerene udobnosti.	Substancijalno tek nakon povećanja parkirnih tarifa	
5.	Pripremiti sustav praćenja parkiranja koji bi se ponavljao svake četiri do pet godina.	Odmah	
6.	Značajno korigirati cijene na reguliranim parkiralištima		Dostupnost alternativnih parkirališta po umjerenim cijenama
7.	Poboljšati kvalitetu parkiranja kroz uvođenje dinamičkog sustava pronalaska parkirališta (PRIS) i naknadnog plaćanja parkiranja, tamo gdje je to moguće	Što prije to bolje (krenuti sa statičnim sustavom i prijeći na dinamični, tamo gdje za to postoje sredstva)	
8.	Grad razvija paket mjera koje imaju za cilj pružiti kvalitetno parkiranje stanarima u rezidencijalnim naseljima	Odmah (razvoj)	Uvođenje ovisi o potražnji koju izraze stanari u pojedinim područjima
9.	Lobirati za stupanje na snagu zakona koji bi pojedine zadatke policije decentralizirao na lokalne vlasti, kao što je to kažnjavanje	Odmah	
10.	Uvođenje sustava P&R kao alternativu za parkiranje u centru.	Započeti odmah, ako je potrebno u manjim razmjerima	Dostupnost zemljišta i povezanih prometnica
11.	Pojačati kapacitet vanjskog prstena odnosno zaobilaznice	Odmah (po ishodovanju dozvola)	
12.	Zatvoriti Giardine		Radovi na kanalizaciji na Rivi
13.	Izmijeniti/uvesti jednosmjerne ulice	Odmah	
14.	Uvesti biciklističku mrežu	Odmah	Vidi plan provođenja

Izvor: Prometna strategija grada Pule

Budući je posebno istaknut problem parkiranja samom Prometnom strategijom predlažu se potencijalne lokacije za nova parkirališta (vidi slijedeću tablicu). Grad Pula ima spremnu dokumentaciju, te se očekuje skora izgradnja novih parkirališta što bi u konačnici trebalo rezultirati značajnim smanjenjem gužvi u prometu u samom Gradu.

Tablica 6: Planovi i mogućnosti stvaranja novih parkirališta

Br.	Zona	Naziv područja/projekta	Nova parkirna mjesta u planu (GUP)	Stvarno stanje (neto dodana mjesta)
1	006	Uljanik, unutar kompleksa Uljanika (Flaciusova ulica)	500	?
2	001	Uljanik, Arsenalska ulica	600	600
3	004	Sv. Martin, postojeće parkiralište u Dobrićevoj ulici	200	160
4	017	Pragrande (Marsovo Polje)	1000	450
5	001	Kandlerova ulica	600	510
6	005	Portarata (ispod igrališta gimnazije)	250	250
7	008	Kolodvor (željeznička stanica)	150-160	150-160, moguće 500*
8	017	Pragrande: rekreacijski centar, bazeni itd.	?	?
9	002	Arena (Karolina; sada 214)	300	90
Ukupno			3.610	2.200 – 2.700

Izvor: Prometna strategija grada Pule

Radi boljeg funkcioniranja javnog gradskog prijevoza ali i ostalih javnih službi (bolnica, vatrogasci i policija) nužno je osigurati kvalitetan koridor izdvojen od ostalog prometa:²³

- Uvođenje „žute trake“ u Santoriovoj i Zagrebačkoj ulici od njenog križanja sa Barbalicevom ulicom do križanja sa Rakovčevom ulicom, razlog tomu su svakodnevne prometne gužve kojima se ometa normalan tok prometa. Na taj način znatno se utječe na kvalitetu prijevozne usluge javnog gradskog prometa, a ujedno se u slučaju hitnih intervencija usporavaju i vozila hitne pomoći ili vatrogasaca. Za realizaciju navedenog potrebno je izmjestiti sadašnja nepropisno zaustavljena vozila u spomenutim ulicama, te ukoliko zatreba minimalno suziti nogostup. Promet bi se u tom dijelu i dalje odvijao dvosmjerno za sva prometna vozila s još jednom prometnom trakom koja bi bila namijenjena vozilima od javnog interesa.
- Individualni promet koji dolazi iz pravca Zagrebačke ulice prema Giardinima usmjeravati u Dobričevu ulicu koju treba urediti na način da se nogostupi odvoje fizičkim barijerama od prometnice, te da se obilježi i omogući parkiranje samo s jedne strane ceste. Uređenje se može prepustiti poduzeću Pulaparking d.o.o. koji bi investiciju vratio kroz naplatu parkiranja na tom dijelu prometnice.
- Po izgradnji parkirne kuće na Marsovom polju i/ili uređenju parkiranja u sklopu poduzeća Uljanik u Flaciusovoj ulici onemogućiti daljnja parkiranja u Anticovoj, Dobrilinoj i Dalmatinovoj ulici te odvojiti navedene prometnice „žutom trakom“.
- Uvesti jednosmjernu ulicu Dubrovačke bratovštine od njenog križanja sa ulicom Svetog Ivana do njenog križanja sa Rakovčevom ulicom. Na tom potezu uvesti naplatu parkiranja s najvišom tarifom radi frekvencije osobnih automobila.
- Slijedom studije za promet individualnih vozila treba zatvoriti Cararinu ulicu i Gardine od njihovog križanja sa Smareglinom ulicom do križanja sa Ulicom Dubrovačkih bratovština.

²³ Podaci tvrtke "Pula promet" d.o.o.

- Pulaparkingovo parkiralište u Dobrichevoj ulici može se zatvoriti rampom i ulazak omogućiti (mjesečnim ili godišnjim smart kartama) isključivo žiteljima tog dijela grada po povlaštenim cijenama. Sadašnji kapacitet tog parkirališta je predviđen za 56 vozila. Sagledati mogućnost montažnog podizanja i povećanja kapaciteta.
- Od iznimnog je značaja da prije donošenja svih detaljnih urbanističkih planova odabrani arhitektonski uredi po nalogu Grada sagledaju planove javnog gradskog prijevoza i potrebe takvih područja za javnim gradskim prijevozom uzimajući u obzir razvoj mreže javnog prijevoza bez devijacija.

Također, treba istaknuti da je za podzemnu garažu u Dobrichevoj izrađen idejni projekt te da će se vrlo brzo ishodovati lokacijska dozvola, a nakon toga se proces nastavlja izradom projektne dokumentacije ishodom potvrde glavnog projekta, te nakon definiranja oblika financiranja i izgradnjom objekta.

Za plato ispred Rojca napravljeno je idejno rješenje prema kojem će se na lokaciji označiti 345 novih parkirnih mjesta. S druge strane, s gornje strane Rojca izgradit će se novo parkiralište sa 88 parkirnih mjesta što je već uvršteno u Program gradnje za 2010. godinu s obzirom da je ishodovana lokacijska dozvola i izrađeni projekti. Grad Pula ima srednjoročni plan ulaganja u prometnice kojeg je potrebno sagledati u kontekstu ulaganja u cestogradnju na nacionalnoj razini. Pri planiranju razvoja određeni se problemi javljaju zbog razvrstavnosti cesta u državne ili županijske.

3.2.2. Zračni promet

Pula ima međunarodni aerodrom koji ima veliki značaj za povezivanje Pule sa svijetom. Stalna zračna veza sa Zagrebom omogućava putovanje u sve destinacije svijeta. Međunarodni aerodrom posebno je značaja radi dalje turističkog razvoja ne samo Pule, već i cijele Istre. Naime, upravo je intenziviranje zračnog prometa kao i dolazak niskotarifnih kompanija utjecao na otvaranja novih turističkih emitivnih tržišta. Slijedeća tabela prikazuje promet putnika i tereta u razdoblju 1998-2007. u Zračnoj luci Pula.

Osim pada broja putnika u 1999. godini u svim ostalim godinama, Zračna luka Pula bilježi stalni rast. U posljednjoj 2007. godini ostvareno je ukupno 377.341 dolazaka putnika, što je za oko 28% više nego prethodne godine. Pozitivni trendovi u putničkom prometu rezultat su sve kvalitetnijeg povezivanja Zračne luke Pula s udaljenijim europskim destinacijama, pojačanog interesa inozemnih niskotarifnih prijevoznika za dovođenje gostiju na područje Istre, kao i jačanja istarskog turizma u cjelini. Nasuprot putničkom, teretni promet ne bilježi takve rezultate. Nakon dužeg razdoblja stagnacije tek od 2005. godine počinje rasti, da bi 2007. godine dostigao rekordnu brojku od 103 tisuće tona. Bliži međunarodni aerodromi su Trst, Rijeka, Ljubljana i Zagreb.

Tablica 7: Promet putnika i teret u tonama u zračnoj luci Pula od 1998-2007.

Godina	Ukupno putnici	Teret u tonama
1998.	60.346	27.000
1999.	45.861	57.100
2000.	60.594	32.600
2001.	93.593	27.000
2002.	132.000	28.000
2003.	136.207	29.000
2004.	148.847	20.500
2005.	209.412	32.347
2006.	295.342	58.739
2007.	377.341	103.600

Izvor: www.airport-pula.hr/web

Ipak, treba napomenuti da je Zračna luka Pula relativno visoki promet ostvarivala prije Domovinskog rata, posebno krajem '80-tih godina 20. stoljeća, te u takvoj relaciji i ne treba s posebnim optimizmom promatrati sadašnje brojke. Zahtjevi suvremenih korisnika nameću potrebu modernizacije Zračne luke Pula. U perspektivi se također može očekivati rast broja malih privatnih aviona kao korisnika.

3.2.3. Pomorski promet

Morski plovni putovi su međunarodni i unutarnji, a definirani su koridorima u skladu s važećim propisima o sigurnosti pomorskog prometa. U morskom akvatoriju moguća je gradnja i postavljanje građevina, uređaja i instalacija potrebnih za odvijanje sigurne plovidbe. Morska područja pomorskog prometa su:

1. Lučko područje Pula

- morske luke otvorene za javni promet županijskog značaja
- morska luka posebne namjene državnog značaja – brodogradilište
- morske luke posebne namjene državnog značaja – marine
- morska luka posebne namjene državnog značaja – suha marina
- morska luka posebne namjene županijskog značaja – brodogradilište
- morska luka posebne namjene županijskog značaja – MUP
- morske luke posebne namjene županijskog značaja – ribarske luke
- morske luke posebne namjene županijskog značaja – sportske luke
- stalni granični pomorski prijelaz I. kategorije državnog značaja
- poletno sletna staza hidroaviona lokalnog značaja

2. Lučko područje Veruda

- morska luka posebne namjene državnog značaja – marina
- morske luke posebne namjene županijskog značaja – sportske luke

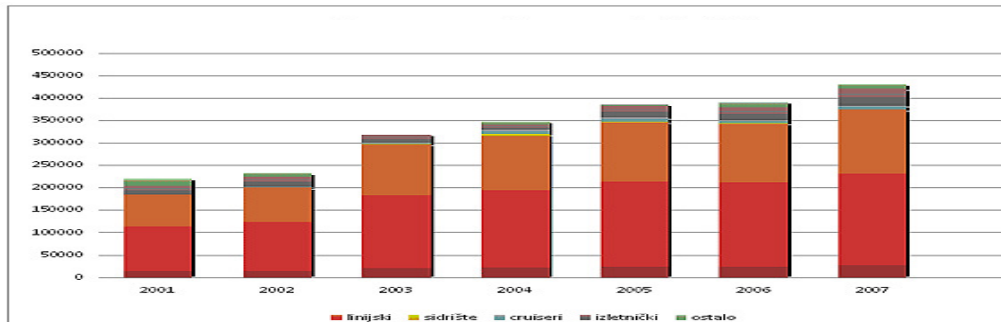
3. Luka Štinjan,

- morska luka posebne namjene županijskog značaja – sportska luka

4. Preostala površina morskog akvatorija udaljena od morske obale 300m i više

Lučka uprava Pula sastoji se od luka Pula, Fažana i Brijuni. Na temelju podataka Lučke uprave Pula u 2007. godini prevezeno je 430.887 putnika što je za 10,5% više nego u 2006. godini. Broj putnika iz godine u godinu povećava, što zorno ilustrira slijedeća slika:

Slika 4: Promet putnika na području Lučke uprave Pula od 2001-2007.

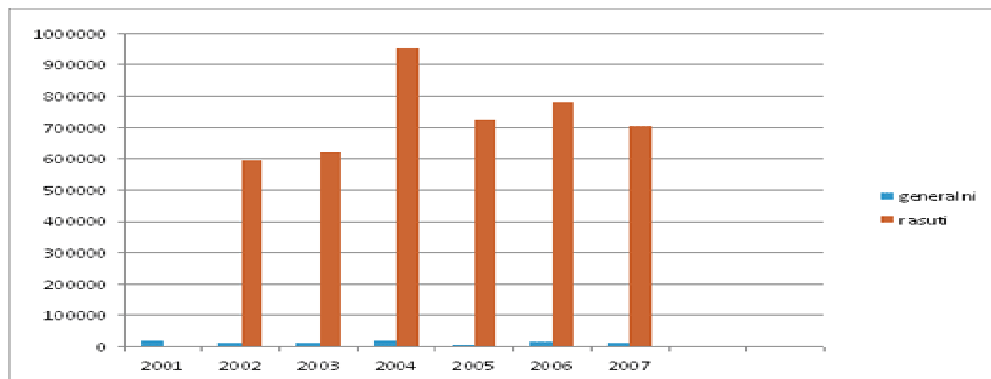

Izvor: www.lup.hr

Iako se uočava stabilan rastući trend u prometu putnika, treba naglasiti da se pomorska prometna povezanost Pule ne može ocijeniti zadovoljavajućom. Naime, najveći dio prometa putnika bilježi se na temelju korištenja sezonske linije katamarana na relaciji od Pule do Zadra (uz stajanje na otocima) i nekolicine sezonskih prijevoznika, što niti izdaleka ne odgovara mogućnostima grada, niti doprinosi imidžu grada. Može se reći da pomorska veza s Italijom nije ustrojena sukladno potrebama, te je danas i slabija no ranijih godina.

U kontekstu formiranja boljeg imidža grada Pule i naglašavanja njegove pomorske orijentacije zasigurno pozitivnu ulogu treba imati uređenje Rive. Izgradnja putničkog terminala za sada nije predviđena, a također nije precizirana niti lokacija za potencijalni prihvat cruisera. Lukom Bršica sada upravlja Lučka uprava Rijeka, no ona bi prirodno trebala pripasti Lučkoj upravi Pula i biti valorizirana kao činitelj razvoja ovog područja. Teretna luka Pula u 2001. godini zaprimila je 19.034 (T) tereta, dok je u 2007. godini primila 275 brodova sa 716.218 (T) tereta, što prikazuje slijedeća slika.

Slika 5: Promet tereta na području Lučke uprave Pula od 2001-2007.

Izvor: www.lup.hr

Promet tereta je imao različitu dinamiku kretanja te je najveću vrijednost imao u 2004. godini (969.424 (T)) u 2005. je pao na 729.866 (T), ali je bio na većoj razini od 2003. godine (628.549 (T)). Pulski lukobran (od rta Kumpar prema rtu Proština) sagrađen je u periodu 1910.-1914. godine, dug je 1200 metara, širok 7 metara. U vrijeme Austro-ugarske bio je ponos graditeljstva i najveći pomorski infrastrukturni zahvat na Mediteranu. Trajna zapuštenost učinila je da je danas u vrlo lošem stanju, te je njegova sanacija nužna.

3.2.4. Željeznički promet

Ukupna dužina kolosijeka na željezničkoj postaji Pula iznosi 7.399 m. Željeznički promet grada Pule danas je slabo razvijen, izuzev lokalnog željezničkog prijevoza kojim se u Pulu i obrnuto iz velikog dijela Istre svakodnevno vozi veliki broj putnika (Pula-Lupoglav). Razlog tome je činjenica da Pula nije neposredno povezana s ostatkom hrvatskog sistema željeznica, već se u druge dijelove Hrvatske mora putovati preko Slovenije. Planirana gradnja željezničkog tunela kroz Učku trebala bi riješiti ovaj problem. Loše stanje u željezničkom prometu reflektira se na sljedeća područja:

- Bitno se ograničava razvoj luke
- U kontekstu održivog razvoja Pule i Istre izuzetno slabo se koristi najsigurniji i ekološki najprihvatljiviji oblik prijevoza, zbog njegove loše umreženosti i kvalitete
- Trendovi na turističkom tržištu ukazuju na ponovni rast interesa turista za korištenjem željeznice, što u ovim uvjetima nije na Istarskom poluotoku realno očekivati

Prostornim planom se predviđa zadržavanje u prostoru postojećih i planiranje novih trasa željezničke pruge i to:

- željeznička pruga I. reda Pula-Pazin-Lupoglav – postojeća
- industrijske pruge kolodvor-zona Šijana i kolodvor-zona Stoja, koje se prostornim planom užeg područja mogu dodatno valorizirati u svrhu budućeg korištenja – postojeće
- putnički međumjesni kolodvor Pula – postojeći
- druge gradske željezničke pruge koje se mogu planirati prostornim planom užeg područja – planirane

U koridoru se ne mogu graditi nikakvi zahvati u prostoru, osim rekonstrukcije postojećih i izgradnje planiranih prometnica i infrastrukturne mreže koje ga presijecaju. U skladu s važećim propisima iz područja željezničkog prometa, u ovom koridoru obavljat će se radovi održavanja i rekonstrukcije postojeće željezničke pruge i njenoga pružnog pojasa.

3.2.5. Telekomunikacijski promet

Obzirom na ubrzani i nepredvidivi tehnološki razvoj i tržišno nadmetanje u telekomunikacijama, Prostorni plan se u dijelu telekomunikacija smatra konceptom razvoja, a planirane lokacije i trase smatraju se načelnim. Planom se određuje:²⁴

- postojeće i moguće trase magistralnih, spojnih i korisničkih vodova,

²⁴ Prostorni plan grada Pule

- postojeći i mogući razmještaj mjesnih i područnih telefonskih centrala,
- položaj postojećih i mogućih baznih radijskih postaja pokretne telefonije,
- trasu postojećih radijskih koridora i radio-relejni postaja,
- položaj postojećeg radio-odašiljačkog središta, TV odašiljača i TV pretvarača.

Objekti se mogu smještati u zasebne građevine samo za tu namjenu, a mogu biti smješteni i u građevinama za druge namjene. Magistralni, spojni i korisnički vodovi mogu biti nadzemni, podzemni i podvodni. Kopneni se u pravilu nalaze u koridoru prometnica (po mogućnosti nogostup ili uz kolnik). U trasama s više kabela, obavezno se gradi kabela kanalizacija, a posebno u užoj gradskoj jezgri, na područjima arheoloških lokaliteta, trgovima, te popločenim prometnim površinama. Sve građevine, osim komunalnih, priključuju se na nepokretnu TK mrežu te opremaju telekomunikacijskom instalacijom kapaciteta i izvedbe prilagođene njihovoj veličini i namjeni.

Antenske sustave baznih postaja unutar građevinskih područja potrebno je po mogućnosti instalirati na postojeće građevine, pri čemu je potrebno objediniti više različitih operatera mobilnih mreža na jednom antenskom sustavu. Gradnja antenskih sustava baznih postaja unutar građevinskih područja veličinom i oblikom ne smije narušiti vizure naselja, a izvan građevinskih područja naselja krajobraz. Odgovarajućim elaboratom o utjecaju na okoliš treba dokazati da antenski sustavi baznih postaja naročito elektromagnetskim zračenjem neće štetno utjecati na zdravlje ljudi i ostalih živih bića.

3.2.6. Vodoopskrba

Opskrba vodom obavlja se za cjelovit vodoopskrbni sustav Grada Pule, a to čini tvrtka „Vodovod Pula“ d.o.o. koja je registrirana za skupljanje, pročišćavanje i distribuciju vode. Osnivači su Grad Pula i Vodnjan, Općina Barban, Ližnjan, Marčana, Medulin i Svetvinčenat. Društvo raspolaže s 32 rezervoara ukupne zapremnine 32.313 m³ vode, 70 crpnih agregata, 12 prepumpnih stanica, 11 prekidnih komora, 17 uređaja-postrojenja za pripremu vode za piće, 35.032 vodovodnih priključaka, 758 uličnih hidranata. Dužina vodovodne mreže iznosi 758 km i od toga 297 km glavnog dovoda i 460 km razvodne mreže. Društvo je temeljem programa „Voda u svako selo i u svaku kuću“ vodificiralo 99% bivše općine Pula što predstavlja rijetkost za Republiku Hrvatsku, a i šire. Kvaliteta vode je dobra i podložna kontinuiranoj kontroli.

3.2.7. Odvodnja

Odvodnja otpadnih voda centralnog gradskog područja (od Velog Vrha do tvornice cementa) koncipirana je i dobrim dijelom izgrađena u doba Austrougarske s kanalizacijskom mrežom mješovitog tipa kojom se prikupljaju sanitarne i oborinske vode centralnog područja grada i gravitacijski ispuštaju se u pulsku luku. Treba istaknuti da se ulažu velika sredstava u unapređenje ovog segmenta infrastrukture, te da se kompletno rješenje ovog problema planira u periodu do 3 godine. Za ovaj posao zadužena je tvrtka „Pula Herculenea“ d.o.o. Kanalizacijska mreža jugoistočnih i južnih dijelova grada te turističkih kompleksa (Veruda, Verudela, Pješćana uvala i dr.) novijeg je datuma i izgrađena je kao razdjelni sustav kojim se sanitarne otpadne vode sustavom crpnih stanica te tlačnim i gravitacijskim kolektorima

transportiraju do uređaja za pročišćavanje otpadnih voda na poluotoku Valkana. Uređaj je hidrauličkog kapaciteta od 420 l/s i obrađuje otpadnu vodu na nivou prethodnog stupnja pročišćavanja. Nakon tretmana, otpadna voda se ispušta dugim podmorskim ispustom u podmorje na dubinu od oko 38 m.

3.2.8. Otpad

Područje grada Pule ima na raspolaganju „Kaštijun“, odlagalište otpada Pule i Puljštine s ukupnom površinom 10 ha. Uz ovo odlagalište postoje i divlji deponiji koji štetno djeluju na okoliš, međutim treba naglasiti da je veliki dio divljih deponija saniran, odnosno da su u tom segmentu učinjeni značajni pozitivni pomaci. Odlagalište apsorbira otpad iz grada Pule, Vodnjana, Barbana, Fažane, Ližnjana, Marčane, Medulina, Svetvinčenta. Sakupljanje, prijevoz i odlaganje komunalnog otpada obavlja tvrtka „Pula Herculenea“ d.o.o., odnosno za 85.167 stanovnika i na 563 km² prostora. Tako je u 2006. godini pohranjeno 42.275 tona komunalnog otpada i 5.628 tona neopasnog tehnološkog otpada, što ukupno predstavlja 37,6% ukupnog otpada Istarske županije. Krupni otpad odlaže se na postojeće odlagalište, selekcionira, pa dio preuzima „Metis“ d.o.o., a građevinski otpadni materijal se odlaže.

3.2.9. Energetika

3.2.9.1. Elektroenergetika

Postojeće elektroenergetske objekte u gradu Puli (trafostanice, dalekovode, kabele) može se razdijeliti u tri skupine, a u odnosu na njihovu naponsku razinu i to²⁵:

- 110kV – je prijenosna mreža i na području grada Pule u nadležnosti HEP ODS d.o.o.;
- 35 kV - ova mreža pretežno napaja gradsku potrošnju te se sastoji do 5 trafostanica;
- 10(20) kV – na području grada Pule izgrađeno je oko 240 trafostanica. Ukupna dužina kablskih vodova za ovaj naponski dio je oko 180 km. Pozitivne značajke ove mreže za distribuciju električne energije su veoma nizak nivo gubitaka (oko 7%) i visok faktor snage od oko 0,97 u pogledu potrošnje, te tehnički zavidna razina zaštite postrojenja.

3.2.9.2. Plinifikacija

Negativna strana sustava proizvodnje i distribucije gradskog plina u Puli je ponajprije dotrajalo postrojenje za proizvodnju, a starost pogona je preko 40 godina. Dijelovi današnje distributivne plinske mreže koji su u funkciji datiraju ih 1912. godine kao i plinosprema volumena 12.000 m³. Zbog sigurnosti pogona i distributivne mreže za proizvodnju i distribuciju gradskog plina, te dolaskom prirodnog plina na istarski poluotok stvoreni su preduvjeti za izgradnju mreže za prihvata prirodnog plina i njegovu distribuciju, uz hitnu rekonstrukciju postojeće mreže gradskog plina.²⁶

²⁵ Plan gospodarenja otpadom Istarske županije, Službene novine Istarske županije, broj 14/2008.

²⁶ Plinara d.o.o. Pula, Petogodišnji plan razvoja distribucijskog sustava za razdoblje 2009.-2013., prosinac 2008.

Ugovor o koncesiji za izgradnju i distribuciju plina na koncesijskom području južna Istra (grad Pula, općina Vodnjan, Fažana, Medulin, Ližnjan) sklopljen je 2006. godine s poduzećem Plinara d.o.o. Pula. Navedeno koncesijsko područje napaja se prirodnim plinom iz IMRS Pula. Plinara ima sada dovoljno kapaciteta za gradski plin, obzirom da su rasterećeni postojeći proizvodni kapaciteti uvođenjem prirodnog ili zemnog plina za sve velike industrijske potrošače. Od 2009-2013. godine kompletna postojeća gradska mreža gradskog plina biti će rekonstruirana, te će tada svi moći koristiti prirodni plin. Do 2013-2018. sva prigradska naselja biti će plinificirana prirodnim plinom.

3.2.10. SWOT ANALIZA - Prostor, okoliš, infrastruktura

Tablica 8: SWOT ANALIZA - Prostor, okoliš, infrastruktura

SNAGE	SLABOSTI
<u>PROSTOR I OKOLIŠ</u> Geoprometni položaj Pule Prostorno planiranje Izrađeni strateški dokumenti razvoja Blizina NP Brijuni Relativno dobro očuvan okoliš	<u>PROSTOR I OKOLIŠ</u> Prevelika centralizacija vlasti i financija na državnoj razini Značajna imovina u vlasništvu RH koja nije u funkciji, posebno bivši vojni objekti (Središnji ured za upravljanje državnom imovinom) Neadekvatno korištenje starih fortifikacija Neiskorišteni pomorski potencijal Nepotpuna sredenost vlasničkih knjiga i katastra
<u>INFRASTRUKTURA</u> Vrlo velika kontinuirana ulaganja u različite segmente infrastrukture – odlagalište otpada Kaštijun, vodoopskrba, plinifikacija, promet, odvodnja Sanacija velikog broja divljih deponija Pokrenute aktivnosti na pripremi uređenja Rive Održavanje zelenih površina (gradske park šume, drvoređi...) Dobra cestovna povezanost	<u>INFRASTRUKTURA</u> Nedovršen sustav odvodnje otpadnih voda (projekt u tijeku) Neadekvatan sustav odvodnje oborinskih voda Nedostatno vizualno uređenje starogradske jezgre (uređenje zgrada i prostora starogradske jezgre) Lokalni promet i problem nedostatka parkirališnih mjesta Loša povezanost željeznicom Niski stupanj korištenja obnovljivih izvora energije
PRILIKE	PRIJETNJE
<u>PROSTOR I OKOLIŠ</u>	<u>PROSTOR I OKOLIŠ</u>

<p>Nova namjena prostora u vlasništvu RH, posebno bivših vojnih objekata (Središnji ured za upravljanje državnom imovinom)</p> <p>Riva – uređenje prostora od iznimnog značaja za lokalno stanovništvo i turiste</p> <p>Reciklaža prostora (nove namjene)</p> <p>Valorizacija podzemnog grada</p> <p>Uređenje fasada – osigurano sufinanciranje iz sredstava spomeničke rente, te potreba za osmišljavanjem programa kompletne obnove pojedinih objekata u starogradskoj jezgri</p> <p><u>INFRASTRUKTURA</u></p> <p>Pročišćavanje otpadnih voda (projekt u tijeku, konačna realizacija za 3 godine)</p> <p>Plinifikacija – mreža za prihvata prirodnog plina</p> <p>Bolje korištenje mogućnosti željezničkog, pomorskog i zračnog prometa</p> <p>Značajnije korištenje i modernizacija Zračne luke Pula</p> <p>Korištenje sredstava iz raspoloživih EU programa/projekata</p>	<p>Zagađivanje akvatorija</p> <p>Bespravna i neplanska gradnja</p> <p>Nedostatna sredstava za uvođenje najviših ekoloških standarda</p> <p><u>INFRASTRUKTURA</u></p> <p>Nedostatak financijskih sredstava za realizaciju svih potrebnih aktivnosti i projekata</p>
--	---

Izvor: Radionica Partnerske skupine 1 održane u Puli 12.11. 09. i 17.12.09.

3.3. Društvena infrastruktura

Društvenu infrastrukturu čine institucije društvene nadgradnje (organi vlasti) te društvene djelatnosti, za koje će se sagledati dostignuti stupanj razvoja, kako bi se uspješno mogla sačiniti SWOT analiza i prezentirati SWOT matrica za svako pojedino područje istraživanja.

3.3.1. Institucije vlasti

3.3.1.1. Nacionalna i regionalna razina ovlasti

Grad Pula je ustrojen kao prepoznatljiva jedinica lokalne samouprave između 129 gradova,²⁷ a temeljem odredbi Zakona o područjima županija, gradova i općina u Republici

²⁷ Uz 127 gradova u jedinice lokalne, regionalne i područne uprave i samouprave ulazi još 20 županija, 429 općina i Grad Zagreb

Hrvatskoj²⁸ koji je 2006. godine donio Zastupnički dom Sabora Republike Hrvatske²⁹. Na ovim se polazištima temelje i ostali propisi i razvojni dokumenti od značaja za regionalni i lokalni razvoj, a koji su u okviru ovog istraživanja, uvodno već i predstavljeni. Grad Pula u svom samoupravnom djelokrugu obavlja poslove lokalnog značaja kojima se neposredno ostvaruju potrebe građana, a koji nisu Ustavom ili zakonom dodijeljeni državnim ili županijskim tijelima, pri čemu se moraju slijediti propisi koji reguliraju područje lokalne samouprave i uprave i to prvenstveno:

- Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi³⁰
- Zakonu o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave³¹
- Zakon o područjima županija, općina i gradova u Republici Hrvatskoj³²
- Zakon o proračunu³³
- Europska povelja o lokalnoj samoupravi³⁴

Treba naglasiti da je u uvjetima visoko centraliziranog ustroja na razini Republike Hrvatske, uspješnost rada lokalne uprave i samouprave u Gradu Puli, moguće sagledati u kontekstu ustroja relevantnih ministarstava Republike Hrvatske³⁵ ali i drugih dijelova u strukturi državne administracije.³⁶ Njihovo je značenje i u tome što iste imaju vlastite područne urede i/ili ispostave u gradu Puli za sva područja za kojima postoji potreba, uz naznaku da se u tim okvirima definira upravni i inspeksijski nadzor, te provode stručni poslovi od značaja za širu zajednicu. Temeljem gornjih polazišta ustrojen je Ured državne uprave Istarske županije, koji obavlja sve programske ali i ostale poslove (opći, kadrovski, informatički, planski, materijalno-financijski, računovodstveni, administrativni i pomoćno-tehnički), za potrebe ureda državne uprave na teritoriju Istarske županije, kao i Grada Pule³⁷, a sadržajno pokriva:

- **gospodarstvo** (industrija, brodogradnja, energetika, rudarstvo, trgovina, obrtništvo, vodno gospodarstvo, ribarstvo, pomorstvo, promet i veze, turizam, poljoprivreda i šumarstvo, lovstvo te poljoprivredna inspekcija, inspekcija zaštite bilja, inspekcija bilinogojstva i vodopravna inspekcija)
- **društvene djelatnosti** (prosvjeta, kultura, informiranje, šport i tehnička kultura, briga o djeci i tjelesna kultura, radni odnosi, tržište rada i odnosi sa sindikatima, zdravstvena zaštita, zdravstveno osiguranje, socijalna skrb, sanitarna inspekcija, zaštita civilnih žrtava iz Domovinskog rata, zaštita hrvatskih državljana sudionika II. svjetskog rata, zaštita vojnih i civilnih invalida II. svjetskog rata i zaštita osoba

²⁸ N.N., br. 86/06.

²⁹ Na redovnoj sjednici od 28. srpnja 2006. godine

³⁰ N.N. br. 33/01, 60/01, 106/03, 129/05, 109/07, 125/08

³¹ N.N. br. 117/93., 69/97., 33/00., 127/00., 59/01., 107/01., 117/01., 150/02.

³² N.N. br. 86/06

³³ N.N. br. 87/2008

³⁴ Republika Hrvatska je Povelju ratificirala 1997. godine te preuzela načela izvyješćivanja na lokalnoj razini.

³⁵ Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija, Ministarstvo financija, Ministarstva obrane, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture, Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja, Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo kulture, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva i Ministarstvo turizma.

³⁶ Uredi središnje države za (upravu, e-Hrvatsku, upravljanje državnom imovinom, razvojnu strategiju), državne upravne organizacije (geodetska uprava, hidrometeorološki zavod, inspektorat, za intelektualno vlasništvo, za normizaciju i mjeriteljstvo, za statistiku, za zaštitu od zračenja, za zaštitu i spašavanje), a tu spada i 40 ureda Vlade Republike Hrvatske (u nastavku VRH), sve državne agencije, komisije VRH, pravne osobe pri VRH, građanski servis VRH „Otvorena vrata“ i HITRO.HR- servis VRH ustrojen u okviru Središnjeg ureda za e-Hrvatsku.

³⁷ Sjedište je u Puli, Splitska 14 (više o tome na <http://www.udu-istra.hr>)

stradalih u obavljanju obvezne vojne službe od 15. 5. 1945., te članova njihovih obitelji, zaštita prava i rješavanje o statusu člana obitelji poginuloga, zatočenoga ili nestaloga hrvatskoga branitelja iz Domovinskog rata, hrvatskih ratnih vojnih invalida iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji te hrvatskih branitelja kao i suradnja u poslovima u svezi s ekshumacijom i sahranom posmrtnih ostataka žrtava rata

- **imovinsko pravne poslove** (poslovi u svezi izvlaštenja i drugih ograničenja vlasništva, uređivanje vlasničko-pravnih odnosa i denacionalizacija)
- **opću upravu** (osobna stanja građana i poslovi matičarstva, udruge, popisi birača, evidencije o hrvatskom državljanstvu)
- **nadzor nad zakonitošću** općih akata predstavničkih tijela jedinica lokalne samouprave i jedinica područne (regionalne) samouprave te - statistiku.
- Temeljeno na gornjim odredbama, ovi se poslovi državne uprave obavljaju na teritoriju Istarske županije, ali se njihovi troškovi podmiruju neposredno iz državnog proračuna a u obavljanju tih poslova mogu koristiti i usluge županijskih i gradskih tijela, a sukladno zakonskim odredbama i odredbama regionalne i lokalne samouprave. Nastavno na poslove koji spadaju u nadležnost državne uprave i županijskih tijela, javljaju se specifični poslovi samoupravnog djelokruga rada, koji se obavljaju na razini Grada Pule, koji može preuzeti i obavljanje poslova od regionalnog i opće društvenog značaja, bilo samostalno ili u zajedništvu sa ostalim jedinicama lokalne samouprave u okruženju.

3.3.1.2. Razina ovlasti lokalne samouprave Grada Pule

Pula (*lat. Pietas Iulia, tal. Pola, ist. Pula, slov. Pulj*)³⁸, najveće je naselje u Istarskoj županiji, koje u ustroju jedinica lokalne samouprave ima status GRADA. Prema sadašnjem teritorijalno-političkom ustroju države, grad Pula nije i formalno središte županije, iako su tasmještenne brojne službe koje daju status važnog administrativnog središta višeg ranga, tim više što je Pula bila administrativni centar Istre još od rimskog doba. To je posljedica decentralizacije upravljačke funkcije na razini Istarske županije, gdje Puli kao najvećem i najjačem gospodarskom središtu pripada dio funkcija iz područja ovlasti od nacionalnog i regionalnog značaja, no ne i sjedište vlasti. Sjedište Grada Pule je u Puli, na adresi Forum 1.

U gradu Puli je smješten i veći broj službi upravnog i javnog karaktera, koje uz svoje građane opslužuju i okolne općine (Barban, Fažana, Ližnjan, Marčana, Medulin, Svetvinčenat, Vodnjan...), ali i širi teritorij Istre, pošto je još uvijek u Puli smješten dio upravnih i javnih sadržaja od županijskog i regionalnog značenja, a i zbog percepcije Pule kao metropolitanskog područja šireg radijusa gravitacije. U samoupravnom djelokrugu se obavljaju svi oni poslovi od lokalnog značaja, kojima se neposredno ostvaruju prava građana, a koji nisu Ustavom ili zakonom dodijeljeni državnim tijelima, a tu prvenstveno spada:³⁹

- uređenje naselja i stanovanje,
- prostorno i urbanističko planiranje,
- komunalno gospodarstvo,
- brigu o djeci,
- socijalnu skrb,

³⁸ Pula, Wikipedija, <http://hr.wikipedia.org/wiki/Pula>, (svibanj 2008.)

³⁹ Statut Grada Pule, glava V, članak 18

- primarnu zdravstvenu zaštitu,
- odgoj i obrazovanje,
- kulturu, tjelesnu kulturu i sport,
- zaštitu potrošača,
- zaštitu i unapređenje prirodnog okoliša,
- protupožarnu zaštitu i civilnu zaštitu,
- promet na svom području,
- održavanje javnih cesta,
- izdavanje građevinskih i lokacijskih dozvola, drugih akata vezanih uz
- gradnju, te provedbu dokumenata prostornog uređenja,
- te ostale poslove sukladno posebnim zakonima.

Grad Pula je samostalan u odlučivanju u poslovima iz samoupravnog djelokruga, ako je to u skladu sa odredbama Ustava Republike Hrvatske i važećim posebnim zakonima. Gradom Pula upravljaju tijela GRADSKO UPRAVE. Temeljem odredbi Statuta⁴⁰, tijela Grada Pule su Gradsko vijeće i Gradonačelnik, Ovlasti i obveze koji proizlaze iz samoupravnog djelokruga Grada Pule podijeljeni su između Gradskog vijeća i Gradonačelnika, koji sukladno važećim propisima obavljaju poslove od značaja za rad i razvoj Grada Pule, a na način da su u nadležnosti Gradskog vijeća poslovi i zadaci koji se odnose na uređivanje odnosa iz samoupravnog djelokruga, dok se Gradonačelniku i njegovu tima u zadatak stavljaju svi izvršni i nadzorni poslovi.

Za obavljanje poslova iz samoupravnog djelokruga Grada Pule, kao i poslova državne uprave prenijetih na Grad Pulu, Gradsko vijeće osniva upravne odjele i službe koje čine gradsku upravu u užem smislu⁴¹. To su u osnovi ono poslovi kojima se neposredno ostvaruju potrebe građana, a koji nisu Ustavom ili posebnim zakonima dodijeljeni državnim ili nekim drugim tijelima. Pročelnici se imenuju na temelju javnog natječaja, a za svoj rad odgovaraju neposredno Gradonačelniku i/ili Gradskom vijeću. U Gradu Pula, su ustrojeni slijedeća upravna tijela, kojima je na čelu pročelnik.⁴²

ODJELI ZA:

- **LOKALNU SAMOUPRAVU** (Kabinet Gradonačelnika, Odsjek Gradskog vijeća, Odsjek Gradskog poglavarstva, Odsjek za informatiku, Služba za zastupanje Grada, Odsjek za opće poslove i Služba za unutarnju reviziju)
- **PRORAČUN I GOSPODARSTVO** (Odsjek za proračun, Odsjek za računovodstvo i Odsjek za gospodarstvo)
- **PROSTORNO UREĐENJE** (Odsjek za prostorno planiranje, Odsjek za zaštitu okoliša, graditeljsko naslijeđe i dokumentaciju prostora te Odsjek za gradnju)
- **KOMUNALNI SUSTAV I IMOVINU** (Odsjek za komunalno gospodarstvo, Odsjek za izgradnju i održavanje, Odsjek za imovinu, Odsjek za promet)
- **ODGOJ, OBRAZOVANJE, SPORT I TEHNIČKU KULTURU** (osiguravanje financijskih i materijalnih uvjeta za rad ustanova kojima je Grad vlasnik i osnivač, te podupiranje programa javnih potreba i udruga iz područja kulture)

⁴⁰ Statut Grada Pule, glava VII, čl. 36

⁴¹ Statut Grada Pula, članak 70 - 73

⁴² Prema: <http://www.pula.hr/?CID=37>; <http://www.pula.hr/?CID=39>; <http://www.pula.hr/?KID=27>; <http://www.pula.hr/?KID=28>; <http://www.pula.hr/?KID=286> i sl.

- **SOCIJALNU SKRB I ZDRAVSTVO** (osiguravanje uvjeta i financijske potpore za socijalne programe i aktivnosti, kao i one koji su od značaja za preventivno i ostale oblike djelovanja zdravstvene zaštite na lokalnoj razini)
- **KULTURU** (osiguravanje preduvjeta za zadovoljenje kulturnih potreba stanovnika posebno u djelu osmišljavanja programa i osiguranja financijskih i materijalnih uvjeta za rad ustanova kojima je Grad vlasnik i osnivač)

SLUŽBE ZA:

- **ZASTUPANJE GRADA** (organizacijske, pravne, savjetodavne i stručno-administrativne poslove zastupanja Grada)
- **UNUTARNJU REVIZIJU** (izravno je odgovorna Gradonačelniku Grada Pule).

Gradonačelnik⁴³ je nositelj izvršne vlasti i odgovorna osoba koja zastupa i štiti interese građana grada Pule (ili za to opunomoćuje drugu osobu). U djelokrug rada gradonačelnika Grada Pule prvenstveno spada kontrola zakonitosti i koordinacija rada upravnih tijela Grada, pripremanje i provođenje donesenih akata kao i gradskog proračuna, a nakon što ih donese Gradsko vijeće Grada Pule. U njegovoj su nadležnosti i drugi poslovi i radni zadaci definirani zakonskim propisima i Statutom Grada Pule, a može preuzeti i obavljanje onih poslova od područnog (regionalnog) značaja (npr. za područje školstva, zdravstva, prostornog planiranja, gospodarskog razvoja, promet i prometne infrastrukture), bilo da to Grad Pula preuzima samostalno ili zajedno s drugim općinama i gradovima u okruženju.

Gradsko vijeće⁴⁴ je najviše predstavničko tijelo građana i lokalne samouprave a u Gradu Puli, koji ima predsjednika i dva pod-predsjednika, a ukupno broji 25 članova. Gradskom vijeću su neposredno odgovorna sva tijela izvršne vlasti, jer je njegov zadatak da nadzire njihov rad i ostvarene rezultate. Temeljni su zadaci Gradskog vijeća Grada Pule da donosi Statut, odluke i druge opće akte kojima uređuje pitanja iz samoupravnog djelokruga Grada Pule kao te donosi Poslovnik i godišnji Program rada Gradskog vijeća.

Odlučuje o izgledu, uporabi i čuvanju grba i zastave Grada Pule. Posebna mu je zadaća donošenje proračuna i odluka o izvršenju proračuna, te utvrđivanje programe razvoja pojedinih djelatnosti i javnih potreba od značaja za grad Pulu. Obavlja izbor, imenovanje i razrješenje predsjednika i potpredsjednika Gradskog vijeća, gradonačelnika i njegovih zamjenika, predsjednika, potpredsjednika i članova radnih tijela Gradskog vijeća, kao i drugih tijela i osoba (kao i o povjerenju/nepovjerenju gradonačelniku, njegovim zamjenicima, pojedinim članovima Gradskog poglavarstva ili Gradskom poglavarstvu u cjelini).

Uređuje ustrojstvo i djelokrug gradskih upravnih odjela i službi, osniva javne ustanove i druge pravne osobe za obavljanje gospodarskih, društvenih, komunalnih i drugih djelatnosti od interesa za Pulu te odlučuje o njihovim statusnim promjenama i preoblikovanjima u skladu sa zakonom. Odlučuje o zajedničkom obavljanju poslova iz samoupravnog djelokruga s drugim jedinicama lokalne samouprave, o davanju koncesija, o sastavu skupština trgovačkih društava u vlasništvu Grada Pule, kao i o stjecanju i prijenosu (kupnji i prodaji) dionica odnosno udjela u trgovačkim društvima kojih je Grad Pula osnivač (ako zakonom, Statutom ili odlukom Gradskog vijeća nije drugačije određeno).

⁴³ Prema <http://www.pula.hr/index.aspx?cid=9>

⁴⁴ Izvor: <http://www.pula.hr/?kID=10>

Odlučuje o prijenosu i preuzimanju osnivačkih prava u skladu sa zakonom, donosi odluke o uvjetima, načinu i postupku gospodarenja imovinom Grada Pule, te njegovim pravima i obvezama. Donosi akte o uspostavljanju dugoročne i trajne suradnje s drugim jedinicama lokalne samouprave. Nadzire rad gradonačelnika i razmatra njegovo izvješće o radu, kao i izvješća o radu upravnih odjela i službi. Odlučuje o pokroviteljstvu koje preuzima Gradsko vijeće, donosi odluku o dodjeli javnih priznanja i o proglašenju počasnog građanina i o raspisivanju referendumu. Obavlja i druge poslove koji su mu stavljeni u djelokrug zakonom, Statutom⁴⁵ ili drugim propisima.

Gradsko vijeće Grada Pule na sjednici održanoj 14. srpnja 2009. godine donijelo STATUT GRADA PULE. Statutom grada se nakon općih odredbi, uređuju obilježja Grada Pule, javna priznanja, suradnja s drugim jedinicama lokalne i područje (regionalne) samouprave, samoupravni djelokrug, neposredno sudjelovanje građana u odlučivanju, ovlasti i način rada tijela grada Pule, upravna tijela, ostvarivanje prava pripadnika nacionalnih manjina, mjesna samouprava, javne službe, imovina i financiranje Grada Pule, akti Grada, javnost rada, sprečavanje sukoba interesa, zaštita autohtonih, etničkih i kulturnih osobitosti talijanske nacionalne zajednice, uporaba talijanskog jezika od strane tijela Grada Pule, javnih trgovačkih društava i drugih pravnih osoba Grada Pule, druga pitanja važna za ostvarivanje prava i obveza Grada Pule.

U nadležnosti rada Gradskog vijeća Grada Pule je i osnivanje stalnih ili povremenih radnih tijela koji operativno pripremaju prijedloge za sjednice, vezane za ocjenu prijedloge općih i drugih akata o pitanjima iz djelokruga koje određeno tijelo pokriva, kada je potrebna koordinacija u rješavanju pojedinih pitanja, pokretanja inicijative i predlaganja donošenja općih i drugih akata ili odgovarajućih prijedloga za praćenje i provođenje utvrđene politike i odluka i općih akata Gradskog vijeća ili u izvršavanju određenih zadaća od interesa za Gradsko vijeće, a na način kako je to uređeno Poslovníkom Gradskog vijeća Grada Pule⁴⁶, pa je u radu mjesnih odbora po hijerarhiji potrebno uvažavati interese Grada Pule kao lokalne jedinice samouprave. Na području Pule je ustrojeno 16 mjesnih odbora, kao oblika neposrednog sudjelovanja građana u odlučivanju o lokalnim poslovima od svakodnevnog utjecaja na život i rad građana (tablica 9).

Svaki mjesni odbor predstavlja segment koji ima pravnu osobnost, a definira se kao prostorno i sadržajno raščlanjeni dio ukupnog teritorija Pule, s ciljem da osigura neposredno djelovanje građana u operativnoj provedbi temeljnih ciljeva i zadataka definiranih razvojnim planovima Pule, koji moraju slijediti temeljne smjernice nacionalnog i regionalnog razvoja prema odredbama Zakona o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj⁴⁷. Svaki mjesni odbor ima vijeće mjesnog odbora, koje se bira po zakonom propisanoj proceduri (a ovisno o broju stanovnika broje od 7 – 11 članova), na čelu kojeg se bira predsjednik i podpredsjednik, njihov mandate traje 4 godine i za svoj rad ne primaju naknadu.

⁴⁵ Statut Grada Pule – Pola objavljen je u Službenim novinama Grada Pule br. 7/09, a donesen je na temelju članka 8. i 35. Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08 i 36/09) – zbog primjene dvojezičnog

⁴⁶ Poslovník Gradskog vijeća u čl. 27. predviđa slijedeća tijela: Odbor za izbor i imenovanje, Odbor za statut i druge opće akte, Odbor za dodjelu nagrada i drugih priznanja Grada Pule, Odbor za plan i financije, Odbor za suradnju sa općinama, gradovima, regijama i međunarodnu suradnju, Odbor za ostvarivanje prava talijanske autohtone zajednice, Odbor za prostorno uređenje komunalno gospodarstvo i stambene odnose, Odbor za društvene djelatnosti, Odbor za gospodarstvo, Odbor za razvoj i Mandatnu komisiju.

⁴⁷ NN 86/06 od 13. srpnja 2006. godine

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA PULE 2009.-2015. - ANALIZA STANJA

Vijeća mjesnih odbora imaju, pojednostavljeno rečeno, na lokalnoj razini onu ulogu i zadatke koje ima Gradsko vijeće na razini Grada Pule. Vijeće mjesnog odbora sudjeluje u postupcima izrade i donošenja prostornih i drugih planskih dokumenata Grada Pule i u rješavanju pitanja od utjecaja na život i rad na području obuhvata mjesnog odbora, donošenju mjera za razvoj komunalne infrastrukture i uređenje naselja, kada se mijenja područje ili naziv mjesnog odbora.⁴⁸

Tablica 9: Popis, područje obuhvata i druge karakteristike Mjesnih odbora Grada Pule

Mjesni odbor	Područje	Površina (m ²)	Stanovništvo (2001)	Gustoća naseljenosti (st./km ²)
Stari grad	Gradske četvrti Grad, Sveti Martin, Portarata i Arsenal	1.803.570	4.803	2663,1
Kaštanjer	Gradska četvrt Kaštanjer	688.533	5.166	7502,9
Monte Zaro	Gradska četvrt Monte Zaro	323.720	3.502	10818
Sv. Polikarp-Sisplac	Gradska četvrt Polikarp, Mornarička bolnica i Sisplac	794.822	7.776	9783,3
Veruda	Gradske četvrti Veruda, Valsaline i gradski turistički predjeli Monsival, Saccorgiana i Verudella	1.807.715	5.698	3152
Stoja	Gradske četvrti Musil, Vergarola, Sveti Petar, Barake, Valkane i gradski turistički predjeli Valovine i Stoja	2.955.950	1.622	548,7
Nova Veruda	Gradske četvrti Vidikovac i gradski turistički predjeli Marina Veruda, Fischerhutte i Bunarina	1.369.152	2.748	2007,1
Šijana	Gradske četvrti Šijana., Monteghiro i prigradska naselja Valica-Illirja, Vidrijan i Vernal	3.421.918	6.897	2015,5
Štinjan	Prigradska naselja Štinjan, prigradski turistički predjeli Puntakristo, Puntizela, Valdežunac i Camulimenti i otoci sv. Jerolim, Kozada, Sv. Katarina	6.055.036	1.366	225,6
Veli Vrh	Prigradska naselja Veli Vrh, Paganor, Karšiole i prigradski turistički predio Vallelunga	3.596.220	2.944	818,6
Busoler	Prigradska naselja Busoler, Škatari, Šikići, Valmade, Montespero-Komunal, Kaiserwald i Valtursko polje	11.070.417	2.376	214,6
Valdebek	Prigradska naselja Valdebek i Dolinka	4.715.057	2.226	472,1
Arena	Gradske četvrti Arena, Cratia i Kolodvor	467.687	4.971	10628,9
Vidikovac	Gradske četvrti Monte-rizzi i Drenovica	1.098.976	5.883	5353,2
Gregovica	Gradske četvrti Pragrande, Sveti Mihovil, Bolnica i Gregovica	1.408.490	2.680	1902,7
Monvidal	Gradske četvrti Monvidal	349.259	2.044	5852,4
	UKUPNO	41.926.522	62.702	1495,5

Izvor: <http://hr.wikipedia.org/wiki/Pula>

⁴⁸ Inicijativu i prijedlog za osnivanje novog, za razdvajanje ili pripajanje mjesnog odbora (granice obuhvata, sjedište i ime) može dati Gradsko vijeće, Gradsko poglavarstvo, vijeće mjesnog odbora, najmanje 20% građana s područja postojećeg mjesnog odbora te pojedine organizacije i udruge. Odluku donosi Gradsko vijeće uz prethodno pribavljena relevantna mišljenja,

Rad mjesnih odbora se prvenstveno usmjerava na realizaciju "malih komunalnih akcija", kao što su gradnja, uređivanje i održavanje manjih objekata komunalne infrastrukture i manjih javnih objekata kojima se poboljšava komunalni standard građana (npr. priključak na vodovod, kanalizaciju, električnu energiju, zelene površine, uređivanje parkova i dječjih igrališta, održavanje nerazvrstanih cesta, nogostupa, javnih objekata i sl.). Sredstva za rad mjesnih odbora se osiguravaju u gradskom proračunu a temeljem kriterija definiranih gradskom odlukom, a sve stručne i administrativne poslove za mjesne odbore obavljaju nadležna gradska tijela Grada Pule.

3.3.2. Aktivno vođenje proračuna Grada Pule

Sve potrebe Grada Pule financiraju se iz PRORAČUNA, kojim su definirani svi prihodi i primici, rashodi i izdaci⁴⁹, njihova namjena i dinamika, a donosi Gradsko vijeće. Za izvršenje godišnjeg proračuna odgovoran je gradonačelnik i Upravna tijela. Svrha je proračuna odrediti jasan, logičan, cilju usmjeren i na strateškim odrednicama usmjeren program rada, koji je polazište za alokaciju resursa Grada Pule. Proračun je svojevrsni vodič za upravljanje Gradom Pula, jer predstavlja tekuću razradu strateških dokumenata i njihov financijskih izraz, te polazište za tekuću komunikaciju sa mjesnim odborima interesnim skupinama i cjelokupnom javnošću.

Kako su u pravilu izvori financiranja u pravilu znatno manji od stvarnih potreba, proračun predstavlja i osnovu za procjenu uspješnosti rada gradonačelnika i upravnih tijela (javni menadžment) koji moraju imati jasan i odgovoran pristup alokaciji resursa u cilju zadovoljenja prioritetnih potreba i zadataka, sukladno od javnosti prihvaćenih strateških dokumenata i njihove operativne razrade. Proračun grada bi morao biti uravnotežen, odnosno da se planiraju rashodi i izdaci, koji neće biti iznad realnih mogućnosti ostvarenja prihoda i primitaka.

3.3.2.1. Prihodi i primici u proračunu Grada Pule

Prihodi i primici proračuna se ostvaruju iz gradskih poreza, prireza, naknadi i pristojbi, kao i od imovine Grada Pule ili od stečenih imovinskih prava. Temeljem koncesija koje daje Gradsko vijeće mogući su značajni prihodi, a dio njih se ostvaruje i od novčanih kazni te za dio oduzete imovinske koristi za prekršaje koje propiše Gradsko vijeće u skladu sa zakonom. Dio prihoda ostvaruje se od udjela u zajedničkim porezima, od sredstva pomoći koja su predviđena državnim proračunom i proračunima drugih JLPRS kao i iz drugih izvora u skladu sa važećim propisima (npr. udio u boravišnoj pristojbi koje ubire turistička zajednica na području Pule).

Nedostajuća sredstva mogu se ostvarivati zaduživanjem kod poslovnih banaka i drugih financijskih institucija, izdavanjem obveznica, korištenjem lizinga i drugim oblicima pribavljanja financijskih sredstava, sukladno propisima i praksi uobičajenoj na financijskom tržištu kapitala u Republici Hrvatskoj (tablica 10).

⁴⁹ *Pojam, sadržaj i način računovodstvenog obuhvaćanja i izvješćivanja o prihodima i rashodima, primicima i izdacima, više u knjizi Vašiček, D. et al. (2007.) Računovodstvo proračuna, HZRFD, Zagreb, str. 47 – 204.*

Tablica 10: Prihodi i primici u strukturi proračuna Grada Pule za 2009. godinu

Red.br.	Vrsta prihoda	Iznos	% odnos
PRIHODI POSLOVANJA			
	Prihodi od poreza i prireza na dohodak, porez na imovinu, porez na robu i usluge	165.665.605,00	43,2
	Pomoći iz inozemstva (darovnice), iz državnog proračuna i od ostalih subjekata unutar opće države	15.208.845,00	4,0
	Prihodi od imovine (kamate na oročenja i depozite, naknade za koncesije, zakupnine, spomeničke rente...)	39.524.650,00	10,3
	Prihodi od administrativnih pristojbi i po posebnim propisima (boravišna i ostale pristojbe, komunalni doprinos, namjenski prihodi za odvodnju, za parkirališta, za otpad...)	79.341.800,57	20,7
	Ostali prihodi (kazne)	250.000,00	0,1
UKUPNO PRIHODI POSLOVANJA		299.990.900,57	
	Prihodi od prodaje ne-proizvedene dugotrajne imovine (zemljište)	29.200.000,00	7,6
	Prihodi od prodaje proizvedene dugotrajne imovine (stanovi i poslovni prostori)	5.500.000,00	1,4
b)	UKUPNO OD PRODAJE NEFINANCIJSKE. IMOVINE	34.700.000,00	
(a+b)	SVEUKUPNO PRIHODI	334.690.900,57	
RASPOLOŽIVA SREDSTVA IZ PRETHODNIH GODINA		15.293.511,43	4,0
PRIMICI OD FINANCIJSKE IMOVINE I ZADUŽIVANJA		33.900.000,00	
(primljeni zajmovi od banaka i ostalih financijskih institucija u javnom sektoru – OŠ Veli Vrh)			8,8
SVEUKUPNO PRIHODI I PRIMICI		383.884.412,00	100,0

Izvor: Proračun grada Pule za 2009. godinu, I – Opći dio (<http://www.pula.hr/dokumenti/Proracun2009.pdf>)

Može se uočiti da u strukturi prihoda i primitaka, najvišu stavku čine porezi iz dohotka, te na imovinu i od robe i usluga, kao i od prireza (43,2%), a da slijede prihodi od administrativnih pristojbi (20,7), te prihodi od imovine (10,3%). Svi izvori financiranja u javnom sektoru moraju se trošiti u skladu sa zakonskim i programskih opredjeljenjima proračuna.

3.3.2.2. Rashodi i izdaci u proračunu Grada Pule

U okviru «općeg dijela» se uz globalne prihode i primitke, također iskazuju globalni rashodi i izdaci (koji se odnose na proračun kao cjelinu), da bi se u okviru «posebnog dijela» ti isti rashodi detaljnije razradili prema njihovoj namjeni (namjenski rashodi i izdaci), koji moraju biti pokriveni namjenskim izvorima financiranja (međuzavisnost relevantnih prihoda i rashoda, primitaka i izdataka. Rashodi i izdaci definirani Proračunom Grada Pule prikazuje slijedeća tablica .

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA PULE 2009.-2015. - ANALIZA STANJA

Tablica 11: Rashodi i izdaci u strukturi proračuna Grada Pule za 2009. godinu

Red.br.	Vrsta rashoda	Iznos	% odnos
RASHODI POSLOVANJA			
	Rashodi za zaposlene (plaće i doprinosi)	80.762.271,49	21,0
	Materijalni rashodi (naknade troškova zaposlenima, materijal i energija, usluge, za rad predstavničkih tijela, članarine...)	90.586.320,43	23,6
	Financijski rashodi (redovite i zatezne kamate, naknade za bankarske usluge ...)	1.267.169,08	0,3
	Subvencije (trgovačkim društvima u javnom sektoru, te ostalim trgovačkim društvima, obrtnicima i poduzetnicima)	16.133.640,00	4,2
	Pomoći dane u inozemstvo i unutar opće države	1.735.000,00	0,5
	Naknade građanima i kućanstvima na temelju osiguranja i druge naknade (u novcu ili u naravi)	10.977.000,00	2,9
	Ostali rashodi (tekuće i kapitalne donacije, naknade štete, izvanredni rashodi i kapitalne pomoći)	53.191.880,00	13,9
a)	UKUPNO RASHODI POSLOVANJA	254.653.281,00	
	Rashodi za nabavku ne-proizvedene dugotrajne imovine (zemljište-otkupi i izvlaštenja, licence, ostala prava)	9.595.000,00	2,5
	Rashodi za nabavku proizvedene dugotrajne imovine (građevinski objekti, postrojenja, oprema, prijevozna sredstva, knjige, umjetnička djela i izložbene vrijednosti, nematerijalne proizvedena imovina – softver, literatura...)	107.531.538,00	28,0
	Rashodi za dodatna ulaganja na nefinancijskoj imovini (na građevinskim objektima i ostaloj nefinancijskoj imovini)	6.640.593,00	1,7
b)	UKUPNO RASHODI ZA NABAVKU NEFINANCIJSKE. IMOVINE	123.767.131,00	
(a+b)	SVEUKUPNO RASHODI	378.420.412,00	
	NETO ZADUŽIVANJE / FINANCIRANJE	28.436.000,00	
IZDACI ZA FINANCIJSKU IMOVINU I OTPLATE ZAJMOVA			
	Izdaci za dane zajmove (trgovačkim društvima u javnom sektoru – jamstva)	50.000,00	0,0
	Izdaci za dionice i udjele u glavnicu (trgovačkih društava u javnom sektoru)	1.214.000,00	0,3
	Izdaci za otplatu glavnice primljenih zajmova (inozemnih banaka i ostalih financijskih institucija)	4.200.000,00	1,1
	UKUPNO IZDACI ZA FINANCIJSKU IMOVINU I OTPLATE ZAJMOVE	5.464.000,00	
	SVEUKUPNO RASHODI I IZDACI	383.884.412,00	100,0

*Izvor: Izvor: Proračun grada Pule za 2009. godinu, I – Opći dio
(<http://www.pula.hr/dokumenti/Proracun2009.pdf>)*

U strukturi rashoda i izdataka se kao najviša stavka izdvajaju rashodi za nabavku proizvedene dugotrajne imovine, odnosno oni koji su nastali vezano za ulaganja u građevinske objekte, postrojenja, opremu, prijevozna sredstva, knjige, umjetnička djela i izložbene vrijednosti, softver, literaturu i druge nematerijalne vrijednosti (28,0%), slijedi stavka «materijalni rashodi» koji uključuju naknade troškova zaposlenima, utrošeni materijal i energiju, usluge drugih, naknade za rad predstavničkih tijela, članarine i sl., (23,6%), visoki su i izdaci za zaposlene u upravnim tijelima Grada i ustanovama proračunskih korisnika (21%), no bilo bi potrebno detaljnije razmotriti i stavku «ostali rashodi» u okviru koje se kriju tekuće i kapitalne donacije, naknade štete, izvanredni rashodi i kapitalne pomoći ali i razni drugi troškovi (13,98 %).

Sredstva koja nisu osigurana redovitim izvorima financiranja, osiguravaju se zaduživanjem kod financijskih institucija u zemlji ili inozemstvu. Pored navedenog, nužno je ovu globalnu strukturu rashoda sagledati, ovisno o ciljnim skupinama namijenjene, vodeći računa o izvorima financiranja i namjenskom trošenju u skladu sa programskim opredjeljenjima.

Sukladno okviru koje definira funkcionalna klasifikacija javnih izdataka općina, gradova i županija, svi rashodi obuhvaćeni u okviru općeg dijela proračuna. Sam proces izrade proračuna je vrlo složen, jer je podložan različitim utjecajima, izvori financiranja su u pravilu ograničeni, a svaki pokušaj pojednostavljivanja ili zanemarivanja bilo kojeg djela utjecaja, može otežati provedbu osnovnog cilja. Polazište sagledavanja je u uravnoteženju globalnih prihoda i primitaka, sa globalnim rashodima i izdacima, koje mora slijediti uravnotežena raščlamba prema ciljnim namjenama, koje se financiraju temeljem zakonskih propisa i stvarnih potreba lokalne samouprave, a u pravilu se te potrebe grupiraju u slijedeće skupine:⁵⁰

1. Opće javne (administrativne) usluge,
2. Javni red i sigurnosni poslovi,
3. Obrazovanje (predškolski odgoj, osnovno i srednje obrazovanje),
4. Zdravstvo,
5. Socijalna sigurnost i skrb,
6. Stambeno-komunalna djelatnost,
7. Rekreacija (šport), kulturna, vjerska i ostale djelatnosti,
8. Poljoprivreda, šumarstvo, lov i ribolov,
9. Rudarstvo, industrija i graditeljstvo,
10. Prijevoz i komunikacije,
11. Drugi ekonomski poslovi i usluge i
12. Izdaci koji nisu svrstani prema glavnim skupinama (kamate, transakcije u vezi s javnim dugom, troškovi izdavanja vrijednosnih papira).

Postojeća klasifikacija osigurava transparentan pristup informacijama za sve interesne skupine (stakeholders), kao i građanima jer osigurava uvid u informacije o tome da li su ciljni rashodi i izdaci alocirani sukladno izvorima financiranja, zakonskim odredbama i stvarnim potrebama ciljnih skupina, koje se financiraju iz proračuna. Kako je proračun samo vrijednosni izraz ranije donesenih strateških planova, te njihove operativne razrade, moguće je paralelno sagledavati programe i sa stavkama proračuna, te od odgovornih službi tražiti tumačenje u kontekstu razvojnih ciljeva prioriteta i mjera, sadržanih u okviru razvojnih i operativnih dokumenata Grada i Županije, a uz uvažavanje načela na kojima se temelje.

Upravo se u okviru posebnog dijela proračuna može sagledati napor javnog sektora i stupanj suradnje izvršne vlasti i predstavničkih tijela. U strukturi proračuna su najveća pojedinačna izdvajanja za komunalni sustav i imovinu (39,3 %), no svakako se najviše (neposredno ili posredno) izdvaja za društvene djelatnosti - 42,5% (upravni odjel za odgoj, obrazovanje, sport i tehničku kulturu, upravni odjel za socijalnu skrb i zdravstvo, upravni

⁵⁰ *Temeljem odredbi Zakona o proračunu (NN 87/2008.), Pravilnika o proračunskom računovodstvu i računskom planu (NN 27/2005., 127/2007.), Pravilnika o financijskom izvještavanju u proračunskom računovodstvu (NN 27/2005., 2/2007.), Pravilnika o utvrđivanju proračunskih i izvanproračunskih korisnika državnog proračuna i proračunskih i izvanproračunskih korisnika proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te o načinu vođenja registra proračunskih i izvanproračunskih korisnika (NN 128/2009.), uz uvažavanje odredbi Registar proračunskih i izvanproračunskih korisnika, a temeljem odredbi čl. 21 Statuta Grada Pule, proračun donosi Gradsko vijeće Grada Pule uvijek do kraja tekuće godine, a za slijedeću proračunsku godinu.*

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA PULE 2009.-2015. - ANALIZA STANJA

odjel za kulturu), a u tom kontekstu je potrebno sagledati i visinu izdvajanja za udruge civilnog društva, koje postaju sve značajnije.

Tablica 12: Struktura rashoda i izdataka posebnog dijela proračuna Grada Pule za 2009. g.

RAZDJEL	NAZIV	Iznos	% odnos
001	UPRAVNI ODJEL ZA LOKALNU SAMOUPRAVU (Predstavnička, izvršna i radna tijela Grada, Mjesna samouprava – mjesni odbori, nacionalne manjine, udruge civilnog društva, vatrogasna zajednica)	45.180.050,00	11,8
002	UPRAVNI ODJEL ZA PRORAČUN I GOSPODARSTVO (potpora razvoju gospodarstva općenito, poticanje malom gospodarstvu, razvoj Pulskog centra za poduzetništvo)	11.715.000,00	3,1
003	UPRAVNI ODJEL ZA PROSTORNO UREĐENJE (izrada prostornih planova i detaljnih planova uređenja, uređenje rive, zaštita okoliša - zraka, od buke, otpad, zelene površine i more)	10.628.558,00	2,8
004	UPRAVNI ODJEL ZA KOMUNALNI SUSTAV I IMOVINU (priprema zemljišta, razvoj prometa, razvoj zajednice, izgradnja kapitalnih objekata i komunalne infrastrukture, održavanje komunalne infrastrukture, javne rasvjete, stanova i poslovnih prostora, kupnja zemljišta)	150.869.430,00	39,3
005	UPRAVNI ODJEL ZA ODGOJ, OBRAZOVANJE, SPORT I TEHNIČKU KULTURU (osnovno obrazovanje – decentralizirane funkcije, opremanje, hitne intervencije, ulaganja, unapređenje standarda, izgradnja osnovne škole Veli Vrh, produženi boravak; stipendiranje studenata; ostali programi u odgoju i obrazovanju; predškolski odgoj – dječji vrtići Pula i posebni i drugi programi (rin tin tin); poticanje i promicanje sporta, sportske aktivnosti djece i mladeži, sportske udruge i savezi sportova, sportska natjecanja, stručni poslovi u sportu, sportsko-rekreacijske aktivnosti građana i osoba s invaliditetom, održavanje sportskih objekata, financiranje razvojnih projekata sporta; zajednica tehničke kulture; drugi programi u tehničkoj kulturi)	117.518.320,00	30,6
006	UPRAVNI ODJEL ZA SOCIJALNU SKRB I ZDRAVSTVO (pomoć socijalno ugroženoj kategoriji građana, javne ustanove i udruge socijalne skrbi, čitaonica kluba umirovljenika, dom za osobe s cerebralnom paralizom, javnozdravstvene mjere, veterinarske mjere)	20.354.554,00	5,3
007	UPRAVNI ODJEL ZA KULTURU (ustanove u kulturi – INK, GK Pula, gradska knjižnica i čitaonica, Pula film festival, ostali programi u kulturi)	25.421.500,00	6,6
008	SLUŽBA ZA ZASTUPANJE GRAĐANA	1.797.000,00	0,5
009	SLUŽBA ZA UNUTARNJU REVIZIJU	400.000,00	0,1
SVEUKUPNO RASHODI I IZDACI		383.884.412,00	100,0

Izvor: Proračun grada Pule za 2009. godinu, II – Posebni dio (<http://www.pula.hr/dokumenti/Proracun2009.pdf>)

To nameće potrebu da se sve društvene djelatnosti sagledaju detaljnije, tim više što se dio aktivnosti društvenih djelatnosti financira i iz ostalih izvora, pa iste treba sagledati u

cjelini. Dok se informacije o neposrednim aktivnostima Grada Pule mogu sagledati preko kvalitetno strukturiranih internet stranica (www.pula.hr), na isti način nisu sustavno i cjelovito prezentirane informacije o ostalim oblicima društvenih djelatnosti i njihovim izvorima financiranja. No, navedene se informacije mogu dobiti preko različitih drugih izvora, koji će ovdje biti korišteni.

3.3.3. Društvene djelatnosti

Društvene su one djelatnosti koje u osnovi nemaju za cilj ostvarenje zarade, već zadovoljavanje određene ljudske potrebe stoga ih treba učiniti dostupnim svim članovima zajednice, a na dobrobit svakog pojedinaca i društva u cjelini. Upravo je to područje koje pokazuje razvijenost društva i stupanj razvoja određene jedinice lokalne samouprave, koja u većem ili manjem stupnju osigurava ostvarivanje solidarnosti i uzajamnosti. Društvene djelatnosti djeluju po načelu komplementarnosti, gdje sinergijskim procesom utječu na ukupni ekonomski i društveni razvoj. Pristup djelatnostima društvene infrastrukture u proračunu Grada Pule provodi se kroz:

- UPRAVNI ODJEL ZA ODGOJ, OBRAZOVANJE, SPORT I TEHNIČKU KULTURU
- UPRAVNI ODJEL ZA SOCIJALNU SKRB I ZDRAVSTVO
- UPRAVNI ODJEL ZA KULTURU, a djelomično i kroz
- UPRAVNI ODJEL ZA LOKALNU SAMOUPRAVU

Društvene djelatnosti su sustavno prisutne i njihov razvoj je od izuzetnog značaja za sadašnje i buduće pozicioniranje grada Pule kao lokalne sredine, nego i Istarske županije i šire regije. Društvene djelatnosti su od izuzetnog značaja za cjelokupni razvoj gradskog područja i njegova okruženja, ali i za razvoj gospodarstva i drugih segmenata društva, jer se njihovim djelovanjem prepoznaju slijedeće ekonomske i društvene funkcije u okviru kojih se može izdvojiti uloga društvenih djelatnosti⁵¹:

- kao činitelja povećanja društvene produktivnosti rada
- regulatora opsega i strukture potražnje
- korisnika materijalnih dobara koje nudi gospodarstvo
- obogaćivanju ponude dobara i usluga uopće
- preventivno i kurativno djelovanje na socijalnu sigurnost pojedinca
- u formiranju kreativne i slobodne ličnosti
- oblikovanju ponašanja pojedinaca
- harmonizaciji društvenih odnosa

Analitičkim pristupom pojedinim kategorijama društvenih djelatnosti, stvoriti će se pretpostavke za ocjenu dostignutog razvoja i procjenu sinergijskih efekata, ako se promatraju u komplementarnom odnosu sa ostalim elementima društva. Objektivno sagledavanje ove problematike je otežano iz razloga, što se financiranje temelji na više različitih izvora (državni

⁵¹ Prema Barić, V: *Temelji financiranja javnog sektora i društvenih djelatnosti*, Ekonomski fakultet, Zagreb (preuzeto prema <http://web.efzg.hr/dok/MGR/vbaric/fdd/FDD%205.ppt>.)

proračun, proračun jedinica regionalne i lokalne samouprave, članarine, dotacije i sl.), što ovisi o vrsti društvenih djelatnosti, asortimanu i načinu na koji se na određenom području organizira i korisnicima nudi. Ocjenom dostignutog stupnja razvoja društvenih djelatnosti osigurati stvaranje poveznica s gospodarskim potencijalima, a kako bi se stvorila cjelovita slika uvjeta u kojima se smjernice razvoja definiraju, te otvorio prostor za razvoj novih ideja, a sve u cilju razrade puta i načina, kojima se operacionalizira temeljna vizija razvoja.

3.3.3.1. Sustav odgoja i obrazovanja, sporta i tehničke kulture

Unutar sustava društvenih djelatnosti, se posebno značenje daje zadovoljenu javnih potreba u području odgoja i obrazovanja, sporta i tehničke kulture od posebnog značenja za razvoj mladih generacija. No, neka područja su značajna i ostale dobne skupine, pogotovo što se u suvremenim uvjetima naglasak stavlja na proces cjeloživotnog obrazovanja i rekreacije. Stoga se ovo područje mora sagledati s pozicija kvalitete uvjeta za njihovu realizaciju, kao i programa koji se nude, a moraju biti usklađeni s potrebama lokalne zajednice, kojoj trebaju osigurati uvjete predviđene za rast i razvoj vodećih gospodarskih grana, te gospodarske i društvene infrastrukture. Stoga će se u kontekstu suvremenih svjetskih trendova i zahtjeva globalnog razvoja ova problematika, na pozicijama definiranih planskih proporcija za Grad Pulu u 2009. godini.

Proračun za područje predškolskog odgoja, osnovnog obrazovanja, sporta i tehničke kulture temelji se na Odluci o ustrojstvu upravnih tijela Grada Pule i odredbama Pravilnika o unutarnjem redu upravnog odjela, a uvažava odredbe programa rada, zahtjeva ciljnih korisnika, preuzetih ugovornih obaveza i odredbi strateških dokumenata. Misija i vizija djelovanja ovog Odjela se prepoznaje u tezi da je:

«Grad Pula bude grad znanja sa uređenim i opremljenim odgojno-obrazovnim ustanovama, posebnim programima za povećanje studentskog i učeničkog standarda, kao i daljnjim naporima u stvaranju uvjeta da sva djeca pohađaju školu u jutarnjoj smjeni ... da Pula postane grad sporta s uređenim i opremljenim sportskim objektima, kvalitetnom organizacijom amaterskog sporta, povratkom masovnom bavljenju mladih sportom u školama i školskim natjecanjima, brigom za bavljenje sportom radno sposobnog stanovništva, umirovljenika, invalida i hendikepiranih osoba, s naglaskom na uređenje zatvorenih i otvorenih javnih i školskih sportskih igrališta, uz informatizaciju i transparentnost rada sportskih klubova i udruga tehničke kulture»⁵²

Čak 27,7% sredstava proračuna Grada Pule u 2009. godini je usmjereno ostvarenju programa javnih potreba u području odgoja, obrazovanja, sporta i tehničke kulture, a to je iznos od 140.045.286,00 kuna, sa slijedećom strukturom:⁵³

- za potrebe poslovanja ovog odjela 1.716.000,00 kuna (1,2%)
- za potrebe programa javnih potreba u obrazovanju 75.880.869,00 kuna (54,2%)

⁵² Prema Program javnih potreba Upravnog odjela za odgoj, obrazovanje, sport i tehničku kulturu Grada Pule U 2009. Godini, Prihvaćen: Klasa: 023-01/08-01/1473; Urbroj:2168/01-05-01-0291-08-3 od 03. prosinca 2008. str. 2/22

⁵³ Ibidem str. 1/22

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA PULE 2009.-2015. - ANALIZA STANJA

- za potrebe programa javnih potreba u predškolskom odgoju (Dječji vrtići Pula, predškolska ustanova Rin Tin Tin i predškolske ustanove drugih osnivača) za koje se osigurava iznos od 37.142.617,00 kuna (26,5%)
- za javne potrebe u sportu 23.463.000,00 kuna (16,8%)
- za javne potrebe u tehničkoj kulturi 1.842.800,00 kuna (1,3%).

U nastavku će se sagledati karakteristike pojedinih segmenata, unutar ovog Upravnog odjela, a uvažavajući širi kontekst svake pojedine djelatnosti i njihov utjecaj na razvoj Grada Pule.

3.3.3.1.1. Sustav obrazovanja i znanosti u gradu Puli

Moderni sustav obrazovanja nalaže uvažavanje međunarodnih standarda u svim segmentima organiziranja i stjecanja predškolskih, školskih, stručnih i praktičnih znanja. U redoviti sustav obrazovanja uključeno je više od 20% stanovništva, a gotovo je 50% stanovništva neposredno zainteresirano za kvalitetu u odgojno obrazovnom procesu. Obrazovni sustav mora uvažavati tekovine znanosti i tehnologije, te biti prilagođen stvarnim potrebama gospodarstva, koje u Republici Hrvatskoj izlazi iz tranzicijskog razdoblja i okreće se tržišnim zakonitostima. Naglasak je na prilagođavanju obrazovnog sustava, znanosti i permanentne naobrazbe suvremenim trendovima u svim djelatnostima, značajnim za razvoj Pule. Obrazovanje je najjeftiniji i najučinkovitiji put za brzi razvoj gospodarstva. Obrazovanje je od posebnog značaja za ukupni gospodarski razvoj, a mjesto koje na toj ljestvici zauzima Republika Hrvatska može sagledati iz godišnjih «Izvjješća o globalnoj konkurentnosti» (tablica 13).

Tablica 13: Izvješće o globalnoj konkurentnosti 2008.- 2009.

Zemlja	Nominalni rang 2008.	Realni rang 2008.*	Rang 2007.	Realna promjena 2007.-2008.	
Estonija	32	32	27	▲	-5
Češka	33	33	33	→	0
Cipar	40	39	55	▲	16
Slovenija	42	41	39	▲	-2
Slovačka	46	45	41	▲	-4
Hrvatska	61	60	57	▲	-3
Mađarska	62	61	47	▲	-11
Turska	63	62	53	▲	-9

Izvor: Nacionalno vijeće za konkurentnost, Svjetski gospodarski forum, 2009. str. 7 (World Economic forum - www.weforum.org/qcp; www.konkurentnost.hr)

U svrhu poboljšanja konkurentnosti je Nacionalno vijeće za konkurentnost dalo 55 preporuka od čega se čak njih 11 odnosi na promjene u obrazovanju, a s ciljem njegova što neposrednijeg utjecaja na rast i razvoj nacionalne, regionalne i lokalne sredine. Temeljni je zadatak obrazovanja, da domete znanosti ne ostanu privilegija uskog kruga ljudi, već da se difuzijom znanja osigura prodiranje informacija do najvećeg mogućeg broja stanovnika, bez obzira da li će to biti kroz oblike formalnog, neformalnog, informalnog, daljinskog, dopisnog ili nekog drugog uobičajenog oblika obrazovanja i samoobrazovanja. Na tablici 14 je prikazana obrazovna razina stanovništva starijeg od 15 godina, prema popisu u 2001. godini, koja ukazuje na to da sve mogućnosti nisu iskorištene i da je potreba ulaganja u obrazovanje na ovim prostorima stalno prisutna.

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA PULE 2009.-2015. - ANALIZA STANJA

Tablica 14: Obrazovna razina stanovništva starog 15 i više godina prema popisu 2001. godine

Stupanj školske spremne	Broj stanovnika	Udio u %
Bez škole i nepoznato	1.096	2,19
Nezavršena osnovna škola	4.307	8,59
Osnovno obrazovanje	9.105	18,15
Srednje obrazovanje	27.256	54,34
Više obrazovanje	3.510	7,00
Visoko obrazovanje	4.882	9,73
UKUPNO	50.156	100,0

Izvor: www.dzs.hr

Da je obrazovna struktura povoljna pokazuje podatak da je u vrijeme popisa 71% stanovnika imalo srednje, više ili visoko obrazovanje, pogotovo što u strukturi visoko obrazovane osobe sudjeluju sa skoro 10 %, što je nedvojbeno značajan kadrovski potencijal. No, potrebno je istražiti da li profil obrazovanja zaista odgovara zahtjevima gospodarstva Grada Pule ili bi sustavom cjeloživotnog učenja isti trebalo više prilagoditi stvarnim zahtjevima i potrebama suvremenog društva. Kako još uvijek bez školske spremne i sa nezavršenom osnovnom školom ima preko 10% stanovništva, trebalo bi sustavno djelovati na obrazovanju tih struktura, na društveno prihvatljivim osnovama. Navedeno nameće potrebu da se sagledaju stvarne mogućnosti unapređenja sustava obrazovanja u Gradu Puli.

Osnovno obrazovanje u gradu Puli ima posebno razvojno značenje, što je vidljivo i u strukturi proračuna Grada Pule. kao i u mreži osnovnih škola u kojima se obrazuju djeca ove razine uzrasta.

Tablica 15: Mreža osnovnih škola u Gradu Puli

ŠKOLA	Br. učenika	br. razrednih odjeljenja	Smjene	Produženi boravak
ŠIJANA, matična	564	24	Da	2
3.područne škole	54	4		
Ukupno	618	28		
TONE PERUŠKA	425	19	Da	1
MONTE ZARO	246	15	Ne	2
VERUDA	582	24	Da	2
G.MARTINUZZI, matična	304	16	Ne	4
2 područne škole	57	8		
Ukupno	361	24		
KAŠTANJER	611	24	Da	2
CENTAR	335	16	Ne	2
VIDIKOVAC, matična	606	25	Ne	4
PŠ Banjole	66	4		
Škola u bolnici	(32)	(4)		
Ukupno	672	29		
STOJA	452	19	Ne	3
VELI VRH, matična	388	19	Da	1
PŠ Štinjan	50	4		
Ukupno	438	23		
ŠKOLA ZA ODGOJ	53	11	Ne	1
POŠ J.DOBRILE	33	6	Ne	1
UKUPNO - GRAD PULA	4826	238		25

Izvor: Program javnih potreba Upravnog odjela za odgoj, obrazovanje, sport i tehničku kulturu Grada Pule U 2009. Godini, Klasa: 023-01/08-01/1473; Urbroj:2168/01-05-01-0291-08-3 od 03. prosinca 2008. str. 3

U okviru proračuna se iskazuje i dio sredstava koja će biti dodijeljena iz državnog proračuna za određene obrazovne programe i potpore. To su prvenstveno kapitalni projekti, koji se svake godine prijavljuju Ministarstvo znanosti obrazovanja i športa (izgradnja, rekonstrukcija i sanacija školskih zgrada, te investicijsko održavanje školskog prostora, opreme, nastavnih pomagala i sl.). Pored toga se dio sredstava ostvaruje i za potrebe financiranja materijalnih troškova, troškova izvođenja programa (prema broju učenika, razrednih odjela, područnih škola i školskih zgrada), energenata, tekućeg održavanja, zakupnina, opreme, prijevoza učenika, zdravstvenih preglede nastavnika i drugo.

Grad Pula je osnivač 11 škola, za koje kontinuirano podmiruje troškove za komunalnu naknadu i osiguranje, podupire programe stručnog usavršavanja nastanka kao i izvannastavne programe i projekte u školama, kojima se podiže kvaliteta obrazovnog procesa, a u okviru cjelovitog sustava obrazovnih institucija, čiji je zadatak da osiguraju odgovarajući standard obrazovanja za djecu građana koji žive u gradu Puli. Grad Pula financijski podupire i produženi boravak djece u okviru škola ili izvan njih, a time su obuhvaćene 24 skupine s prosječno 600 djece, na način da se učitelji razredne nastave u produženom boravku sklapaju sa školom ugovor o radu, sa istim pravima i obvezama u ovoj grani djelatnosti.

Uz mrežu osnovnih škola koje zadovoljavaju potrebe za osnovnim obrazovanjem djece, djeluje i Pučko otvoreno učilište Pula⁵⁴ kao javna ustanova Grada Pule koja je prvenstveno orijentirana na cjeloživotno učenje i permanentno obrazovanje odraslih, na opismenjivanje i obrazovanje mladeži i odraslih osoba na razini osnovnog obrazovanja s mogućnošću usavršavanja ili osposobljavanja za neku struku nakon završene osnovne škole. Tako se u Pučkom otvorenom učilištu u Puli, uz programe osnovnoškolskog obrazovanja, nude i razni programi za srednjoškolsko obrazovanje i prekvalifikacije, pripremaju se studenti za upis na fakultete i visoke škole, organiziraju se tečajevi informatike i stranih jezika, a fleksibilno se nude različiti programi osposobljavanja i usavršavanja svih dobnih skupina stanovnika grada Pule.

Srednjoškolsko obrazovanje u gradu Puli obilježeno je spoznajom da ovdje djeluju i one srednje škole, koje nisu financirane iz proračuna Grada Pule. Na području Pule djeluju slijedeće srednje škole:⁵⁵

- **Škola za turizam, ugostiteljstvo i trgovinu Pula** (Komercijalist, Hotelijersko-turistički tehničar, Turističko hotelijerski komercijalist, Prodavač, Konobar, Kuhar, Slastičar)
- **Gimnazija Pula** (Opća gimnazija, Prirodoslovno-matematička gimnazija, Jezična gimnazija)
- **Industrijsko-obrtnička škola Pula** (Tokar, Plinoinstalater, Bravar, Brodograditelj, Autolimar, Automehaničar, Instalater grijanja i klimatizacije, Vodoinstalater, Elektromonter, Elektroničar-mehaničar, Elektroinstalater, Elektromehaničar, Zidar, Keramičar – oblagrač, Soboslikar – ličilac, Brodograditelj metalnog broda)
- **Škola primijenjenih umjetnosti i dizajna Pula** (Likovna umjetnost i dizajn, Grafički dizajner, Dizajner tekstila, Kiparski dizajner, Slikarski dizajner)

⁵⁴ osnovano je 5. rujna 1956. godine kao Radničko sveučilište u Puli – Ustanova za obrazovanje radnika i kadrova u privredi te se potom razvilo u jedinstvenu instituciju za obrazovanje odraslih osoba (<http://www.pou-pula.hr/>)

⁵⁵ UPISI U SREDNJU ŠKOLU 2009 Republika Hrvatska, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, 2009. str. 214-218 (dostupno na : <http://www.skole.hr/skole/upisi-ss-2009-2010>)

- **Talijanska srednja škola Pula** (Opća gimnazija, Jezična gimnazija, Tehničar za elektroniku, Ekonomist, Automehaničar, Elektromehaničar, Prodavač, Pomoćni bravar, Pomoćni autolimar)
- **Ekonomska škola Pula** (Ekonomist, Poslovni tajnik)
- **Medicinska škola Pula** (Medicinska sestra - Medicinski tehničar)
- **Tehnička škola Pula** (Strojarski tehničar, Brodograđevni tehničar, Elektrotehničar, Tehničar za mehatroniku, Arhitektonski tehničar, Geodetski tehničar, Građevinski tehničar)
- **Strukovna škola Pula** (Prehrambeni tehničar, Tehničar nutricionist, Odjevni tehničar, Ekološki tehničar, Kozmetičar, Frizer, Pekar, Mesar, Stolar, Krojač, Fotograf)
- **Glazbena škola Ivana Matetića-Ronjgova Pula** (Glazbenik - program srednje škole, Glazbenik - pripremna naobrazba)
- **Privatna gimnazija Jurja Dobrile Pula s pravom javnosti** (Opća gimnazija)
- **škola za odgoj i obrazovanje** (Pomoćni vodoinstalater – TES, Pomoćni kuhar i slastičar – TES, Pomoćni vrtlar – TES, Pomoćni cvjećar – TES, Pomoćni soboslikar i ličilac – TES)

Iz proračuna Grada Pule daje se financijska potpora Međunarodnoj eko-školi u obliku kotizacije za sudjelovanje u projektu u koji su uključene dvije srednje škole (Gimnazija, Tehnička srednja škola) kao i OŠ Monte Zaro. Pored toga se udruzi „Distorzija” sufinancira radio emisija obrazovnog sadržaja za djecu «Kutić kolutić» na Radio Puli (četdeset 20-minutnih emisija u nastavnoj godini). Sufinanciraju se programi „Matematička liga”, „Otvoreno ekipno natjecanje-festival matematike”, pripreme učenika za natjecanja „E-matematika” i „Pula+” u organizaciji Hrvatskog matematičkog društva - Podružnica Istra. Glazbenoj se školi sufinanciraju programi „osnove jazza” (učenje i upoznavanje sa jazzom - sadržajem koji nije zastupljen u programima glazbenih škola) i „istarska pučka glazbala” (individualni program učenja i stjecanja vještine sviranja na svim istarskim pučkim glazbalima - mala i velika roženica, vidalice, sopedica, mijeh, šurle i istarska tamburica).

Uz dobro organiziran sustav srednjih škola se na razini Grada Pule nude u okviru Pučkog otvorenog učilišta u Puli, mogućnosti doškoloovanja i prekvalifikacije kroz trogodišnje programe za stjecanje slijedećih profesija:

- Zaštitar osoba i imovine
- Prodavač
- Kuhar
- Konobar
- Vozač motornog vozila
- Četverogodišnje škole (doškoloavanje i prekvalifikacija)
- Hotelijersko-turistički tehničar
- Komercijalist
- Tehničar cestovnog prometa
- Tehničar zaštite osoba i imovine

Nameće se potreba da Pučko otvoreno učilište u Puli sustavno uskladuje gornje programe sa stvarnim potrebama tržišta rada u okviru ove jedinice lokalne samouprave, što nameće potrebu stalne komunikacije i uske suradnje sa gospodarstvom i upravom Pule.

Visoko obrazovanje i znanost u gradu Puli značajna je karika u vertikali obrazovanja, gdje djeluju i visokoškolske institucije, koje čine i znanstveni potencijal ove regije, a tu spadaju:⁵⁶

- **Sveučilište Jurja Dobrile**, koje je osnovano 2006. godine
- **Visoka tehnička škola – Politehnički studij**
- **Viša trenerska škola u Puli**
- **Veleučilište u Rijeci – Poslovni odjel – Odsjek Pula**

Osnivanje Sveučilišta u Puli⁵⁷ na početku XXI. stoljeća važan je dio preustroja visokoga školstva u Hrvatskoj. Prerastanje visokoškolskih institucija u samostalno sveučilište i njegovo ustrojavanje kao sveučilišta odjelskoga (departmanskog) tipa složen je pothvat. U promišljanju Sveučilišta u Puli važne su povijesne i kulturne pretpostavke višestoljetnoga položaja i razvoja Istre. Povijesno tradicijske, odgojnoobrazovne i druge pretpostavke kulturnoga razvoja važni su čimbenici za osnivanje Sveučilišta u Puli. Pedesetih godina XX. stoljeća bilo je jasno da će Istri trebati sve više obrazovanih ljudi, i to prvenstveno ekonomske i učiteljske struke. Odlučujući poticaj sazrijevanju takvoga stajališta dala su dva vodeća istarska intelektualca toga doba: dr. Mijo Mirković i prof. Tone Peruško.

Zahvaljujući Mirkovićevu zalaganju otvoren je prvi dvogodišnji visokoškolski studij ekonomije 1960./1961. (Viša ekonomska škola), a za otvaranje Pedagoške akademije u Puli 1961./1962. zaslužan je Peruško, koji je bio i njezinim ravnateljem. Viša ekonomska škola razvila se u Fakultet ekonomije i turizma "Dr. Mijo Mirković", a Pedagoška akademija u Filozofski fakultet u Puli i Visoku učiteljsku školu u Puli. Mirković je čak predlagao osnivanje Jadranskoga sveučilišta sa sjedištima pojedinih fakulteta u većim gradovima na obali. Otvaranje prvih dviju visokoškolskih ustanova u Istri početkom 60ih godina prošloga stoljeća bilo je logična posljedica promišljanja budućnosti Istre te se cijela koncepcija temeljila na dva, tada osnovna, pravca razvitka: na gospodarstvu i na obrazovanju.

U drugoj polovici XX. stoljeća taj se pravac razvitka nije radikalno promijenio: to su i dalje dva glavna pravca koja su se razgranala specijalizacijom u više smjerova. Studij ekonomije ne stvara više ekonomiste općega tipa, nego ima tri smjera: financije, marketing i turizam. Studij obrazovnih znanosti nije više sveden samo na učiteljski studij, koji je imao najdužu tradiciju, nego se u posljednje vrijeme javljaju novi studiji (hrvatski jezik i književnost, talijanski jezik i književnost, povijest, latinski jezik i rimska književnost) koji s jedne strane pokrivaju školske potrebe za nastavnicima, a s druge omogućuju i zapošljavanje u drugim djelatnostima. Preustroj visokoškolskih ustanova i otvaranje novih studija i smjerova dodatno će obogatiti mogućnosti visokoškolskoga obrazovanja u Istri.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli osnovano je Zakonom o osnivanju Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli 29. rujna 2006. godine, a upisano u Registar Trgovačkoga suda u Pazinu 21. prosinca 2006. godine. Danas se na Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli studentima nude slijedeći odjeli:⁵⁸

- Odjel za ekonomiju i turizam "Dr. Mijo Mirković"
- Odjel za humanističke znanosti

⁵⁶ Pula – Wikipedija (<http://hr.wikipedia.org/wiki/Pula>)

⁵⁷ Preambula STATUT-a SVEUČILIŠTA JURJA DOBRILE U PULI, Pula, srpanj 2007. (preuzeto sa: http://www.efpu.hr/fileadmin/dokumenti/Vazni_dokumenti/StatutSveuciliste.pdf)

⁵⁸ <http://www.efpu.hr>

- Odjel za glazbu
- Odjel za studij na talijanskom jeziku
- Odjel za obrazovanje učitelja i odgajatelja

Najdužu tradiciju ima Odjel za ekonomiju i turizam „Dr. Mijo Mirković”, koji je ranije djelovao kao Fakultet ekonomije i turizma «Dr. Mijo Mirković» Pula. Svi programi ovog Odjela su od akademske godine 2005./2006. usklađeni s europskim standardima i bolonjskim procesom. Na ovom se Odjelu izvodi dvogodišnji stručni, trogodišni preddiplomski i dvogodišnji diplomski studiji sljedećih smjerova:

- Ekonomija
- Financije, računovodstvo i revizija
- Management i poduzetništvo
- Marketinško upravljanje
- Poslovna informatika
- Turizam.

Sveučilište se financira iz državnog proračuna i vlastitih prihoda, a u okviru proračuna Grada Pule se izdvajaju financijska sredstava za stipendiranje studenata sukladno Pravilniku za dodjelu stipendije izvršnim studentima i Pravilniku o izmjenama i dopunama Pravilnika za dodjelu stipendije izvršnim studentima. Također se Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli - Odjelu za obrazovanje učitelja i odgojitelja sufinancira održavanje Međunarodnog znanstvenog i stručnog skupa «Dani Mate Demarina» u dijelu koji se odnosi na tiskanje Monografije radova na temu «Škola po mjeri».⁵⁹

Visoka tehnička škola u Puli – Politehnički studij⁶⁰ osnovana je 2000. godine od strane Istarske županije sa svrhom obrazovanja stručnjaka za stručni profesionalni rad prema standardima globaliziranog svijeta i zahtjevima na otvorenom tržištu. Navedeno obrazovanje provodi se objedinjavajući znanja iz područja tehnike, poslovne ekonomike, menadžmenta, informatike i društvenih znanosti. Budući je to stručni studij, pored osnovne djelatnosti obrazovanja, provodi i dodatne projekte i programe osposobljavanja usmjerene prema gospodarstvu. Ova visokoškolska institucija nudi i izvođenje kratkih seminara u okviru sustava cjeloživotnog učenja (tečajevi komunikacije). Pokretanjem CISCO akademije mrežnih tehnologija, omogućeno je da se na području Istre izvode međunarodno priznati programi primjene i razvoja informacijsko-komunikacijskih tehnologija, kao najvećeg pokretača ekonomskog razvoja, jer je upravo informacijska infrastruktura bitan preduvjet za uključenje grada Pule u globalnu ekonomiju.

Na Visokoj tehničkoj školi u Puli - Politehnički studij Grad Pula financira «polivalentno obrazovanje koje gospodarstvu i društvu stvara stručnjake sa potrebnim izlaznim kompetencijama u stvaranju i dizajniranju proizvoda, zapošljavanje i angažiranje nastavnika sa međunarodnim referencama i prepoznatljivim rezultatima u praksi i na tržištu»⁶¹.

⁵⁹ Prema Program javnih potreba Upravnog odjela za odgoj, obrazovanje, sport i tehničku kulturu Grada Pule U 2009. Godini, Prihvaćen: Klasa: 023-01/08-01/1473; Urbroj:2168/01-05-01-0291-08-3 od 03. prosinca 2008. str. 4/5

⁶⁰ <http://www.istra-istria.hr/index.php?id=2411>

⁶¹ Prema Program javnih potreba Upravnog odjela za odgoj, obrazovanje, sport i tehničku kulturu Grada Pule U 2009. Godini, Prihvaćen: Klasa: 023-01/08-01/1473; Urbroj:2168/01-05-01-0291-08-3 od 03. prosinca 2008. str. 5

Viša trenerska škola u Puli⁶² je stručni studij koji se izvodi kao izvanredni veleučilišni studij (viša trenerska škola) za obrazovanje sportskih trenera koje provodi Kineziološki fakultet iz Zagreba. Studij traje 3 godine (6 semestara) a po završetku studija dobiva se zvanje višeg sportskog trenera (stručni prvostupnik - ekvivalent višoj stručnoj spremi - 180 ECTS bodova). Mogu ga upisati svi građani Hrvatske sa završenim srednjoškolskim obrazovanjem u trajanju od 3 ili 4 godine te položenim razredbenim ispitom. Kao logičan nastavak stručnog studija za izobrazbu trenera nudi se i specijalistički diplomski stručni studij za izobrazbu trenera specijalista.

Veleučilište u Rijeci⁶³, djeluje na području tri županije (Primorsko-goranskoj, Istarskoj i Ličko-senjskoj), s ciljem izobrazbe stručnjaka usmjerenih prvenstveno na praksu, a s ciljem samostalne primjene stručnih i znanstvenih metoda specifičnih za pojedino područje izobrazbe (za trgovačka društva, tijela uprave, ostale institucije), pa su u tu svrhu ustrojene nastavni programi, koji su usporedivi sa sličnima u Europi, posebice Njemačkoj, Austriji i Italiji. **Poslovni odjel u Puli** nudi obrazovne programe **Stručnog studija informatike**,⁶⁴ Veleučilište u Rijeci je donijelo Strategiju razvoja za razdoblje 2008. do 2013. godine, kojom su precizirani pravci razvoja i nositelji aktivnosti i mjera kao i dinamika izvršavanja predviđenih razvojnih aktivnosti. Za realizaciju programa Poslovnog odjela u Puli je osiguran prostor u Srednjoj ekonomskoj školi.

Predškolski odgoj⁶⁵ je definiran programom javnih potreba kojim se obuhvaćaju djeca s prebivalištem u gradu Puli a smještena u okviru mreže predškolskih ustanova na području Pule. Tu su uključene ustanove kojima je osnivač Grad Pula (Predškolska ustanova Dječji vrtići Pula i Predškolska ustanova Rin Tin Tin Pula, te ustanove predškolskog odgoja drugih osnivača). Osim povećanja broja skupina i djece u obuhvatu, Programom za 2009. g. predlaže se i povećanje sudjelovanja Proračuna u cijeni koštanja po djetetu. Grad Pula osigurava u svojim predškolskim ustanovama obuhvat od 58% djece predškolske dobi. Broj djece po skupinama (vrtićka skupina broji 24, a jaslička 17 djece) usklađen je s važećim odredbama Odluke o elementima standarda društvene brige o djeci predškolske dobi.

Predškolska ustanova „Dječji vrtići Pula” ima tri organizacijske jedinice (OJ Monte Zaro, OJ Centar i OJ Veruda) koji nude primarni program i različite dodatne programe za djecu jasličkog i vrtićkog uzrasta (57 odgojnih skupina - 1.216 djece). Druga odgojna ustanova je PU-IP - Rin Tin Tin kojom je obuhvaćeno 180-toro djece smještene u 2 jasličke i 6 vrtićkih skupina (30 djece u jaslicama i 150 u vrtiću). Grad Pula već duži niz godina sufinancira boravak djece s prebivalištem na području Pule, a koja su smještena u ustanovama predškolskog odgoja drugih osnivača na području grada i njihov se broj kontinuirano povećava. U Puli su ovom mrežom obuhvaćene 22 ustanove sa ukupno 34 odgojne skupine (19 vrtića i 15 jaslica) i približno 717 djece (464 djece u vrtiću, 253 u jaslicama).

Grad sustavno ulaže u povećanje standarda u predškolskom odgoju, ali ostvaruje i dio vlastitih prihoda i to od:

⁶² [http://www.istra-sport.hr/index.php?id=12&no_cache=1&tx_ttnews\[tt_news\]=57&tx_ttnews\[backPid\]=2;](http://www.istra-sport.hr/index.php?id=12&no_cache=1&tx_ttnews[tt_news]=57&tx_ttnews[backPid]=2;)

<http://www.istra-sport.hr/index.php?id=37>

⁶³ <http://www.veleri.hr/?q=veleuciliste>

⁶⁴ Izvor: http://www.veleri.hr/files/datoteke/raspored/ispiti/poslovni/ispiti_pula.pdf

⁶⁵ Prema Program javnih potreba Upravnog odjela za odgoj, obrazovanje, sport i tehničku kulturu Grada Pule U 2009. Godini, Prihvaćen: Klasa: 023-01/08-01/1473; Urbroj: 2168/01-05-01-0291-08-3 od 03. prosinca 2008. str. 5/6/7

- od participacije roditelja,
- iz socijalnog programa Grada Pule za određene kategorije korisnika
- od drugih jedinica lokalne samouprave čija su djeca polaznici Ustanove,
- od organiziranja kraćih programa koje posebno financiraju roditelji
- od nadležnog Ministarstva - za provođenje programa male škole i to za programe za darovitu djecu i programe za djecu s posebnim potrebama.

Ekonomska cijena smještaja djece u vrtić iznosi 2.364,60 kn, Grad Pula sudjeluje sa 67% (1.585,00 kn), a ostalo podmiruju roditelji ili se ostvaruje iz socijalnog programa. Pored navedenog Grad Pula ulaže i u usklađenje predškolskog odgoja s pedagoškim standardima (izrada stručne studije reorganizacije javnih gradskih ustanova predškolskog odgoja u cilju njihove optimalizacije veličine i funkcionalnosti sukladno novim pedagoškim standardima), priprema i realizira investicijska ulaganja u ustanove predškolskog odgoja, za koje osigurava lokaciju i uvjete funkcioniranja.

Šest-satni program sufinancira Grad zajedno s nadležnim Ministarstvom za provođenje programa za djecu nacionalnih manjina u vrtiću za djecu romske nacionalne zajednice, čiji je osnivač Udruga Roma. Posebna se pažnja polaže djeci predškolske dobi s teškoćama u razvoju. Za djecu koja pohađaju predškolske ustanove u drugim jedinicama lokalne samouprave, a prebivalište im je na području Pule, iz Gradskog proračuna sufinanciraju se program prema istim mjerilima kao za ustanove predškolskog odgoja drugih osnivača. Grad Pula nastoji kontinuirano pratiti novonastale promjene i prilagoditi programe stvarnim potrebama roditelja i djece, pa se konstantno bilježi porast interesa za korištenje usluga predškolskog odgoja i skrbi koje osigurava Grad Pula.

3.3.3.1.2. Sport i rekreacija u gradu Puli

Sport i rekreacija su veoma značajni za razvoj svake sredine, pa tako i za grad Pulu. Sportom se nazivaju fizičke aktivnosti kojima se građani Pule mogu baviti rekreacijski, amaterski i profesionalno. Pod tim se pojmom podrazumijevaju različite motoričke aktivnosti varijabilnog i dinamičkog karaktera u kojima na specifičan način dolazi do punog izražaja sposobnost, osobine i znanja pojedine osobe u treningu i natjecanju. Sport može biti vrhunski (selektivni) i masovni (neselektivni) a razlikuje se još profesionalni, amaterski, rekreacijski, školski i za osobe sa invaliditetom.

U pravilu se sportovi dijele na grupne (zajedničke) i samostalne (pojedinačne). Da bi se mogao donijeti sud o tome da li su iskorištene sve mogućnosti razvoja sporta u Pula, potrebno je sagledati sve potencijalne oblike sporta i mogućnosti njegova organiziranja na ovim prostorima, a kako postoje brojne podjele sportova, u nastavku se prezentira jedna od mogućih:⁶⁶

- **Atletika** (bacačke discipline – disk / koplje / kugla / kladivo, trkačke discipline – sprint / srednje pruge / duge pruge / visoke i niske prepone / štafete; skokovi – u vis / u dalj / troskok / motka, višeboj)
- **Ekipni sportovi s loptom** (američki nogomet / australski nogomet / fistball / kanadski nogomet / američki nogomet / keltski nogomet / košarka / korfbal / mali

⁶⁶ <http://hr.wikipedia.org/wiki/Sport>

- nogomet / netball / nogomet / odbojka / odbojka na pijesku / ragbi / rukomet / rukomet na pijesku / vaterpolo / streetball)
- **Sportovi u kojima se loptica udara reketom** (badminton / stolni tenis / skvoš / tenis)
 - Sportovi u kojima se loptica udara palicom ili batom (bendi / bandy / baseball / golf / dvoranski hokej / hokej na travi / hokej na koturaljkama / hurling / inline hokej / kriket / lacrosse / polo / skater hokej / softbol / ulični hokej)
 - **Biciklizam** (cestovni biciklizam / ciklokros / biciklizam na pisti / brdski biciklizam)
 - **Gimnastika** (aerobika / ritmička gimnastika / opća gimnastika / športska gimnastika / športska akrobatika / trampolin / ples)
 - **Sportovi snage** (body building / dizanje utega)
 - **Sportovi preciznosti** (bilijar / snooker / boćanje / golf / kuglanje / streličarstvo / streljaštvo / pikado)
 - **Vodeni sportovi** (jedrenje / kajak i kanu na mirnim vodama / kajak i kanu na divljim vodama / orijentacijsko ronjenje / plivanje / sinkronizirano plivanje / vaterpolo / veslanje / skokovi u vodu)
 - **Sportovi na snijegu i ledu** (alpsko skijanje, bob, brzo klizanje, brzo klizanje na kratkim stazama - short track / curling / hokej na ledu / nordijska kombinacija / nordijsko skijanje / sanjkanje / skeleton / skijaški skokovi / snowboarding / umjetničko klizanje)
 - **Sportovi s više disciplina** (biatlon / moderni petoboj / triatlon)
 - **Borilački sportovi i vještine** (aikido / arnis / capoeira / boks / brazilski Jiu-jitsu / hrvanje / judo / ju-jutsu / karate / kendo / kempo / kickboxing / krav maga / kungFu / mačevanje)
 - **Mješovite borilačke vještine** (MMA - mixed martial arts / ultimate fighting / free-fight / ninjutsu / taekwondo / tai chi chuan / tajlandski boks -muay thai / savate boks)
 - **Loptački sportovi** (picigin / zoga falu)
 - **Moto-sportovi** (automobilizam / DTM / Formula 1 / karting / motociklizam / motokros / NASCAR / rally)
 - **Konjički sportovi** (kasačke utrke / konjičke utrke / preponsko jahanje / polo)
 - **Ekstremni sportovi** (alpinizam / base jumping / brdski biciklizam / bungee jumping / ekstremni biciklizam / ice climbing - penjanje po ledu / kitesurfing / padobranstvo – parachuting / paintball / paragliding / planinarenje / pustolovne utrke / rafting / ronjenje na dah / skateboarding / skijanje na vodi / slobodno penjanje - free climbing / športsko penjanje / trekking / zmajarenje)
 - **Misaone igre** (bridž / šah)
 - **Tradicionalni sportovi** (potezanje konopa / Sinjska alka / trka na prstenac / kamena s ramena / potezanje klipa)

Iz proračuna Grada Pule se osiguravaju sredstva za sportske programe i aktivnosti koje su od značaja za javne potrebe, no uz njih je potrebno sagledati i ostale sportske sadržaje, koji se financiraju iz drugih izvora, pa i one koji su značajni za razvoj turizma. Iz proračuna Grada Pule će se u 2009. godini izdvojiti 23.463.000,00 kuna i to za:⁶⁷

- poticanje i promicanje sporta kao osobne potrebe i djelatnosti,

⁶⁷ ZAKLJUČAK o usvajanju Programa javnih potreba Grada Pule za 2009. godinu, (<http://www.pula.hr/slikeid/Program>)

- provođenje sportskih aktivnosti djece, mladeži i studenata,
- djelovanje udruga, saveza i zajednice,
- priprema sportaša za domaća i međunarodna natjecanja,
- opća i posebna zdravstvena zaštita sportaša,
- zapošljavanje osoba za obavljanje stručnih poslova u sportu,
- sportsko rekreacijske aktivnosti građana,
- sportske aktivnosti osoba s teškoćama u razvoju i osoba sa invaliditetom,
- planiranje, izgradnja, održavanje i korištenje sportskih građevina značajnih za Pulu,
- provođenje i financiranje znanstvenih i razvojnih projekata, elaborata i studija u funkciji razvoja sporta.

Poticanje i promicanje sporta u gradu Puli se provodi kroz program javnih potreba u okviru **Saveza sportova Grada Pule**, koji predstavlja sportsku zajednicu pravnih osoba iz sustava sporta i drugih pravnih osoba čija je djelatnost značajna za sport i povezana je sa sportom. No, poseban se naglasak stavlja na poticanje sporta djece i mladeži u ustanovama odgoja i obrazovanja i to u okviru:

- sportskih programa **u osnovnim školama** (10 školskih sportskih društava)
- sportski programa **u srednjim školama** (10 školskih sportskih društava)

Programi koji se financijski podupiru u **osnovnim školama** za djevojčice i dječake od I - VIII razreda uključuju: mali nogomet, odbojka, košarka, rukomet, plivanje, veslanje, ritmičko sportske gimnastika, stolni tenis, gradski kros, šah i atletika, a u **srednjim školama** uglavnom gradska prvenstva u disciplinama: mali nogomet, odbojka, košarka, rukomet i stolni tenis. Pored toga postoje i programi **sportske škole**, koji se provode u 7 osnovnih škola (koje imaju prostorne uvjete) a za uzrast djece od 8 do 10 godina, koja nisu uključena u sportske klubove, u cilju stjecanja osnovnih znanja, vještina, navika i za prilagodbu novim motoričkim aktivnostima (odbojka za djevojčice, rukomet, košarka, te atletika za djevojčice i dječake). Time se kod mlađe djece stvaraju kvalitetni temelji motoričkih znanja i sposobnosti potrebnih za svladavanje kinezioloških aktivnosti, za kasnije uključivanje u sportske klubove. Na ovim iskustvima temelji se i ideja o organiziranju **ŠPORTSKOG ŠKOLSKOG SAVEZA**, u okviru kojeg će se organizirati školska natjecanja, a po uzoru na Rijeku, Zagreb, Osijek... Uz programe se financira i sportska oprema, kao i rekviziti.

Dječji ljetni kamp na Fratarskom otoku je primamljiv program sportsko edukativnog sadržaja za školsku djecu u dobi od 6 do 12 godina s područja grada Pule, koji se organizira za vrijeme ljetnog raspusta (10 radnih dana kroz 2 tjedna) i to u tri turnusa. Programski sadržaj dječjeg ljetnog kampa provodi Savez sportova Grada Pule u sportskim disciplinama: plivanje, mini vaterpolo, veslanje, jedrenje u jedrilici klase «Optimist», tehniku zarona u apnei, orijentaciju na moru i u prirodi, te sportske igre. Za realizaciju programa Grad Pula nabavlja sportsku opremu, rekvizite, te osigurava sigurnosne mjere za vrijeme djelovanja kampa, kao i uređenje dječjeg igrališta potrebnog za kvalitetniju realizaciju ljetnog sportskog programa.

Savez sportova Grada Pule temeljem Statuta i odredbi Zakona o športu⁶⁸ predlaže i provodi ostale programe sporta i rekreacije od značaja za Grad Pulu. Posebni je zadatak

⁶⁸ NN br. 71/2006.

Saveza sportova Grada Pule da skrbi o kategoriziranim i vrhunskim sportašima, te o njihovom sudjelovanju u stvaranju uvjeta za njihovu pripremu za olimpijske igre, svjetska i europska prvenstva, te druga međunarodna natjecanja, što uključuje provođenje mjera zdravstvene zaštite sportaša, brigu o namjenskom korištenju sportskih objekata i aktivan doprinos u proširenju kapaciteta i sadržaja, kao i sustavnu brigu za unapređenje stupnja obrazovanja i kompetencija osoba zaduženih za realizaciju ove značajne društvene zadaće.

Zadaća je stručne službe Saveza sportova grada Pule usklađivanje aktivnosti svih sportskih udruga članica Saveza na području grada Pule, te vođenje financijsko - računovodstvenih i administrativno - tehničkih poslova za udružene članice⁶⁹, a financijska se potpora osigurava sukladno važećem Pravilniku o uvjetima i kriterijima za sufinanciranje programa sportskih udruga grada Pule, koje se razvrstavaju sukladno postignutom stupnju kvalitete u prethodnoj natjecateljskoj godini, i to u sljedeće skupine:⁷⁰

- **I skupinu sportova** čine oni koji su u prethodnoj natjecateljskoj godini ostvarili najbolje rezultata, stoga su od posebnog značaja za Pulu. U okviru ove skupine obuhvaćeno je 1212 sportaša svih dobnih skupina, u radu im pomažu 54 trenera, a tu spadaju:
 - sportske udruge za sporove atletike, jedrenje, košarke, nogometa, odbojke, rukometa i veslanja
 - sportske udruge ženskog sporta
 - sportske udruge koje se natječu na gradskoj, županijskoj, međuzupanijskoj i državnoj razini, a osvojile su jedno od mjesta s kojim se stječe III kategorija sportaša razvrstanih u I. grupu sportova

U Puli se u ovu skupinu uvrštava: Nogometni klub "ISTRA 1961", Stolnoteniski klub "ARENA", Boksачki klub "PULA", Šahovski klub "PULA", Triatlon klub "PULA", Jedriličarski klub "ULJANIK-PLOVIDBA", Košarkaški klub "PULA 1981", Plivački klub "ARENA", Ženski košarkaški klub "PULA", Judo klub "ISTARSKI BORAC", Veslački klub "ISTRA", Stolnoteniski klub "PULA", Atletski klub "ISTRA", Muški rukometni klub "ARENA", Odbojkaški klub "OTP BANKA" i Ženski rukometni klub "ARENA".

- **II. skupinu sportova** čine sportske udruge koje se natječu u jedinstvenim drugim ligama na području cijele Republike Hrvatske i sportske udruge u sportskim granama: atletika, jedrenje, košarka, nogomet, odbojka, rukomet, veslanje i sportske udruge ženskog sporta, sa ostvarenim natjecanjima na županijskoj i državnoj razini, a tu spada Golf klub "PULA", Centar borilačkih sportova "PULA", KSRG "Gazela", Ženski stolnoteniski klub "PULA", Kickboxing klub "PLANET SPORT", Hrvatski auto klub "PULA-ROVINJ", Judo klub "PULA FIT", Biciklistički klub "PULA", Bočarski klub "PULA", Plivački klub "PULA", Hrvачki klub "ISTARSKI BORAC", Košarkaški klub "STOJA", Jedriličarski klub "VEGA", Ženski odbojkaški klub "VELI VRH", Vaterpolo klub "PULA", Nogometni klub "ISTRA".

⁶⁹ Uz materijalne troškove se kao posebna stavka planira obilježavanje dana sportaša godine, prijemi sportaša za ostvarena vrhunska sportska dostignuća tijekom godine, pokloni, plakate, nagrade, obvezna zdravstvena zaštita sportaša i sl.

⁷⁰ ZAKLJUČAK o usvajanju Program javnih potreba iz djelokruga Upravnog odjela za odgoj, obrazovanje, sport i tehničku kulturu Grada Pule u 2009. godini Klasa: 023-01/08-01/1473 Urbroj:2168/01-05-01-0291-08-3 Pula, 03. prosinca 2008. str.12-18

- **III. skupinu sportova** čine udruge koje nisu razvrstane u I. i II. skupinu a uključuju najšire osnove sporta u sustavu natjecanja i natječu se najmanje u Županijskoj ligi, a tu spada Streljački klub "ULJANIK", Boćarski klub "CEMENT", Boćarski klub "SLOGA", Boćarski klub "PULAPROMET", Boćarski klub "VERUDA", Karate klub "Lav", Biljarski klub "PULA", Teniski klub "PULA 3000", Šah klub "ULJANIK", Streljački klub "CENTAR", Karate klub "ISTRA", Planinarsko društvo "GLAS ISTRE", Kickboxing klub "FUTURA", Boćarski klub "ARENATURIST", Sportski klub "Balena", Centar podvodnih aktivnosti "PULA", Boćarski klub "ŠTINJAN", Boćarski klub "ULJANIK", Teniski klub "ULJANIK", Klub podvodnih aktivnosti "ULJANIK", Karate klub "PULA", Sportsko penjački klub „Onsight“, Bridž klub "JURICA TOMLJANOVIĆ", Koturaljkaški klub "ULJANIK", Klub sportskog ribolova "ULJANIK", Taekwon-do klub "FUTURA", Kuglački klub "Hrvatski BRANITELJ", Kuglački klub "ULJANIK", Kuglački klub "ELEKTROISTRA", Taekwon-do klub "ISTRA", Pomorsko sp. ribolovno društvo "Delfin", Kickboxing klub "LAV", Vaterpolo klub „Arsenal“, Nogometni klub "ŠTINJAN", Nogometni klub "PULA-ICI", Nogometni klub "VELI VRH".

Tradicionalni i međunarodni programi se održavaju svake godine, a vezani su uz obilježavanje državnih praznika, promidžbe grada i sporta. U tu skupinu će se u 2009. godini uvrstiti 30. Maraton Stoja-Valsaline, Boćarski turnir mladih 2009., Boksачki turnir „Arena cup 2009.“, Atletska utrka „Vivicitta 2009.“, Veslačka regata 2009., Šah „Open 2009.“, Jedrenje „Istarska regata 2009.“, Jedrenje Memorijal Kap.M. Marinovića 2009., Jedrenje „Sveti Nikola 2009.“, Biciklizam „Trka kroz Istru 2009.“, Pulski duatlon 2009., Auto nagrada Grada Pule 2009., Rukometni turnir „Croatia cup 2009.“, SP u rukometu 2009., Košarkaški turnir „Joža Sever 2009.“, 56. Kvarnerska nogometna rivijera, 50. Godina Hrvackog kluba „I.Borac“, 30. Godina Plivačkog kluba „Pula“, Obilježavanje zaštitnika grada Pule sv.Toma Koturaljkanje „Amfora 2009.“ i Gimnastički turnir mladih 2009.

Sportsko rekreacijske aktivnosti građani realiziraju u okviru sportskih udruga objedinjenih u Savez za sportsku rekreaciju „**Sport za sve**“. Za realizaciju programa, Grad Pula sufinancira nagrade i priznanja, mjerenja krvnog tlaka i šećera na terenu, održavanje staza za pješačenje, te naknade voditelja. Sufinancira se i dio troškova organizacije sportsko-rekreativnih natjecanja koje provodi Savez i to kroz sekcije nogometa, košarke, odbojke, boćanja i tenisa. Organiziraju se i dvije manifestacije biciklijada. Podržavaju se i sportske aktivnosti osoba s invaliditetom, koji se kategoriziraju sukladno kriterijima Hrvatskog paraolimpijskog odbora, uključuju 62 aktivna sportaša i angažiraju 7 trenera, a tu spada Atletski klub "ISTRA"- tjelesni invalidi, Sportsko društvo «Paraplegičar», Sportsko društvo gluhih "PULA" i Sportsko društvo slijepih "UČKA".

Javna ustanova Pula Sport osnovana je radi pružanja rekreacijskih, kulturnih i sportskih usluga, izgradnja, upravljanje i korištenje sportskih objekata, te obavljanje ostalih sportskih i rekreacijskih usluga u objektima Dom Braće Ribar, Sportski centar Mirna, Dom sportova, Gradski stadion Aldo Drozina, Nogometno igralište Štinjan, Nogometno igralište Veli Vrh i u Prostoru Šahovskog kluba Pula.

Uljanik Standard d.o.o. je dat na upravljanje nogometni stadion sa pomoćnim terenom, dvorana za boćanje i vanjsko tenis igralište, a Grad Pula pokriva dio ukupnih troškova potrebnih za održavanje objekata. **Javna ustanova Pula Sport i Uljanik Standard d.o.o.** dužni su u objektima obavljati primarno sportsku djelatnost. **Plivački klubovi** Pula,

Arena, Balena, Vaterpolo klub Pula i Triatlon klub Pula, koriste bazen MUP-a u Valbandonu, dok Vaterpolo klub „Arsenal“, Plivački klub „Arena“ i Triatlon klub „Pula“ koriste bazen u hotelu „Belvedere“ u Medulinu uz dogovorenu naknadu. Korištenje **prostora «Karlo Rojc»** moguće je uz naknadu za uporabnike od posebnog interesa za Grad Pulu u području spota.

Razvojni projekti u sportu uključuju izradu jedinstvene baze podataka i informacija. Naime, u cilju što boljeg informiranja građana o djelovanju sportskih udruga, te o mogućnostima bavljenja sportsko-rekreacijskim sadržajima, postignutim rezultatima i raspoloživim sportsko-rekreacijskim prostorima i uvjetima, potrebno je izgraditi integralni informacijski sustav (baza podataka svih sportskih objekata i igrališta u gradu Puli), te umrežiti klubove prve skupine sa Savezom sportova Grada i odjelom za sport Grada Pule a kako bi sve navedeno na unificirani način bilo dostupno na WEB stranici «pula.hr».

U tu svrhu je potrebno sustavno provoditi edukaciju članova udruga za rad na računalu i ažuriranje podataka u jedinstvenu bazu podataka. U bazi podataka treba osigurati pohranjivanje svih relevantnih tekstova, slika i video zapisa iz sportske povijesti grada Pule, kao pretpostavku i izvor istraživanja povijesti sporta na ovim prostorima. Novim investicijskim ulaganjima treba osigurati i bolje uvjete za bavljenje sportom i sportskom rekreacijom na svim razinama.

3.3.3.1.3. Sustav tehničke kulture u gradu Puli

Tehnička kultura je u gradu Puli prvenstveno obilježena djelovanjem **Zajednice tehničke kulture**, čiji je zadatak brinuti se o ostvarivanju zajedničkih potreba u ovoj oblasti, kroz usklađivanje aktivnosti svih njenih članica. Naglasak je i na opremanju specijaliziranih kabineta za robotiku, auto modelarstvo, jedriličarstvo, raketarstvo, zrakoplovstvo, izradi lokalne mreže i sl., što sve doprinosi kvaliteti projekata koji se pod koordinacijom Zajednice izvode.

U Gradu Puli djeluje i **društvo inovatora Pula**, kojima se iz proračuna financira održavanje informatičke opreme, organizacija i sudjelovanje u TV i radio emisijama, pisanja i objavljivanje priloga o inovacijama i autorima, te pomiruju troškovi animiranja izlagača za sudjelovanje na domaćim i međunarodnim izložbama, kao i sudjelovanje na stručnim skupovima i izložbama inovacija.

Astronomsko društvo Istra namjerava u 2009. godini nastaviti s predavanjima o povijesti Zvezdarnice i svemiru općenito, promatranja meteora, izradu plimne krivulje za „Glas Istre“ i slične projekte, kojima se doprinosi popularizaciji astronomije i ostalih srodnih prirodnih znanosti, što uključuje i primijenjenu informatiku. Korisnici su članovi društva i ostali zainteresirani posjetitelji, prvenstveno djeca iz vrtića i škola, udruge, ekskurzije, građani i ostala zainteresirana javnost.

Auto klub Pula – Rovinj u područje svog djelovanja uključuje i aktivnosti tehničke kulture, koje realizira u radu s mladima u školama i sekcijama Kluba.

Foto klubu Pula se iz proračuna Grada Pule financiraju programi koje nudi u području organizacije foto tečajeva prvog i višeg stupnja za članove kluba, mjesečne projekcije i

prezentacije fotografija članova kluba i gostiju, organizira predavanja sa gostima predavačima o modnoj, sportskoj, reklamnoj i ostalim vrstama fotografiranja i rada, organizira godišnje izložbe digitalne i analogne fotografije kluba, omogućava sudjelovanje na državnim i međunarodnim izložbama i natjecanjima, kotizacije, troškovi materijala i oprema za izradu fotografija, praktični rad na terenu, te ostvarivanje suradnje sa drugim foto klubovima i udrugama sa ciljem razmjene iskustava i promicanja umjetničke fotografije.

Centru za podvodne aktivnosti Pula se financijski podupiru aktivnosti, koje planira realizirati kroz programe obuke školske populacije za ronilačku kategoriju R1. Nudi i obvezatne seminare za usavršavanje i stjecanje viših ronilačkih kategorija a u cilju stjecanja uvjeta za napredovanje u ronilačkim kvalifikacijama (R2* i R3*) po programu CMAS/HRS za R2* i R3*.. Nadoknađuju se klupske koncesije i licence, klupsko zdravstveno i osiguranje «Dan Europe». Provodi i edukaciju mladih za zbrinjavanju otpada i razvoj eko-kulture, ali i organizira uklanjanje otpada sa morskog dna i druge ekološke akcije u podmorju. Na ove se nadovezuju i programi stožnog ronjenja i eko- akcije u akvatoriju Grada Pule, uz organizaciju tečajeva za ronjenje 1., 2., i 3. zvjezdice, koje provodi **klub podvodnih aktivnosti Uljanik**.

Radio klubu Arena – Pula se sufinancira nabavka opreme (prijenosno računalo, antene te ostali materijal potreban za funkcioniranje kluba), te programi sekcije za amatersku radio goniometriju i orijentaciju

Klub maketara Pula – 2004. se u svom radu bavi osposobljavanjem za stjecanje tehničkih znanja i vještina na području plastičnog maketarstva, te organizira izložbe, pa mu se financira nabava materijala, sudjelovanje i organiziranje međuklupskih takmičenja u juniorskoj i seniorskoj konkurenciji. **Aero klubu «Kрила Istre» Pula** se financira program (padobranska obuka, ispiti, osiguranje polaznika i opreme), oprema i rekviziti

Radionice programiranja i pripreme za natjecanja "Znanost mladima" odvijaju se tijekom cijele školske godine u programskim jezicima koji se inače koriste u školama, na način da se pripremaju nadareni učenici za gradska, županijska i državna natjecanja iz informatike.

3.3.3.2. Sustav socijalne skrbi i zdravstva

Upravni odjel za socijalnu skrb i zdravstvo Grada Pule⁷¹ obavlja poslove iz samoupravnog djelokruga Grada Pule, a radi zadovoljavanja lokalnih potreba stanovništva u oblastima socijalne skrbi i zdravstva, kroz koordinaciju sa svim subjektima (udrugama i ustanovama), a s ciljem što kvalitetnijeg zadovoljavanja javnih potreba građana i uz što racionalnije korištenje proračunskih sredstava u provedbi programa a sukladno važećim propisima. Za Program javnih potreba iz djelokruga Upravnog odjela za socijalnu skrb i zdravstvo Grada Pule u 2009. godini je u Proračunu Grada Pule predviđeno 22.151.274,00 kuna, što čini 4,4% ukupnog proračuna. od čega se planira za realizaciju programa javne uprave i administracije 1.618.000,00 kuna (7,3%), za programe socijalne skrbi 16.741.800,000 kuna (75,6%) i za zdravstvene programe 3.791.474,00 kuna (17,1%). Ciljni

⁷¹ ZAKLJUČAK o usvajanju Programa javnih potreba iz djelokruga Upravnog odjela za socijalnu skrb i zdravstvo Grada Pule za 2009. godinu, Klasa: 023-01/08-01/1451, Urbroj:2168/01-06-01-0342-08-4, Pula, 03. prosinca 2008.

programi koji se financiraju iz ovih sredstava, sagledati će se pojedinačno za područje socijalne skrbi i zdravstva.

Sustav socijalne skrbi obilježen je rješavanjem problema nezaposlenosti, siromaštva i ekonomske nesigurnosti. To je i inače od izuzetnog značenja za svako društvo, pa su neophodni programi, projekti ili akcijski planovi, koji jedinicu lokalne samouprave usmjeravaju na sustavno djelovanje u pravcu poboljšanja ekonomskog i socijalnog položaja sviju, a posebno siromašnih i socijalno ugroženih građana. To se prvenstveno odnosi na izbor i provođenje sustava mjera od nacionalne do lokalne razine, kojima se osigurava poboljšanje pojedinaca i određenih ciljnih skupina u društvu. Socijalnim programom se određuje što, kada, tko i kako može koristiti sredstva proračuna namijenjena određenim socijalnim programima.

Lokalna samouprava mora slijediti temeljna načela definirana na nacionalnom planu, koje predstavlja «pravedna, mudra, efikasna i ekonomična država, koja omogućava najbrži ekonomski i socijalni razvoj, povećava ekonomsku sigurnost, zadovoljstvo i sreću građana»⁷². Područje socijalne skrbi pretežito je u nadležnosti države i u Republici Hrvatskoj se regulira odredbama Zakonom o socijalnoj skrbi⁷³ koji predviđa organiziranje financiranja tih potreba na tri razine (državnoj, regionalnoj i lokalnoj), što znači da se određeno težište stavlja u zadatak Grada Pule, kao lokalne samouprave.

Na ovim polazištima je donesen i socijalni program u kojem se osiguravaju sredstava kojima se potiče međusobna suradnja organa lokalne samouprave sa gospodarstvom i građanima, kako bi se zajednički usmjerili na smanjenje nejednakosti i ekonomske nesigurnosti na lokalnoj razini, a što znači da te potrebe treba prepoznati i na optimalan način zadovoljiti. Socijalnim programom Grada Pule su obuhvaćene slijedeće skupine aktivnosti:⁷⁴

- I. Pomoć socijalno ugroženim kategorijama građana,
- II. Javne ustanove i udruge u socijalnoj skrbi,
- III. Čitaonica kluba umirovljenika Pula i
- IV. Dom za djecu, mladež i odrasle osobe sa cerebralnom paralizom i drugim posebnim potrebama.

I - prvu skupinu socijalnog programa čine pomoći socijalno ugroženim kategorijama građana, čime se na najneposredniji način djeluje u pravcu osiguranja socijalne sigurnosti građana, jer je usmjeren na suzbijanje siromaštva, socijalne ugroženosti i isključenosti. Namijenjen je najranjivijim socijalnim skupinama kojima se želi pomoći u podmiranju osnovnih životnih potreba (socijalno ugroženi, nemoćne osobe ili one koje uz pomoć članova svoje obitelji ne mogu zadovoljiti sve svoje potrebe), a što se javlja kao posljedica nepovoljnih osobnih, gospodarskih, socijalnih i drugih okolnosti. Slijedom odredbi zakonskih rješenja, jedinice lokalne samouprave dužne su u svom proračunu osigurati sredstva za podmirenje troškova stanovanja, ali mogu osigurati i sredstva za ostvarivanje drugih oblika skrbi ili više razine prava, pa se tako proširena prava prepoznaju u okviru Socijalnog

⁷² Imamović, D. (2005), 'Ka društvu bez siromaštva' - deset razloga za socijalni program, ALDI, Agencija za lokalne razvojne inicijative (http://www.aldi.ba/files/ALDI_Deset_razloga_za_program_ka_drustvu_bez_siromastva.pdf) str. 2

⁷³ NN 73/97, 27/01, 59/01 i 82/01, 103/03, 44/06 i 79/07

⁷⁴ ZAKLJUČAK o usvajanju Programa javnih potreba iz djelokruga Upravnog odjela za socijalnu skrb i zdravstvo Grada Pule za 2009. godinu, Klasa: 023-01/08-01/1451, Urbroj: 2168/01-06-01-0342-08-4, Pula, 03. prosinca 2008. str. 2

programa Grada Pule, koji se temelji na većem broju posebnih Odluka, temeljem kojih se osigurava dopunska materijalna zaštita, pomoći ili potpore za:⁷⁵

II - u drugu skupinu spadaju aktivnosti koje se iz proračuna Grada Pule podmiruju za **javne ustanove ali i za udruge socijalne skrbi**, a to su prvenstveno troškovi tekućeg i investicijskog održavanja, djelovanje «vijeća za socijalnu politiku», za tekuće pomoći unutar opće države, djelovanje doma za stare i nemoćne osobe «Alfredo Štiglić», za ustanove socijalnoj skrbi, za udruge u programu socijalne skrbi, za socijalno-zdravstvene akcije u mjesnim odborima i za nepredviđene intervencije u socijalnoj skrbi.

Ustanove socijalne skrbi u Puli djeluju u pravcu poboljšanja uvjeta u ostvarivanju programa te podižu razinu kvalitete skrbi za korisnike, a tu spada:

1. **Dom za psihički bolesne odrasle osobe "Vila Maria"** (osnovalo je Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, a osigurava smještaj za približno 200 osoba starije životne dobi, sa psihičkim i drugim smetnjama, kojima je neophodna češća usluga liječnika psihijatra i specijaliste fizikalne medicine, što ustanova u okviru redovne zdravstvene zaštite svojim štićenicima nije u mogućnosti osigurati pa se za navedene usluge osiguravaju dodatna sredstva)
2. **Centar za rehabilitaciju** (smještavaju se osobe s mentalnom retardacijom starije od 18 godina na stacionarni ili dnevni boravak a troškove smještaja snosi Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, a Grad Pula financira program radne okupacije, u cilju zaštite i unapređenja kvalitete življenja za približno 80 korisnika s posebnim potrebama)
3. **Dnevni centar za radnu terapiju i rehabilitaciju** (privatna ustanova socijalne skrbi u koju se na dnevni smještaj putem rješenja Centra za socijalnu skrb upućuju osobe sa mentalnom retardacijom, a troškove, temeljem sklopljenog ugovora, podmiruje Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, dok se sredstvima proračuna Grada Pule sufinanciraju rekreativno rehabilitacijskih aktivnosti za korisnike od 18 do 60 godina)
4. **Centar za rehabilitaciju «Down sindrom centar» Pula** (osnivač Udruga za zaštitu i promicanje prava bolesnika Pula s ciljem pružanja usluga smještaja, prehrane, njege i brige o zdravlju, usluga medicinske i psihosocijalne rehabilitacije, savjetodavnog rada za tjelesno ili mentalno oštećenu djecu i mladež s posebnim naglaskom na djecu i mladež s Down sindromom a nudi programe rane intervencije, kontinuirano provođenje rehabilitacijskih programa a s ciljem osamostaljenja tih osoba)
5. **Zaštitna radionica Tekop Nova** (osnivači su Grad Pula, Istarska županija i i Savez samostalnih sindikata Hrvatske, a zapošljava osobe s invaliditetom, a sufinanciraju se zaposlene osobe ostanu u radnom odnosu i da sukladno mogućnostima, privređuju za vlastitu egzistenciju)
6. **Obiteljski centar Istarske županije** (osnovana u 2007. godine od Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti za poslove savjetodavnog i preventivnog rada i za druge stručne poslove koji se odnose na obitelj, djecu i mladež i druge socijalno osjetljive skupine stanovništva. Grad Pula je ustupio prostor za rad te podržava edukativnih radionica za roditelje).

⁷⁵ Odluci o socijalnoj skrbi Grada Pule, Odluci o dopunskoj materijalnoj zaštiti vojnih i civilnih invalida rata i članova njihovih obitelji, Odluka o uvjetima i načinu sufinanciranja troškova prijevoza redovitih učenika srednjih škola sa sjedištem u Gradu Puli, Odluka – novčane pomoći za umirovljenike, Odluka o dodjeli novčanog poklona bona za novorođenčad s prebivalištem u Gradu Puli, Odluka o dodjeli mjesečnih pomoći korisnicima PZU-a s prebivalištem u Gradu Puli

Ostale udruge u programu socijalne skrbi prijavljuju svoje programe za financiranje javnih potreba iz područja zaštite osoba s invaliditetom, zaštite starijih osoba, zaštite djece i obitelji, kao i drugih potreba, za koje se osiguravaju određena sredstva u proračunu Grada Pule kao što su:

- Udruga slijepih Istarske Županije
- Udruga gluhih i nagluhih Istarske županije
- Udruga roditelja osoba s kombiniranim smetnjama u psihofizičkom razvoju IŽ-Pula
- Udruga civilnih invalida rata
- Društvo distrofičara
- Udruga invalida rada
- Udruga cerebralne paralize
- Društvo osoba s tjelesnim invaliditetom –Podružnica Grada Pule
- Udruga za pomoć osobama s mentalnom retardacijom IŽ – Pula
- Hrvatska udruga paraplegičara i tetraplegičara - Istarski ogranak
- Centar za inkluziju i podršku
- Sindikat umirovljenika Hrvatske - Podružnica Pula - volontarijat
- Udruga Klub 50 + Veli Vrh
- Hrvatski Crveni križ – Gradsko društvo Crvenog križa Pula.
- Humanitarna udruga Oaza
- Udruga udomitelja Istarske županije
- Udruga Suncokret
- Udruga za poticanje kreativnosti Merlin
- Udruga SOS telefon
- Sigurna kuća Istra
- Udruga za inicijative u socijalnoj politici
- Udruga za promicanje stvaralaštva Art studio
- Udruga roditelja osoba s kombiniranim smetnjama u psihofizičkom razvoju IŽ
- nabava vozila

Socijalno-zdravstvene akcije provode se i u mjesnim odborima (osnovni cilj programa je nastojanje da se najneposrednije u zajednici doprinosi rješavanju socijalnih i zdravstvenih problema građana. U tom smislu je potaknuto povezivanje predstavnika mjesnih odbora, volontera, te socijalne i zdravstvene struke - socijalne radnice i patronažne sestre. Formirane su Komisije ili su imenovani koordinatori zaduženi za provedbu u svim mjesnim odborima u Gradu Puli, uspostavljena je suradnja s Centrom za socijalnu skrb i Patronažnom službom a s naglaskom na edukaciju i jačanje suradnje predstavnika mjesnih odbora, formiranih komisija i stručnih djelatnika socijalne skrbi i zdravstva).

III - Čitaonica kluba umirovljenika Pula je otvorena u prosincu 2006. godine s ciljem da omogućava osobama treće životne dobi sastajanje, druženje i dobivanje znanja kroz kulturne sadržaje, zdravstvenu i informatičku edukaciju putem organiziranih radionica, predavanja, prezentacija, izložbi i sl. Program uključuje zabavne sadržaje, edukativne sadržaje informatičko tečajevi, likovne radionice i sl.), savjetodavnu službu (medicinsku, socijalnu, pravnu), dostupnost dnevnog tiska. Izdavanjem knjige o Čitaonici kluba umirovljenika Pula ukazat će se na probleme s kojima se susreće populacija treće životne dobi u zadovoljavanju svojih kulturnih potreba. Informatičkim opismenjavanjem koje bi obuhvatilo osnove obrade

teksta, interneta te elektroničke pošte zainteresirani članovi steći će nove kompetencije i uključivanje u današnju informatičku zajednicu.

IV - Dom za djecu, mladež i odrasle osobe sa cerebralnom paralizom i drugim posebnim potrebama je osnovala je 2000. godine, sa ciljem osiguranja boravka za djecu i mladež s cerebralnom paralizom koja se odvijala u udruzi Društva invalida cerebralne i dječje paralize Pula. Ustanova obavlja sljedeće djelatnosti iz oblasti socijalne skrbi: djelatnost dnevne brige za hendikepiranu djecu i mladež, djelatnost dnevne brige za odrasle osobe, rehabilitaciju i radnu okupaciju za djecu, mladež i odrasle osobe obuhvaćene programom ustanove, pružanje usluga povremenog boravka za djecu i mladež s tjelesnim ili mentalnim oštećenjem; te djelatnost predškolskog obrazovanja i to odgoj i obrazovanje djece predškolske dobi s cerebralnom paralizom, mentalnom retardacijom, udruženim smetnjama i drugim posebnim potrebama. U ustanovi se skrbi za približno 200 osoba s različitim smetnjama u razvoju, koje se prema dobi i dijagnozi uključuju u adekvatne programe. Djelatnost ustanove financira se iz proračuna gradova i općina osnivača na području Istarske županije, Proračuna Istarske županije, proračuna Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa za programe predškolskog odgoja i odgoja, proračuna Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi za programe socijalne skrbi, sufinanciranja od strane, roditelja korisnika usluga, te ostalih izvora u skladu sa važećom zakonskom regulativom.

Sustav zdravstvene zaštite grada Pule treba sagledati na polazištima općeg pristupa raščlambe zdravstvene djelatnosti. Za kvalitetu usluga u zdravstvu odgovorni su stručne i kompetentne osobe, koje imaju obrazovanje stečeno na medicinskom, stomatološkom ili farmaceutsko-biokemijskom fakultetu odn. višim i srednjim školama zdravstvenog usmjerenja. Važno je osigurati kvalitetu zdravstvene skrbi na svim razinama, a posebno kada se pojave zarazne bolesti, koje su predmet posebne društvene skrbi. Sustav zdravstvene zaštite grada Pule potrebno je sagledati s pozicija mogućnosti utjecaja gradske uprave i na organizaciju i standard pružanja svih vrsta usluga u primarnoj, sekundarnoj i tercijarnoj razini, iako se ista ostvaruje na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini kako slijedi:⁷⁶

- **na primarnoj razini** ona obuhvaća djelatnost opće medicine, školsku medicinu, higijensko-epidemiološku zaštitu, zubozdravstvenu zaštitu, hitnu medicinsku pomoć, medicinu rada, primarnu zaštitu žena i djece, patronažnu i ljekarničku djelatnost, a obavlja se u zdravstvenim ustanovama bez obzira na vrstu vlasništva, domovima zdravlja, ustanovama za hitnu medicinsku pomoć, ustanovama za zdravstvenu njegu u kući i ljekarnama te ordinacijama privatne prakse
- **na sekundarnoj razini** obuhvaća specijalističko-konzilijarnu zdravstvenu zaštitu te bolničku zdravstvenu zaštitu koja se provodi u općim i specijalnim bolnicama i lječilištima
- **na tercijarnoj razini** obuhvaća obavljanje najsloženijih oblika zdravstvene zaštite iz specijalističkih djelatnosti u kliničkim ustanovama i državnim zdravstvenim zavodima.

Primarnu razinu zdravstvene zaštite pružaju **domovi zdravlja**, kao ustanove opće medicine za izvanbolničko liječenje a mogu biti sa stacionarom i stomatološkom službom. Dom zdravlja Pula je izvorno osnovan kao poliklinika a danas djeluje kao samostalna ustanova primarne zdravstvene zaštite. Prema odluci Ministarstva zdravstva, Dom zdravlja

⁷⁶ Zdravstvena zaštita / Health Care, Državni zavod za statistiku RH, Statistički ljetopis 2006. /Statistical Yearbook, (http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/ljetopis/2006/29-Binder.pdf)

Pula zajedno sa domovima zdravlja ostalih gradova u Istri (Buzet, Labin, Pazin, Poreč, Rovinj i Umag) djeluje od 2004. godine u okviru organizacijskog ustroja jedinstvene ustanove Istarski domovi zdravlja⁷⁷. Domovi zdravlja imaju organiziranu mogućnost prijevoza bolesnika kojima je potrebna brza sekundarna ili tercijarna razina medicinske skrbi

Opća bolnica Pula je središnja i najveća zdravstvena ustanova u Istarskoj županiji, koja osigurava visoku kvalitetu sekundarne razine zdravstvene zaštite ali sa određenim poteškoćama jer djeluje na dvije lokacije i to prostoru stare lokacije i na prostoru bivše vojne bolnice (bivša mornarička bolnica), u koju su se 2000. godine nakon preuređenja preselili neki odjeli. U bolnici ima ukupno 600 postelja, zaposleno je više od 150 liječnika i 500 medicinskih sestara a gravitira joj više od 160 000 stanovnika⁷⁸. Pored navedenog se od zdravstvene ponude u gradu Puli⁷⁹ mogu se izdvojiti Istarski domovi zdravlja a u okviru koncepcije Zavoda za javno zdravstvo Istarske županije, ustanova za njegu u kući "Zlatne ruke", poliklinika za neurologiju, oftalmologiju, orl i internu medicinu "SALUS" Pula, poliklinika za radiologiju, internu medicinu, urologiju i ginekologiju "ARS medica" Pula, poliklinika za baromedicinu "OXY" Pula, poliklinika za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju "PEHAREC" Pula i drugo. U okviru zdravstvenog programa, koji se podupire iz proračuna Grada Pula treba izdvojiti:

I. Javnozdravstvene mjere i

II. Veterinarske mjere

I - Javnozdravstvene mjere uključuju obavljanje slijedećih aktivnosti:

- komunalne usluge (mjere dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije),
- opće mjere za sprječavanje zaraznih bolesti,
- tekuće pomoći unutar opće države - Zavod za javno zdravstvo Istarske županije
- tekuće pomoći unutar opće države - Istarski domovi zdravlja
- naknadu građanima kroz zdravstvene programe,
- udruge u zdravstvu,
- gradske zdravstvene programe unapređenje mentalnog zdravlja
- udruge - suzbijanje ovisnost, a rezervirana su i sredstava za nepredviđene intervencije u zdravstvu.

Grad Pula je sukladno zakonskim propisima obvezatan osigurati provođenje mjera **dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije (DDD)**, a kao mjera zaštite (opće, posebne, sigurnosne, protuepidemijske i ostale) od zaraznih bolesti, što uključuje provođenje i stručni nadzor. Opće mjere za **sprječavanje zaraznih bolesti** uključuju analize kvalitete prehrane i higijensko sanitarni nadzor

Tekuće pomoći unutar opće države ostvaruju se od Zavoda za javno zdravstvo Istarske Županije (Istarski Domovi Zdravlja) kroz službu za prevenciju bolesti ovisnosti, dodatni tim školske medicine sa savjetovaništem za učenike i studente na području grada Pule, hitnu medicinsku pomoć, program prva pomoć - edukacija učenika OŠ, školu odvikavanja od pušenja i školu zdrave i pravilne prehrane. **Naknada građanima kroz zdravstvene**

⁷⁷ <http://www.istrapedia.hr/hrv/590/domovi-zdravlja/istra-a-z/>

⁷⁸ <http://www.istrapedia.hr/hrv/263/bolnice/istra-a-z/>

⁷⁹ http://www.zzjziz.hr/uploads/media/2001_4.pdf

programe se ostvaruje kroz program preventivne mamografije i programe dodatne zdravstvene njege

Udruge u zdravstvu imaju financijsku potporu Grada Pule u području ranog otkrivanja i suzbijanja kroničnih nezaraznih bolesti (malignih bolesti, bolesti srca i krvožilnog sustava, duševnih i neuroloških bolesti), poboljšanja kvalitete življenja djece i osoba s posebnim potrebama izazvanih kroničnim nezaraznim bolestima (dijabetes, celijakija, multipla skleroza i dr.), poboljšanja zdravlja i kvalitete življenja ranjivih skupina (djece, trudnica i osoba starijih od 65 godina), a tu spadaju slijedeće udruge:

- Klub žena liječenih od karcinoma dojke GEA
- Liga protiv raka Pula
- Liga protiv raka - Program palijativna skrb
- Liga protiv raka – Program unapređenja mentalnog zdravlja bolesnika i njihovih obitelji od malignih bolesti
- Hrvatska donorska mreža
- Hrvatska liga protiv reumatizma
- Za bolji život reumatičara»
- Prevencija, rano otkrivanje i liječenje osteoporoze.
- Klub rekreativaca u prirodi «Istra», Pula KRUPP
- Udruga za promicanje amaterskog sporta-invalida UPAS
- Sportski klub «Breza»
- Društvo multiple skleroze Istarske županije
- Udruga za skrb oboljelih od celijakije Istarske županije
- Udruga «Philipos»
- Arena sport d.o.o.
- Zelena Istra – Istria Verde
- Udruga Roda
- Dijabetička udruga Istarske županije - Pula
- Udruga za zaštitu životinja Snoopy
- Udruga za Alzheimerovu bolest Istarske županije
- Udruga za promicanje i očuvanje zdravlja «Procvat zdravlja»
- Zdravstveno preventivne radionice – Čuvaj svoje srce
- Dopisni zdravstveni tečaj – Procvat zdravlja Istra
- Udruga obitelji osoba stradalih u prometu
- Sekunda koja mijenja život
- Psiho socijalne radionice za pomoć članovima obitelji osoba stradalih u prometu

Gradski zdravstveni programi su veoma učinkoviti, a tu prvenstveno spadaju slijedeći projekti njihove realizacije:

- Projekt «Pula zdravi grad»
- Preventivni psihosocijalni programi i programi unaprjeđenja mentalnog zdravlja
- Program Udruge «Odiseja» «Profesionalno ojačavanje škola – radionice za roditelje učenika osnovnih i srednjih škola»
- Program Strukovne škole «Seksualnost adolescenata»
- Program OB Pula «Unapređenje mentalnog zdravlja djece i adolescenata i njihovih obitelji»
- Program OB Pula «Savjetovalište za osobe izložene stresu na radnom mjestu»

- Program Udruge «Zum» «Bolje spriječiti nego liječiti»
- Program Udruge roditelja «Korak po korak» «CAP Child Assault Prevention – program prevencije zlostavljanja djece»

U strukturu udruga koje se bave **suzbijanjem ovisnosti spada** klub liječenih alkoholičara, udruga «Institut» u okviru koje se provode tri programa (U. P. E. usluga prevencija, edukacija, Ostavljeni III i mogu imati sebe), udruga za prevenciju, rehabilitaciju i resocijalizaciju ovisnika o drogama (UZPIRO – CRO Pula).

II - veterinarske mjere se vezuju uz uvjete i način držanja kućnih ljubimaca, način kontrole njihova razmnožavanja, uvjetima i načinu držanja vezanih pasa, te postupanju s napuštenim i izgubljenim životinjama, a uključuju aktivnosti koje se financiraju iz proračuna Grada Pula, a one su slijedeće:

1. organiziranje higijeničarske službe za sakupljanje s javnih površina životinjskih lešina radi njihovog uništavanja ili za prijevoz i uništavanje životinjskih lešina
2. obavljanje poslova skupljanja napuštenih i izgubljenih životinja te skrb putem higijenskog servisa/skloništa za životinje

Grad Pula osigurava provedbu veterinarskih mjera ugovorom sa pravnim subjektom koji je registriran za pružanje usluga higijeničarske službe te ima registriranu djelatnost higijenskog servisa, a u tu svrhu je osigurana lokacija servisa/skloništa Kaštjun za životinje na površini od 1000m². Navedeno zahtjeva brižno postupanje s nusproizvodima (profilaktička mjera usmjerena na otkrivanje, sprječavanje pojave, suzbijanje i iskorjenjivanje zaraznih i nametničkih bolesti ljudi i životinja i mjera veterinarske zaštite okoliša). Program “Mikročipiranje i sterilizacija kao mjera reguliranja populacije pasa i mačaka” osmišljen je zbog činjenice da u gradu Puli ima oko 5000 pasa (obveza vođenja upisnika cijepljenja pasa protiv bjesnoće) i 2-3 puta više mačaka o kojima veterinarske ambulante na području Pule sustavno vode brigu i dobivaju potporu iz proračuna.

3.3.3.3. Sustav brige o kulturnim dobrima grada Pule

Riječ kultura dolazi od latinske riječi «colere», što je značilo nastanjivati, uzgajati, štiti, štovati⁸⁰, a uključuje razumijevanje i primjenu kriterija za vrjednovanje ljudske djelatnosti. Kulturna dobra Pule su nastala kao rezultat bogatog povijesnog naslijeđa na razmeđu Mediterana i srednje Europe, obilježena su multikulturalnošću ljudi i jezika koji su se na ovom prostoru ispreplitali od antike do današnjice. Grad Pula obiluje prepoznatljivim duhovnim i materijalnim kulturnim dobrima koja oplemenjuju ove prostore, a predstavljaju društveno naslijeđe ove zajednice od značaja za oblikovanje načina mišljenja, djelovanja i odnosa pojedinaca i ciljnih skupina u odnosu na njihovu valorizaciju i zaštitu, pri čemu treba uvažavati odredbe većeg broja zakonskih i drugih propisa⁸¹.

⁸⁰ <http://hr.wikipedia.org/wiki/Kultura>

⁸¹ Zakonu o financiranju javnih potreba u kulturi (NN 47/90, 27/93), Zakonu o ustanovama (NN 76/93, 29/97, 47/99 i 35/08), Zakonu o upravljanju javnim ustanovama u kulturi (NN 96/01), Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN 69/99, 151/03 i 157/03), Posebnim zakonima koji uređuju pojedine djelatnosti kulture (Zakon o knjižnicama, Zakon o muzejima, Zakon o kazalištima, Zakon o kinematografiji), Zakonu o kulturnim vijećima (NN 48/04), Zakonu o udrugama (NN 88/01, 11/02)

Vrste kulturnih dobara pojedine jedinice lokalne samouprave i šire, definirane su Zakonom o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, način, mjere i aktivnosti očuvanja i provođenja zaštite, te prava i obveze vlasnika kao i obavljanje upravnih i inspeksijskih poslova su u nadležnosti vijeća za kulturna dobra, te mogućnosti ostvarivanja suradnje u financiranju zaštite i očuvanja kulturnih dobara na više hijerarhijskih razina. Prema odredbama ovog Zakona se kulturna dobra mogu sagledati kao:⁸²

- Pokretne i nepokretne stvari od umjetničkoga, povijesnoga, paleontološkoga, arheološkoga, antropološkog i znanstvenog značenja,
- Arheološka nalazišta i arheološke zone, krajolici i njihovi dijelovi koji svjedoče o čovjekovoj prisutnosti u prostoru, a imaju umjetničku, povijesnu i antropološku vrijednost,
- Nematerijalni oblici i pojave čovjekova duhovnog stvaralaštva u prošlosti kao i dokumentacija i bibliografska baština
- Zgrade, odnosno prostori u kojima se trajno čuvaju ili izlažu kulturna dobra i dokumentacija o njima.

Zaštita i očuvanje kulturnih dobara je od velikog značaja za očuvanje identiteta određene jedinice lokalne samouprave, njenog naroda, a ima i veliku turističku vrijednost, stoga se kulturna dobra moraju čuvati u neokrnjenom i izvornom stanju a treba i omogućiti njihovo sustavno prenošenje budućim naraštajima, što je u skladu s načelima održivog razvoja, koje slijedi Grad Pula kao jedinica lokalne samouprave. Stoga treba financijski poticati i stvarati klimu za opstanak kulturnih dobara i poduzimanje mjera za njihovo redovito održavanje, sprječavati bilo koji oblik ugrožavanja njihove vrijednosti i protupravnog postupanja i prometa kulturnim dobrima.

U prijedlogu Strategije kulturnog razvitka⁸³ grad Pula se percipira kao središte koje ima relativno razvijenu kulturnu infrastrukturu zbog koncentracije muzejsko-galerijskog prostora, velikog broja spomenika kulture, ponude kulturnih zbivanja, zbog velikog broja arheoloških lokaliteta, rimskog kazališta, amfiteatra, te vojnih kompleksa koje je potencijalno moguće uspješno staviti u funkciju kulturnog dobra. Značajno kulturno obilježje daju i ustanove koje dugo nude kulturne programe, poput Istarskog narodnog kazališta-Gradskog kazališta Pula, Povijesnog muzeja Istre, Arheološkog muzeja Istre, Sveučilišne i Gradske knjižnice i čitaonice, za koje se nameće potreba boljeg prilagođavanja suvremenim korisnicima kulturne ponude, ali i značajnije prionuti rješavanju prostornih i drugih neophodnih razvojnih uvjeta. Stoga se svake godine za program javnih potreba iz djelokruga Upravnog odjela za kulturu izdvajaju značajna sredstva a u 2009. godini ona iznose 27.207.000,00 kuna⁸⁴, što čini **5,4% ukupnog proračuna** Grada Pule, namjenski za:

- potrebe Upravnog odjela za kulturu 1.601.000,00 kuna i
- realizaciju programa javnih potreba u kulturi 25.606.000,00 kuna

⁸² Zakon o očuvanju i zaštiti kulturnih dobara, čl. 2, NN br. 69/99, 151/03 i 157/03

⁸³ Nefat, N., Benčić, N. (2009) Grad Pula – Strategija kulturnog razvoja (rukopis), str. 6

⁸⁴ ZAKLJUČAK o usvajanju Programa javnih potreba iz djelokruga Upravnog odjela za kulturu za 2009. godinu Klasa: 612-01/08-01/134, Urbroj: 2168/01-07-01-0004-08-21, Pula, 03. prosinca 2008.

U odabiru programa koji ulaze u sustav sufinanciranja putem proračuna grada aktivno sudjeluju Kulturna vijeća⁸⁵ a financiranje javnih potreba temelji se na elementima dobivenim obradom prijava na javni poziv. Iz proračuna Grada Pule i iz drugih izvora se financijski podupiru slijedeće aktivnosti u kulturi:

1. JAVNE USTANOVE ČIJI JE OSNIVAČ GRAD:

- Istarsko narodno kazalište - Gradsko kazalište Pula
- Gradska knjižnica i čitaonica Pula
- Javna ustanova Pula Film Festival

2. OSTALE USTANOVE U KULTURI:

- Povijesni muzej Istre
- Sveučilišna knjižnica
- Muzej suvremene umjetnosti Istre
- Arheološki muzej Istre

3. OSTALE DJELATNOSTI U KULTURI

- kulturni amaterizam
- scenski dramski i filmski programi
- likovni program
- programi muzejsko-galerijske djelatnosti
- književni i nakladnički programi i projekti
- glazbeni programi
- programi novih medijskih kultura i kulture mladih
- programi zaštite kulturnih dobara
- ljetni glazben-scenski programi (npr. u Areni, na ulicama i trgovima grada)
- funkcioniranje Centra Gradskih udruga (CGU) Rojc
- investicijski programi

Kulturna dobra su prvenstveno povijesna svjedočanstva, ali bi trebala biti i u funkciji dobrobiti svih građana grada Pule i šire zajednice, a ujedno i pretpostavka bolje turističke valorizacije i ekonomskog probitka ove jedinice lokalne samouprava (interes i potrebe pojedinca i opći interes). Ta pravila se jednako odnose na kulturnu i prirodnu baštinu, koje su temelj i identitet Pule u okviru smjernica Istarske županije (ROP), a s ciljem da se i eksterno promovira kao jedinstvena povijesna, prostorna i administrativna cjelina. Identitet jedinice lokalne samouprave se usko može povezati i sa zaštićenim kulturnim dobrima, neovisno o tome da li se radi o dobrima pod zaštitom UNESCO-a ili o onima koji su zaštićeni prema propisima nacionalne, regionalne ili lokalne razine.

Dobra marketinška promocija tako osmišljenog kulturnog dobra omogućiti će njegovu održivu ekonomsku eksploataciju, a time će se osigurati i materijalna osnovica za njihovo sustavno održavanje i kvalitetnije prezentiranje ciljnim korisnicima. Da bi se to postiglo potrebno je u kontekstu odredbi Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara sva kulturna dobra Grada Pule sagledati, u suglasju sa klasifikacijom a ovisno da li pripadaju skupini NEPOKRETNIH, POKRETNIH ili NEMATERIJALNIH KULTURNIH DOBARA⁸⁶ a

⁸⁵ Za scensku, dramsku i filmsku umjetnost, za knjigu i nakladništvo, za likovnu i galerijsku djelatnost, za nove medijske kulture i kulturu mladih, za glazbene i ljetne glazbeno-scenske programe i za zaštitu kulturnih dobara

⁸⁶ Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN 69/99, 151/03 i 157/03) čl.7, 8 i 9

locirana su na području ove jedinice lokalne samouprave ili ih njeni građani prioritetno koriste.

A) Nepokretna kulturna dobra grada Pule sagledavaju se u duhu odredbi Zakona o očuvanju kulturnih dobara može biti grad, selo, naselje ili njegov dio, građevina ili njezini dijelovi, te građevina s okolišem, elementi povijesne opreme naselja, područje, mjesto, spomenik i obilježje u svezi s povijesnim događajima i osobama, arheološko nalazište i arheološka zona, uključujući i podvodna nalazišta i zone, područje i mjesto s etnološkim i toponimskim sadržajima, krajolik ili njegov dio koji sadrži povijesno karakteristične strukture, koje svjedoče čovjekovoj nazočnosti u prostoru, vrtovi, perivoji i parkovi, tehnički objekt s uređajima i drugi slični objekti, kojih nedvojbeno ima značajan broj u Puli⁸⁷.

- **Stare gradske četvrti** su se formirale između ulica, koje su se radijalno širile od vrha prema podnožju brežuljka, a poprečno su bile povezane s nekoliko koncentričnih prometnica. U tim djelovima grada sačuvao se manji broj zgrada s pročeljima (ili ostacima izvornih pročelja) iz srednjovjekovnog, renesansnog ili baroknog razdoblja.
- **Herkulova vrata** su najstariji sačuvani spomenik rimske arhitekture u gradu. Na vrhu, uz zaglavni kamen, smješten je reljef s glavom Herkula i njegovom toljagom, po čemu se i prepoznaje zaštitnik antičke Pule (Colonia Iulia Pollentia Herculanea). Lijevo od toljage uklesan je natpis s imenima dva duovira, Lucija Kalpurnija Pisona i Gaja Kasija Longina kojima je Rimski Senat povjerio osnivanje rimske kolonije Pole (između 46.-45. god. pr. Kr.).
- **„Arena“ (amfiteatar)**, dobro sačuvan spomenik rimskog graditeljstva iz 1. stoljeća. Smješten je izvan gradskih bedema. Po veličini šesti među sačuvanima u svijetu. Izvorno je amfiteatar mogao je primiti više od 20.000 gledatelja. Danas se koristi uglavnom ljeti, za održavanje raznih manifestacija (filmskog festivala i mnogih priredbi kulturnog karaktera). U podzemnom prostoru moguće je vidjeti izložbu *Vinogradarstvo i maslinarstvo Istre u antici*.
- **Slavoluk Sergijevaca**, iz vremena cara Augusta (kraj 1.st.pr.Kr.-poč.1.st.posl.Kr.) **i hram Rome i Augusta (Augustov hram)** koji se nalazi na forumu, također je nastao za vrijeme vladavine rimskog cara Augusta, a datira od početka 1. st. Izložba rimske skulpture, reljefne i pune plastike u kamenu i metalu, predstavlja stalni postav u samome hramu.
- **Forum**, glavni trg rimske Pule oblikovan u Augustovo doba. Trg je bio okružen trijemom i kulturnim građevinama. Sredinom 1. st. pr. Kr. na povišenom dijelu foruma podignut je središnji hram, a u drugoj fazi (početak 1. st.) izgrađena su dva simetrična hrama: Augustov hram i tzv. Dijanin hram. Začelni zid i stražnji dio zapadnog zida ovoga drugoga hrama krajem 13. st. uzidan je u Komunalnu palaču. Forum je do današnjeg dana ostao administrativni i upravni centar grada.
- **Gradska vijećnica – Komunalna palača**. Na središnjem gradskom trgu – Forumu, 1296. godine podignuta je Komunalna palača, simbol gradske

⁸⁷ Preuzeto i prilagođeno prema: Nefat, N., Benčić, N. (2009) Grad Pula – Strategija kulturnog razvojnika (rukopis) te iz <http://hr.wikipedia.org/wiki/Pula>

samouprave. Reprezentativno gotičko zdanje u svojim je zidovima ugradilo još i danas vidljive ostatke Dijanina hrama, kao i dijelove dotadašnjih, romaničkih gradnji. Komunalna palača je kroz povijest više puta obnavljanja, posljednji puta 1983.-1989. U trijemu palače ugrađeno je 26 grbova koji su pripadali istaknutim ličnostima gradske povijesti (puljskih knezova, providura, crkvenih odličnika i mnogih plemićkih puljskih obitelji) u razdoblju od 14. do 18. stoljeća.

- **Dvojna vrata (Porta Gemina)** datiraju s kraja 1. st., a tako su nazvana zbog dva nadsvođena prolaza. Nekad su bila dio glavne komunikacije prema antičkom kazalištu. Sagrađena su koncem 2. stoljeća, kao sastavni dio gradskih bedema. Danas su jedna od troje sačuvanih rimskodobnih vratiju (pored Herkulovih vratiju i Slavoluka Sergijevaca).
- **Dva rimska kazališta. Manje rimsko kazalište**, smješteno na istočnim padinama Kaštela, nedaleko od gradskih zidina. Sačuvani ostaci u dužini od 62 m predstavljaju temelje scenske zgrade, polukružne orhestre i prostor za gledatelje. **Veće rimsko kazalište** bilo je smješteno na sjevernoj padini brda Monte Zaro. Površina na kojoj se nalazilo danas je uglavnom skrivena ispod austrougarskih zgrada i današnjih ulica. Kazalište dugo 85 m i široko 120 m u svoje je vrijeme predstavljalo jednu od najimpozantnijih građevina u gradu. U razdoblju venecijanske vladavine pretrpjelo je sistematsko rušenje. Do danas je sačuvan vrlo malen broj njegovih elemenata, ponajviše dijelovi umjetničke dekoracije koji se mogu vidjeti u stalnom postavu Arheološkog muzeja Istre.
- **Mozaik *Kažnjavanje Dirke***. Rimski podni mozaik koji potječe iz 2./3. stoljeća. Dimenzije mozaika su 12 m sa 6 m. Središnje polje donje polovice ispunjeno je figuralnom kompozicijom s prikazom grčkog mitološkog ciklusa o kažnjavanju Dirke. Ostala su polja ukrašena rozetama, dupinima, ribama i pticama, te geometrijskim i biljnim motivima.
- **„Agripinina kuća“ nalazi se** na području jugoistočnog ruba foruma, arheološki lokalitet s građevinskim ostacima koji datiraju od 2.pol. I. st. pr. Kr.- do kasne antike i u postantičko doba. Tijekom istraživanja nađen je i mramorni portet žene iz sredine 1. stoljeća – Agrippina Minor (?). Istraživanja su vršena 1987.-1988. godine.
- **Višeslojni lokalitet u Kandlerovoj** otkriva postojanje trajnog naselja u kontinuitetu od 3000 godina: željeznodobno histarsko naselje uz izvor vode koji je postao kulturnim središtem kasnijeg rimskog svetišta, rimski građevinski sloj iz sredine I. st. pr. Kr. koji uključuje monumentalno Herkulovo svetište (hram s posvećenim dvorištem pri čijoj izgradnji je postavljen depozit od preko 2000 amfora), javne terme, raskošnu gradsku kuću i komunalni odvodni sustav, zatim kasnoantičku crkvu sv. Lucije sa samostanom i grobljem, te kasnogotičku crkvu sv. Teodora sa samostanom, grobljem i grobnim kriptama.
- **Južna kapela ranokršćanske bazilike sv. Marije Formoze**, u obliku grčkoga križa, dio je nekadašnjeg sklopa bazilike sv. Marije Formoze i benediktinskog samostana sa zvonikom. Kompleks ravenatskog tipa podignut je u 6. stoljeću, za vladavine cara Justinijana.

- **Katedrala Uznesenja Blažene Djevice Marije**, sjedište prvog pulskog biskupa Antoniusa (510.-547.), podignuta je u drugoj polovici 5. stoljeća, uz crkvu Sv. Tome (zaštitnika grada Pule) s kojom je činila sklop dvostruke bazilike. Kroz povijest je doživjela mnoge preinake i mnoga uništavanja. Današnje klasicističko pročelje dovršeno je 1707. godine, kao i obnova zvonika. Ranokršćanska krstionica porušena je 1885. godine
- **Pravoslavna crkva Sv. Nikole**, jednobrodna građevina na sjevernim padinama Kaštela. Sagrađena u drugoj polovici 6. stoljeća s tipičnom ravenskom poligonalnom apsidom. Kasnije rekonstruirana. Patronat nad crkvom 1583. godine preuzima grčko-pravoslavna vjerska zajednica doseljenika s Cipra i iz Nauplion. U unutrašnjosti crkve nalazi se vrijedan **ikonostas** grčkog majstora Tomiosa Batosa iz 18. stoljeća te vrijedne ikone, kao i mnogi drugi liturgijski predmeti.
- **Samostan i crkva Sv. Franje**. Crkva je podignuta krajem 13. stoljeća. Oblikom je jednostavna i stroga, s elementima kasne romanike i gotike. Na glavnom oltaru nalazi se veliki drveni, pozlaćeni poliptih iz sredine 15. st., nastao pod utjecajem škole Vivarinija. Ono je jedno od najvrednijih djela drvene gotičke plastike u Istri. U crkvi sv. Franje u Puli nalaze se posmrtni ostaci bl. Otona koji je umro u Puli 1241. godine. na glasu svetosti. U Puli štovanje bl. Otona traje i danas. Samostan ima atrij s ranorenesansnim stupovima, koji je sagrađen u 14. a obnovljen u 15. stoljeću. U atriju, kapela Sv. Ivana smještena je na sredini istočnog krila. Sačuvala je gotički portal i gotičku biforu. U kapeli se na izvornom mjestu nalazi kasnoantički mozaik iz 4. stoljeća. Na zidovima atrija Arheološki muzej Istre postavio je lapidarij sa spomenicima (kapiteli, razni dijelovi arhitekture, natpisne ploče, reljefi, puna plastika) koji su datirani od ranoga kršćanstva do renesanse, a pripadali su raznim sakralnim i profanim objektima grada i šire okolice.
- **Kaštel – Mletačka utvrda**, najznačajniji arhitektonski objekat Mletačke republike na ovim prostorima. Podignut je na najvišem gradskom brežuljku (32,4 m nadmorske visine), na mjestu prvotne prapovijesne gradine, kasnije antičke akropole i srednjovjekovnog „castruma“ (na temeljima gotovo srušene utvrde nekadašnje obitelji Castropola). Projektiranje i nadgledavanje bilo je povjereno francuskom vojnom inženjeru Antoinu De Villu. Utvrda je podignuta masivnim kamenim blokovima, nepravilnog je četvrtastog oblika, sa zašiljenim i istaknutim ugaonim bastionima. Gradnja je započeta 1631. godine, a konačni oblik dograđivao se u više navrata, još tijekom 18. i 19. stoljeća. Danas je unutar same tvrđave smješten Povijesni muzej Istre.
- **Arheološki muzej Istre**, osnovan 1902. godine, javna je ustanova državnog značaja koja djeluje na prostoru Istarske županije. Posjeduje Prapovijesnu, Antičku i Ranosrednjovjekovnu zbirku s više od 300.000 arheoloških predmeta s prostora Istarske županije. U stalnom postavu prikazan je razvoj materijalne kulture na prostoru Istre od prapovijesti, preko razdoblja rimske vladavine, kasnoantičkoga i ranosrednjovjekovnog razdoblja do razdoblja feudalizacije poluotoka. Raskošni lapidarij antičkog i ranosrednjovjekovnog razdoblja moguće je vidjeti u prizemlju i prostornim hodnicima 1. i 2. kata Muzeja., kao i u parku oko same zgrade. Dislocirane muzejske zbirke moguće je vidjeti i u amfiteatru gdje se nalazi stalni postav izložbe „Vinigradarstvo i maslinarstvo Istre u antici“,

kao i u Augustovom hramu „Izložba rimske skulpture“. Arheološki muzej Istre skrbi i o arheološkom parku Nezakcij, a u tamošnjoj „čuvarevoj kućici“ moguće je vidjeti izložbu s dijelom arheoloških nalaza (prapovijesnih, antičkih, ranosrednjovjekovnih) koji su na tom lokalitetu pronađeni.

- **Pulske austrougarske fortifikacije.** Niz odvojenih utvrda koje su nastale radi zaštite središnje ratne luke Austrougarske ratne mornarice. Sustav koji se gradio od 1813. do 1918. godine činio je tri glavna obrambena fortifikacijska prstena oko Pule, koja su štitila grad prema kopnu i prema moru. Danas predstavljaju vrijedno graditeljsko nasljeđe europske vojne fortifikacijske arhitekture 19. stoljeća.
- **Mornarička crkva (danas c. Gospe od Mora),** podignuta je krajem 19. stoljeća u neobizantskom i neoromaničkom stilu, s naizmjeničnim redovima bijelog i rumenog kamena. Crkvi je pripojen zvonik na čijem se vrhu nalazi brončani anđeo raširenih krila. Svečanoj inauguraciji nazočio je sam car Franjo Josip iz čije je blagajne crkva financirana.
- **Mornaričko spomen groblje** iz 1862. godine, jedno je od najvećih vojnih groblja u Europi. Prema dostupnim podacima na njemu je pokopano oko 150.000 vojnika i civila, pripadnika naroda koji su živjeli na području Austro-Ugarske do 1918. godine. Bio je u funkciji (u manjoj mjeri) do sredine 20. stoljeća. Groblje je uvršteno u popis spomenika pod zaštitom Haške konvencije.
- **Samostan i crkva Sv. Antona** novijeg su datuma. Crkva je posvećena 1931., kao doprinos proslavi 700. obljetnice smrti Sv. Antuna Padovanskog. Pripadajući zvonik (visine 45 m) s kamenim kipom sveca posvećen je godinu dana kasnije, 1932. godine. Posebno značenje imaju navedeni i drugi spomenici kao nepokretna kulturna dobra koja spadaju u red visoke zaštite, jer su unijeta ili u registar **zaštićenih kulturnih dobara** Republike Hrvatske ili spadaju u kategoriju **preventivno zaštićenih kulturnih dobara** Republike Hrvatske, a smještene su na području Pule.

Posebno značenje imaju navedeni i drugi spomenici kao nepokretna kulturna dobra koja spadaju u red visoke zaštite, jer su unijeta ili u registar **zaštićenih kulturnih dobara** Republike Hrvatske (br. 1 - 13 popisa) ili spadaju u kategoriju **preventivno zaštićenih kulturna dobara** Republike Hrvatske (br. 14 - 18 popisa), a smještene su na području Pule, kako slijedi:

1. **Arena** (amfiteatar), br. registra: Z-863,
2. **Augustov hram**, br. registra: Z-864,
3. **Crkva Sv. Franje i franjevački samostan**, br. registra: Z-1339,
4. **Crkva Sv. Nikole**, rješenje br. 114/2 od 14.04.1962., br. registra: 34,
5. **Dvojna vrata** (Porta gemina), br. registra: Z-861,
6. **Kapela Sv. Marije Formoze** (ili od Canetta), rješenje br. 283/1 od 17.07.1961., br. registra: 14
7. **Katedrala Sv. Marije**, rješenje br. 625/1 od 1977., br. registra: 418,
8. **Plažni objekt na kupalištu Stoja**, br. registra: Z-2476.
9. **Povijesna jezgra grada Pule**, rješenje br. 102/11 od 20.03.1965., br. registra: 87,

10. **Rimsko scensko kazalište**, br. registra: Z-865,
11. **Slavoluk Sergijevaca** (Porta aurea – Portarata), br. registra: Z-862,
12. **Vila Martinz** u ulici grada Graza, br. registra: Z-1340,
13. **Zgrada stare pošte**, br. registra: Z-2475,
14. **Arheološko područje nekropole rimske Pule** (Campus Martius), br. registra: P-1984
15. **Kompleks skladišta ugljena na lokaciji Luka Pula**, br. registra: P-1471,
16. **Obalna potkovasta utvrda "Monte Grosso"**, br. registra: P-1767,
17. **Područje otoka Sv. Katarina**, br. registra: P-2091.
18. **Višeslojni arheološki lokalitet** u Kandlerovoj ulici u Puli, br. registra: P-1332,

Iako se sredstva namijenjena programima zaštite i očuvanja kulturnih stalno povećavaju, a prijedlozi prikupljeni po natječaju se visoko rangiraju od strane Kulturnog vijeća, općenito su ta sredstva i uz participaciju drugih nadležnih tijela **nedostatna**. Navedeno upućuje da je potrebno promišljati modele javno-privatnog partnerstva i pronalaziti i druge izvore financiranja, kako bi se osigurala odgovarajuća razina financijskih sredstava, koja će biti dostatna da se ovi i drugi spomenici kulture što šire stave u funkciju građanima i turistima, što će u sustavu povratne veze nedvojbeno doprinijeti i njihovoj većoj komercijalnoj valorizaciji.

B) Pokretna kulturna dobra grada Pule treba sagledati u duhu odredbi Zakona o očuvanju kulturnih dobara može biti zbirka predmeta u muzejima, galerijama, knjižnicama i drugim ustanovama, kao i u drugim pravnim osobama te državnim i upravnim tijelima uključujući i kod fizičkih osoba, crkveni inventar i predmeti, arhivska građa, zapisi, dokumenti, pisma i rukopisi, filmovi, arheološki nalazi, antologijska djela likovnih i primijenjenih umjetnosti i dizajna, etnografski predmeti, stare i rijetke knjige, novac, vrijednosni papiri, poštanske marke i druge tiskovine, dokumentacija o kulturnim dobrima, kazališni rekviziti, skice, kostimi i sl., uporabni predmeti (namještaj, odjeća, oružje i sl.), prometna i prijevozna sredstva i uređaji, predmeti koji su značajna svjedočanstva razvitka znanosti i tehnologije. Grad Pula posjeduje ili koristi vrijedna pokretna kulturna dobra, pa će se neka od njih u nastavku predstaviti, kako sadržajno, tako i kriterije i izvore njihova financiranja.

1. ZBIRKA UMJETNINA GRADA PULE

■ **Zbirka umjetnina grada Pule** nastala je kao logičan slijed utemeljenja galerijske djelatnosti čiji začeci sežu u 1970. godinu kada je otvoren prvi gradski izložbeni prostor. Od 1972. godine vrijedna se umjetnička djela otkupljuju ili ih umjetnici daruju Zbirci. Danas Zbirka umjetnina Grada Pule nam pravnu osobnost već postoji kao dio Upravnog odjela za društvene djelatnosti, Odsjek za kulturu Grada Pule. Zbirka umjetnina Grada Pule smještena je na III katu zgrade Istarskog narodnog kazališta –Gradskog kazališta Pula i raspolaze sa 129 m² čuvaonice i 16 m² uredskog prostora. Umjetnički fond podijeljen je na tri zbirke, Zbirku istarskih autora, Umjetničku zbirku i Zbirku Antuna Motike. Zbirka istarskih autora sastoji se od slika, skulptura, grafičkih mapa, grafika, crteža, umjetničkih fotografija i keramike, autora istarske provenijencije iz vremenskog razdoblja od 60.-tih godina XX stoljeća do današnjih dana. Najzastupljeniji je materijal platno, papir i kamen. Za sada broji 424 inventirana umjetnička predmeta. Umjetnička

zbirka sastoji se od 113 inventiranih jedinica, djela autora sa područja bivše države, a sastoji se od slika, grafika, crteža, skulptura i grafičkih mapa. Djela su iz razdoblja od 60.-tih godina XX stoljeća do danas. Najzastupljeniji je materijal platno, papir i kamen. Godine 2006. Zbirka umjetnina grada Pule obogaćena je donacijom zbirke djela najjemenitnijeg pulskog i istarskog te jednog od najznačajnijih hrvatskih slikara 20. stoljeća Antuna Motike. Zbirka Antun Motika sastoji se od djela dokumentarne vrijednosti iz Motikinog pred akademijskog razdoblja, potom akvarela, gvaševa, tempera i ulja nastalih od 1929. do 1940. i kasnije, crteža većeg formata od kojih najveći dio otpada na skice i predloške za realizacije skulptura u staklu i keramici. Donaciju čine još i četiri skulpture, medalje u bronci, aluminijske folije i pedeset slikarskih eksperimenata. Poseban segment zbirke čini dvadeset albuma s crtežima, fotokolažima, fotoeksperimentima i dvije ilustrirane priče nastale u pazinskoj gimnaziji. Radi se o ukupno 1784 inventirana predmeta sa 6316 jedinica. Predstavljanje pulskog dijela Motikine ostavštine ostvaruje se u ciklusima, postupnim odabiranjem i oblikovanjem izložbenih cjelina nakon stručne obrade i opremanja djela za javnu prezentaciju. Djela se izlažu u novouređenoj Gradskoj galeriji Pula.

2. POKRETNNA KULTURNA DOBRA OD ZNAČAJA ZA GRAD PULU KOJA SE ČUVAJU POD INGERENCIJOM SVEUČILIŠNE KNJIŽNICE U PULI (SVEUČILIŠTA JURAJ DOBRILA) JESU:

- Spomen soba glazbenika, kompozitora Antonija Smareglia na trgu Forum,
- Spomen soba Mate Balota (Mijo Mirković) u zgradi same knjižnice,
- "Mornarička knjižnica" – pokretni spomenik kulture RH iz fonda zbirke "Histrica" u zgradi Doma oružanih snaga
- Donacije znamenitih Istrana kao što su Matko Rojnić i Tone Peruško,
- Zavičajna zbirka Histrica.

■ **Spomen soba Antonio Smareglia.** Prigodom 150. obljetnice rođenja istarskog skladatelja Antonija Smareglije, 5. svibnja 2004. godine otvorena je skladateljeva spomen-soba u njegovoj rodnoj kući u Puli. Uređenje spomen-sobe financirali su talijanska Regija Veneto, Istarska županija i Grad Pula. Izloženu dokumentarnu građu o A. Smaregli poklonili su skladateljeva kći, pok. Silvia Smareglia, njezina djeca, pok. Silvano Smareglia i Adua Smareglia Rigotti, te njezine unuke Annamaria Smareglia Borgioli i Mariarosa Rigotti Longo. Svoje radove posvećene Smaregli darovali su kipar Alfredo Sfico, slikar i kipar Gualtiero Mocenni i drugi autori. Sveučilišna knjižnica u Puli upravlja Spomen-sobom i arhivskom građom koja je posvećena A. Smaregli. Stalni postav izložbe smješten je u jednoj prostoriji u prizemlju skladateljeve rodne kuće. Izložci (pisma, fotografije, partiture, audio zapisi, publikacije, slike, grafike i dr.) upoznaju posjetitelje sa skladateljevim životom i djelom. Izložena su i umjetnička djela posvećena skladatelju, a posjetitelji mogu slušati, odnosno gledati, zvučne i video zapise pojedinih njegovih skladbi.

■ **Spomen soba Mije Mirkovića - Mate Balote** je 1978. godine inicirana donacijom iz ostavštine Mije Mirkovića – Mate Balote. „Na temelju dogovora sinova Mije Mirkovića, predstavnika Naučne biblioteke i Socijalističkog saveza radnog naroda Pule, 28. kolovoza 1978.godine Zbor radnika Naučne biblioteke donosi Odluku o ovlaštenju članova kolektiva za preuzimanje ostavštine „Mije Mirkovića“, koja će biti smještena kao

memorijalna zbirka u Naučnoj biblioteci u Puli⁸⁸ 2009. godine Knjižnica izlazi u susret nasljedniku i njegovoj želji da građa bude vraćena u sobu u koju je prvobitno postavljena, a potom, iz objektivnih razloga, preseljena u drugu. Sticajem nekih sretnih okolnosti i angažmana zainteresiranih, kako pojedinaca, tako i ustanova, prvenstveno Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli i Grada Pule, došlo je do realizacije stare ideje da se građa nanovo pregleda, signira i popiše u elektroničkom obliku, te tako postane lakše dostupna pretraživanju, za što su izdvojena programska sredstva Grada Pule. U arhivi Sveučilišne knjižnice (tadašnje Naučne biblioteke) nema starog ugovora o ovoj ostavštini; postoji jedino popis preuzetih publikacija i predmeta, te dva dokumenta iz rujna 1978. godine - „Odluka o ovlaštenju članova kolektiva... za preuzimanje ostavštine „Mije Mirkovića“ i dokument o preuzimanju biblioteke „Mije Mirkovića“ uz koji se Mirkovićevoj obitelji dostavlja prijepis spiskova. Kod ponovnog otvaranja Spomen-sobe svibnja 2009.god. potpisan je ugovor između Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli, čija je sastavnica Sveučilišna knjižnica, i nasljednika, koji je popraćen popisom inventara i ažuriranim popisom literature. Ostavština Mije Mirkovića se sastoji od 4166 svezaka knjiga i periodike, te originalnog inventara iz njegove radne sobe: 5 polica i 2 ormara za knjige, radnog stola, pet manjih slika (od kojih su 4 reprodukcije), starog radio prijemnika, krletke i nekoliko manjih predmeta uporabnog pribora na radnom stolu. Građa iz Ostavštine je popisana u elektroničkom obliku i kao takva je pretraživa. Kako je Spomen-soba otvorena za obilazak svaki radni dan, a uz najavu je moguće i vodstvo, ažurirani popis literature upotpunjuje informaciju o ostavštini.

■ **Zavičajna zbirka "Historica"** sadrži djela o Istri, djela autora iz Istre i djela koja su do g. 1945. objavljena u Istri. Početni dio fonda zbirke nastao je izdavanjem iz fonda *Biblioteca Provinciale dell'Istria* 1950-ih godina. Zbirka sadrži oko 15.000 svezaka monografija, oko 2.200 svezaka časopisa i 384 naslova novina. Oko 80% fonda čine publikacije s područja duhovnih znanosti, posebno povijesna građa (oko 35% fonda). Publikacije objavljene do g. 1945. pretežito su na talijanskom jeziku (budući da je Istra od 1918. do 1943. godine bila u sastavu Kraljevine Italije), a manjim dijelom na hrvatskom i na njemačkom jeziku, dok je većina knjižnične građe koja je objavljena nakon g. 1947. (kada je Istra priključena Hrvatskoj) na hrvatskom jeziku. Iz 16. stoljeća je oko 100 naslova knjiga. Između ovih ističemo 27 naslova (u 34 sveska) tzv. *Flacijana* - djela Matije Vlačića Ilirika (Mathias Flacius Illyricus, 1520.-1575.), rođenog u Labinu, koji je u Njemačkoj djelovao kao reformator (npr. *Clavis Scripturae sacrae*, Basel 1580.-1581.).

■ **Mornarička knjižnica (Marine-Bibliothek)** - od kraja 19. stoljeća nazvana K. u. k. Marine-Bibliothek (Carska i kraljevska Mornarička knjižnica) - osnovana je u Veneciji 1802., pri vrhovnom zapovjedništvu austrijske Ratne mornarice. Njezino osnivanje potaknuo je austrijski nadvojvoda Karl (1771-1847), ministar mornarice i rata, poklonom temeljnog fonda od 20 sv. Veći dio sačuvanog fonda (oko 20.000 sv.) Republika Austrija je 1975. poklonila Puli, gdje je dodijeljen Sveučilišnoj knjižnici. Dio fonda (oko 11.000 sv.), zajedno s inventarnim knjigama, ostao je u knjižnici Austrijskog državnog arhiva (Bibliothek des Österreichischen Staatsarchivs) u Beču. Godine 1992. registrirana je kao spomenik kulture Republike Hrvatske. Godine 1996. kao posebna zbirka Sveučilišne knjižnice premještena je u Dom hrvatskih branitelja (nekadašnji Mornarički kasino /Marine-Kasino/). Mornarička knjižnica u Puli sadrži 6.757 naslova u 20.371 svezaka - od toga oko 13.000 sv. monografija i oko 7.000 sv. časopisa, godišnjaka i novina (od toga

⁸⁸ Citirano prema izvornom dokumentu iz Arhive Sveučilišne knjižnice.

oko 800 sv. časopisa s područja znanosti o moru). To su isključivo znanstvene i stručne publikacije znanstvenih udruga i ustanova iz gotovo cijelog svijeta (najviše iz Europe, ali i iz SAD, Rusije, Japana, Južne Amerike) koje su objavljene od XVI. stoljeća do 1918. godine. Sačuvane su 3 knjige iz 16. st. i 10 knjiga iz XVII. st, a najveći dio fonda (oko 85%) je iz XIX. st.

3. GLAZBENA ZBIRKA – RENATO PERNIĆ HRT RADIO PULA

U sklopu arhive Renata Pernića, Hrvatski radio Radio Pula provodi i program digitalizacije građe arhiva Renata Pernića na CD-e.

4. OSTALA ZAŠTIĆENA KULTURNA DOBRA

■ U Puli djeluje **Arheološki muzej Istre i Povijesni muzej Istre**. Ostali muzejski postavi mogu se pronaći u Amfiteataru, Augustovom hramu i Nezakciju.

■ **Muzej suvremene umjetnosti Istre**, je Istarska županija osnovala 2008. godine, a privremeno djeluje u zgradi bivše Tiskare u ulici sv.Ivana 1, gdje će se u buduću smjestiti i Muzej Antuna Motike . U istoj zgradi u prizemlju i 1. katu nalazi se Gradska knjižnica i čitaonica. Zgrada je izgrađena u doba austro-ugarske monarhije i služila je kao vojarna, dok se kasnije pretvara u razne industrijske pogone /tvornica cipela i tiskara u skorije vrijeme/ . Zgrada ima prizemlje , tri kata i potkrovlje . Svaki kat tlocrtno iznosi u prosjeku 3200 m2 i pravi je izazov uređenje iste u –Kuću kulture: «Tiskara».

■ **Državni arhiv** u Pazinu je kulturno dobro Istarske županije, ali ga koriste i građani Pule, koji u proračunu predvina sredstva za sufinanciranje čuvanja arhivske grane koja potječe iz pulskog urbanog područja.

■ Grad ima i **Sveučilišnu knjižnicu** u sastavu Sveučilišta Jurja Dobrile, koja posjeduje vrijednu povijesnu građu, pa se stoga iz proračuna Grada Pule osigurava financiranje ciljnih aktivnosti tekuće namjene kao što je sanacija i/ili restauracija starih knjiga ili novina (iz Mornaričke knjižnice, zavičajne zbirke Histrica, posebno rijetkih knjiga, starih novina iz Istre...), za mikrofilmiranje starih novina iz Pule i Istre, za sufinanciranje funkcioniranja spomen sobe Antonija Smareglie i slično.

Posebno značenje imaju navedeni i drugi spomenici kao pokretna kulturna dobra koja spadaju u red visoke zaštite, jer su unijeta u registar **zaštićenih kulturnih dobara** Republike Hrvatske a smještena su na području Grada Pule, a tu prvenstveno spada **Ikonostas u crkvi Sv. Nikole**, rješenje br. 207/2 od 10.11.1965., br. registra: 4 (pokretna kulturna dobra),

C) Nematerijalna kulturna dobra grada Pule, treba sagledati u duhu odredbi Zakona o očuvanju kulturnih dobara mogu biti razni oblici i pojave duhovnog stvaralaštva što se prenosi predajom ili na drugi način (jezik, dijalekti, govori i toponimska, usmena književnost svih vrsta, folklorno stvaralaštvo u području glazbe, plesa, predaje, igara, obreda, običaja, kao i druge tradicionalne pučke vrednote, tradicijska umijeća i obrti). Očuvanje nematerijalnih kulturnih dobara provodi se izradbom i čuvanjem zapisa o njima, kao i poticanjem njihova prenošenja i njegovanja u izvornim i drugim sredinama. Grad Pula obiluje nematerijalnim kulturnim dobrima, pa će se neka od njih u nastavku i predstaviti.

1. GRADSKE JAVNE USTANOVE – OSNIVAČ GRADA PULA

■ **Gradska knjižnica i čitaonica Pula** organizirana je kao javna narodna knjižnica koja svoju djelatnost obavlja na području Grada Pule i šire te je Središnja knjižnica za talijansku nacionalnu manjinu u RH. Osnovna djelatnost Knjižnice je da skuplja, kupuje, sređuje, stručno obrađuje te daje na korištenje knjižničnu građu, pomaže pri izboru literature i obavlja informativnu službu. Uz osnovnu djelatnost koju obavlja, narodna knjižnica danas predstavlja lokalno kulturno i obrazovno informacijsko središte, mjesto cjeloživotnog učenja i razvijanja svih vrsta pismenosti, mjesto susreta građana lokalne sredine, čimbenik je gospodarskog i društvenog razvoja lokalne zajednice i društva u cjelini. Gradska knjižnica i čitaonica Pula u sastavu ima: Središnju knjižnicu, Dječju knjižnicu, Knjižnicu Veruda, Knjižnicu Žminj, Knjižnicu Vodnjan i Čitaonicu kluba umirovljenika Pula. Posjeduje fond od 153.000 jedinica knjižnične građe koji uključuje knjige, periodiku (časopisi, novine), grafičku građu, AV građu (CD, DVD, CD-ROM), igre i igračke. Preseljenjem u nove prostore (2004. g.) u Kandlerovoj ulici 39, Središnja knjižnica započela je s prikupljanjem i nabavom zavičajne građe koja je sadržajno vezana uz grad Pulu i Istru. U Knjižnicu se godišnje upisuje oko 12.000 članova koji posude oko 180.000 knjiga te pročitaju u čitaonici oko 80.000 novina i časopisa. Knjižnične usluge, brojne programe i aktivnosti godišnje koristi i posjeti više od 250.000 posjetitelja. Redovna zakonska knjižničarska djelatnost financira se iz proračuna osnivača - Grada Pule, a djelomično Ministarstva kulture RH te grada Vodnjana i općine Žminj.

■ **Istarsko narodno kazalište - Gradsko kazalište Pula (INK)** predstavlja osnovu kulturnog djelovanja i od izuzetnog je značaja za razvoj kulturne infrastrukture Pule i cijele regije. Zgrada Kazališta, nekadašnja Politeama Ciscutti, neupitan je kazališni znak specifičnog pulskog i istarskog kazališnog života, zaštićen je spomenik kulture i ima svojstvo kulturnog dobra. Kazalište je profesionalno djelovalo od 1948. do 1970. kada je ukinuto. Kazališna kuća osnovana je 1994. kao prijelazna faza ka ponovnom inauguriranju kazališta u gradu. Od 2004. godine i formalno postaje Gradsko kazalište bez profesionalnog ansambla. U posljednje se četiri godine ulažu ogromni naponi u formiranje profesionalnog kazališnog ansambla i stvaranje uvjeta za njegov kontinuirani rad. Danas se u proračunu Grada Pule osiguravaju sredstva za plaće 18 djelatnika, materijalne izdatke, investicijsko održavanje, nabavku opreme i tehničko-tehnološki razvoj, te sredstva za programe. Repertoar Kazališta obuhvaća djela hrvatske i svjetske baštine, kao i relevantna djela suvremenih domaćih i stranih autora. Njegovanjem specifičnosti kulture i izričaja regije, osobito nastoji očuvati čakavsku dijalektalnu baštinu. Posebice promiče suvremeni redateljski, glumački i plesni izričaj kao i programe koji se stavljaju u europski kontekst.

■ **Javna ustanova Pula Film Festival** je tijekom 2009. godine organizirala 56. Festival igranog filma u Puli s rekordnim brojem gledatelja – 70.320. Izuzev Nacionalnog programa u Areni, Festival organizira i Međunarodni program na Kaštelu tjedan dana prije glavnog programa u Areni. Ustanova skrbi o kinoprikazivačkoj i izložbenoj djelatnosti u Kinu Valli kapaciteta 211 mjesta (uključivo sa mjestima za osobe smanjene pokretljivosti), tijekom protekle godine prikazano je 1.104 projekcija a Kino je posjetilo 62.356 gledatelja. Pula Film Festival pruža logističku potporu gradskim i manifestacijama drugih korisnika (Melodije Istre i Kvarnera, prosinački koncerti, doček Nove godine na Forumu).

■ **Malo Istarsko Lutkarsko Kazalište – MILK** jedina je profesionalna kazališna produkcija te vrste u Istri, kojoj će se sufinancirati iz proračuna Grada Pule produkcije jedne lutkarske predstave.

■ **Kazalište Dr. INAT** djeluje na lokalnoj, regionalnoj, europskoj i svjetskoj kazališnoj sceni, sudjeluje na brojnim europskim i svjetskim festivalima kreativnog kazališnog izraza. Na području grada djeluju **4 kulturno-umjetnička** društva koja njeguju *tradicionalne istarske običaje*, ali jednako tako i prezentiraju suvremena glazbena djela.

■ Kulturnoumjetnička društva su "**OKUD Istra**", "**KUD Matko Brajša Rašan**", "**KUD Uljanik**" i "**KUD Lino Mariani**". U gradu još, kao samostalna udruga djeluju **pulske mažoretkinje**, te **puhački orkestar**. Njihovo djelovanje uspješno objedinjava **SAKUD - Savez kulturno umjetničkih društava** koje broji 1.012 aktivnih članova, koristi bez naknade površinu od 2.020,53 m² zatvorenog i 123 m² otvorenog prostora, uključuje veliki broj volontera.

■ **OKUD «Istra» - organizacija kulturno-umjetničkih djelatnosti «Istra»** najveći je harmonikaški centar u Hrvatskoj, priznat u Europi i svijetu, čime zasigurno doprinosi promicanju i afirmaciji kulturnog identiteta grada Pule, Istarske županije i Republike Hrvatske u svijetu.

■ **KUD «Matko Brajša Rašan»** njeguje specifičan glazbeni izričaj istarskog podneblja, ne zanemarujući pritom skladbe starih majstora i suvremenih hrvatskih skladatelja. Zbor je predstavljao Hrvatsku diljem Europe i svijeta, te dobio brojne nagrade i priznanja tijekom pedeset sedam godina svog djelovanja.

■ **KUD «Uljanik», Pula** je folklorno društvo koje ima na repertoaru koreografije tradicijskih plesova užeg zavičaja, izvorne istarske pjesme i svirke, ali i plesove iz gotovo svih krajeva Republike Hrvatske.

■ **KUD «Lino Mariani» Pula** djeluje u pet sekcija (mješoviti zbor, muški zbor, ženski zbor, mandolinistički orkestar i vokalni solisti).

■ **Pulske Mažoretkinje** samostalno djeluju od 2008. godine (od 1992. do 2002. djelovale su u sklopu Kazališta Dr. Inat, a zatim u sklopu Puhačkog orkestra).

■ **Puhački orkestar grada Pule**, djeluje petnaest godina kao glazbeni centar sa 99 članova svih generacija koje rade u 4 stalne grupe (Puhački orkestar, Big Band, ženska klapa Teranke i Orkestar za sviranje pri ukopima) i 4 grupe koje se okupljaju po potrebi (Jazz oktet, Jazz kvintet, Kvartet flauta i Fanfare). Od osnutka 1993. godine do danas, orkestar je jedan od najboljih u zemlji.

■ **Viva la Pola!** se u Puli održava od 2004. godine, a prepoznatjivi je međunarodni glazbeni festival. Treba istaknuti i glazbeno-edukativnu manifestaciju **Antifa fest**, i ostale oblike kvalitetnog kulturnog stvaralaštva.

■ **Studio za stvaralačke aktivnosti mladih «ZARO» Pula** djeluje na edukaciji i razvoju stvaralačkih sposobnosti djece i mladih u oblasti plesnih, scenskih i drugih ulturnoumjetničkih djelatnosti (30-tak grupa)

■ Kao potpora **likovnoj umjetnosti** grad podržava udrugu **MMC LUKA** kao i udrugu **HDLU Istre**. Potpora se pruža i programskoj aktivnosti **Društva arhitekata Istre** za organizaciju «Dana arhitekture u Istri», za godišnju izložbu članova udruge i izložbu radova «Međunarodne škole arhitekture u Motovunu». U proračunu se predviđa podupiranje međunarodne kiparske kolonije u Vinkuranu u organizaciji udruge «Cavae Romanae 95», programu izložbi galerije «Milotić - Bubamara d.o.o.», a u sklopu programa novogodišnje kolektivne izložbe učeničkih radova Škole primijenjenih umjetnosti i dizajna, Pula u prostoru MMC Luke.

■ Iz proračuna se podržavaju i književni programi u koje nedvojbeno spada programska aktivnost **Istarskog ogranka Društva hrvatskih književnika** te vrlo kvalitetna, tradicionalna manifestacija **Sa(n)jam knjige u Istri**. Kreativno istraživački tim «GRM» dobiva potporu za književne radionice za osobe s posebnim potrebama.

■ **Susreti na dragom kamenu** se nastavlja financirati u organizaciji istoimene udruge koja njeguje spomen na život i djelo **Mije Mirkovića - Mate Balote**. Programska aktivnost **Društva bibliotekara Istre (DBI)** uključuje stručna predavanja i seminare, kao i predstavljanje novih izdanja iz knjižničarske struke.

■ Pod zajedničkim nazivom **novе medijske kulture i kultura mladih** financijski se podupiru udruga «Metamedij» Monteparadiso, Studio «KaPula», «Distorzija» «Gradska radionica», «Udruga Monteparadiso» koje su nositelji programa novih medijskih kultura unutar Centra GU Rojc, ali i na razini grada.

■ Ne manje značajne su i **gradske manifestacije** koje imaju veliki broj korisnika – granana Pule a to su prepoznatljive fešte koje se nude pod nazivom «Ulicama našeg grada» «krajem ljeta», «Prosinac u gradu», doček Nove godine na Forumu i organiziranja drugih programa koji se tradicionalno održavaju tijekom mjeseca prosinca.

■ **Glazbeni i glazbeno-scenski programi** koji se financiraju iz proračuna Grada Pule su oni koji su ocjenjeni kao kvalitetni bilo kao samo glazbeni i/ili glazbeno-scenski programi, zahvaljujući čemu opstaju godinama na pulskoj sceni, no potpora je dana i nekolicini programa koji se pojavljuju po prvi put s ciljem da i oni postanu tradicionalni ili poluču uspjeh u budućnosti. Tu spada «Art&Music festival», udruga «Rondo Histriae», zbor koji osvaja prestižne nagrade po europskim gostovanjima, koncert «Vesna, glazbene mladice» te Istarske glazbene scene mladih a njihovi su članovi nadareni mladi glazbenici i njihovi suradnici. Manifestacije su: glazbeni festival Pulski glazbenici Puli, Hrvatske glazbene scene mladih, koncerti komorne glazbe u crkvi Sv. Franje uz obilježavanja obljetnica festivala. «Flauta, sax i prijatelji» izvodi koncerte klasične i revijske te jazz glazbe-projekt pulske glazbenice Nataše Dragun. Arhivu Renata Pernića, Hrvatski radio - Radio Pula se podupire nastavak programa digitalizacije građe arhiva Renata Pernića CD-e, «Glazbena radionica – Laboratorio Musicale», Arena International organizatorice i nositeljice Tatiane Šverko Fioranti. Dok je Međunarodni festival «Organum Histriae» manifestacija s festivalskim i natjecateljskim dijelom kojoj je cilj vratiti orguljama «prijestolje kraljice instrumenata» u produkciji Identitet d.o.o. iz Pule. Koncertni program Istarskog pododbora HDGU uključuje godišnje i božićne koncerte. Seasplash festival nudi udruga «Seasplash» kao festival namijenjen prvenstveno mladima, «Viva La Pola», organizator je udruga Syntheses. - **Glazbena scena** je prepuna raznih stilova, od poznatih grupa poput Atomskog skloništa, KUD Idijota, Nole, Popeyea pa sve do underground

kulture. **Od brojnih klubova** se izdvaja: "Klub Uljanik", "Aruba club", "Monte Serpente", "Pietas Iulia", "Imperial", "Zen", "E&D", "Rock Caffè", "Cabahia", "Podroom", "Actors Studio", "The Cube".

■ **Centar gradskih udruga (CGU) Rojc** je prostor bivše vojarnе, smješten na k.č. 962, koji zajedno sa okućnicom zauzima površinu od 35.580 m². Sama zgrada Centra smještena je gotovo na sredini čestice odnosno ona je blago pomaknuta prema sjeveru a njena ukupna površina prema vanjskim gabaritima iznosi 6.400,00 četvornih metara. Središnje mjesto zbivanja jest sama zgrada Centra koja je podijeljena na dva dijela, južni i sjeverni, međusobno povezanih bočnim hodnicima. Južni dio zgrade uključuje tri kata i suteran a sjeverni dio pet katova. Ukupna površina natkrivenog prostora zgrade iznosi 16.739,00 četvornih metara. Centar Rojc danas broji 104 korisnika, udruga civilnog društva, a glavna pokretačka sila Centra jesu udruge iz domene kulture koje čine cca 30% ukupnih korisnika. Kultura u Rojcu može se podijeliti u nekoliko skupina kao što su glazbena, scenska, likovna i druge a unutar pojedinog segmenta valja razlikovati samu kulturnu produkciju, organizaciju događaja, edukaciju putem radionica i različite oblike društvenog angažmana. S ciljem donošenja odluka od zajedničkog interesa za Grad Pulu i udruga koje koriste prostore, osnovana je Radna grupa za Koordinaciju rada udruga Centra (Koordinacija), koja mora donijeti kriterije **upravljanja** prostorom. Koordinacija Centra je zajedničko tijelo Grada Pule kao vlasnika poslovne zgrade "Rojc" i okućnice te predstavnika udruga kao uporabnika prostora koja daje svoje mišljenje o pitanjima Rojca a sve zaključke koje donese Koordinacija potvrđuje Gradonačelnik. Koordinaciju čine po tri predstavnika Grada Pule te po tri predstavnika udruga koje bira Vijeće Rojca. Planirani projekt Dnevni boravak u Centru Rojc obuhvaćao bi dio prizemlja površine od 200 m² kao mjesto središnjeg programskog zbivanja cijelog kompleksa. Na taj način CGU "Rojc" dobiva na značaju, projekti udruga dobivaju svoj dom unutar kojega mogu zapravo javnosti pokazati čime se bave i koliko je to uistinu vrijedno. Planirani projekt Hostela "Rojc" ima za cilj urediti ove prostore kako bi mogli služiti u obavljanju jeftine smještajne djelatnosti za mlade na površini od 425 m².

D) Rezultati istraživanja o kulturi grada Pule, prezentirani su sklopu prve radne verzije Strategije kulturnog razvitka Grada Pula, a uključuju rezultate ankete, koja je provedeno je početkom 2009. godine (16 ciljnih skupina – iz područja amaterizma, glazbe, kazališta, filma, nove medijske kulture, kulture mladih, književnika i istaknutih pojedinaca u kulturi), koje upućuje na moguće probleme i pravce rješavanja ovog značajnog razvojnog segmenta, kako bi se mogli utvrditi prioriteti, razmišljanja i stanje u kulturi i na kulturnoj «sceni» u Puli a tražili su se odgovori na slijedeća pitanja:⁸⁹

- 1. Kako ocjenjujete trenutno kulturno stanje u kulturi grada Pule?**
- 2. Što smatrate osnovnim preprekama/problemima i kako vidite rješenje otklanjanja prepreka?**
- 3. Koja područja i projekte smatrate prioritetnima za budući razvoj grada?**
- 4. Koje ključne nositelje programa budućeg razvoja grada predlažete?**
- 5. Kako vidite svoju ustanovu/udругu u kontekstu izrade strateškog plana?**

⁸⁹ Buršić, E. (2009) Analiza odgovora na pred upitnik namijenjen fokus grupama za izradu strategije u kulturi grada pule, dionica projekta Strategija kulturnog razvitka Grada Pule (rukopis) str. 34-36

Ad. 1. Kako ocjenjujete trenutno kulturno stanje u kulturi grada Pule?

Ispitanici smatraju da je situacija u Puli što se tiče kulture **pozitivna** iz razloga što postoje privatne i javne inicijative i veliki broj onih koji stvaraju i nude kulturna dobra (jaka izvan institucionalna i alternativna kultura), od čega je najveći dio udruga smješten u prostorima bivše vojarnice «Karlo Rojc», a čiji bi rad trebalo više poduprijeti. Pozitivno se percipira i otvaranje kina «Valli» kao i programi koje nudi Istarsko narodno kazalište - Gradsko kazalište Pula. Posebno značajnim se smatra projekt «Sa(n)jam knjiga» i razni festivali. Kulturni život je po ocjeni mnogih iznad prosjeka u odnosu na gradove jednake veličine a kulturna sredina je otvorena i za multikulturne utjecaje doseljenika.

Kao **negativnu** stranu kulturnog ozračja u gradu Puli navodi se tromost institucija kojima je osiguran siguran priljev sredstava iz državnog, regionalnog ili gradskog proračuna. Smatra se da se sredstva iz proračuna Grada Pule za kulturu loše raspodjeljuju, te da su kriteriji evaluacije više financijske prirode a da bi jači ponder trebalo staviti na postizanje zadovoljavajućeg stupnja umjetničke kvalitete i izvrsnosti, na poticanje produkcije, otvorenosti i dostupnosti građanima. To može biti i posljedica nedovoljne razine kulture življenja u gradu, financijske krize (ne troši se na kulturna dobra jer ljudi jedva zadovoljavaju primarne potrebe) ili činjenice da se kulturni stvaraoci više uglavnom bave sobom i svojim projektima, no stvarnim potrebama zajednice.

Upozorava se da ponuda obično prati zahtjeve donatora a ne visoke umjetničke impulse, pa se manje kvalitetna produkcija odražava na manje kvalitetnoj strukturi konzumenata. Općenito se premalo sredstava izdvaja za kulturu, djeluje se uglavnom stihijski na način da se slijede energični pojedinci. Iako ima kulturne resurse, Grad se još nije nametnuo u širem hrvatskom kulturnom kontekstu, te se ocjenjuje i da je Pula izgubila prioritet u kulturnoj ponudi Istre. Programi su usitnjeni, šaroliki i međusobno nepovezani, a kulturna scena je konfuzna, nema komunikacije, prožimanja, tolerancije i dijaloga, jer se sudionici smatraju konkurentima. Ocjenjuje se da postoji određena stagnacija u kulturnom životu grada i da nedostaju programi koji bi se održavali cijele godine, što se posebno odnosi na nedostatak kulturnih događanja na ulicama. Naglašava se potreba revitalizacije centra grada.

Ad. 2. Što smatrate osnovnim preprekama/problemima i kako vidite rješenje otklanjanja prepreka?

Dio ispitanika vidi **prepreke** u nedostatku menadžmenta i profesionalnih menadžera u kulturi, dok drugi smatraju da ih ima previše i da oni štete kulturi. Nedostatak financijskih sredstava nedvojbeno je prepreka, ali također i nepostojanje razvojne strategije, tromost institucija u kulturi, inertan privatni sektor, netransparentnost u donošenju odluka, nesudjelovanje zainteresirane javnosti, sukob interesa mnogih djelatnika, nepostojanje sustavne evaluacije programa i projekata. Smatra se da odgovorni nisu dovoljno stručni i ne poznaju kulturnu scenu u gradu, da uglavnom lobiraju za osobnu korist, da u vijećima sjede korisnici proračuna i da djelatnici nemaju udjela u kreiranju kulturne politike grada, te da kulturna vijeća nemaju dovoljnu težinu u odlučivanju. Problem vide i u tome što se ravnatelji kulturnih ustanova ponekad biraju po političkoj osnovi a ne stručnim referencama. Ističu potrebu prevladavanja tzv. festivalske kulture koje privlače pažnju publike, medija i sponzora, dok se klubovi mladih zatvaraju jer nisu regulirani odnosi između propisa u području kulturne i onih za ugostiteljsku djelatnost.

Predlažu se **rješenja** u promjeni politike u kojoj će se na ključne pozicije postavljati oni operativci koji dobro poznaju kulturnu scenu i koji će slijediti kulturnu strategiju, na način da će se osigurati višegodišnje financiranje onih projekata, koji su ocjenjeni izvrsnima. Racionalizirati administrativno-tehničku potporu objedinjavanjem ustanova u kulturi. Treba povećati transparentnost rada kulturnih vijeća (odgovorni i za financiranje), njihovu odgovornost i dostupnost javnosti (objavljivati kontakte članova kulturnih vijeća na web stranicama grada). Potrebno je sačiniti plan prioriteta obnove zapuštenih objekata kao i plan održavanja i modernizacije postojećih, uvažavajući stvarne vrijednosti. Treba odvojiti amaterizam od profesionalizma, komercijalnu kulturu od one namijenjene općem dobru, poticati umrežavanje udruga kroz financiranje programske razmjene, poticati partnersku suradnju davanjem prioriteta u financiranju partnerskih projekata te poticati intenzivniju međunarodnu suradnju. Veći naglasak staviti na programe edukacije u kulturi, te osnovati kulturno savjetovalište. Osigurati potrebnu tehničko-tehnološku infrastrukturu za razvoj novih medijskih kultura na način da se financira oprema. Senzibilizirati javnost, lokalnu samoupravu i same udruge o važnosti i dugoročnoj koristi njihovog samofinanciranja. Značajno povećati stupanj informiranja građana i drugih korisnika kulturnih događanja i njihovu koordinaciju (oglasna mjesta, web portali...)

Ad .3. Koja područja i projekte smatrate prioritelnima za budući razvoj grada?

- Kulturna baština općenito
- Redefinirati pozicije već etabliranih organizacija u kulturi
- Podržati tradicionalnu kulturu
- Temeljitu obnovu «Pionirskog doma»
- Brodograđevni i pomorski muzej
- Muzej suvremene umjetnosti Istre
- Dom knjige
- Osnivanje glumačkog ansambla INK
- Organizacijsko uređenje i izradu mini strategije za CGU «Karlo Rojc»
- Spomenici u parkovima
- Nezavisna i izvaninstitucionalna kultura
- Istraživanje tržišta za razvoj publike
- Poboljšati akustičnu kvalitetu dvorana
- Podržati turistički atraktivne projekte
- Ulaganje u profesionalne umjetnike
- Film

Ad. 4. Koje ključne nositelje programa budućeg razvoja grada predlažete?

- INK
- Glazbena škola «Ivan Matetić Ronjgov»
- Gradska knjižnica i čitaonica
- Sveučilište «Jurja Dobrile»
- sami umjetnici
- Arheološki muzej Istre
- Povijesni muzej Istre
- Pula Film Festival
- CGU «Karlo Rojc»

- Srednja škola za umjetnost i dizajn
- HRT – Radio Pula
- Muzej suvremene umjetnosti Istre
- sve ustanove kojima je grad osnivač
- Odjel za kulturu
- gradonačelnik

Ad. 5. Kako vidite svoju ustanovu/udrugu u kontekstu izrade strateškog plana?

- Udruga Distorzija: promocija glazbe i različitih sub-kulturnih izričaja
- Udruga FERR: razvijanje mladih kadrova od najmlađe dobi
- Metamedij: kultura mladih i novih medija
- Glazbena škola: nositelj glazbenih sadržaja u gradu
- Pula Film Festival: produkcija, arhiviranje, katalogiziranje, logistika za sve ostale javne manifestacije u gradu
- SAKUD: različiti programi edukacije
- CGU «Karlo Rojč», Istarska glazbena scena mladih - gradska strategija će im pomoći u izradi razvojnih strategija njihovih institucija
- HDLU Istre, Istarski ogranak DHK, MILK i MMC Luka: nude ljude i pomoć oko izrade strategije, izbora kriterija, provedbe umrežavanja i drugo

3.3.3.4. Razvoj civilnog društva grada Pule

Od 2006.godine djeluje Zaklada za poticanje partnerstva i razvoja civilnog društva⁹⁰ sa svrhom poticanja partnerstva i razvoja civilnog društva u Istarskoj županiji sa sjedištem u Puli. Zaklada pruža informacijsku, stručnu i financijsku potporu programima koji potiču održivost neprofitnog sektora, međusektorsku suradnju, građansku inicijativu, volonterstvo, unapređenje društva, kao i ostale programe kojima se ostvaruje temeljna svrha Zaklade, koja ima tri temeljne funkcije:

1. financijsku - koja obuhvaća raspisivanje natječaja i davanje potpora,
2. informativnu - koja daje temeljne informacije o civilnom društvu i
3. edukativnu - koja obuhvaća organiziranje edukativnih radionica, predavanja i seminara

«Civilno je društvo prostor izvan obitelji, države i tržišta stvoren akcijama, organizacijama i institucijama pojedinaca i zajednica radi unapređivanja zajedničkih interesa»⁹¹. Djelokrug njenog rada spada područje zaštite okoliša i održivi razvoj, demokratizacija ljudskih prava, mladi, izgradnja kapaciteta i poticanje socijalnog poduzetništva. Zaklada je pravna osoba i kao takva ima definiranu misiju, viziju, ciljeve i strategiju.

- **Misija:** poticanje partnerstva i razvoja civilnog društva

⁹⁰ Preuzeto prema: www.zaklada.civilnodrustvo-istra.hr/

⁹¹ Bežovan, G. at all.: *Indeks civilnog društva (ICD) u Hrvatskoj 2009. . 2010., Civicus, World Allowance for Citizen Participation, 2009. (PPP)*

- **Vizija:** kroz poticanje partnerstva između i unutar javnog, privatnog i civilnog sektora podiže se svijest o važnosti aktivne participacije građana u donošenju odluka a kroz cjeloživotno učenje se ubrzava razvoj lokalne zajednice, te povećeva blagostanje svih građana
- **Ciljevi:** poticanje partnerstva i razvoja međusektorske suradnje, poticanje umrežavanja organizacija civilnog društva, snažnije uključivanje građana u proces donošenja odluka, poticanje informiranosti i povećanje javnog utjecaja organizacija civilnog društva, razvoj lokalne zajednice, povećanje zapošljavanja u organizacijama civilnog sektora i razvoj socijalnog poduzetništva, izgradnja kapaciteta civilnog društva, poticanje aktivnog participiranja građana u razvoju lokalne zajednice i cjeloživotno učenje
- **Strategija:** Zaklada će svoju misiju i ciljeve provoditi i razvijanjem javnog utjecaja tako što će stvoriti vlastitu javnu prepoznatljivost i prepoznatljivost javnog djelovanja, kao aktivan sudionik u procesima stvaranja javnog mišljenja i aktivnog uključivanja građanstva, kroz: zagovaranje, lobiranje, promicanje vrijednosti civilnog društva i ostalim aktivnostima. Djelovati će na uspostavljanju standarda u svojoj djelatnosti kroz visoku razinu profesionalnog rada koji će se očitovati u transparentnosti, javnosti i odgovornosti u radu. Kao rezultat takvog djelovanja, a uvesti će i sustav kvalitete, razvijen za potrebe neprofitnog sektora

Aktivnosti civilnog društva usmjereni su u područje **zaštite okoliša i održivog razvoja, demokratizacije i ljudska prava**, te razvoja politike prema **mladima**. Grad Pula sustavno potiče i podržavati načela *izgradnje kapaciteta civilnog društva* kao i *socijalno poduzetništvo*.

U području **demokratizacije i ljudska prava** djelovati će na mobilizaciji lokalne zajednice i organizacija civilnog društva za a radi rješavanja lokalnih problema, posebice graničnih skupina, kao i na poticanju dijaloga i mirnom rješavanju sukoba, posebno u poduzimanju protukorupcijskih mjera, na zaštiti prava djece, promicanju ljudskih prava, prava manjina, te kroz neprofitne medijske projekte. Razvoj politike prema **mladima** uključuje promicanje i aktivno sudjelovanje mladih u definiranju i provedbi razvojnih politika na svim razinama, poticanje i kreiranje neformalnog obrazovanja mladih, te posebna briga o kulturnom razvoju i kvalitetnom korištenju slobodnog vremena.

U okviru Razdjela 001 – Upravnog Odjela za lokalnu samoupravu Grada Pule, pod «aktivnost A104001 planirana je stavka «Udruge civilnog društva» u godišnjem iznosu od 2 486 000,00 kuna (0,5% proračuna), sa slijedećom strukturom rashoda:65

- tekuće donacije u novcu vjerskim zajednicama 60 000,00 kn
- tekuće donacije u novcu nacionalnim zajednicama i manjinama 445 000,00 kn
- tekuće donacije u novcu udrugama građana i političkim strankama 728 000,00 kn
- tekuće donacije u novcu – udruge proizašle iz rata 359 000,00 kn
- tekuće donacije u novcu – sindikalne organizacije 125 000,00 kn
- tekuće donacije u novcu – ostale udruge 739 000,00 kn
- usluge tekućeg i investicijskog održavanja- pričuva 30 000,00 kn

Kao doprinos aktivnostima civilnog društva se svakako može prihvatiti i djelovanje novosovnovanog «Vijeća za komunalnu prevenciju Grada Pule» (Vijeće), osnovanog u cilju razvoja programa **prevencije kriminaliteta na području Grada, radi sigurnosti građana, materijalnih dobara i zajednice u cjelini, kroz zajedničko planiranje i djelovanje različitih tijela vlasti, javnih službi, gospodarstva i građana**, a temeljeno na programu rada u kratkoročnom i srednjeročnom razdoblju. Naglasak se stavlja na partnerski odnos građana, policije, jedinica lokalne samouprave i drugih institucija u prevenciji kriminaliteta, a temeljem rezultata istraživanja koji su ukazali na slijedeće **osnovne sigurnosne probleme:**⁹²

- Zloupotreba opojnih droga
- Alkoholizam mladih, opijanje na javnim mjestima
- Vršnjačko nasilje
- Maloljetnički kriminalitet, porast kaznenih djela kod maloljetnika sa elementima nasilja
- Dozvole za rad kladionicama, kafićima i sl. u blizini škola
- Zaštita djece i mladih s problemima u ponašanju
- Dežurstvo učenika
- Neograđenost prostora škole
- Nekontrolirani ulazak trećih osoba u zgrade Sveučilišta, njihovo okupljanje u krugu Sveučilišta, nedostatak video nadzora na Sveučilištu
- Nasilje u obitelji
- Vandalizam – grafiti, krađe u trgovinama, iznuđivanje
- Nasilje preko E-maila i SMS poruke
- Promet, porast kaznenih djela u prometu (nasilničko ponašanje, napad na službenu osobu)
- Promet – neadekvatna prometna rješenja
- Fizičke barijere i nemogućnost kretanja nogostupom (zbog parkiranih automobila i neprilagođenosti nogostupa), više parkirnih mjesta za o.s i.,
- Osigurati adekvatne prostore i prilaze za o.s i. (za ustanove i udruge čiji su korisnici osobe s invaliditetom)
- Problemi Romske populacije (MO Arena) – bez infrastrukture i poštivanja javnog reda i mira
- Porast kaznenih djela sa elementima nasilja
- Povećanje učestalosti i intenzivnosti agresivnog ponašanja korisnika bolesničkih usluga prema zdravstvenom osoblju
- Mračni kvartovi i huligani, vandalizam
- Učestale provale i otuđenje vlasništva bolnice i osobnih stvari radnika bolnice
- Nedostatni kapaciteti za smještaj osoba s mentalnom retardacijom
- Nedostatni kapaciteti za smještaj starijih osoba
- Prihvatište osoba beskućnika
- Problem bolovanja
- DDD mjere kanalizacijske mreže Grada Pule
- Sustavna deratizacija u stambenim i poslovnim objektima, javnim površinama i dezinfekcija protiv komaraca
- Poplave u vrijeme kiša
- Odlaganje krupnog otpada

⁹² Informacija s održane prve sjednice vijeća za komunalnu prevenciju Grada Pule od 08. 12. 2009. godine, predsjednica je zamjenja Gradonačelnika g-đa Vera Radolović

Grad Pula sustavno potiče i podržavati načela *izgradnje civilnog društva* kao i *socijalno poduzetništvo*, uvažavajući one iste kriterije koje je definirala Zaklada svim građanima i udrugama građana u Istarskoj županiji, oblicima mjesne samouprave i jedinicama lokalne samouprave u Istarskoj Županiji. No, Zaklada je otvorena i za aktivno uključivanje svih građana Pule, jer uspostavlja i razvija programe i projekte u suradnji s javnim, poslovnim i neprofitnim sektorom. Sredstva Zaklade se prikupljaju i koriste temeljem javnog poziva. Stoga se rad civilnog društva treba prepoznati u svim sferama u kojima se unapređuje kvaliteta života građana Pule.

3.3.3.5. SWOT ANALIZA - društvena infrastruktura grada Pule

Tablica 16: Swot analiza društvene infrastrukture grada Pule

SNAGE	SLABOSTI
<p><u>INSTITUCIJE VLASTI</u></p> <p>Profesionalno ustrojeni i dobro funkcioniraju svi relevantni oblici institucija vlasti u Puli</p> <p>Dobra suradnja sa regionalnom organima vlasti Istarske županije</p> <p>Izvršno koncipirane WEB stranice Grada Pule</p> <p>Zadovoljavajući broj mjesnih odbora i njihova uključenost u upravljanje Gradom Pula</p> <p>Visoki stupanj uključenosti nacionalnih manjina</p> <p>Uravnoteženi odnosi u strukturi proračuna (proračun visoko socijalno osjetljiv)</p> <p>Koriste se sredstva EU fondova</p> <p>Priručnik kvalitete temeljen na normi HRN EN ISO 9000:2005 i ISO 9001:2008, te na smjernicama IWA 4:2009</p> <p>Strateški plan unutarnje revizije</p> <p>Vijeće za komunalnu prevenciju</p>	<p><u>INSTITUCIJE VLASTI</u></p> <p>Nedostatni izvori za financiranje svih ključnih razvojnih problema Pule</p> <p>Pula nije i formalno administrativno sjedište Istarske županije</p> <p>Veći se naglasak stavlja na formalno, no na sadržajno prezentiranje ključnih elemenata u strukturi proračuna</p> <p>Na WEB stranicama Grada Pule nedostaju linkovi na ostale subjekte od značaja za društveni i gospodarski život grada (integrirani pristup)</p>
<p><u>OBRAZOVANJE</u></p> <p>Zadovoljavajuća obrazovna struktura (71% stanovnika ima srednje ili višu razinu obrazovanja – 10 % visoko obrazovanje)</p> <p>Ima razvijenu mrežu obrazovnih institucija svih razina (od osnovne škole do doktorata znanosti), prepoznatljivo je obrazovno i sveučilišno središte</p> <p>Prisutne su sve opcije i mogućnosti formalnog, neformalnog, iformalnog i cjeloživotnog obrazovanja</p>	<p><u>OBRAZOVANJE</u></p> <p>Oko 10% stanovnika još uvijek nema završenu osnovnu školu</p> <p>Obrazovni profili bi se trebali planirati u skladu sa strateškim potrebama gospodarstva i društvenih djelatnosti</p> <p>Mogućnosti Sveučilišnog grada su još uvijek nedovoljno iskorištene</p> <p>Nedostatak financijskih sredstava</p>

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA PULE 2009.-2015. - ANALIZA STANJA

<p>Prisutna je sustavna briga o razvoju obrazovne infrastrukture (objekti, oprema) i programa</p>	<p>onemogućava realizaciju svih prepoznatih potreba</p> <p>Nedostatni kapaciteti (prostorni problemi)</p>
<p><u>ODGOJ</u></p> <p>Visoki stupanj brige o djeci svih uzrasta</p> <p>U predškolskim ustanovama je obuhvaćeno 58% djece</p> <p>Poštuju se standardi izgradnje i programa odgojno-obrazovnih institucija djece najmlađe dobi</p> <p>Dobra koordinacija predškolskih ustanova u smještaju djece prema željama roditelja</p> <p>Sufinanciranje smještaja djece predškolske dobi osigurava se iz proračuna Grada, a za djecu smještenu u ustanove u vlasništvu Grada ali i za djecu smještenu u ustanovama drugih vlasnika (isti kriteriji)</p> <p>Sustavno se ulaže u podizanje standarda u predškolskom odgoju i za prilagodbu programa određenim ciljnim skupinama (djeca sa posebnim potrebama, djeca manjina, djeca Roma...)</p> <p>Iz socijalnog programa se adekvatno prate potrebe ugroženih ciljnih skupina obitelji djece predškolske dobi</p>	<p><u>ODGOJ</u></p> <p>Nedostatak financijskih sredstava za rješavanje svih naraslih potreba u predškolskom odgoju</p> <p>Nedostatni kapaciteti</p> <p>Svi prostori u kojima se smještaju djeca predškolske dobi nisu opremljena sukladno važećim standardima</p> <p>Radno vrijeme ustanova nije uvijek u potpunosti prilagođeno radnom vremenu i potrebama građana</p> <p>Nema dovoljno dječjih vrtića</p> <p>Ustanove za predškolski odgoj ostalih vlasnika, nemaju iste kriterije upisa kao i ustanove u vlasništvu Grada Pule</p>
<p><u>SPORT I REKREACIJA</u></p> <p>Djeluje veliki broj sportskih udruga, koje okupljaju različite dobne skupine, koje upražnjavaju spektar sportskih aktivnosti i rekreacije</p> <p>Grad značajno podupire sport i rekreaciju građana</p> <p>Postoje jasni kriteriji financiranja profesionalnog sporta</p> <p>Za djecu mlađeg uzrasta organiziran je program «sportske škole» (7 škola) i dječji ljetni kamp u trajanju od 2 tjedna (u 3 turnusa)</p> <p>Sustavna briga o obrazovanju trenera.</p>	<p><u>SPORT I REKREACIJA</u></p> <p>Nedostatak financijskih sredstava za podupiranje svih potreba u području sporta i rekreacije</p> <p>Nedostaju prostori za određene vrste sportova i sadržaje (npr. zatvoreno plivalište..)</p> <p>Postoji veliki broj usitnjenih programa koje treba povezati u mrežu i jasnije predstaviti javnosti</p> <p>Potreba za većim brojem sportskih dvorana</p> <p>Nedovoljno naglašena školska sportska natjecanja</p> <p>Nedostatak bazena</p>
<p><u>TEHNIČKA KULTURA</u></p> <p>Uspješno djeluje Zajednica tehničke kulture, te</p>	<p><u>TEHNIČKA KULTURA</u></p> <p>Nedostatna financijska sredstva za sve</p>

<p>veliki broj klubova i društava</p> <p>Velika se briga posvećuje edukaciji djece u području tehničke kulture</p> <p>Osigurava se stjecanje određenih kvalifikacija prema međunarodno priznatim standardima</p>	<p>potrebe</p> <p>Poteškoće u komunikaciji zbog još uvijek nedovršenog mrežnog povezivanja članica u sustava tehničke kulture sa Zajednicom i Gradom Pula</p>
<p><u>SOCIJALNA SKRB</u></p> <p>Veoma razvijen sustav pomoći socijalno ugroženim kategorijama građana</p> <p>Djeluje veliki broj javnih ustanova i udruga u području socijalne skrbi</p> <p>Posebna briga za starije i nemoćne osobe u domu ali i izvaninstitucionalno, osiguran besplatan javni prijevoz, pomoći, prehrana i sl.</p> <p>Socijalno ugroženim obiteljima se osigurava prehrana djece od rođenja do srednje škole, a uključuje i program potpore siromašnim studentima</p> <p>Kvalitetan program «halo, niste sami»</p> <p>Dobra suradnja sa ustanovama socijalne skrbi na razini Istarske županije</p> <p>Veliki broj udruga za odrasle i djecu s posebnim potrebama</p> <p>Kreativni programi i aktivnosti u okviru kluba umirovljenika</p>	<p><u>SOCIJALNA SKRB</u></p> <p>Nedostatna sredstva neophodna za realizaciju potrebnih programa</p> <p>Potreba za umrežavanjem udruga i aktivnosti</p> <p>Nedovoljno stručnih kadrova koji bi uspješno pokrivali sva specifična područja ove djelatnosti</p> <p>Nedovoljno društveno priznat rad i postignuća u ovoj društveno zahtjevnoj djelatnosti</p> <p>Nedostatak hospicija</p> <p>Nedostatni kapaciteti za zbrinjavanje starijih osoba</p>
<p><u>ZDRAVSTVENA SKRB</u></p> <p>Osigurana zadovoljavajuća razina zdravstvene zaštite na primarnoj, sekundarnoj i tercijarnoj razini</p> <p>Dobra suradnja na razini Istarske županije (dom zdravlja)</p> <p>Sustavno se ulaže u bolničke kapacitete, opremu i kadrove</p> <p>Financijski se podupire veliki broj javno-zdravstvenih mjera i aktivnosti</p> <p>Briga o zdravlju građana je organizacijski i sadržajno na visokoj razini</p> <p>Djeluje veliki broj udruga u zdravstvu</p> <p>Veliko značenje aktivnosti i programa koji se objedinjeno građanima nude pod nazivom «gradski zdravstveni programi»</p> <p>Dobro razrađen sustav veterinarskih mjera, kao i</p>	<p><u>ZDRAVSTVENA SKRB</u></p> <p>Poteškoće rada bolnice na dvije lokacije</p> <p>Informacije o zdravstvenim ustanovama, sadržajima i programima nisu objedinjene, niti prezentirane na dovoljno transparentan način</p> <p>Usitnjenost i nedovoljna koordinacija udruga</p>

<p>briga za napuštene životinje</p> <p><u>KULTURA</u></p> <p>Postoje izuzetno vrijedna, poznata i prepoznatljiva kulturna dobra svih kategorija</p> <p>Veliki broj građevina (nepokretna kulturna dobra) spada u kategoriju zaštićenih ili preventivno zaštićenih kulturnih dobara</p> <p>Dostupna povijesna i muzejska baština (pokretna kulturna dobra), o čijem se sadržaju i proširenju vodi sustavna briga</p> <p>Uz dvije kvalitetne knjižnice (gradska i sveučilišna) nudi se sustav prepoznatljivih sadržaja i događaja u okviru projekta Sa(n)jam knjige</p> <p>Kulturnu ponudu obilježavaju raznolika nematerijalna kulturna dobra, od čega je dio njih i od nacionalnog ili regionalnog značaja</p> <p>Uz ime grada Pule se vezuju prepoznatljiva kulturna i druga mega-događanja</p> <p>U ponudu kulturnih događaja je uključen veliki broj ljudi (privatne i javne institucije, institucionalna i alternativna kultura)</p> <p>Prostori bivše vojarne «Karlo Rojc» stavljeni su u funkciju ustanova u kulturi</p>	<p><u>KULTURA</u></p> <p>Nedovoljna turistička valorizacija kulturnih dobara</p> <p>Tromost institucija kojima su izvori financiranja osigurani u lokalnom, regionalnom ili nacionalnom proračunu</p> <p>U raspodjeli financijskih sredstava bi se jači ponder trebao staviti na stvarnu umjetničku kvalitetu izričaja, te na one programe koji su dostupni širem krugu građana</p> <p>Potrebno je umrežavanje usitnjenih programa i izvoditelja, a sukladno jasnoj jasno definiranoj viziji kulturnog razvoja Grada</p> <p>Ne djeluje se dovoljno u cilju podizanja razine svijesti građana o stvarnim vrijednostima u kulturi</p> <p>Festivalski sadržaji nisu uvijek u skladu sa suvremenim trendovima tog oblika kulturne ponude</p>
<p><u>CIVILNO DRUŠTVO</u></p> <p>Grad Pula u suradnji sa Istarskom županijom stvorio izuzetno povoljno okruženje za djelovanje udruga civilnog društva</p> <p>Uspješno djeluje Zaklada za poticanje partnerstva i razvoj civilnog društva, koja ostvaruje rezultate u financijskom, informativnom i edukativnom području djelovanja</p> <p>Grad financira djelovanje nacionalnih i vjerskih zajednica, manjina i raznih udruga građana</p>	<p><u>CIVILNO DRUŠTVO</u></p> <p>U svim slojevima društva još je nedovoljno prisutna svijest o ulozi i zadacima institucija civilnog društva, pa je potrebno značajnije edukativno djelovati</p> <p>Nedostatna financijska sredstva za pokrivanje svih potreba djelovanja udruga civilnog društva</p> <p>Nema «Kodeksa civilnog društva»</p>
<p align="center">PRILIKE</p>	<p align="center">PRIJETNJE</p>
<p><u>INSTITUCIJE VLASTI</u></p> <p>Europa - Regija kao prihvatljiv okvir djelovanja</p> <p>Ulazak u Europsku Uniju</p> <p>Decentralizacijom državne uprave i spuštanjem poreza na dobi na lokalnu razinu, povećava se investicijska sposobnost jedinice lokalne samouprave</p>	<p><u>INSTITUCIJE VLASTI</u></p> <p>Visoki stupanj centralizacije vlasti</p> <p>Restrikcija državnog proračuna u djelu kojim se financiraju aktivnosti jedinice lokalne samouprave</p> <p>Nedorečenost i/ili nedosljednost i/ili neusklađenost propisa što otežava</p>

<p>Osnivanje posebnog Odjela za EU projekte osigurao bi se viši stupanj korištenja EU fondova a time se povećava i šansa za dobivanje bespovratnih sredstava za različite ciljne namjene</p> <p>Poticati projekte javno-privatnog, javno-javnog i drugih oblika partnerstva u realizaciji kapitalnih projekata u svim sferama razvoja</p>	<p>rješavanje imovinsko-pravnih odnosa i zaštitu lokalnih resursa</p>
<p><u>OBRAZOVANJE</u></p> <p>Sveučilišni grad kao razvojna šansa</p> <p>Sustavno prilagođavanje svih razina obrazovanja, suvremenim trendovima, novim tehnologijama i stvarnim razvojnim potrebama gospodarstva, te lokalne i šire zajednice</p> <p>Izgradnja i implementacija sustava cjeloživotnog učenja koji će biti integriran u sve segmente grada kao zajednice i predstavljati koncepciju unapređenja opće razine znanja građana</p> <p>Viši stupanj internacionalizacije nastavnih sadržaja, programa, metoda i komunikacije a kao pretpostavke uspješnog uklapanja u okvire EU obrazovnog i znanstvenog prostora razvoja</p> <p>Stvaranje uvjeta za odvijanje nastave samo u jednoj smjerni na svim razinama obrazovanja</p>	<p><u>OBRAZOVANJE</u></p> <p>Sustav financiranja obrazovnog procesa nije uvijek kvalitetno i sustavno riješen na svim razinama</p> <p>Ne postoji sustavna klasifikacija obrazovnih programa po kvaliteti, što ograničava korisnicima izbor najkvalitetnijih kadrova kao pokretačka razvoja</p> <p>Nedostatak financijskih sredstava za održavanje minimuma standarda prostora, opreme, kadrova i programa</p> <p>Nomenklatura zvanja nije uskladena sa bolonjskim procesom</p>
<p><u>ODGOJ</u></p> <p>Viša razina pedagoškog standarda za sve dobne skupine djece i za različite ciljne programe</p> <p>Umrežavanje odgojno – obrazovnih institucija sa ostalim ustanovama i gospodarstvom na razini grada</p> <p>Prisutnost novih programa i udruga, čije djelovanje doprinosi kvaliteti i unapređenju odgojno-obrazovne djelatnosti uz potporu šire zajednice</p>	<p><u>ODGOJ</u></p> <p>Ograničavanje sredstava iz viših razina proračuna, kojima se sada podupiru određeni posebni odgojno-pedagoški programi</p> <p>Promjena propisa kojima se ukidaju ili ograničava zapošljavanje nekih za struku neophodnih profila kadrova</p>
<p><u>SPORT</u></p> <p>Sport i turizam kao mogućnost i šansa</p> <p>Novi koncepti razvoja poduzetništva integriranim pristupom u povezivanju sporta, rekreacije, zdravlja i edukacije</p> <p>Javno-privatno partnerstvo kao podrška razvoju natjecateljskog sporta</p> <p>Organizacija nacionalnih i međunarodnih natjecanja</p>	<p><u>SPORT</u></p> <p>Nedostatak financijskih sredstava zbog ograničenja proračunskih sredstava za eksterno podupiranje osnovnih i razvojnih programa sporta i rekreacije</p> <p>Nedostatak ili nedorečenost regulative koja ne uvjetuje primjenu standarda i potrebu da se u radu s djecom biraju samo educirani, stručni, kompetentni i humani kadrovi (treneri)</p>

<p>Razvoj novih sportova specifičnih za užu i širu lokaciju grada Pula</p> <p>Donijeti strategiju razvoja sporta i njene odrednice uvažavati u koncipiranju temeljnih pravaca razvoja ove djelatnosti u Puli</p>	<p>Sustav obrazovanja koji nije prilagođen suvremenim trendovima u sportu</p>
<p><u>TEHNIČKA KULTURA</u></p> <p>Viši stupanj valorizacije postignute razine razvoja tehničke kulture na nacionalnom i međunarodnom planu (zvjezdarnica, informatičari ...)</p> <p>Grad Pula – inkubator inovatora s velikim brojem međunarodnih priznanja</p>	<p><u>TEHNIČKA KULTURA</u></p> <p>Nedorečenost propisa i nespремnost i/ili nemogućnost da se postignuća ove vrste stave u funkciju razvoja gospodarstva i društva u cjelini.</p>
<p><u>SOCIJALNA SKRB</u></p> <p>Senzibilizirati sve društvene slojeve, za koordinirano djelovanje na podizanju socijalnog standarda i pomoći socijalno ugroženima, a u cilju podizanja ukupne kvalitete života zajednice, ciljnih skupina i svakog pojedinca</p> <p>Osnivanjem Vijeća za socijalnu politiku očekuje se umrežavanje i bolje korištenje resursa</p>	<p><u>SOCIJALNA SKRB</u></p> <p>Nedostatak odgovarajućih propisa i mogućnosti rješavanja naraslih potreba socijalne skrbi u suvremenom otuđenom društvu, u kojem su potrebe sve veće, mogućnosti nedostatne a svijest o potrebi rješavanja ovih problema nedovoljno prisutna.</p>
<p><u>ZDRAVSTVENA SKRB</u></p> <p>Unapređenje sustava svih oblika zdravstvene zaštite, sukladno standardima svjetske zdravstvene organizacije i stvarnim potrebama građana</p> <p>Izrada «Registra zdravstvenih ustanova»</p> <p>Nove specijalne ustanove zdravstvene zaštite i sveučilišne klinike</p> <p>Novi studiji u području medicinskog obrazovanja i specijalizacije liječnika u područjima suvremene medicine</p> <p>Organizirano djelovanje svih udruga u području zdravstvene skrbi u funkciji podizanja razine zdravstvene zaštite i ukupnog zdravlja građana</p> <p>Izgradnja sustava kojim će se osigurati viša razina brige o zdravlju životinja i humanijem odnosu prema njima («Stožer za suzbijanje bjesnoće»)</p>	<p><u>ZDRAVSTVENA SKRB</u></p> <p>Ograničena sredstava proračuna i promjena propisa može dovesti do snižavanja standarda primarne zdravstvene zaštite</p> <p>Ograničavajući činitelj razvoja može biti nedostatak visokokvalitetnih kadrova kao posljedice nepostojanja svih razina obrazovnih institucija u zdravstvu</p> <p>Nedovoljna podrška razvoju programa zdravstvene zaštite tercijarne razine</p> <p>Nedovoljna ulaganja u suvremenu medicinsku opremu, instrumente i tehnologiju</p>
<p><u>KULTURA</u></p> <p>Sredstva EU fondova za razvoj kulturnih potencijala</p> <p>Prepoznatljivost otvara mogućnost bolje turističke valorizacije kulturnih dobara</p>	<p><u>KULTURA</u></p> <p>Nedostatna financijska sredstava iz državnog proračuna, neophodna za izgradnju restauraciju i održavanje zgrada i programa u kulturi</p>

<p>valorizacije kulturnih dobara</p> <p>Bolja turistička valorizacija rada udruga</p> <p>Redefinirati način djelovanja, sadržaje i programe već etabliranih organizacija u kulturi</p> <p>Podržati tradicionalnu kulturu</p> <p>Ustrojiti brodograđevni i pomorski muzej</p> <p>Donijeti strategiju razvoja kulture i slijediti je u koncipiranju kulturnog života Pule</p> <p>Uvesti nove tehnologije, kao podršku kvalitetnije prezentacije kulturnih sadržaja Pule</p> <p>Katastar kulturnih dobara kao pretpostavka uspješne zaštite</p> <p>Na ključnim pozicijama odlučivanja birati provjerene stručnjake, znalce u području kulture</p>	<p>Podilaženje sponzorima i nedovoljno educiranim predlagačima programa koji nemaju zadovoljavajuću razinu umjetničke kvalitete</p> <p>Devastacija vrijedne prirodne, povijesne i kulturne baštine zbog nedorečenosti propisa ili nedovoljne svijesti ljudi</p> <p>Nedostatak stručnih kadrova zbog nedostatka odgovarajućih obrazovnih profila ili obrazovnih institucija</p> <p>Izbor ključnih ljudi po političkim kriterijima a ne po stručnim kompetencijama i ostvarenim rezultatima</p>
<p><u>CIVILNO DRUŠTVO</u></p> <p>Korištenje povijesnog naslijeđa obilježenog interkulturalnošću i poštivanja manjina, kao okvira za daljnji razvoj civilnog društva</p> <p>Poticati i unapređivati rad Zaklade za poticanje partnerstva i razvoj civilnog društva</p> <p>Vijeće za komunalnu prevenciju Grada Pule</p>	<p><u>CIVILNO DRUŠTVO</u></p> <p>Nerazumijevanje zajednice za aktivnosti, metode i rezultate koje žele ostvariti udruge civilnog društva</p> <p>Izostanak financijske potpore</p> <p>Kriza morala</p>

Izvor: Radionica Partnerske skupine 1 održane u Puli 12.11. 09. i 17.12.09.

3.4. Prirodno i kulturno naslijeđe te njihova zaštita

Grad Pula jedan je od vrlo rijetkih do danas očuvanih primjera neortogonalnog planiranja rimskog grada već gradinskog tipa zasnovanog na urbanističkoj shemi pretpovijesnog proturbanog naselja – gradine, u cjelini prilagođeno izraženoj padini prirodnog terena brežuljaka. Taj urbani koncept – tlocrt grad – začet u antici na shemi predrimskog histarskog naselja traje i sačuvao se, uz određene deformacije, do danas u trasi postojećih uličnih pravaca i praznih prostora unutar povijesne jezgre, što je velika vrijednost, od osobitog značaja u povijesti urbanističkog planiranja. U održavanju te svojevrsne vrlo vrijedne urbane sheme najvažniju su ulogu odigrale antičke građevine ispod razine terena koje su utjecale na nastanak kasnijeg grada. To znači, da je svim antičkim građevinama Pule zajedničko to što se nalaze u osobitom ambijentu koji nije nastao na pravilnoj shemi rimskog

logora već je plod organskog rasta antičkog grada poštivajući zatečeno stanje protourbanog naselja Histra.

Na ovom području postoje pojedinačni spomenici kulture graditeljstva i karakteristične urbanističke cjeline nastale u neprekinutom dvomilenijskom prostornom razvitku grada.⁹³ Spomenikom kulture graditeljstva – kulturnim dobrom – smatra se prema Zakonu pojedina građevina i urbanistička cjelina koje su od značaja i interesa zbog svojih arhitektonskih, urbanističkih, arholoških, povijesnih, socioloških, etnografskih, umjetničkih i drugih svojstava. Takve građevine i urbane cjeline predstavljaju kulturna dobra od osobitog interesa za Republiku Hrvatsku, pa uživaju i posebnu Zakonsku zaštitu bez obzira da li su upisane u registar nepokretnih kulturnih dobara i bez obzira u čijem su vlasništvu. Cilj je svih zahvata na graditeljskom nasljeđu njegovo očuvanje u izvornom stanju, kao i očuvanje integriteta prostora u kojem se nalazi.

3.5. Zaštita okoliša

Temeljno opredjeljenje Grada Pule, kao i Istarske županije je suvremeno oblikovanje grada koje uključuje održivi razvoj industrije, turizma, poljoprivrede, prometa, male privrede i obrtništva, te značajno podizanje komunalnog standarda uz istovremeno očuvanje okoliša, prirodne i graditeljske baštine. **Uspostava održivog razvoja podrazumijeva razvoj unutar prihvatnog kapaciteta ekosustava kojeg je moguće ostvariti odabirom zahvata koji svojom sveobuhvatnom djelatnošću ne ugrožavaju zrak, tlo, vode i more.**

Zelenilo izrazito zaštitne funkcije predstavljaju zeleni tamponi uz onečišćivače zraka i izvore buke te zelenilo u funkciji vizualne zaštite, poglavito drvoredi i zeleni pojasevi uz pulsku obilaznicu kao i ostali drvoredi uz prometnice na gradskom području, dok okvirno zaštitno zelenilo grad obuhvaća prije svega gradske park šume (Šijana i Busoler), niz manjih šumskih površina rubno raspoređenih po gradskoj površini, te obalne šume i makijom obrasle površine.

Na području grada Pule pod režimom zaštite prirodne baštine definirane su površine unutar dviju kategorija i to državnog i županijskog značaja. Unutar tih kategorija pod režimom zaštite ulazi Nacionalni park Brijuni (otoci Jerolim i Kozada), te park šume Šijana i Busoler. Za područje Nacionalnog parka Brijuni, koje je kategorizirano kao područje prirodne baštine državnog značaja, izrađen je Prostorni plan, a kroz odredbe tog plana definiran je režim korištenja. Park šume Šijana i Busoler kategorizirane su kao područja prirodne baštine županijskog značaja koja proglašava Županijska skupština. Zakonom o zaštiti prirode ove šume su definirane kao prirodne ili sređene šume veće krajobrazne vrijednosti, namijenjene odmoru i rekreaciji.

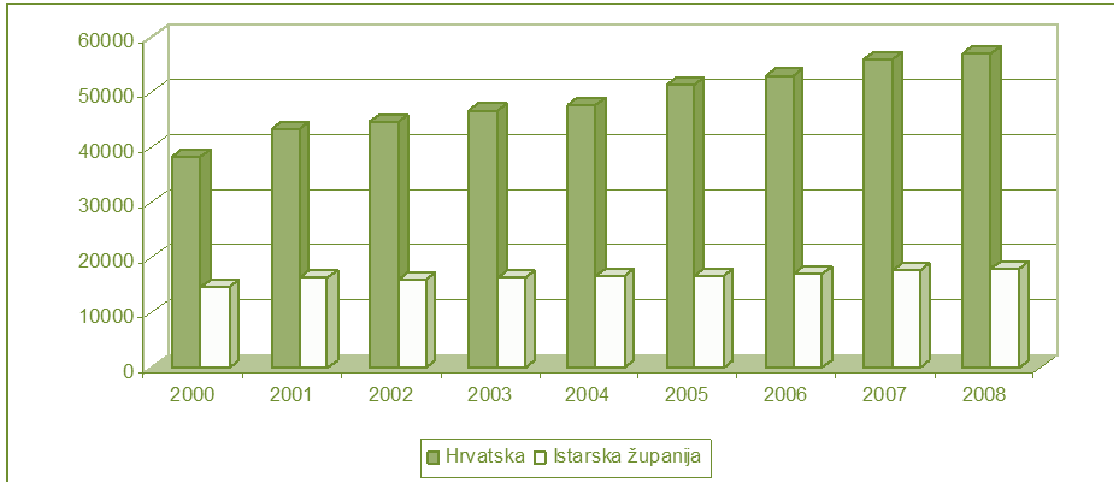
Osim navedenih prirodnih dobara zaštićenih prema Zakonu o zaštiti prirode, Prostornim planom Istarske županije i Prostornim planom uređenja grada Pule zaštićen je i Mornarički park.

⁹³ vidjeti detaljnije poglavlje 3.3.2.3.

3.6. Turizam

Grad Pula, kao i brojne destinacije u Istarskoj županiji, imaju izrazite pogodnosti za razvoj turizma koje se očituju u povoljnom geografskom položaju grada, blagoj mediteranskoj klimi, očuvanom prirodnom okolišu, čistom moru, dobroj prometnoj povezanosti, bogatoj kulturno spomeničkoj baštini, diverzificiranoj turističkoj infrastrukturi i bogatoj dugogodišnjoj turističkoj tradiciji.

Slika 6: Turistički promet Istarske županije i Hrvatske u razdoblju 2000-2008.

Izvor: Državni zavod za statistiku

Kako u samom gradu tako i široj okolini, turistička je ponuda raznovrsna te pruža niz mogućnosti za kvalitetan odmor. Na području grada Pule, uglavnom uz samu obalu te u središtu grada, smješten je veliki broj hotela, kao turističkih i apartmanskih naselja, kampova, ljetovališta, te nekoliko nautičkih marina. Na nekoliko kilometara udaljenosti od grada Pule nalazi se Nacionalni park Brijuni, a u okolici grada su brojna turistička naselja - Vodnjan, Medulin, Ližnjan, Premantura, Peroj i Fažana. Grad Pula i Istarska županija imaju stoljetnu turističku tradiciju, koja se očituje u rastućim kvantitativnim turističkim pokazateljima (broj dolazaka i noćenja domaćih i inozemnih turista) i velikom značenju turizma za gospodarstvo Republike Hrvatske.

Istra je u 2008. godini raspolagala s oko 250.000 postelja u osnovnim i komplementarnim smještajnim objektima što čini 30% u ukupnim smještajnim kapacitetima Republike Hrvatske. U 2008. godini u Istri je ostvareno 2,8 milijuna dolazaka i 18 milijuna noćenja turista, što čini oko 24% u ukupnom broju turista i 31,5% u ukupnom broju noćenja Republike Hrvatske. Proizlazi da je Istra jedna od najrazvijenih turističkih regija u Republici Hrvatskoj, usprkos brzem rastu turističkog prometa u drugim dijelovima Hrvatske u posljednjih nekoliko godina.⁹⁴

Istra je prva županija u Hrvatskoj koja je započela sa strateškim upravljanjem razvoja turizma. Izrađen je ključni strateški razvojni dokument **Master plan razvoja turizma u Istri do 2012.godine**, a radi njegove učinkovite provedbe osnovan je Savjet za turizam i Istarska

⁹⁴ www.dzs.hr

razvojna turistička agencija (IRTA d.o.o.).⁹⁵ U Master planu razvoja u Istri je izdvojeno sedam klastera sa zajedničkom turističkom politikom, a sve sa ciljem ostvarivanja strateških ciljeva razvoja, među kojima jedan klaster čini područje Pula-Medulin⁹⁶.

3.6.1. Smještajna i prostorna resursna osnova turizma grada Pule

3.6.1.1. Smještajna resursna osnova

U ponudi smještajnih kapaciteta grada Pule nalaze se hoteli, turistička naselja i apartmani, hosteli, kampovi, domaćinstva i nautičke marine. Pregled turističkih kapaciteta po vrstama smještajnih kapaciteta za grad Pulu u razdoblju od 2000.-2008. godini dan je u nastavku.

Između 17 hotelskih objekata u gradu Puli i 3 vile u NP Brijuni većina objekata nalazi se u vlasništvu vodećeg turističkog poduzeća Arenaturist d.d., koji ima smještajne kapacitete u Puli i Medulinu. To su hoteli: Brioni, Riviera, Histria, Palma i Park. Sve je veći broj privatnih poduzetnika i obrtnika koji se uključuju u turističku ponudu otvaranjem novih ili modernizacijom postojećih hotelskih objekata, među kojima se ističu hoteli: Aurora, Galija, Milan, Omir, Pula, Rajić, Scaleta, Veli Jože i Villa Tisa.

Najveći promet ostvaruju osnovni kapaciteti koji se najvećim dijelom nalaze u južnom dijelu Grada. U NP Brijuni smješteni su hoteli Carmen, Jurina i Neptun-Istra, te vile Lovorka, Primorka i Dubravka. Hoteli sa ukupno 2.655 postelja čine oko 18% ukupnog turističkog kapaciteta grada Pule. Najveće hotelske kapacitete imaju hoteli Histria, Palma, Park, Brioni, Pula, Scaletta, Riviera, Milan i Omir.

⁹⁵ Savjet za turizam je strateško tijelo na regionalnoj osnovi koje tvore svi ključni dionici. IRTA d.o.o. ima osnovnu zadaću prezentacije i provedbe Master plana, te kvalitetno povezivanje privatnog i javnog sektora i kreiranje novih turističkih proizvoda.

⁹⁶ Ostali klasteri izdvojeni u Master planu su konkurentne turističke destinacije: Umag-Novigrad, Poreč, Vrsar-Funtana, Rovinj, Labin-Rabac, te Unutrašnjost Istre. Kako TZ Grada Pule i TZ Općine Medulin nisu potpisali Ugovor za izradu Master plana razvoja turizma u Istri do 2012.godine, to je učinila kompanija Arenaturisti d.d., koja ima turističke objekte u Puli i Medulinu, a jedna je od osam vodećih turističkih kompanija na području Istarske županije.

Tablica 17: Turistički kapaciteti u gradu Puli od 2000-2008. godine

Vrste smještajnih kapaciteta (postelje)	2000	2005	2008
I. Osnovni kapaciteti	5.548	5.883	5.813
1. Hoteli	2.752	2.396	2.655
2. Turistička naselja	2.796	3.487	3.158
II. Komplementarni kapaciteti	9.121	9.329	8.866
1. Hosteli	377	230	447
2. Kampovi	4.500	4.555	4.579
3. Domaćinstva	3.200	3.500	2.796
4. Marine	1.044	1.044	1.044
Ukupno postelja	14.669	15.212	14.679

Izvor: Turistička zajednica grada Pule

Turistička naselja su u vlasništvu Arenaturista d.d. i čine 21% turističkog kapaciteta. To su naselja: Punta Verudela Resort, Residence Village Horizont, Verudela Beach&Villa, Splendid Pula Resort i Puntizela. U 2008. godini 32% kapaciteta čine kampovi Stoja i Puntizela, privatni smještaj i hosteli (Ferijalni savez Hrvatske i Omladinski hostel Puntizela) sudjeluju sa oko 22% u smještajnim kapacitetima grada, dok marine (ACI Marina Pula, Bunarina i Tehnomont marina Veruda) čine oko 7% smještajnih kapaciteta.

Tablica 18: Smještajni kapaciteti u gradu Puli u 2007. godini

HOTELI	BROJ POSTELJA
AURORA***	30
BRIONI***	426
GALIJA***	43
HISTRIA****	452
JURINA	134
KARMEN**	84
MILAN***	24
NEPTUN ISTRA***	172
OMIR**	40
PALMA***	219
PARK***	280
PULA***	370
RAJIĆ***	51
RIVIERA**	124
SCALETTA**	22
VELI JOŽE	126
VILA DUBRAVKA****	4
VILA LOVORKA****	5
VILA PRIMORKA****	8

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA PULE 2009.-2015. - ANALIZA STANJA

VILE ***	24
VILLA TISA ***	17
TURISTIČKA NASELJA I APARTMANI	
HORIZONT PULA RESORT ***	1232
PUNTA VERUDELA ***	1188
RIBARSKA KOLIBA ***	30
VERUDELA BEACH & VILLA RESORT ***	708
HOSTELI	
FSH	152
JEKA	70
PUNTIŽELA	225
KAMPOVI	
BUNARINA	600
FSH	114
PUNTIŽELA	1200
STOJA	2665
PRIVATNI SMJEŠTAJ	2796
MARINE	
ACI	214
BUNARINA	200
VERUDA	630
SVEUKUPNO:	14.679

Izvor: Turistička zajednica grada Pule

Ukupna turistička ponuda u gradu Puli je nezadovoljavajuća, te proizlazi potrebna za restrukturiranjem i modernizacijom ukupne strukture turističkih kapaciteta. Iz podataka za razdoblje 2000. – 2008. može se zaključiti:

- da nije bilo značajnije promjene u veličini i strukturi smještajnih kapaciteta u posljednjih deset godina,
- broj kapaciteta u hotelima je nedostatan u odnosu na kapacitete u turističkim naseljima i domaćinstvima,
- udio osnovnih kapaciteta, a posebice hotela, je nezadovoljavajući u odnosu na komplementarne kapacitete i značajno je niži od prosjeka konkurentnih europskih turističkih destinacija.

Struktura smještajnih kapaciteta prema kategorizaciji potvrđuje tezu da se Pula još nije profilirala kao moderna i atraktivna turistička destinacija iz osnovnog razloga što joj smještajni kapaciteti ulaze u nižu kategoriju s 2 ili 3 zvjezdice.

Ova razina ponude zadovoljava potrošače niže platežne sposobnosti, a ukoliko se želi privući goste veće platežne sposobnosti nužna su ulaganja u povećanje kategorizacije i standardizaciju hotelskih i ostalih smještajnih objekata. Izražena je tendencija da gosti više platežne moći traže kvalitetniju uslugu (inteligentne sobe s pristupom Internetu i kabelskom televizijom, bazenom, wellness i slično), a kapaciteti koji to sada nude u gradu Puli nisu zadovoljavajući.

Tablica 19: Smještajni kapaciteti (postelje) razvrstani po kategorizaciji 2008. godine

Vrsta objekata	Nema podataka o kategoriji	Kategorija					Ukupno
		*	**	***	****	*****	
Hotel	260	22	248	1.656	469	0	2.655
Apartmansko naselje - turistički apartman	0	0	1.896	1.262	0	0	3.158
Ukupno osnovni kapaciteti	260	22	2.144	2.918	469	0	5.813

Izvor: Turistička zajednica grada Pule

Kategorizacija smještajnih kapaciteta grada Pule u 2008. godini nije se značajnije mijenjala u posljednjih nekoliko godina. Grad Pula nema niti jedan objekt sa pet zvjezdica. Objekti sa četiri zvjezdice su hotel Histria sa 452 ležaja, te vile Lovorka, Primorka i Dubravka u NP Brijuni⁹⁷. Hoteli sa četiri zvjezdice čine svega 17,7% hotelskog smještaja grada Pule. Najveći je udio hotela sa tri zvjezdice (62,3%) među kojima su najveći hoteli izgrađeni tijekom 70-tih godina (hotel Park, Pula, Brioni). Apartmanska naselja prate isti trend; radi se o objektima sa dvije i tri zvjezdice, a nedostaje objekata sa četiri i pet zvjezdica.

3.6.1.2. Prostorna resursna osnova

Glavne turističke zone u prostornoj dokumentaciji grada Pule su:

■ VERUDELA I ZLATNE STIJENE

Ova zona obuhvaća postojeću turističku izgradnju, te novoplaniranu površinu ugostiteljsko-turističke namjene na lokaciji “Stara Saccorgiana”. U cilju podizanja standarda i povećanja kategorije (kako vanjskih, tako i unutrašnjih prostora) utvrđena je mogućnost rekonstrukcije, koja u konačnosti može rezultirati smanjenjem utvrđenih kapaciteta. Na prostoru između Verudelle i Zlatnih stijena, u uvali “Stara Saccorgiana”, utvrđena je nova površina ugostiteljsko-turističke namjene (10ha). Unutar iste, a temeljem osnovnih opredjeljenja da se unutar cjelokupnog područja grada Pule ne planiraju turistička naselja graditi će se isključivo hoteli minimalno kategorizirani s četiri zvjezdice.

■ STOJA I VALOVINE

Ovo područje obuhvaća novoplaniranu turističku izgradnju u uvali Valovine i u neposrednoj blizini topničke bitnice Valovine unutar kojeg se planira izgradnja hotela minimalno kategoriziranih s četiri zvjezdice. Temeljem stavova i preporuka Prijedloga Prostornog plana Istarske županije ocjenjuje se, da zbog ekoloških razloga (kao vrste ugostiteljskih građevina), postojeći kamp na lokaciji poluotoka Stoja u planiranom razdoblju

⁹⁷ Prema najsvježijim podacima navedeni hoteli prešli su u kategorizaciju sa 3 zvjezdice, ali je proces usklađivanja sa zahtjevima za 4 zvjezdice u tijeku.

nije primjeren. Stoga se, kao i zbog prihvatljivijeg režima korištenja otvorenih površina, ovdje planira gradnja druge vrste ugostiteljskih građevina i to građevina iz skupine hoteli, dok se preostalo zemljište namjenjuje zelenilu i rekreaciji.

■ **PUNTIŽELA I "HIDROBAZA"**

Ovo područje zbog same lokacije i okolnih prostora ima velike prednosti i mogućnosti za realizaciju vrlo atraktivnog i značajnog kompleksa u ukupnoj turističkoj ponudi grada. Područje obuhvaća postojeći kamp i turističko naselje na lokaciji Puntičela i novoplaniranu turističku namjenu na lokaciji Hidrobaza. U okviru postojeće ugostiteljsko-turističke namjene se planira preuređenje postojećih kapaciteta u kvalitetniji oblik koji će omogućiti viši standard turističke ponude izgradnjom hotela i turističkog naselja.

■ **"STOJA - STARA KLAONICA"**

Zadržana je površina ugostiteljsko-turističke namjene iz GUP-a '83., s time da je ista reducirana na površinu od 1,35 ha, dok se na preostalom dijelu GUP-om predviđena rekreativna namjena. Unutar predmetne lokacije planira se izgradnja manjeg hotela minimalno kategoriziranog s četiri zvjezdice.

■ **OTOK SV. ANDRIJA**

U okviru ugostiteljsko zabavnog centra na otoku Sv. Andrija može se odvijati isključivo rekonstrukcija postojećih građevina (tvrđava) i uređenje otvorenih površina namijenjenih pružanju svih usluga u ugostiteljstvu i turizmu (kockarnica, zabavni sadržaji, muzej, usluga prehrane i sl.) osim usluga smještaja.

■ **MUSIL**

O prostoru danas već bivše vojne zone na poluotoku Musil razmišljalo se kao o potencijalnoj turističkoj namjeni, kako, međutim, Prostornim planom uređenja grada Pule na ovom području nije planirana ugostiteljsko turističke namjena, a niti su u to vrijeme postojale temeljne spoznaje o mogućem i održivom opterećenju prostora, poluotok se namjenjuje zaštitnim zelenim površinama.

3.6.2. Turistička potražnja u gradu Puli

U 2008. godini u gradu Puli ostvareno je ukupno 244.129 dolazaka turista, od čega 83,5% stranih turista, a 16,5% domaćih turista.⁹⁸ Grad Pula sudjeluje sa 8,9% u ukupnom broju dolazaka i sa 6,4% u ukupnom broju noćenja Istarske Županije. U Istarskoj županiji u 2008.godini najveći broj noćenja ostvarila je TZ Poreč 14,68% ili 2% više u odnosu na 2007.godinu. Slijedi TZ Rovinj sa 14,08% i porastom od 3% u odnosu na 2007. dok je TZ Pula ostvarila 1,14 mln noćenja što čini udio od 6,13%, a podaci ukazuju da nije bilo značajnijih promjena u odnosu na 2007.godinu.⁹⁹

⁹⁸ www.dzs.hr, Priopćenje, 4.4.2/11 godina 2008.

⁹⁹ TZ Istarske županije za 2008.godinu

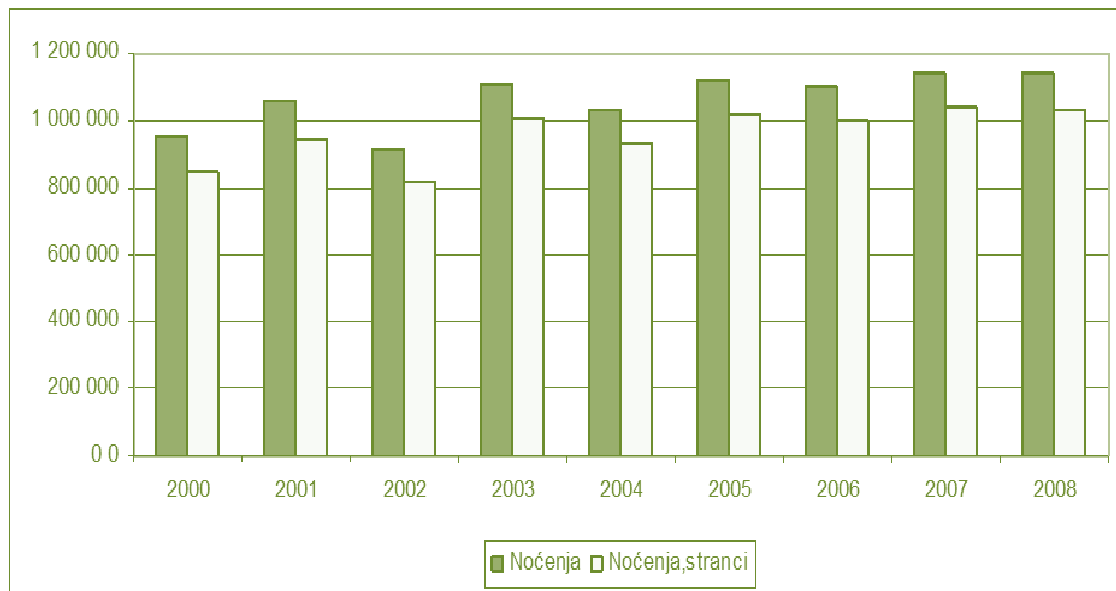
Tablica 20: Ostvarena noćenja u gradu Puli u razdoblju 2000-2008.

Godina	2000	2003	2005	2006	2007	2008
Noćenja	952077	1107365	1118287	1099098	1142118	1140001
Noćenja, domaći	106902	101123	100650	97851	102885	106756
Noćenja, stranci	845175	1006242	1017637	1001247	1039233	1033245
Stopa rasta noćenja, %		21,5	8,6	-1,7	3,9	-0,2
Stopa rasta noćenja, 2003=100	86,0	100,0	101,0	99,3	103,1	102,9

Izvor: Turistička zajednica grada Pule

U 2008. godini u Puli je ostvareno 1.140.001 noćenja od čega 90,6% čini inozemni turistički promet. Evidentno je da se broj noćenja u razdoblju 2000. – 2008. godine kretao na razini oko 1 mln noćenja i da su u posljednje dvije godine ostvareni najbolji poslovni rezultati. Broj dolazaka turista u grad Pulu također bilježi rastući trend uz blago usporavanje tijekom 2008.godine. Strani turisti ostvaruju udio od 90% u broju noćenja, te oko 80% u broju dolazaka. U posljednje dvije godine broj domaćih turista je rastao za oko 4%, dok se broj inozemnih turista smanjio za oko 1% što ukazuje na važnost domaće turističke ponude koja je neelastičnija u odnosu na inozemnu turističku potražnju.

Slika 7: Noćenje turista u gradu Puli u razdoblju 2000-2008.

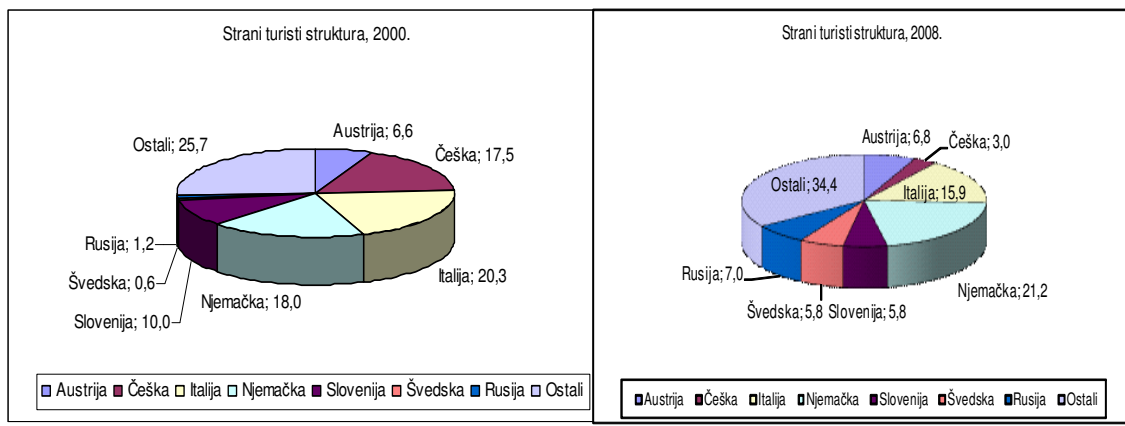
Izvor: Turistička zajednica grada Pule

Prema zemlji porijekla najviše je gostiju iz Italije i Njemačke koji ostvaruju više od 30% inozemnog turističkog prometa. U 2008.godini najviše noćenja ostvarili su gosti iz Njemačke 219 328 noćenja (21,2%), slijede Talijani sa 163 902 noćenja (15,9%), Rusi sa 72 289 noćenja (7%), Austrijanci sa 70 392 noćenja (6,8%) te Slovenci i Šveđani sa udjelom od 5,8%. Zbog blizine i prometne dostupnosti Talijani čine najveći udio inozemnih gostiju prema broju dolazaka (19,8%).

Analizom podataka za razdoblje 2000.- 2008.godine može se zaključiti da nije bilo značajnijih odstupanja u strukturi emitivnih tržišta. Tako su u 2000.godini 38% od ukupnog broja noćenja ostvarili turisti iz Italije i Njemačke. Primjetan je trend smanjenja gostiju iz Češke koji su u 2000. i 2001. godini ostvarivali preko 17% noćenja inozemnih turista, nakon čega slijedi silazni trend koji se stabilizirao na razini oko 30 000 noćenja godišnje što predstavlja oko 3% noćenja inozemnih turista.

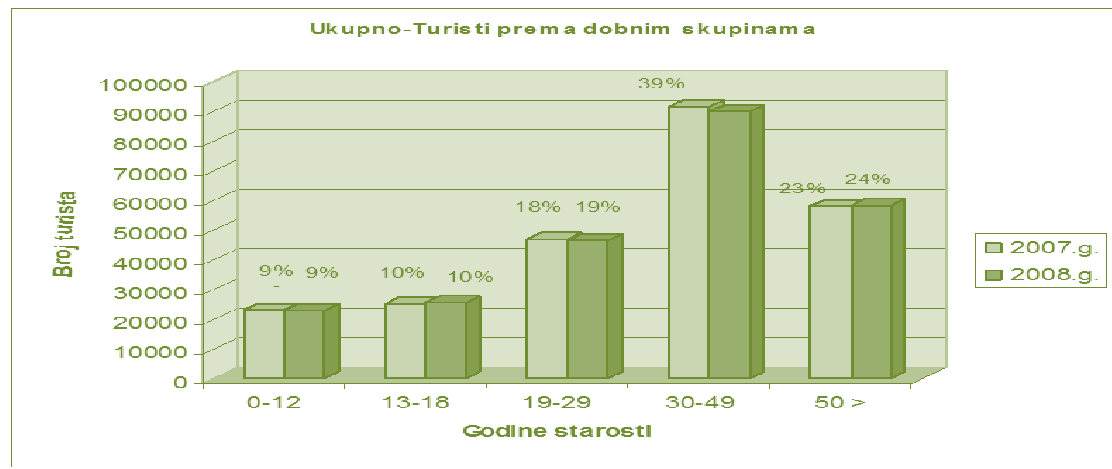
Sličan silazni trend zamjetan je i kod gostiju i iz Poljske i Slovačke. Podaci o dolascima turista iz emitivnih tržišta ukazuje na tendenciju smanjenja broja inozemnih turista iz zemalja tranzicijskih zemalja srednje i jugoistočne Europe, a razlozi se mogu naći u ekonomskoj krizi i recesiji koja je posebno pogodila upravo ova tržišta.

Slika 8: Struktura stranih gostiju u gradu Puli prema zemlji porijekla

Izvor: Turistička zajednica Grada Pule

Slika 9: Turisti grada Pule prema dobnim skupinama

Izvor: Turistička zajednica Grada Pule

U 2008. godini turisti grada Pule prema starosnoj strukturi su najvećim dijelom zastupljeni u dobnj skupini od 30-49 godina (37%), turisti stariji od 50 godina čine 24%, a

mlađa starosna skupina turista od 19-29 čini 19%. Starosna struktura je zadovoljavajuća, s obzirom da je najveći udio turista u skupini radno aktivnog stanovništva što je sa stajališta turističke potrošnje pozitivan trend. Ovi podaci ukazuju na potrebu definiranja i implementacije selektivnih oblika turističke ponude, čime bi ukupni rezultati ovakve turističke potražnje bili optimalno iskorišteni.

Iz gore tablice koja slijedi mogu se sagledati pokazatelji poslovanja kompanije Arenaturist d.d. i može se zaključiti da je najbolje rezultate u poslovanju iskazano kroz pokazatelj iskorištenosti kapaciteta imao hotel Histria, koji pruža najkompletniju turističku ponudu i najbolje je kategoriziran hotel u gradu Puli. Osim hotela Histria dobre poslovne rezultate ostvaruju i hoteli Palma i Brioni. Prema pokazatelju dužina boravka, turisti se najduže zadržavaju (8,7 dana) u turističkim naseljima i to «Verudela Beach and Vila Resort» i «Horizont Resort». Prosječan boravak turista u gradu Puli traje 5,9 dana, dok poslovanje turističkih objekata pokazuje izrazitu sezonalnost u poslovanju, što je i jedna od glavnih slabosti turističkog gospodarstva.

Tablica 21: Turistički pokazatelji Arenaturist d.d. za 2006.godinu

Objekti Arenaturista d.d.	Broj postelja	Dolasci	Noćenja	Prosječni boravak-dani	Iskorištenost kapaciteta
Guesthouse "Hotel Riviera"	124	6510	11783	1,8	95
Hotel Histria	425	23269	80106	3,4	188,5
Hotel Palma	219	7530	34438	4,6	157
Hotel Park	280	4872	31724	6,5	113,3
Hotel Brioni	426	10665	54337	5,1	127,6
Punta Verudela Resort	1188	17930	140666	7,8	118,4
Verudela Beach and Vila Resort	708	7455	65071	8,7	91,9
Horizont Resort	1232	15777	136519	8,7	110,8
Kamp Stoja	2665	24317	145131	6,0	54,5
UKUPNO	7267	118334	699775	5,9	96,3

Izvor: Poslovna izvješća Arenaturist d.d.

Među kvantitativnim turističkim pokazateljima posebno je zanimljivo analizirati kretanje turističkih prihoda djelatnosti H-Hoteli i restorani.¹⁰⁰ Ostvaren turistički prihod (Hoteli i restorani) u 2008. godini iznosio je 353,8 mln kn odnosno 310,37 kuna po noćenju.¹⁰¹ Turistički prihodi u gradu Puli imali su rastući trend od 2000. do 2007.godine dok je u 2008.godini zabilježen blagi pad od 1,95% što je pratilo i smanjenje prosječnog broja zaposlenih u ovoj djelatnosti.

¹⁰⁰ Radi se o djelatnosti koja samo djelomično obuhvaća prihode turističke industrije koji su puno veći i multiplikativniji u odnosu na djelatnosti Hoteli i restorani.

¹⁰¹ Hrvatska gospodarska komora, Županijska komora Pula i TZ Istarske županije

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA PULE 2009.-2015. - ANALIZA STANJA

Tablica 22: Ukupni prihodi u trgovačkim društvima u gradu Puli - Hoteli i restorani

GODINA	MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
2000.	18.896.790	20.084.248	151.557.532	190.538.570
2001.	29.464.659	36.427.657	179.965.207	245.857.523
2002.	61.337.450	15.890.322	175.047.646	252.275.418
2003.	73.287.237	18.027.892	172.244.156	263.559.285
2004.	69.508.726	26.728.544	167.042.628	263.279.898
2005.	48.022.562	66.765.977	185.264.112	300.052.651
2006.	76.754.253	52.304.635	179.817.717	308.876.605
2007.	112.822.444	55.947.057	191.395.339	360.164.840
2008.	94.235.931	60.440.615	199.154.881	353.831.427

Izvor: Podaci FINA, obrada HJGK ŽK Pula, 19.11.2009.

U gradu Puli najveći broj zaposlenih u djelatnosti Hoteli i restorani je u jedinom velikom trgovačkom društvu Arenaturist d.d., koji zapošljava 48,5% od ukupnog broja zaposlenih i ostvaruje 56,4% ukupnog prihoda. S druge strane 32,8% zaposlenih u ovoj djelatnosti ostvaruje 26,7% ukupnog prihoda i zaposleno je u 106 poslovnih subjekata. Podaci ukazuju na izrazito veliku važnost kompanije Arenaturista d.d. za ukupno turističko gospodarstvo grada Pule, ali i veliku ovisnost ključnih makroekonomskih agregata (zaposlenost, BDP, izvoz) grada Pule o poslovnim rezultatima jednog poslovnog subjekta. S obzirom na navedeno može se ocijeniti pozitivnim trend povećanja broja malih trgovačkih društava čiji se broj od 2000. do 2006. udvostručio, a ostvareni prihod tih poduzeća se povećao za čak 5 puta. Sličan trend evidentan je i u skupini srednje velikih trgovačkih društava.

Tablica 23: Prosječan broj zaposlenih u trgovačkim društvima u gradu Puli – Hoteli i restorani prema veličini (klasifikacija FINA)

GODINA	MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
2000.	172	78	814	1 064
2001.	238	91	852	1 181
2002.	330	75	671	1 076
2003.	347	71	610	1 028
2004.	306	122	544	972
2005.	246	192	449	887
2006.	288	171	398	857
2007.	379	173	451	1 003
2008.	304	173	450	927

Izvor: Podaci FINA, obrada HJGK ŽK Pula, 19.11.2009.

U strukturi zaposlenosti u razdoblju 2000 – 2008. nije bilo značajnijih odstupanja u broju zaposlenih osoba. Uočava se smanjenje broja zaposlenih u Arenaturistu d.d. i povećanje broja zaposlenih u malim i srednjim poduzećima. Primjerice u 2000.godini Arenaturist d.d. je zapošljavao čak 76,5% , mala poduzeća 16,2% i srednja 7,3%. U 2008.godini struktura se značajno promijenila: Arenaturist d.d. zapošljava 48,5%, mala poduzeća 32,8% i srednja 18,7%.

Iz svega navedenog zaključuje se da se u poduzeću Arenaturist d.d. posljednjih godina pristupilo provođenju politike povećanja kvalitete i povećanja konkurentnosti poslovanja, što je rezultiralo povećanjem prihoda u promatranom razdoblju usprkos značajnom smanjenju broja zaposlenih. Poduzeće je bilježilo kontinuirani rast prihoda iako se struktura kategorizacije hotelskih objekata nije značajnije mijenjala u razdoblju 2000. – 2008. godine. Pozicioniranje poduzeća Arenaturist d.d. ima značajan i multiplikativan efekt u gradu Puli i širem okruženju za ukupno turističko gospodarstvo. Turističko gospodarstvo s druge strane čini pozivno poslovno okruženje za sve poslovne subjekte u gradu Puli i širem području.

3.6.3. SWOT ANALIZA – Turizam

Tablica 24: SWOT analiza - Turizam

SNAGE	SLABOSTI
Blizina emitivnih turističkih tržišta Cestovna i zračna prometna dostupnost Grad povijesti i kulture Arena – prvorazredna turistička atrakcija Mediterranska blaga klima Obrazovna struktura kadrova u turizmu Geografski položaj – blizina mora Partnerski odnos Grada i Turističke zajednice Razvijen nautički turizam Pula kao dio regije Istre Rast inozemnih ulaganja u turizam Dinamičan razvoj malog i srednjeg poduzetništva u turizmu	Sezonski orijentiran turizam Niska potrošnja po turistu (struktura ponude) Niža kvaliteta smještajne ponude (prevladavaju hoteli sa 2 i 3 zvjezdice) Ne postoji Glavni plan razvoja turizma Pule (u Master planu turizma Istre Pula se nedovoljno obrađuje) Nedostatak noćnog života i zabave Većina zemljišta u vlasništvu države, spora pravna regulativa Turistički privatni sektor nedovoljno uključen u javni život grada Gastro ponuda u samom centru grada Morski i željeznički promet
PRILIKE	PRIJETNJE
Partnerski odnos Grada i privatnog sektora Uključivanje domaćih proizvoda i usluga Valorizacija praznih prostora vojarni Restrukturiranje i podizanje kvalitete ponude (podizanje kategorije hotela na 5*) Uključivanje turističke ponude brendova Novi selektivni oblici turističke ponude (razvijanje kongresnog, wellness, zdravstvenog turizma...)	Recesija na svjetskom tržištu Zagađenje mora Prometni problemi Konkurencija novih turističkih destinacija i proizvoda.... Turistički trendovi Uspostava regionalnog ustroja Rastuća konkurentnost na turističkom tržištu

Niskotarifni letovi Razvijanje elitnog i golf turizma na području NP Brijuni i na području Muzila Novi vizualni identitet grada Gradske plaže Razvoj kvalitetnih restorana Produženje turističke sezone uvođenje selektivnih turističkih programa Promicanje proaktivnog pristupa izravnim stranim ulaganjima (naglasak na privlačenju greenfield ulaganja) Specijalizacija i diverzifikacija turističkih proizvoda i usluga	
---	--

Izvor: Radionica Partnerske skupine 1 održane u Puli 12.11. 09. i 17.12.09.

3.7. Gospodarstvo

Temelji gospodarskog razvitka grada Pule kao tradicionalno najrazvijenijega gospodarskog središta Istarske županije započeti su brodogradnjom. Pulska brodograđevina industrija (Uljanik d.d., Tehnomon brodogradilište d.d.) danas je nadaleko poznata na svjetskom brodograđevnom tržištu. Osim toga, u Puli su zastupljene djelatnosti proizvodnje cementa (Istra cement d.o.o.), proizvodnje stakla (Schott boral d.d.), prehrambena industrija (Brionka d.d. Pula) i tekstilna industrija (Arena modna trikotaža d.d.). U Puli su također razvijene i uslužne djelatnosti u građevinarstvu (Bina Istra d.d., Istragradnja d.d., Cesta d.o.o., Bojoplast d.o.o), turizmu (Arenaturist d.d.), trgovini (Istra d.d. u stečaju, Puljanka d.d.) i prijevozničkim uslugama (Brioni d.d., Zračna luka Pula d.d.).

Temeljni pokazatelji razvoja nekog područja su prvenstveno dinamika i ostvarena razina bruto domaćeg proizvoda, zaposlenosti, proizvodnost rada i investicije. Za usporedbu može se koristiti ostvarena masa bruto domaćeg proizvoda po područjima kao i ostvarena razina po stanovniku, koja ujedno ukazuje i na rast opće proizvodnosti. Investicije je najpodesnije pratiti kroz njihov udio u ostvarenom bruto domaćem proizvodu.

3.7.1. Ostvareni bruto domaći proizvod grada Pule

Ostvareni BDP Republike Hrvatske iznosio je 250,5 milijardi kuna odnosno 7.705 EUR ili 9.663 USD po stanovniku u 2006. Međutim Državni zavod za statistiku objavio je reviziju podataka BDP sa svrhom prilagodbe procjena BDP-a Europskom sustavu nacionalnih računa. Najveće korekcije odnose se na procjenu sive ekonomije te adekvatnije mjerenje stambene rente i usluga financijskog posredovanja. Tako korigirani BDP na razini Hrvatske

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA PULE 2009.-2015. - ANALIZA STANJA

iznosi 8.043 EUR ili 10.003 USD što je više od ranije iskazanog za 4,39%. Istarska županija ostvarila je 5,7% društvenog proizvoda Republike Hrvatske 1990., i 6,3% u razdoblju 2001-2006. Isto tako je ostvarila u 1990. godini za 33% veći bruto društveni proizvod od prosjeka Hrvatske po stanovniku i 27% veći u 2006.

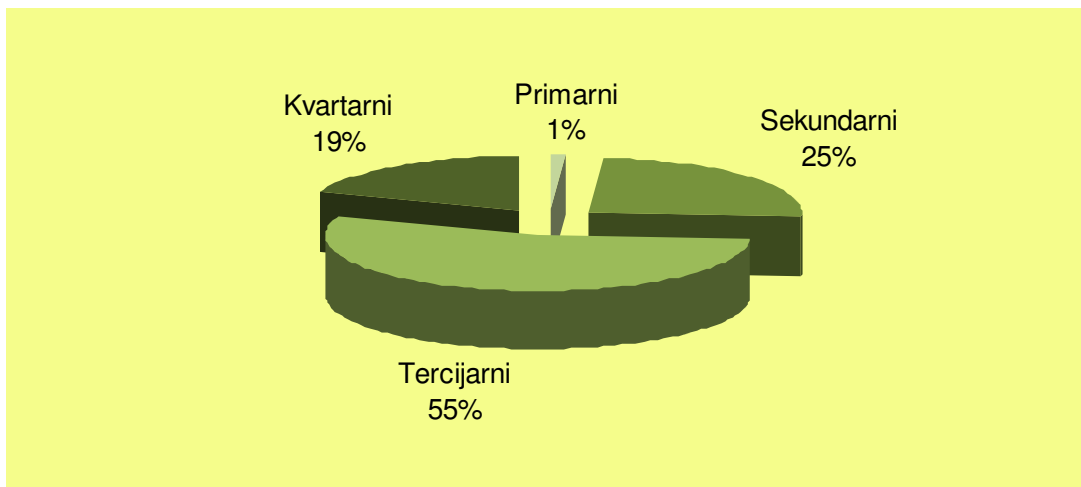
Tablica 25: Usporedba ostvarenja društvenog proizvoda i BDP nekih područja RH = 100%

Područje	Suma društvenog proizvoda 1990.	Suma BDP-a 2001-2006.	Društveni proizvod /stanovniku 1990.	BDP / stanovniku 2006.	Udio BDP / stanovniku + - 2006/1990
Grad Zagreb	28,6	31,8	158	184	27
Istarska županija	5,7	6,3	133	127	-6
Zagrebačka županija	1,2	5,3	34	70	36
Primorsko-goranska županija	8,3	8,0	122	119	-4
Splitsko-dalmatinska županija	8,2	8,2	83	78	-5

Izvor: www.dzs.hr

Ostvarena masa bruto domaćeg proizvoda (BDP) za područje Grada Pule iznosi oko 4.804 milijuna kuna u 2008. (tekuće cijene) ili 10.562 EUR-a (1 EUR = 7,324 KN u 2008.) po stanovniku. Potrebno je napomenuti da u iskazivanje bruto domaćeg proizvoda Grada Pule za 2008. nije uzeta razlika između uplaćenog i povraćenog poreza na dodanu vrijednost (PDV) jer se podaci od nadležnih institucija nisu mogli dobiti.

Slika 10: Udio ostvarenog BDP po sektorima grada Pule

Izvor: FINA, Obrtnička komora istarske županije i procjene i izračun autora.

Uz tu vrijednost on bi svakako bio veći kako u masi tako i po stanovniku. Ostvarena visina bruto domaćeg proizvoda po stanovniku je nedovoljna s obzirom na postojeće resurse,

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA PULE 2009.-2015. - ANALIZA STANJA

kadrovski potencijal i razvojne mogućnosti grada Pule. Dominantne djelatnosti su: prerađivačka industrija, trgovina i financijsko posredovanje. Sekundarni sektor (proizvodni) čini ¼ svih aktivnosti na području grada. Usluge tercijarnog sektora (54,8%) dominiraju, a razina usluga kvartalnog sektora primjerena je postojećoj razini organiziranosti tih institucija u Hrvatskoj.

Ovisno o razvijenosti pojedinih sektora gospodarstva, grad Pula bi se prema postignutoj strukturi mogao svrstati u razvijena gospodarstva sa visokim udjelom tercijarnog i kvartalnog sektora koji daleko premašuje 50% kao donju granicu od koje se računa prelazak sa industrijskog na postindustrijsko društvo¹⁰². To je opći trend i zakonitost razvoja sadašnjih visokorazvijenih zemalja. Slijedeća tablica prikazuje ostvareni BDP-a po djelatnostima za 2008. godinu.

U cjelini na području grada Pule dominantan udio imaju prerađivačka industrija i trgovina. Industrija je u ranijem razdoblju imala svakako značajniju ulogu od one iz 2008., jer prolazi kroz značajne poteškoće uvjetovane mnoštvom vlastitih slabosti, ali onih nametnutih u zemlji i posebno u posljednje vrijeme nametnutih i od inozemnih činitelja. Može se ocijeniti, da trgovina snabdijeva prerađivačku industriju (brodogradnju) koja kupuje značajne količine materijala i opreme, zatim stanovništvo i turiste i ne manje važno s određenim proizvodima i šire područje Istre. Grad Pula kao i Istarska županija imaju raznovrsnu gospodarsku strukturu, čime u cjelini lakše prevladavaju poteškoće pojedinih djelatnosti i gospodarstva.

Slika 11: Bruto domaći proizvod na području grada Pule u 2008. (NKD 2002.)

vrijednosti u 000 kn

Djelatnost	BDP	Udio
A Poljoprivreda, lov i šumarstvo	28887	0,6
B Ribarstvo	17280	0,4
C Rudarstvo i vađenje	7121	0,1
D Prerađivačka industrija	816812	17,0
E Opskrba energijom, plinom i vodom	114355	2,4
F Građevinarstvo	273815	5,7
G Trgovina i popravci	797025	16,6
H Hoteli i restorani	380107	7,9
I Prijevoz, skladištenje i veze	274494	5,7
J Financijsko posredovanje	497251	10,4
K Nekretnine, iznajmljivanje i poslovne usluge	446717	9,3
L Javna uprava i obvezno socijalno osiguranje	328263	6,8
M Obrazovanje	205711	4,3
N Zdravstvena zaštita i socijalna skrb	380761	7,9
O Ostale uslužne djelatnosti	235076	4,9
Ukupno	4803676	100,0

Izvor: FINA, Obrtnička komora Istarske Županije i procjene i izračun autora.

¹⁰² vidi: Družić, I., i dr. (2003), «Hrvatski gospodarski razvoj», Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, str. 312.

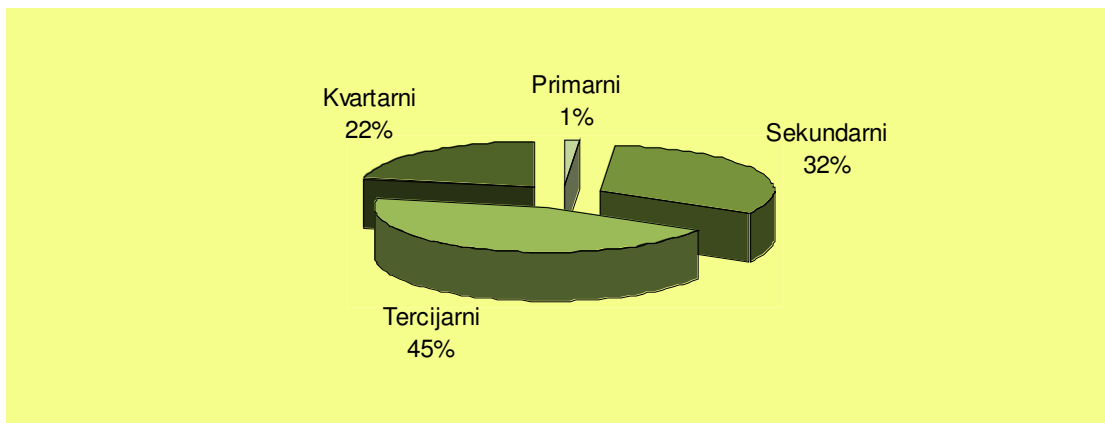
Važno je ukazati i na razlike u razvoju Istarske županije i Primorsko-goranske kroz dulje razdoblje. Tako je Istarska županija imala manji BDP po stanovniku za 33,1% u odnosu na Primorsko-goransku u razdoblju 1961-1965., da bi se ta razlika stalno smanjivala. Istarska županija je u 1990. imala za 9% veći BDP po stanovniku prema Primorsko-goranskoj županiji i 6,7% veći u 2006.

Istra je u promatranom razdoblju razvijala raznovrsniju industrijsku strukturu, zatim turizam i druge djelatnosti, dok se Primorsko-goranska oslanjala uglavnom na dotadašnje industrijske kapacitete i nešto umjereniji razvoj turizma. Tome su svakako doprinijela ulaganja u nove investicije, čiji je udio u BDP iznosio u Istri 20,7%, a u Primorsko-goranskoj županiji 18,9% u razdoblju 1971-1990. Primorsko-goranska županija s velikim sustavima kao što je prerada nafte, petrokemija, brodogradnja i promet, nije uspjela održati prijašnje razvojne pomake, dok je Istra s raznovrsnom strukturom djelatnosti, napose industrije lakše podnijela razvojne poteškoće.

3.7.2. Ostvarena zaposlenost na području grada Pule

Prema popisu stanovništva iz 2001. godine bilo je u gradu Puli 22.233 ljudi u dobi od 15 i više godina koje se izjasnilo zaposlenima. U 2008. godini stopa nezaposlenosti u gradu Puli iznosila je 5,5%¹⁰³ dok je na razini Republike Hrvatske iznosila 12,8%¹⁰⁴. Povoljniju stopu nezaposlenosti ostvarilo je jedino Zagreb (5,3%).

Slika 12: Udio zaposlenih grada Pule po sektorima

Izvor: prema www.dzs.hr -Zaposleni – u trgovačkim društvima i u obrtništvu (procjena autora).

U 2008. godini ukupno je bilo 24.611 zaposlenih u pravnim osobama¹⁰⁵. U Puli je zaposleno ukupno 38,5% zaposlenih u pravnim osobama Istarske županije.

¹⁰³ Hrvatski zavod za zapošljavanje područna uprava Pula

¹⁰⁴ www.dzs.hr

¹⁰⁵ www.dzs.hr

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA PULE 2009.-2015. - ANALIZA STANJA

Na području grada Pule je prema podacima Obrtničke komore Istarske županije bilo aktivno 1929 obrta na dan 30.rujna 2009.(Tablica 26). Na osnovu tog podatka te broja obrta i zaposlenih u obrtu i slobodnim zanimanjima Istarske županije procijenjen je broj zaposlenih u obrtu i slobodnim zanimanjima grada Pule i njihova struktura po djelatnostima.¹⁰⁶ Prema obavljenim procjenama na području grada Pule bilo je oko 3.000 zaposlenih osoba u obrtu i slobodnim zanimanjima u 2008.

Kako i sama tablica prikazuje najveći broj zaposlenih u obrtništvu nalazi se u djelatnosti hoteli i restorani (21%), trgovina i popravci (18,5%) i građevinarstvu (17,3%), te prerađivačkoj industriji (12,4%). Ove četiri djelatnosti čine 69,2% od ukupnog broja zaposlenih u obrtništvu.

Tablica 26: Zaposlenost u pravnim subjektima i obrtništvu u gradu Puli u 2008

Djelatnost	Zaposleni u pravnim subjektima i obrtništvu	Udio
A Poljoprivreda, lov i šumarstvo	202	0,73
B Ribarstvo	125	0,45
C Rudarstvo i vađenje	54	0,20
D Prerađivačka industrija	6158	22,30
E Opskrba energijom, plinom i vodom	526	1,91
F Građevinarstvo	2170	7,86
G Trgovina i popravci	4602	16,67
H Hoteli i restorani	1407	5,10
I Prijevoz, skladištenje i veze	1520	5,51
J Financijsko posredovanje	1100	3,98
K Nekretnine, iznajmljivanje i poslovne usluge	2279	8,25
L Javna uprava i obvezno socijalno osiguranje	2186	7,92
M Obrazovanje	1754	6,35
N Zdravstvena zaštita i socijalna skrb	2141	7,75
O Ostale uslužne djelatnosti	1387	5,02
Ukupno	27 611	100,00

Izvor: www.dzs.hr -Zaposleni – u trgovačkim društvima i u obrtništvu (procjena autora).

Tako je u obrtništvu zaposleno oko 10,9%¹⁰⁷ zaposlenih djelatnika. Većinu zaposlenih čine zaposleni kod samostalnih obrtnika, ugostitelja, autoprijevoznika i drugih djelatnosti dok djelatnici zaposleni kod obrtnika slobodnih zanimanja čine neznatan dio. U ukupnom broju zaposlenih u obrtničkom sektoru žene sudjeluju s oko 45%¹⁰⁸.

¹⁰⁶ Podaci o broju zaposlenih u obrtništvu u gradu Puli, nažalost nisu bili dostupni, pa je temeljem analize stanja u Istarskoj županiji, procijenjen broj zaposlenih u obrtništvu grada Pule.

¹⁰⁷ Procjena autora

¹⁰⁸ Hrvatska obrtnička komora, područna služba Pula

Tablica 27: Procjena broja zaposlenih u obrtništvu grada Pule u 2008.

Djelatnost	Zaposleni*	Udio
A Poljoprivreda, lov i šumarstvo	45	1,50
B Ribarstvo	96	3,20
C Rudarstvo i vađenje kamena	6	0,20
D Prerađivačka industrija	372	12,40
E Opskrba energijom, plinom i vodom	0	0,00
F Građevinarstvo	519	17,30
G Trgovina i popravci	555	18,50
H Hoteli i restorani	630	21,00
I Prijevoz, skladištenje i veze	183	6,10
J Financijsko posredovanje	33	1,10
K Nekretnine, iznajmljivanje i poslovne usluge	222	7,40
L Javna uprava i obvezno socijalno osiguranje	0	0,00
M Obrazovanje	0	0,00
N Zdravstvena zaštita i socijalna skrb	114	3,80
O Ostale uslužne djelatnosti	225	7,50
Ukupno	3000	100,00

Izvor: Obrada autora

(*Procjena autora)

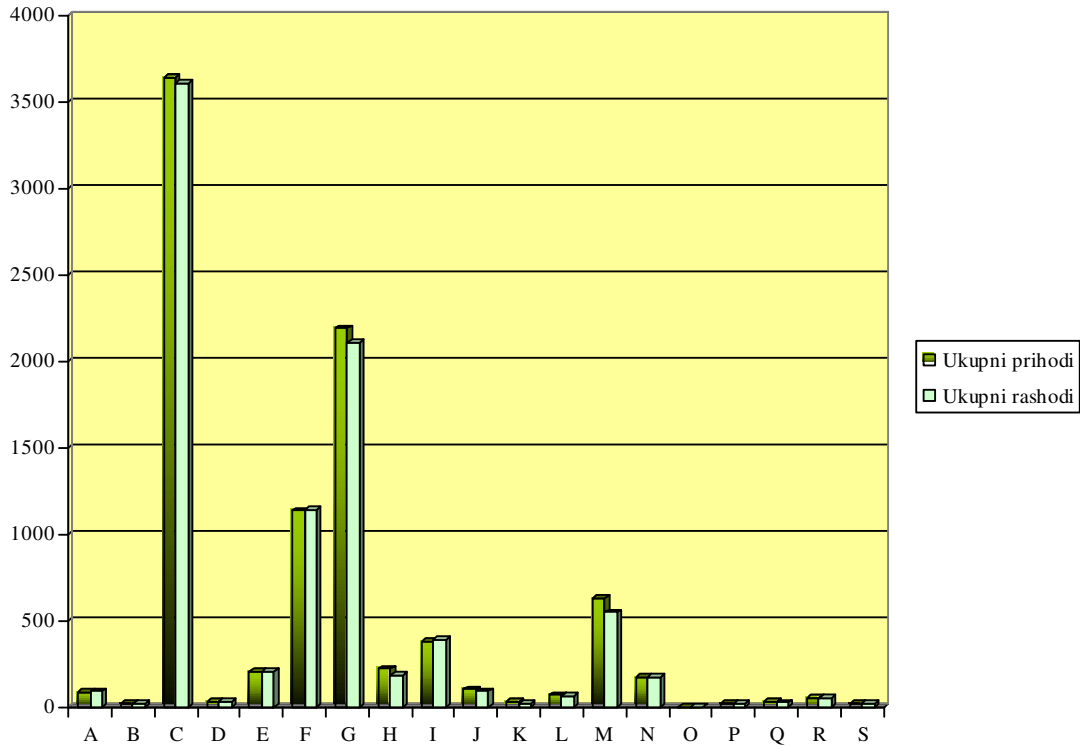
3.7.3. Trgovačka društva grada Pule i njihovi rezultati poslovanja

Prema podacima baze podataka HGK u gradu Pula 2008. godine bilo je registrirano 2.110 trgovačkih društava što je više za oko 1,9% od prethodne 2007. godine. Najviše je trgovačkih društava registrirano za djelatnost trgovina na veliko i malo- popravak motornih vozila i motocikala, građevinarstvo te stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti. Ove tri djelatnosti imaju udio od 58% od ukupnog broja subjekata grada Pule. Najveći udio u ukupnom broju imaju mala trgovačka društva (98,6%).

Najveći udio u ukupnom prihodu ostvaruju prerađivačka industrija, trgovina i građevinarstvo, ali i stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti. Ove četiri djelatnosti čini 83,8% od ukupnog prihoda poduzetnika grada Pule. Međutim, udio dobiti najveći je kod trgovine; stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti; prerađivačke industrije, te prijevoz i skladištenje. Ove četiri djelatnosti imaju udio od 75,8% u ukupnoj dobiti trgovačkih društava grada Pule.

Grad Pula ima raznovrsnu strukturu djelatnosti, pa mnogo lakše kompenzira pojedine udare i nepovoljna kretanja u pojedinim granama i gospodarstvu u cjelini u odnosu na ona središta u kojima prevladava monokultura pojedinih djelatnosti. Najveći prihodi se ostvaruju u djelatnosti prerađivačke industrije (Brodograđevna industrija), trgovine, građevinarstva te u stručnim, znanstvenim i tehničkim djelatnostima. Kretanja gospodarstva grada Pule na ukupnoj razini shematski su prikazana u slijedećoj slici:

Slika 13: Ukupni prihodi i rashodi poduzetnika grada Pule u 2008. godini

Izvor: Izvještaji FINE i obrada autora; Podaci obuhvaćaju financijske rezultate trgovačkih društava sa sjedištem u gradu Puli prema službenom izvješću FINE. Podaci ne obuhvaćaju: financijske pokazatelje obrtnika, financijskih institucija, neprofitnih i proračunskih organizacija, niti podatke o privatnom individualnom sektoru (poljoprivreda, iznajmljivanje soba)

LEGENDA:	
A Poljoprivreda, šumarstvo, ribarstvo	J. Informacije i komunikacije
B Rudarstvo i vađenje	K. Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja
C. Prerađivačka industrija	L. Poslovanje nekretninama
D Opskrba el. energijom, plinom, parom i klimatizacijom	M. Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti
E. Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda...	N. Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti
F. Građevinarstvo	O. Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje
G. Trgovina i popravak vozila	P. Obrazovanje
H. Prijevoz i skladištenje	Q. Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi
I. Djel. pružanja smještaja te prip. i usluž. hrane	R Umjetnost, zabava i rekreac.
	S Ostale uslužne djelatnosti

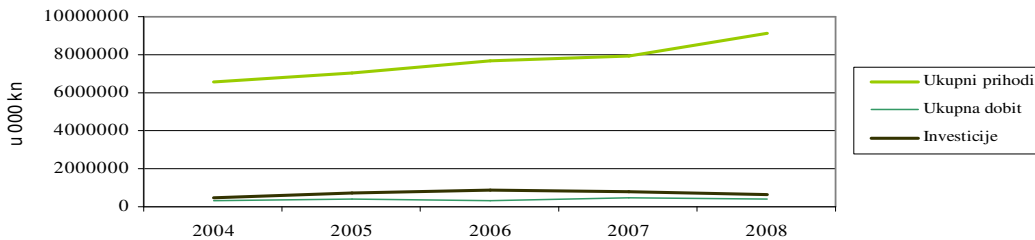
STRATEGIJA RAZVOJA GRADA PULE 2009.-2015. - ANALIZA STANJA

Tablica 28: **Financijski rezultati gospodarstva grada Pule 2007-2008. godine po djelatnostima (prema NKD 2007.) U 000 kn**

Djelatnost	Ukupni prihodi			Ukupni rashodi			Dobit prije oporezivanja			Gubitak prije oporezivanja		
	07	08	Inde	07	08	Index	07	08	Indeks	07	08	Index
A Poljoprivreda, šumarstvo, ribarstvo	69.225	85.744	123,9	71.793	94.664	131,9	1.224	2.941	236,3	3.812	11.862	311,1
B Rudarstvo i vađenje	22.913	25.406	110,9	22.625	24.952	110,3	287	454	157,7	0	0	-
C. Prerađivačka industrija	2.996.675	3.637.475	121,4	3.179.549	3.610.065	11,5	76.744	79.122	103,1	259.618	51.712	19,9
D Opskrba el. energijom, plinom, parom i klimatizacijom	33.527	33.385	99,6	31.096	33.484	107,7	2.746	467	17,0	316	567	179,2
E. Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda...	147.793	205.949	139,3	157.169	205.471	130,7	227	1.536	674,3	9.604	1.059	11,0
F. Građevinarstvo	1.111.965	1.136.526	102,3	1.269.661	1.145.692	90,2	43.455	33.691	77,5	202.152	42.857	21,2
G. Trgovina i popravak vozila	2.132.611	2.189.645	102,7	2.010.152	2.106.840	104,8	137.448	102.534	74,6	14.989	19.729	131,6
H. Prijevoz i skladištenje	217.456	223.338	102,7	175.577	186.497	106,2	42.483	40.338	95,0	604	3.497	578,3
I. Djel. pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	363.597	381.078	104,8	353.723	390.323	110,3	13.248	6.466	48,8	3.374	15.711	465,5
J. Informacije i komunikacije	90.513	104.619	115,6	84.857	95.509	112,6	7.004	10.474	149,5	1.348	1.364	101,2
K. Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	67.832	32.655	48,1	23.530	20.952	89,0	45.690	14.741	32,3	1.387	3.038	219,0
L. Poslovanje nekretninama	54.019	72.511	134,2	48.631	69.053	142,0	10.629	10.667	100,4	5.241	7.210	137,6
M. Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	499.738	630.638	126,2	452.431	550.631	121,7	53.828	93.652	174,0	6.521	13.645	209,2
N. Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	147.674	172.645	116,9	149.425	174.446	116,7	6.272	9.035	144,1	8.023	10.837	135,1
O. Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	1.461	1.595	109,2	961	1.032	107,4	500	563	112,6	0	0	0
P. Obrazovanje	22.640	24.333	107,5	21.144	23.135	109,4	1.669	1.878	112,5	173	680	390,9
Q. Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	24.553	36.641	149,2	22.245	30.355	136,5	2.344	6.448	275,1	36	162	443,8
R Umjetnost, zabava i rekreac.	52.427	59.982	114,4	54.833	58.295	106,3	1.082	3.247	299,9	3.488	1.560	44,7
S Ostale uslužne djelatnosti	27.294	27.969	102,4	25.901	27.717	107,0	1.929	1.335	69,2	535	1.083	202,1
UKUPNO	8.083.911	9.082.134	112,3	8.155.303	8.849.113	108,5	448.809	419.581	93,5	521.221	186.573	35,8

Izvor: Izvještaji FINE i obrada autora (2009); Podaci obuhvaćaju financijske rezultate trgovačkih društava sa sjedištem u gradu Puli prema službenom izvješću FINE. Podaci ne obuhvaćaju: financijske pokazatelje obrtnika, financijskih institucija, neprofitnih i proračunskih organizacija, niti podatke o privatnom individualnom sektoru (poljoprivreda, iznajmljivanje soba)

Slika 14: Ostvarena razina ukupnih prihoda, dobiti i investicija poduzetnika grada

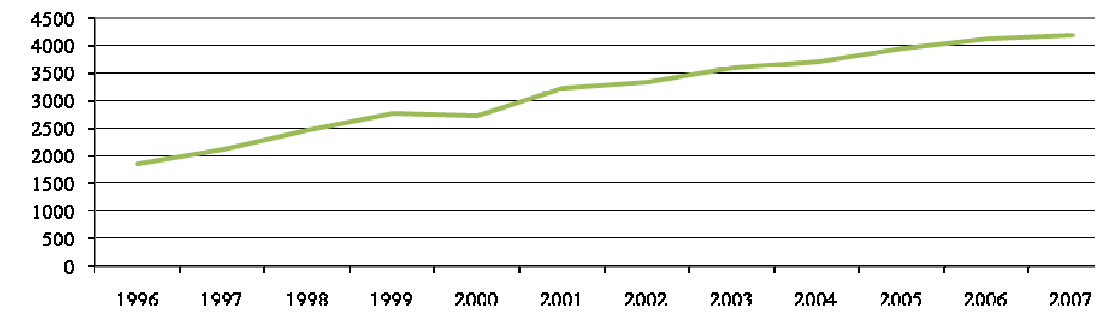

Izvor: Hrvatska gospodarska komora, Područna služba Pula, FINA Pula

Slika prikazuje pozitivne trendove gospodarstva, odnosno iz godine u godinu povećavaju se i ukupni prihodi, dobit oscilira, dok su investicije u 2008. godini neznatno opale.

Prosječna plaća u trgovačkim poduzećima u 2007. godini iznosila je 4.184 kn, dok je na razini Republike Hrvatske bila 4.840 kuna, a slijedeća slika prikazuje njen rast tijekom godina.

Slika 15: Prosječna plaća ostvarena u gospodarstvu grada Pule od 1996-2007.

Izvor: www.hgk.hr

3.7.4. Vanjskotrgovinska razmjena

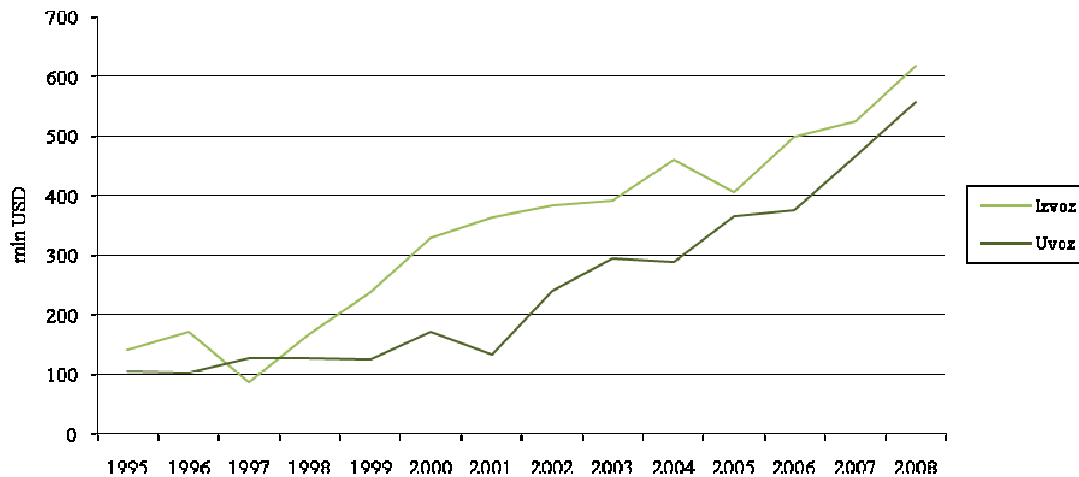
Izvozna strategija gospodarstva uvijek je se naglašava kao ključna u rješavanju najvažnijih problema u hrvatskoj ekonomiji te kao temelj budućeg razvoja. Robna razmjena Istre s inozemstvom odraz je njenih konkurentnih prednosti blizine razvijenih europskih zemalja i dugogodišnje upućenosti na razmjenu sa svijetom. Osnovno obilježje te razmjene je kontinuirani rast izvoza i vrlo dobra pokrivenost uvoza izvozom. Robna razmjena s inozemstvom je vrlo značajna kategorija jer ukazuje na uključenost nekog područja u međunarodnu podjelu rada. Istarska županija sudjeluje u robnom izvozu Hrvatske s udjelom od 10,5%, a u uvozu sa 5,6%¹⁰⁹. Kod razmatranja ovih podataka mora se uzeti u obzir da se

¹⁰⁹ Izvor: SLJ, Državni zavod za statistiku, adekvatna godišta

izvoz i uvoz registriraju po načelu sjedišta tvrtki, a tzv. javna poduzeća imaju uglavnom sjedište u Zagrebu. Osim toga, u tijeku i nakon Domovinskog rata došlo je do koncentracije vanjsko-trgovinske razmjene, posebno uvoza na području Zagrebe i njegove okolice, pa iskaz robne razmjene po županijama valja i tako shvatiti. Ipak, uz iste uvjete Istarska županija ostvaruje znatno veći izvoz roba, jer ona ima veću diversificiranost u prerađivačkoj djelatnosti.

Od 1995. do 2008. izvoz grada Pule bilježi uzlazni trend, da bi zadnju godinu dostigao 618 mln USD, dok je uvoz, iste godine, iznosio 556 mln USD. U 2007. godini udio izvoza grada Pule u Istarskoj županiji iznosio je 42,6%, dok je uvoz imao udjel od 32,2%¹¹⁰. Vanjsko trgovinsku razmjenu grada Pule u milionima USD kroz razdoblje od 1995-2008. prikazuje slijedeća slika.

Slika 16: Vanjsko trgovinska razmjena grada Pule u razdoblju od 1995-2008.

Izvor: www.hgk.hr

Sukladno povećanju izvoza povećava se i uvoz, ali on još uvijek ima niži postotak udjela u ukupnom uvozu Istarske županije. Pokrivenost uvoza izvozom u 2007. godini iznosi 112%, što je daleko više od prosjeka Istarske županije, kao i Republike Hrvatske. Stvarni uvoz i izvoz uži područja (pa tako i grada Pule) teško je sagledati u stvarnim iznosima, jer se npr. uvoz robe za široku potrošnju može obavljati i iz drugih područja države, ili pak izvoz obavlja samo krajnji izvoznik, a robu i oprema mogu biti također iz drugih područja.

3.7.5. Gospodarski objekti grada Pule od značaja za državu i Istarsku županiju

Temeljem važeće Uredbe o određivanju objekata od važnosti za Republiku Hrvatsku (NN 6/00 i 68/03) na području grada Pule mogu se identificirati proizvodne, prometne, vodne i energetske građevine, te građevina za postupanje s otpadom, za potrebe obrane i građevine unutar nacionalnog parka:

¹¹⁰ Vanjskotrgovinska razmjena Pule, Hrvatska gospodarska komora, Područna služba Pule

U prostornoj dokumentaciji grada Pule identificirani su gospodarski i društveni objekti od značaja za Republiku Hrvatsku i Istarsku županiju. To su slijedeći objekti¹¹¹:

Tablica 29: Gospodarski objekti grada Pule od značaja za RH i Istarsku županiju

<u><i>Proizvodne građevine</i></u>
a) OBJEKTI OD ZNAČAJA ZA RH
<ul style="list-style-type: none">- brodogradilište "Uljanik" u Puli- brodogradilište "Tehnomont" u Puli- tvornica stakla "Shott" u Puli- tvornica cementa u Puli- tvornica "Industrochem" za proizvodnju i preradu nemetala u Puli- gradska plinara u Puli
<u><i>Prometne građevine</i></u>
<u><i>Pomorske građevine</i></u>
a) OBJEKTI OD ZNAČAJA ZA RH
<ul style="list-style-type: none">- marina Pula – luka I- marina Pula – Sv. Katarina- marina Pula – Veruda- suha marina Pula – luka II- industrijska luka tvornice cementa u Puli- brodogradilišna luka "Uljanik" u Puli- vojna luka Vargarola – Fižela u Puli- stalni granični pomorski prijelaz I. Kategorije u Puli
b) OBJEKTI OD ZNAČAJA ZA ISTARSKU ŽUPANIJU
<ul style="list-style-type: none">- luka otvorena za javni promet Pula- brodogradilišna luka "Tehnomont" u Puli
<u><i>Željezničke građevine:</i></u>
a) OBJEKTI OD ZNAČAJA ZA RH
<ul style="list-style-type: none">- pruga Pula - Pazin – Lupoglav
<u><i>Cestovne građevine:</i></u>
a) OBJEKTI OD ZNAČAJA ZA RH
<ul style="list-style-type: none">- autocesta Zračna luka Pula – Pula – Kanfanar – Plovanija/Kaštel- državna cesta Pula – Labin
b) OBJEKTI OD ZNAČAJA ZA ISTARSKU ŽUPANIJU županijske ceste:

¹¹¹ Vidi: Prostorni plan uređenja Grada Pule (SN Grada Pule 12/06)

- Ližnjan/Medulin – Pula
- Šišan – Pula
- Premantura – Pula
- Pomer – Šikići – Monte Šerpo – Šijana
- Pula – Pješana Uvala
- Verudella - obilaznica Pule – čvor Šijana
- Stoja – Pula centar – čvor Veli Vrh
- čvor Veli Vrh – Galižana – obilaznica Vodnjana
- čvor Veli Vrh – obilaznica Fažana – obilaznica Peroj – Barbariga

Građevine zračnog prometa:

a) OBJEKTI OD ZNAČAJA ZA RH

- zračna luka Pula za međunarodni i unutarnji promet
- granični prijelaz međunarodnog značenja I. Kategorije

Poštanske i telekomunikacijske građevine:

a) OBJEKTI OD ZNAČAJA ZA RH

- poštanski centar Pula
- tranzitna centrala Pula
- radio relejna postaja Pula
- radijski koridor Učka – Pula
- međunarodni i magistralni TK kabel Pula – Rovinj - Poreč - Umag
- međunarodni i magistralni TK kabel Pula – Pazin
- međunarodni i magistralni TK kabel Pula – Mali Lošinj – Zadar

Vodne građevine:

a) OBJEKTI OD ZNAČAJA ZA RH

- građevine sustava odvodnje otpadnih voda s više od 25.000 ES
- sustav Pula

b) OBJEKTI OD ZNAČAJA ZA ISTARSKU ŽUPANIJU

- Vodoopskrbni sustav Butoniga
- Vodovod Pula

Elektroenergetske građevine:

a) OBJEKTI OD ZNAČAJA ZA RH

- građevine za transport plina
- magistralni plinovod za međunarodni transport DN600 radnog tlaka 110 bara Sjevni Jadran – Pula (podmorska dionica) i DN700 radnog tlaka 75 bara Pula – Labin – Kršan – Viškovo

b) OBJEKTI OD ZNAČAJA ZA ISTARSKU ŽUPANIJU

- transformacijske stanice:

- Pula – Šijana 110/20kV
- Pula – Dolinka 110/20kV
- Gregovica 110/20kV
- distribucijski dalekovod 110kV
- TE Plomin – Labin – Šijana (2x110kV)
- Šijana – Gregovica – Dolinka
- Dolinka-Medulin
- Šijana – Guran – Rovinj

Građevine za postupanje s otpadom:

a) OBJEKTI OD ZNAČAJA ZA RH

- građevina za predobradu i privremeno skladištenje opasnog otpada na lokaciji Kaštijun – Pula
- postrojenje za termičku obradu ostatnog otpada i postrojenje za obradu medicinskog otpada na lokaciji Kaštijun – Pula

b) OBJEKTI OD ZNAČAJA ZA ISTARSKU ŽUPANIJU

- centralna zona za gospodarenje otpadom Kaštijun – Pula
- reciklažna dvorišta s transfer stanicama i kompostanama u Puli

Građevine i kompleksi za potrebe obrane:

a) OBJEKTI OD ZNAČAJA ZA RH

- Vallelunga, Muzil, Smokvica, Valdebek, Zapovjedništvo VPS za Sjeverni Jadran

b) OBJEKTI OD ZNAČAJA ZA ISTARSKU ŽUPANIJU

- građevine plinoopskrbe s pripadajućim objektima, uređajima i instalacijama:
- plinovod radnog tlaka 24-50 bara Pula – Umag

Izvor: Prostorni plan grada Pule

3.7.6. Pregled ključnih gospodarskih sektora

3.7.6.1. Brodogradnja kao vodeća industrijska gospodarska grana u Puli

Prostorni razmještaj industrijskih kapaciteta grada Pule rezultat je više od 150-godišnjeg razvoja, pri čemu je industrijski sektor vezan i specijaliziran oko brodogradnje, strojarstva, metaloprerađivačke, građevinske i prehrambene industrije. Industrijsko-proizvodne površine u gradu prema postojećoj prostornoj planskoj dokumentaciji iznose 173 ha od kojih je iskorišteno samo 131 ha što ukazuje na nisku razinu industrijsko-proizvodnih kapaciteta. Posljedica toga je predimenzioniranost površine za industriju i servise ili mala razina industrijsko-proizvodnih kapaciteta grada uslijed nedovoljnih rezultata u privlačenju malih i srednjih proizvodno orijentiranih poduzeća.

Uzroci takvih kretanja u industrijskoj djelatnosti Pule bili su u strukturi industrijske proizvodnje. Poznato je da se brodogradnja zbog specifičnosti svojeg proizvodnog procesa ne može u kratkom roku prilagoditi potrebama i kretanju na tržištu. Zbog tranzicijskih i drugih problema s kojima se sektor brodogradnje susretao (ponuda nije prilagođena potrebama tržišta i jakoj konkurenciji) udio outputa brodogradnje u ukupnom otuputu grada Pule u jedno je vrijeme opadao, te je to djelovalo na snižavanje broja zaposlenih u toj djelatnosti. Najveći pad zaposlenosti bilježile su brodogradnja, elektroprivreda, proizvodnja kožne obuće i galanterije.

Važnost prerađivačke industrije grada Pule pokazuju slijedeći ostvareni rezultati u 2008. godini: prerađivačka industrija ostvaruje 40% ukupnog prihoda grada Pule, 22,3% ukupnog broja zaposlenih grada Pule, te 17% udjela u ostvarenom BDP-u grada Pule¹¹². Međutim, u istoj godini prerađivačka industrija ostvarila je i 34,8% ukupnih gubitaka (nakon oporezivanja) gospodarstva grada Pule¹¹³. Ova činjenica prikazuje poteškoće u kojima se nalazi ova djelatnost.

Brodograđevna industrija Uljanik kao sinonim grada Pule, ali i veliki hrvatski «ambasador» u svijetu, zaslužuje na ovom mjesto poseban osvrt s obzirom na svoje povijesno naslijeđe ali i kao značajan činilac budućeg gospodarskog i ukupnog razvoja grada Pule ali i Hrvatske u cjelini. Brodogradnja je industrijska grana koja posluje na globalnom svjetskom tržištu, ima prepoznatljiv i kvalitetan proizvod i gotovo je u cijelosti orijentirana na izvoz.

Arsenal i brodogradilište postoje od kada postoji grad i to uvijek na istome mjestu kroz cijelu povijest Pule. Koliko se brodova gradilo u arsenalu i privezivalo u luci ovisilo je o gospodarskom prosperitetu ili zastoju u razvitku grada. Intenzivna brodogradnja na europskoj razini započinje sredinom XIX.st. kada Pulska zaljev postaje središnja luka Austrougarske ratne mornarice, s modernim arsenalom i brodogradilištem. Tradicija brodogradnje nastavlja se i razvija do danas, da bi nakon razaranja u II. svjetskom ratu u okvirima Hrvatske brodogradilište Uljanik doživio najveći uspon i najviše domete. Temelji gospodarskog razvitka grada Pule kao tradicionalno najrazvijenijeg gospodarskog središta Istarske županije, započeti su brodograđevnom industrijom, danas nadaleko poznatom na svjetskom brodograđevnom tržištu (Uljanik d.d., Tehnomont brodogradilište d.d.).

Važnost brodogradnje očituje se u činjenici da tvrtka Uljanik d.d. ostvaruje oko 50% izvoza gospodarstva Istarske županije. Uljanik, zahvaljujući svojoj 150-godišnjoj tradiciji, radnom iskustvu i usvojenom tehnološkom znanju, danas je osposobljeno za gradnju brodova nosivosti do 300.000 tona. Također, potrebno je naglasiti da se Uljanik specijalizirao za izgradnju „Jaružala“ (dredgera) specifične vrste brodova koji osiguravaju narudžbe iz Arapskih Emirata i Luksemburga. Tijekom svoje duge povijesti pulsko je brodogradilište izgradilo 479 plovnih jedinica. Današnji Uljanik je svoju nišu na svjetskom tržištu osvojio specijalizirajući se za proizvodnju najsofisticiranijih brodova, u prvom redu brodova za prijevoz automobila i kamiona, željezničkih vagona, žive stoke, kemikalija i kontejnera, jaružara. Posljednjih godina brodogradilište isporučuje prosječno godišnje 6-8 brodova. Proizvodnje 160.000 – 180.000 cGT godišnje, što predstavlja cca 80 % mogućeg (instaliranog) kapaciteta brodogradilišta.

Pored standardnog angažiranja značajnih industrijskih kapaciteta iz čitave Hrvatske koji svoje proizvode ugrađuju u brod kao finalni proizvod ovo brodogradilište je učinilo iskorak tako što je lansiralo projekt vanjske izrade brodske opreme. Tim je projektom Uljanik

¹¹² Godišnji financijski izvještaj poduzetnika; FINA Pula (2008), i procjena autora

¹¹³ Hrvatska gospodarska komora (2008).

na ugovornim osnovana vezao za sebe oko tridesetak malih proizvođača u jedan jedinstveni proizvodni klaster. Uljanik grupa d.d. ostvaruje 16 mln EUR ukupnog prihoda¹¹⁴ te zapošljava 2.808 zaposlenika, te sudjeluje sa oko 18% u ukupnom prihodu tvrtki brodograđevne djelatnosti u Republici Hrvatskoj. Osim brodogradilišta Uljanik poznata je i tvrtka Tehnomont brodogradilište d.o.o. i Avangard Shipyards d.d. Pula.

U dugačkom razdoblju kontinuiranog rada pulsko je brodogradilište prošlo kroz različita razdoblja razvoja. Pred prvi svjetski rat, te za vrijeme talijanske vladavine brodogradilište stagnira i bavi se manjim popravcima, dokovanjem i rezanjem starih brodova. Nakon pada Italije, za vrijeme 2. svjetskog rata, brodogradilište je njemačka pomorska baza. Od 1947. godine obnavlja se u sklopu SFR Jugoslavije. Tada nastavlja s dokovanjem, rekonstrukcijama i popravcima brodova, a prva novogradnja, mali remorker Neptun, isporučen je 1951. Pod svojim okriljem Uljanik pored brodogradnje razvija strojogradnju i elektroproizvodnju. Usprkos planovima CUB-a (centralne uprave brodogradnje) o malom remontnom brodogradilištu, Uljanik se ubrzo razvije u snažno i veliko brodogradilište koje je u mogućnosti graditi različite vrste brodova.

Preko gradnje i rekonstrukcije prvih putničko teretnih obalnih brodova Uljanik se upustio u gradnju velikih preookeanskih brodova za svjetsko tržište. Tako su na pulskim navozima građeni svjetski priznati i poznati brodovi za prijevoz rasutog tereta, rudače, nafte i naftnih prerađevina, brodovi za prijevoz rashlađenih tereta, željezničkih kompozicija, putnika, sve do današnjih modernih brodova za prijevoz automobila i kamiona. Devedesetih godina, prošlog stoljeća, Uljanik postaje dioničko društvo, preživljava krizne ratne godine, nastavlja s brodograđevnom proizvodnjom različitih i specijalnih brodova, a u drugoj polovici 1998. ulazi u razdoblje velike tehnološke obnove. Danas je Uljanik fokusiran na projektiranje i gradnju složenih vrsta brodova poput suvremenih brodova za prijevoz automobila, automobila i kontejnera te specijalnih brodova za podmorske iskope. Iako pripada većim ili manjim serijama, svaki je Uljanikov brod napravljen prema specifičnim zahtjevima kupaca, te kao takav čini zasebno dostignuće Uljanikovih inženjera i radnika.

ULJANIK ima posebnu poziciju i u svijetu. Djelatnost društva je u potpunosti izvezno orijentirana i već dugi niz godina svoju proizvodnju u potpunosti plasira na svjetsko tržište brodskih novogradnji. ULJANIK je prema podacima Clarkson, od 1.3.2008., rangiran na 150. mjesto u svijetu (pozicija među 560 aktivnih svjetskih brodogradilišta)¹¹⁵. Osnovne djelatnosti su:

- Projektiranje i gradnja brodova.
- Proizvodnja dvotaktnih sporohodnih dizel motora.

ULJANIK je u svako vrijeme znao ponuditi tržištu atraktivan i konkurentan proizvod. Brodogradilište je samo u iznimno teškim situacijama na svjetskom tržištu gradilo „jednostavne“ brodove, kao što su Tankeri za sirovu naftu ili Brodovi ta rasuti teret. U pravilu su ovi brodovi građeni za domaće brodare. Približno 75% izgrađenih brodova u zadnjih 20 godina pripada kategoriji „srednje složenih brodova“.

Stalna je strategija Brodogradilišta iskorak u područje „složenih brodova“, s većom dodanom vrijednošću i manjom konkurencijom daleko istočnih brodogradilišta. U razdoblju 2002. – 2007. god. svjetsko brodograđevno tržište bilo u uzletu i da je visoku potražnju pratio

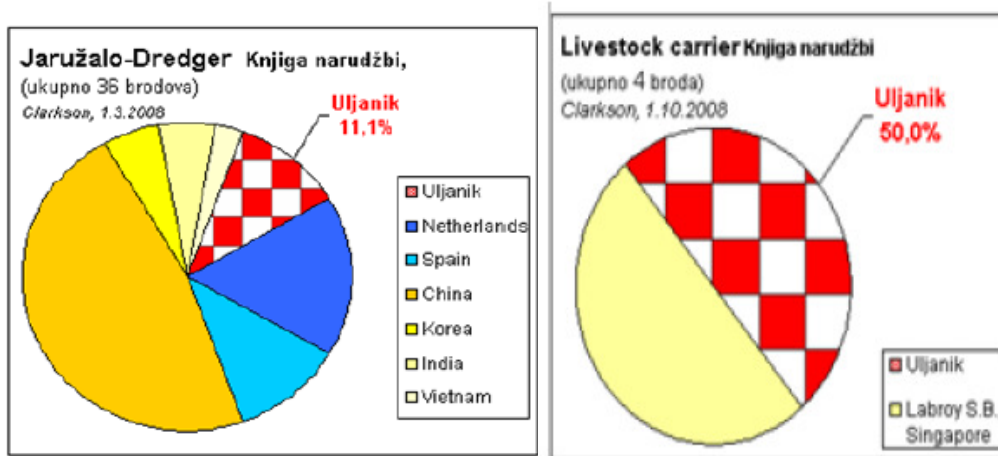
¹¹⁴ www.fina.hr; Javna objava RGFI

¹¹⁵ ULJANIK d.d. Pula, I Z V A D A K iz OPIS DRUŠTVA - 31.12.2008. -

rast cijena. Rast svjetske proizvodnje i razmjene morskim putem je bio konstantan. Usprkos otvaranju novih brodograđevnih kapaciteta, perspektive brodogradilišta diljem svijeta su bile obećavajuće. Od druge polovice 2008. god. globalna financijska kriza donosi strukturni poremećaj i neizvjesnost i na svjetskom brodarskom i brodograđevnom tržištu. Financijska kriza i problemi s povjerenjem i likvidnošću banaka značajno utječu na poslovanje brodarskih kompanija i brodogradilišta.

Usporavanje rasta svjetske proizvodnje i razmjene, posljedično značajno utječe na brodograđevno tržište. Od kolovoza 2008. pa do danas u svijetu je praktički prestalo ugovaranje novih brodova. Kanceliranje brodograđevnih ugovora, reprogramiranje cijena i rokova postala je svakodnevna praksa. Ulaskom u niše specifičnih brodova, koji nisu toliko podložni utjecajima globalnih kretanja na svjetskom tržištu, ULJANIK Brodogradilišta se dodatno pokušalo zaštititi od poremećaja u ponudi i potražnji. Poremećaj tržišta je toliko velik da ova mjera za sada ne donosi rezultate. Danas je prerano za ozbiljnije prognoze o tome kada će kriza prestati.

Slika 17: Orijentacija Uljanika na specijalne brodove Jaružala i za prijevoz stoke

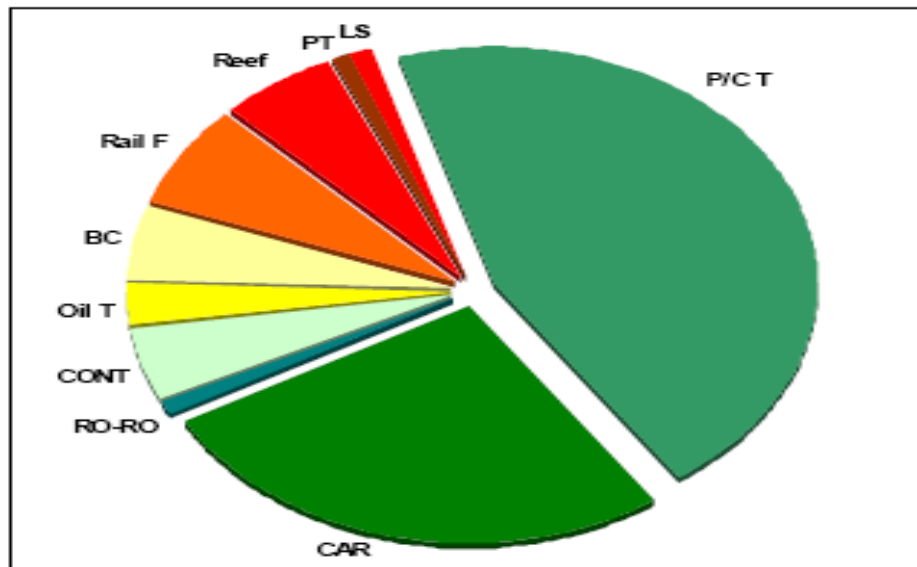
Izvor: ULJANIK d.d. Pula, IZVADAK iz OPIS DRUŠTVA - 31.12.2008.

ULJANIK Brodogradilište već duže vrijeme bazira tržišnu strategiju na tipovima brodova kod kojih je manji utjecaj konkurencije brodogradilišta dalekog istoka. Ulazak u specifične, nevelike tržišne niše u kojima „tvornice brodova“ nisu prisutne, predstavlja okosnicu opstanka na svjetskom tržištu. To vidimo sa slike orijentaciju na specijalne brodove za prijevoz stoke (50% svjetske proizvodnje) i Jaružala (11%). Danas «Uljanikovci» ocjenjuju da je tržišna niša brodova za prijevoz automobila postala dosta velika i da se u gradnju te vrste brodova uključilo mnogo brodogradilišta; da tu konkuriraju brodogradilišta od onih koja imaju visoku tehnološku razinu i znanje, do onih koja nemaju ni jedno ni drugo a svoj razvoj temelje na niskoj razini plaća.

Biti prisutan u nekoliko značajno užih tržišne niša gdje je broj brodova koji se grade značajno manji, gdje nema većih serija istih brodova i gdje je potrebno veliko znanje i fleksibilnost, ali i gdje je dodana vrijednost veća nego u nišama „standardnih“ brodova – postavlja pred brodogradilište ozbiljan zadatak daljnjeg razvijanja jakog projektnog ureda ali i podizanja znanja na višu razinu u cijelom brodogradilištu, uz formiranje fleksibilne organizacije koja je spremna djelovati u kontinuiranim promjenama.

Slika 18: . Orijentacija Uljanika na niše specifičnih (kompleksnih) brodova

SHIP TYPE	code	COMPLEXITY	No of Ships	%
Rail Ferry	Rail F	COMPLEX	7	15
Reefer - RO RO	Reef		6	
Chemical Parcel Tanker	PT		1	
Live Stock Carrier	LS		1	
Product & Chemical Tanker	P/C T	MEDIUM	48	76
Car / Truck Carrier	CAR		27	
RO-RO Car & Container	RO-RO		1	
Container	CONT		5	
Crude Oil Tanker	Oil T	SIMPLE	3	8
Bulk Carrier	BC		5	
Total :			102	

Izvor: ULJANIK d.d. Pula , IZVADAK iz OPIS DRUŠTVA - 31.12.2008. -

Ovo su osnove na kojima se gradi dugoročna opstojnost brodogradilišta. Nemoguće je izbjeći izravnu konkurenciju brodogradilišta Dalekog istoka (drže skoro 90% ukupne svjetske knjige narudžbi), kao što je to nemoguće u bilo kojoj drugoj izveznoj industriji. Uljanik Brodogradilište pronalazi tržišne niše u kojima je njihova zastupljenost mnogo manja. U razdoblju od 2004. do 2008. godine isporučeno je ukupno 29 brodova / 662.120 cGT. Na dan 31.12.2008. u knjizi narudžbi je 13 brodova, ukupne ugovorne vrijednosti 365,000 mil. USD + 752,809 mil. EUR Ovakva knjiga narudžbi osigurava punu zaposlenost do srpnja 2010. god. (zaposlene sve faze proizvodnje).

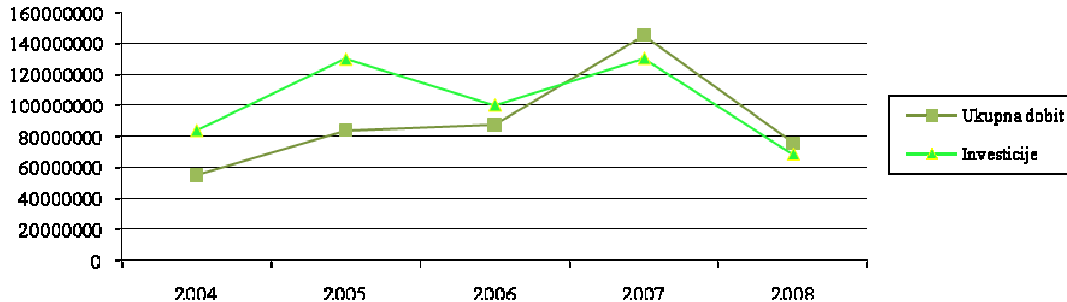
3.7.6.2. Trgovina

Trgovina je važna spona između proizvođača i potrošača i već dugi niz godina sudjeluje sa velikim postotkom u ukupnom broju registriranih trgovačkih društava. U 2008. godini zapošljavala je 16,6% radnika, sudjelovala u BDP-u s 16,6%¹¹⁶, ostvarivala 24%

¹¹⁶ Procjena autora

ukupnih prihoda, te 23,2% dobiti ukupnog gospodarstva grada Pule¹¹⁷. Kretanje ukupne dobiti i investicija od 2004.-2008. godine prikazuje sljedeća slika:

Slika 19: . Ostvarena razina ukupne dobiti i investicija u djelatnosti trgovina u razdoblju od 2004-2008.

Izvor: Hrvatska gospodarska komora Pula

U 2008. godini trgovina grada Pule ostvarila je ukupno 2,2 mlrd kn prihoda, te se ona tijekom godina povećavala. Dolaskom velikih centara, trgovina na malo preselila se je iz malih trgovina u velike centre, što je rezultiralo zatvaranjem određenog broja malih prodavaonica. S obzirom na razmještaj, objekti trgovine, obrtničkih i osobnih usluga koncentrirani su u užem dijelu grada dok su ostali objekti smješteni u prigradskim četvrtima.

3.7.6.3. Turizam

Turizam je u ovom radu izdvojen i promatran kao zasebno poglavlje (vidi: poglavlje 3.6.) iz razloga što i teorija turizam definira kao skup odnosa i pojava i to društvenog i ekonomskog karaktera.

3.7.6.4. Poljoprivreda i ribarstvo

Iako se djelatnost poljoprivrede, lova i šumarstva prema osnovnim ekonomskim pokazateljima ne mogu uvrstiti u strateške djelatnosti gospodarstva, imaju značajnu ulogu za turističku i ugostiteljsku djelatnost. Istarska županija je 2004. godine imala veću proizvodnost mjerenu bruto dodanom vrijednošću po zaposlenom od prosjeka Republike Hrvatske u poljoprivredi, šumarstvu i ribarstvu, što dovoljno ukazuje na važnost i značaj ovih grana.

U djelatnosti poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo u 2008. godini bilo je zaposleno 327¹¹⁸ djelatnika koji su ostvarili ukupne prihode u iznosu od 85 mln kn, dobit u iznosu od 2,9 mln kn odnosno 0,7% od ukupne dobiti gospodarstva grada Pule. Ribarstvo grada Pule nalazi se u velikim problemima zbog nedostatka ribarske luke, kao i ZERP-a, visoke cijene plavog dizela zbog kojih trpe ogromne gubitke.

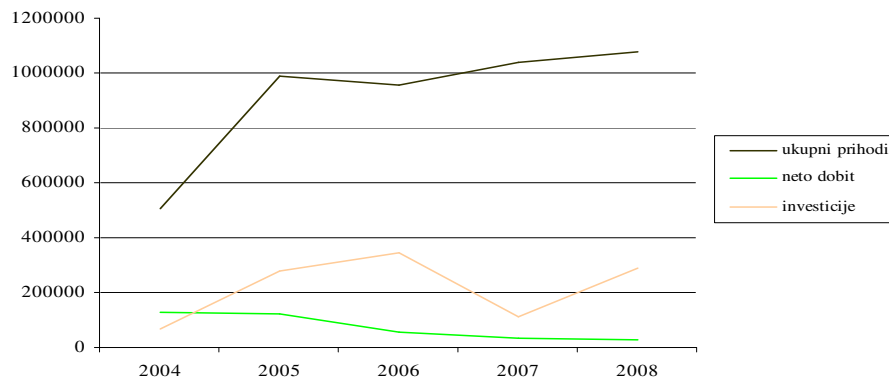
¹¹⁷ FINA, GFI poduzetnika

¹¹⁸ Zaposleni u trgovačkim društvima i obrtnicima; procjena autora

3.7.6.5. Građevinarstvo

U 2008. godini građevinske tvrtke u Istarskoj županiji ostvarile su ukupan prihod od 1,1 mlrd kuna dok su u 2007. godini ostvarili 1,2 mlrd kuna. Neto dobit iznosila je 27 mln kuna, a u 2007. 35 mln kuna¹¹⁹. Udio u BDP-u u 2008. godini u djelatnosti građevinarstva iznosio je 5,7%¹²⁰. Grad Pula ostvarivao je u 2006. godini 41% ukupnih prihoda, 33% ukupne dobiti prije oporezivanja u ovoj djelatnosti na razini Istarske Županije. Građevinarstvo Istarske županije u 2006. godini zapošljavalo je 4.021 osobu, a na grad Pulu otpadalo je oko 40%. Kretanje djelatnosti građevinarstvo grada Pule od 2004-2008. prikazuje slijedeća slika:

Slika 20: Ostvarena ukupna razina prihoda, neto dobiti i investicija u djelatnosti građevinarstvo grada Pule u periodu od 2004-2008. godine

Izvor: Hrvatska gospodarska komora

Do pada dobiti došlo je zbog smanjenja dobiti nekih tvrtki koje ulaze u kategoriju „velike tvrtke“, dok ostali pokazatelji fluktuiraju, s pozitivnim predznakom. Povećanjem narudžbi na tržištu građevinskih usluga, pojavio se je problem stručnih kadrova u graditeljstvu, odnosno kvalificirane radne snage. Problem je djelomično ublažen angažiranjem radne snage iz susjednih zemalja bivše Jugoslavije. Osim navedenog postoji i problem nelegalnog rada koji je izvor nelojalne konkurencije i korupcije, te kao takav oštećuje proračun (državni i lokalni), mirovinske i zdravstvene fondove, što u konačnici dovodi do osiromašivanja države i radnika, kao i samih poslodavaca.

Najznačajnije tvrtke u djelatnosti građevinarstva su: CESTA d.o.o. Pula, BOJOPLAST d.d. Pula, ISTARSKA CESTE d.o.o. Pula, ISTRAGRADNJA d.d. Pula, VINTIJAN d.o.o. Pula, GRAMI d.o.o. Pula, BM EUROMONT d.o.o. Pula, Monte serpo d.o.o. Pula, Dario kop d.o.o. Pula i ISTARSKA AUTOCESTA d.d. Pula. Najznačajnija investicija posljednjih godina zasigurno je izgradnja Istarskog ipsilona, čiji je koncesionar Bina – Istra d.d. Pula.

¹¹⁹ FINA, *Godišnji financijski izvještaji (2008)*.

¹²⁰ Procjena autora

3.7.7. Uloga Grada Pule u podizanju poduzetništva

Grad Pula je 1989. godine osnovao Pulski centar za poduzetništvo koji služi kao potpora poduzetnicima grada Pule. Njegova djelatnost je:

- okupljanje stručnjaka i poduzetnika zainteresiranih za zajednički rad na razvitku malog i srednjeg gospodarstva
- aktivna komunikacija s predstavnicima jedinica lokalne samouprave
- sustavna analiza gospodarskog stanja i gospodarskih kretanja kao preduvjet za izradu općih i posebnih programskih i planskih dokumenata
- osmišljavanje i izrada općih i posebnih programskih i planskih dokumenata potrebnih za razvitak malog gospodarstva
- informiranje, edukacija i savjetovanje poduzetnika
- okupljanje i povezivanje postojećih i potencijalnih malih gospodarstvenika srodnih djelatnosti
- ispitivanje i obrada tržišta
- organizacija savjetovanja, tribina, okruglih stolova na temu poticanja poduzetništva
- razvoj poduzetničke infrastrukture (poslovni parkovi, poduzetničke zone, inkubatori,...)
- formiranje mreže konzultanata za pomoć pri izradi poslovnih planova
- izdavanje priručnika, brošura, letaka i sl. s ciljem informiranja poduzetnika i razvoja poduzetničke klime
- suorganiziranje sajмова i drugih događaja vezanih uz promociju i razvoj poduzetništva.

Pulski centar za poduzetništvo ima slijedeće ciljeve:

- kao temelj gospodarskog razvitka, stvoriti uvjete i okolnosti za održivi razvitak i unapređenje gospodarske aktivnosti putem suradnje s malim i srednjim poduzetnicima, te obrtnicima grada Pule i okolice,
- pridonijeti stvaranju funkcionalne mreže poduzetnika, financijskih institucija, lokalnih i državnih vlasti okupljenih na zadaći unaprjeđenja i razvitka malog i srednjeg gospodarstva,
- osigurati malim i srednjim gospodarstvenicima stručnu, organizacijsku i financijsku potporu
- promicati stvaranje strukovnih udruga i zadruga kao djelotvornih oblika organiziranja malih i srednjih poduzetnika.

Osim ovoga poduzetništvo može ostvariti potpore prema objavljenim natječajima Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva.

Grad Pula nastavlja sa poticanjem razvoja maloga gospodarstva Programom kreditiranja „Poduzetnik Pula 2009“, u kontinuitetu još od 2001. godine. U razdoblju od 2001. do 2008. godine ukupno je kroz razne kreditne linije u suradnji s poslovnim bankama

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA PULE 2009.-2015. - ANALIZA STANJA

odobreno 99 kreditnih zahtjeva u iznosu od 47.mil. kuna. "Poduzetnik Pula 2009", je program kreditiranja malog gospodarstva za poduzetnike i poduzetnike početnike, gdje se kroz subvenciju kamatne stope omogućava povoljniji pristup izvorima financiranja, uz suradnju sedam poslovnih banaka uključenih u predmetni program. Programom „Poduzetnik Pula 2009“ određena je subvencija kamatne stope za proizvodne djelatnosti u visini od 3%, a za ostale djelatnosti u visini od 2%. Ukupni kreditni fond programa iznosi 25.000.000,00 kuna.

U Proračun Grada Pule planiraju se i sredstva za Subvencije za intervencije u gospodarstvu i to za sufinanciranje programa agroudruga – sadnja maslina, vinove loze, lavande, proizvodnja zdrave hrane, sudjelovanje na sajmovima i sl.

3.8. SWOT ANALIZA - gospodarskog sustava grada Pule

Slika 21: SWOT analiza gospodarskog sustava grada Pule

SNAGE	SLABOSTI
<u>LJUDSKI POTENCIJALI</u> Solidna polazna osnova uloge stanovništva u gospodarskom razvoju Postojanje novog Sveučilišta u Puli Postojanje dugogodišnje tradicije znanja u djelatnosti brodogradnje	<u>LJUDSKI POTENCIJALI</u> Obrazovni programi ne prate potrebe gospodarstva Nedovoljna suradnje JLS i gospodarstva sa Sveučilištem Juraj Dobrila, Pula Nedovoljna iskorištenost fakulteta i ostalih kadrova kao potencijala razvoja Nedostaju specijalistička znanja u pojedinim djelatnostima
<u>POSLOVNA KLIMA i INFRASTRUKTURA</u> Povoljan geografski položaj Dobre pretpostavke za još jači razvoj turizma Dobra institucionalna ustrojenost za poticanje poduzetništva i inovacija (HGK, HOK, IDA, PCP) Dobra cestovna prometna povezanost sa Slovenijom, Italijom i ostalim djelom Hrvatske i zračnom lukom sa ostalim svijetom	<u>POSLOVNA KLIMA i INFRASTRUKTURA</u> Nedovoljno razvijena turistička infrastruktura Nedovoljno razvojnih programa i ulaganja u razvoj novih proizvoda Nedovoljno razvijen željeznički i pomorski promet Nedovoljna potpora gospodarskom i ukupnom razvoju grada od strane središnje države Problem cestovne mreže (ulazak u Grad) Ne postojanje drugih sadržaja u poslovnim zonama osim trgovine
<u>EKONOMSKA OSNOVA</u> Ugled postojećih gospodarskih subjekata	<u>EKONOMSKA OSNOVA</u> Nedostatak strategije i nedostatak vizije gospodarskog razvoja (u izradi)

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA PULE 2009.-2015. - ANALIZA STANJA

<p>Duga tradicija u metalnoj, nemetalnoj industriji i turizmu</p> <p>Brodogradnja – Uljanik se primjenom novih tehnologija orijentirao i na izgradnju specijalnih brodova</p> <p>Glavne gospodarske djelatnosti su orijentirane na izvoz (posebno putem brodogradnje i turizma)</p> <p>Stabilna industrijska struktura i granska povezanost</p> <p>Dinamičan razvoj poduzetništva i obrtništva</p> <p>Razvijena građevinska djelatnost</p> <p>Postojanja dobre infrastrukturne osnove za razvoja ribarstva (zadruga i veletržnica)</p>	<p>Zastarjela smještajna turistička ponuda</p> <p>Nedovoljno privlačenje tehnološko-inovacijskih orijentiranih poduzeća</p> <p>Nedostatak investicija u gospodarstvu</p> <p>Nedostatna valorizacija kulturnih aktivnosti u gospodarske svrhe</p>
<p>PRILIKE</p>	<p>OPASNOSTI</p>
<p><u>LJUDSKI POTENCIJALI</u></p> <p>Razvoj novih programa Sveučilišta Jurja Dobrile vezanih na potrebe gospodarstva Pule</p> <p>Razvoj obrazovnih programa srednjih škola prilagođenih potrebama gospodarstva Pule</p> <p>Povratak stručnog kadra iz drugih sredina u rodni Grad</p> <p>Uključivanje potencijalnih ulagača u razvojne projekte grada Pule</p> <p><u>POSLOVNA KLIMA I INFRASTRUKTURA</u></p> <p>Dobra suradnja sa okolnim JLS na razvoju poslovnih zona</p> <p><u>EKONOMSKA OSNOVA</u></p> <p>Udruživanje (klasterizacija) građevinskih poduzetnika s ciljem osposobljavanja za preuzimanje velikih projekata</p> <p>Razvoja grada prema pulskoj luci (oživljavanje iste)</p> <p><u>OSTALO</u></p> <p>Geostrateški položaj (blizina Europe i Mediterana)</p> <p>Decentralizacija</p> <p>Predpristupni i pristupni EU fondovi</p> <p>Sačuvan prostor</p> <p>Valorizacija neiskorištene vojne infrastrukture za potrebe razvoja i poduzetništva</p>	<p><u>LJUDSKI POTENCIJALI</u></p> <p>Prevelika centralizacija države</p> <p>Neodgovarajuća politika Vlada prema Gradu</p> <p>Previše birokracije u društvu</p> <p>Sporo donošenje prostornih planova</p> <p>Ne vraćanje stručnog kadra i odlazak nakon završenog obrazovanja u Pulu</p> <p><u>EKONOMSKA OSNOVA</u></p> <p>Loša ekonomska politika koja ne potiče domaću proizvodnju i izvoz</p> <p><u>OSTALO</u></p> <p>Daljnja centarlizacija države</p>

Razvoj turizma Veći poticaji za razvoj gospodarstva Razvoj male brodogradnje Završetak Istarskog ipsilona Politička klima koja podržava ulaganja i razvoj	
--	--

Izvor: Radionica Partnerske skupine 1 održane u Puli 12.11. 09. i 17.12.09.

Umjesto zaključka:

Pitanja za raspravu:

Temeljeno na posebno pripremljenim anketnim upitnicima, u prvoj su fazi istražena očekivanja i mogući doprinos svake ciljane skupine (javna uprava, stručnjaci specijalisti i korisnici), ukupnom radu i rezultatu rada PARTNERSKOG ODBORA i to u javnom, poslovnom i društvenom području djelovanja. Ocjenjeno je da bi bilo korisno Partnerski odbor II (u drugoj i trećoj fazi) proširiti i sa ostalim ključnim nositeljima gospodarstva grada Pula. Postignut je konsenzus oko mogućeg pristupa VIZIJI dugoročnog razvoja grada Pule, koji je izabran u prvoj fazi kao najprihvatljiviji (44%), a kao polazišta za utvrđivanje konačnog teksta vizije temeljem koje će se definirati opći i strateški ciljevi razvoja, a ona glasi:

«Grad Pula, po mjeri čovjeka. Infrastrukturno i ekološki sreden grad koji je integriran u suvremene europske trendove. Pula je ekonomski razvijeno i kulturno jako središte Istarske županije i zapadne Hrvatske, nositelj vlastitog razvitka i razvitka okoline.»

Konačno definiranje vizije i ciljeva temeljiti će se na elementima sadržanim u SWOT MATRICAMA, kroz koje se za svaku sferu djelovanja («prostor, okoliš, infrastruktura», «gospodarstvo», «turizam», «društvena infrastruktura») procjenjuju SNAGE, SLABOSTI, PRILIKE I PRIJETNJE daljnjeg razvoja grada Pula, a kao sustava kojim treba upravljati. Ovo su ujedno i temeljna polazišta za definiranje strateških opcija i za kritično sagledavanje strateških odrednica, pri čemu će se naglasak staviti na ulogu svake pojedine skupine sudionika u realizaciji ciljeva definiranih u okviru ove STRATEGIJE. Sagledavati će se uspješnost primjene pojedinih instrumenata u procesu operativne provedbe, što uključuje monitoring i sustavnu evaluaciju ostvarenog, a u odnosu na prihvaćena strateška opredjeljenja (u drugoj i trećoj fazi izrade ove Strategije).

IZVORI INFORMACIJA:

- Barić, V: *Temelji financiranja javnog sektora i društvenih djelatnosti*, Ekonomski fakultet, Zagreb
- Bežovan, G. at all.: *Indeks civilnog društva (ICD) u Hrvatskoj 2009. . 2010.*, Civicus, World Allowance for Citizen Participation, 2009. (PPP)
- Buršič, E. (2009) *Analiza odgovora na pred upitnik namijenjen fokus grupama za izradu strategije u kulturi grada Pule*, dionica projekta *Strategija kulturnog razvoja Grada Pule* (rukopis)
- Družić, I., i dr. (2003), «Hrvatski gospodarski razvoj», *Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu*, str. 312.
- Franz, H.W., R.I. Sarcina: *Building Leadership in Project and Network Management – A Facilitator's Tools Set*, Springer, Berlin, Heidelberg, 2009.
- *Generalni urbanistički plan Grada Pule*, Pula, 2008.
- *Godišnji financijski izvještaj poduzetnika; FINA Pula* (2008)
- <http://hr.wikipedia.org/wiki/Pula>
- <http://hr.wikipedia.org/wiki/Kultura>
- <http://hr.wikipedia.org/wiki/Sport>
- <http://web.efz.g.hr/dok/MGR/vbaric/fdd/FDD%205.ppt>.
- <http://web.mit.edu/urbanupgrading/upgrading/issues-tools/tools/ZOPP.html>
- <http://www.efpu.hr>
- <http://www.ida.hr/fileadmin/sadrzaji/datoteke/ROP.pdf>
- <http://www.ida.hr/fileadmin/sadrzaji/datoteke/ROP.pdf>
- <http://www.istra-istria.hr/index.php?id=2411>
- <http://www.istrapedia.hr/hrv/263/bolnice/istra-a-z/>
- <http://www.istrapedia.hr/hrv/590/domovi-zdravlja/istra-a-z/>
- [http://www.istra-sport.hr/index.php?id=12&no_cache=1&tx_ttnews\[tt_news\]=57&tx_ttnews\[backPid\]=2;](http://www.istra-sport.hr/index.php?id=12&no_cache=1&tx_ttnews[tt_news]=57&tx_ttnews[backPid]=2;)
- <http://www.istra-sport.hr/index.php?id=37>
- <http://www.lvdg.com/gopp1.htm>; <http://portals.wi.wur.nl/ppme/?OOPP/ZOPP/GOPP>
- <http://www.pula.hr/?cID=37>; <http://www.pula.hr/?cID=39>; <http://www.pula.hr/?kID=27>;
- <http://www.pula.hr/?kID=28>; <http://www.pula.hr/?kID=286> i sl.
- <http://www.pula.hr/?kID=10>
- <http://www.pula.hr/index.aspx?cid=9>
- <http://www.respsenetwork.org/index.php?sid=1857> i sl.
- <http://www.udu-istra.hr>
- <http://www.veleri.hr/?q=veleuciliste>
- http://www.veleri.hr/files/datoteke/raspored/ispiti/poslovni/ispiti_pula.pdf
- http://www.vlada.hr/Download/2004/12/16/Strategija_POSS_V2.pdf
- http://www.vlada.hr/Download/2006/08/03/179_1_2.pdf
- http://www.zjziz.hr/uploads/media/2001_4.pdf
- <http://www.hrvatska21.hr/>
- Imamović, D. (2005), 'Ka društvu bez siromaštva'- deset razloga za socijalni program, ALDI, Agencija za lokalne razvojne inicijative (http://www.aldi.ba/files/ALDI_Deset_razloga_za_program_ka_drustvu_bez_siromastva.pdf)
- N.N. br. 87/2008
- N.N. br. 117/93., 69/97., 33/00., 127/00., 59/01., 107/01., 117/01., 150/02.
- N.N. br. 33/01, 60/01, 106/03, 129/05, 109/07, 125/08
- N.N. br. 86/06
- Nefat, N., Benčić, N. (2009) *Grad Pula – Strategija kulturnog razvoja* (rukopis)
- *Odluka – novčane pomoći za umirovljenike*,
- *Odluka o dodjeli novčanog poklon bona za novorođenčad s prebivalištem u Gradu Puli*
- *Odluka o dodjeli mjesečnih pomoći korisnicima PZU-a s prebivalištem u Gradu Puli*
- *Odluka o donošenju GUP-a Grada Pule*, Službene novine Grada Pule br. 5a/08. od 14. 07. 08.
- *Odluka o socijalnoj skrbi Grada Pule*, Odluci o dopunskoj materijalnoj zaštiti vojnih i civilnih invalida rata i članova njihovih obitelji,
- *Odluka o uvjetima i načinu sufinanciranja troškova prijevoza redovitih učenika srednjih škola sa sjedištem u Gradu Puli*

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA PULE 2009.-2015. - ANALIZA STANJA

- *Plan gospodarenja otpadom Istarske županije, Službene novine Istarske županije, broj 14/2008.*
- *Plinara d.o.o. Pula, Petogodišnji plan razvoja distribucijskog sustava za razdoblje 2009.-2013., prosinac 2008.*
- *Popis stanovništva 2001.*
- *Poslovnik Gradskog vijeća*
- *Pravilnik o proračunskom računovodstvu i računskom planu (NN 27/2005., 127/2007.)*
- *Pravilnika o financijskom izvještavanju u proračunskom računovodstvu (NN 27/2005., 2/2007.)*
- *Pravilnika o utvrđivanju proračunskih i izvanproračunskih korisnika državnog proračuna i proračunskih i izvanproračunskih korisnika proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te o načinu vođenja registra proračunskih i izvanproračunskih korisnika (NN 128/2009.)*
- *Statut Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli, Pula, http://www.efpu.hr/fileadmin/dokumenti/Vazni_dokumenti/StatutSveuciliste.pdf*
- *Program javnih potreba Upravnog odjela za odgoj, obrazovanje, sport i tehničku kulturu Grada Pule Klasa: 023-01/08-01/1473; Urbroj:2168/01-05-01-0291-08-3 od 03. prosinca 2008.*
- *Prometna strategija grada Pule*
- *Prostorni plan grada Pule*
- *Prostorni plan Istarske županije: Službene novine Istarske županije, Broj 14/2005.*
- *Prostorni plan uređenja Grada Pule (SN Grada Pule 12/06)*
- *Pula, Wikipedija, <http://hr.wikipedia.org/wiki/Pula>, (svibanj 2008.)*
- *Radničko sveučilište u Puli – Ustanova za obrazovanje radnika i kadrova u privredi te se potom razvilo u jedinstvenu instituciju za obrazovanje odraslih osoba (<http://www.pou-pula.hr/>)*
- *Službene novine Istarske županije, 2/02, 4/05, 5/05 i 14/05 – pročišćeni tekst*
- *SLJ, Državni zavod za statistiku, adekvatna godišta*
- *Statut Grada Pule – Pola, objavljen u Službenim novinama Grada Pule br. 7/09*
- *Uljanik d.d. Pula, Izvakda iz opisa Društva - 31.12.2008.*
- *Upisi u srednju školu 2009 Republika Hrvatska, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, 2009. <http://www.skole.hr/skole/upisi-ss-2009-2010>*
- *Vašiček, D. et al. (2007.) Računovodstvo proračuna, HZRFD, Zagreb, str. 47 – 204.*
- www.dzs.hr, Priopćenje, 4.4.2/11 godina 2008.
- www.fina.hr; Javna objava RGFI
- www.pula.hr
- www.wikipedia.org
- www.zaklada.civilnodrustvo-istra.hr/
- *Zaključak o usvajanju Program javnih potreba iz djelokruga Upravnog odjela za odgoj, obrazovanje, sport i tehničku kulturu Grada Pule u 2009. godini Klasa: 023-01/08-01/1473 Urbroj:2168/01-05-01-0291-08-3 Pula, 03. prosinca 2008.*
- *Zaključak o usvajanju Programa javnih potreba Grada Pule za 2009. godinu, (<http://www.pula.hr/slikeid/Program>)*
- *Zaključak o usvajanju Programa javnih potreba iz djelokruga Upravnog odjela za socijalnu skrb i zdravstvo Grada Pule za 2009. godinu, Klasa: 023-01/08-01/1451, Urbroj:2168/01-06-01-0342-08-4, Pula, 03. prosinca 2008.*
- *Zaključak o usvajanju Programa javnih potreba iz djelokruga Upravnog odjela za kulturu za 2009. godinu Klasa: 612-01/08-01/134, Urbroj:2168/01-07-01-0004-08-21, Pula,*
- *Zaključaka o usvajanju Programa javnih potreba iz djelokruga Upravnog odjela za socijalnu skrb i zdravstvo Grada Pule za 2009. godinu, Klasa: 023-01/08-01/1451, Urbroj:2168/01-06-01-0342-08-4, Pula, 03. prosinca 2008.*
- *Zakon o energiji, Narodne novine, 68/01. i 177/04.*
- *Zakon o financiranju javnih potreba u kulturi (NN 47/90, 27/93),*
- *Zakon o financiranju vodnog gospodarstva, Narodne novine, 107/95., 19/96., 88/98. i 150/05.*
- *Zakon o izvlaštenju, Narodne novine, 9/94., 35/94., 112/00., 114/01. i 79/06.*
- *Zakon o kazalištima*
- *Zakon o kinematografiji*
- *Zakon o knjižnicama*
- *Zakon o komunalnom gospodarstvu, Narodne novine, 26/03., 82/04. i 178/04.*
- *Zakon o koncesijama, Narodne novine, 89/92.*
- *Zakon o muzejima*
- *Zakon o normizaciji, Narodne novine, 163/03.*
- *Zakon o plovidbi i lukama unutarnjih voda, Narodne novine, 109/07.*

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA PULE 2009.-2015. - ANALIZA STANJA

- *Zakon o poljoprivrednom zemljištu, Narodne novine, 66/01., 87/02., 48/05. i 90/05.*
- *Zakon o prostornom uređenju i gradnji, Narodne novine, 76/07.*
- *Zakon o rudarstvu, Narodne novine, 27/91., 26/93., 92/94., 35/95. i 114/01.*
- *Zakon o sustavu provedbe programa Europske unije i sustavu provedbe projekata financiranih iz sredstava zajmova i darovnica iz ostalih inozemnih izvora, Narodne novine, 58/06.*
- *Zakon o šumama, Narodne novine, 140/05. i 82/06.*
- *Zakon o vodama, Narodne novine, 107/95. i 150/05.*
- *Zakon o zaštiti od elementarnih nepogoda, Narodne novine, 73/97.*
- *Zakon o zaštiti okoliša, Narodne novine, 110/07.*
- *Zakon o zaštiti prirode, Narodne novine, 70/05.*
- *Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08 i 36/09)*
- *Zakona o proračunu (NN 87/2008.)*
- *Zakonu o kulturnim vijećima (NN 48/04)*
- *Zakonu o udrugama (NN 88/01, 11/02)*
- *Zakonu o upravljanju javnim ustanovama u kulturi (NN 96/01),*
- *Zakonu o ustanovama (NN 76/93, 29/97, 47/99 i 35/08),*
- *Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN 69/99, 151/03 i 157/03),*
- *Zdravstvena zaštita / Health Care, Državni zavod za statistiku RH, Statistički ljetopis 2006. /Statistical Yearbook, http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/ljetopis/2006/29-Binder.pdf*